II 31. 148
инв. 29. 320

II 31.148

Prof. dr. MIRCEA N. COSTIN

DICŢIONAR DE DREPT INTERNAŢIONAL AL AFACERILOR

BIBLIOTECA CENTRALĂ A UNIVERSITĂŢII "LUCIAN BLAGA" DIN SIBIU
Nr. 29.320

VOL. II

D — O

LUMINA LEX
1998

CUVÂNT ÎNAINTE

Sfârşitul de secol XX şi totodată de mileniu ai căror martori suntem se caracterizează în planul raporturilor de comerţ internaţional printr-o amploare fără precedent a circulaţiei valorilor şi cunoştinţelor la scară planetară. Împrejurarea determină o creştere corespunzătoare a importanţei dreptului comerţului internaţional ca ansamblu normativ cu o competenţă şi structură specifice ca instrument juridic de reglementare şi totodată de promovare a schimburilor comerciale şi a acţiunilor de cooperare economică şi tehnico-ştiinţifică între statele membre ale comunităţii de naţiuni.

Există actualmente un puternic curent de opinii în viaţa internaţională ce reflectă implacabilele tendinţe cvasigeneralizate de liberalizare a comerţului mondial sub toate aspectele, de înlăturare treptată a tuturor barierelor artificial create odinioară în calea liberei circulaţii a bunurilor, serviciilor şi informaţiilor şi de implicare tot mai profundă în derularea fenomenelor şi proceselor legate de producţia bunurilor materiale şi valorilor spirituale, precum şi de transmiterea acestora de la o ţară la alta, de la un deţinător la altul, a tuturor statelor lumii, a tot mai numeroşi şi diversificaţi subiecţi de drept aparţinând ordinii juridice internaţionale, dar şi ordinii juridice naţionale din diferite ţări.

În aceste condiţii se produce o continuă şi semnificativă proliferare a conceptelor juridice specifice sau adiacente operaţiunilor de comerţ internaţional şi de cooperare economică şi tehnico-ştiinţifică internaţională. Concomitent, cum era de altfel şi firesc, se înregistrează o amplificare semnificativă atât a interesului participanţilor la operaţiuni de comerţ internaţional, cât şi a preocupării acestora pentru cunoaşterea şi înţelegerea realităţilor juridice şi economice din sfera comerţului internaţional.

Un astfel de interes, o astfel de preocupare se proiectează în mod natural şi către corecta înţelegere şi utilizare a conceptelor şi instituţiilor juridice proprii domeniului vizat.

Lucrarea de faţă îşi propune ca finalitate să ofere celor interesaţi un mijloc eficace pentru realizarea unui astfel de deziderat. Ea a fost concepută şi realizată ca un conglomerat de micro-monografii asupra conceptelor de bază ale dreptului internaţional al afacerilor, ordonate strict alfabetic din dorinţa de a facilita cititorului găsirea cât mai rapidă a informaţiei dorite.

Demersul nostru ştiinţific reprezintă o continuare a cercetării aspectelor semnificative ale problematicii dreptului internaţional al afacerilor materializată parţial în paginile volumului I al lucrării de faţă.

Cititorul, fie el jurist, teoretician sau practician, sau numai jurist în formare, ori om de afaceri fără pregătire juridică, va găsi în paginile acestui volum explicaţii şi lămuriri privitoare la întreaga problematică a dreptului internaţional al afacerilor.

Elaborarea volumului de faţă, cum de altfel şi volumul precedent al acestei lucrări, are la bază un vast material bibliografic (cuprinzând cele mai reprezentative lucrări din literatura juridică română şi un număr de lucrări din literatura juridică străină) din care am selectat şi preluat idei şi teze teoretice viabile şi la care am adăugat unele idei şi teze proprii, în speranţa de a pune la îndemâna cititorului un instrument util de lucru şi de informare în acelaşi timp. El, şi numai el, va fi în măsură să aprecieze dacă am izbutit sau nu în această tentativă.

Cluj-Napoca, august 1996
Autorul

D

D.A.F. (Delivered At Frontier — livrat la frontieră), termen din cuprinsul INCOTERMS, ediţia 1990, exprimând uzanţa potrivit căreia obligaţia de livrare ce revine vânzătorului este considerată executată în momentul când marfa a fost pusă la dispoziţia cumpărătorului, vămuită pentru export, la punctul şi locul convenit, la frontieră, dar înainte de punctul vamal de frontieră a ţării limitrofe. Termenul „frontieră" poate fi utilizat pentru a desemna orice frontieră, inclusiv aceea a ţării exportatorului. În consecinţă prezintă o mare importanţă definirea cât mai riguroasă a frontierei avută în vedere de părţi, indicând în toate cazurile de livrare **D.A.F.** punctul de frontieră şi locul convenit. Termenul **D.A.F.** este utilizat prioritar pentru cazul în care transportul mărfii se face pe cale ferată sau este rutier. Cu toate acestea, utilizarea termenului **D.A.F.** este compatibilă cu orice modalitate de transport. (fr. Rendu Frontière).

DAMNUM EMERGENS, expresie latină utilizată pentru a desemna generic acea componentă a prejudiciului suferit de creditor, datorită neexecutării unei obligaţii contractuale, ce se concretizează în pierderea efectivă, în valoarea cu care s-a micşorat patrimoniul său din pricina neexecutării obligaţiei respective de către debitor. În cazul contractului de vânzare internaţională de mărfuri, partea contractantă care a săvârşit încălcarea unei obligaţii contractuale poate fi obligată la dezdăunare faţă de cealaltă parte, în sensul de a-i plăti pierderea efectiv suferită, adică *damnum emergens,* ca şi câştigul nerealizat *(lucrum cessans).*

DANĂ, zonă din perimetrul unui port amenajată pentru a servi la acostarea navelor, manipularea şi recepţionarea mărfurilor supuse operaţiunilor de încărcare-descărcare, precum şi la prestarea unor servicii portuare (ca de pildă: alimentarea navelor cu combustibili, cu provizii de bord, precum şi la reparaţii de nave etc.), ori pentru îndeplinirea altor servicii portuare. De regulă, în fapt, d. sunt specializate pe diferite criterii, ca de pildă: specificul unor mărfuri sau categorii de mărfuri; categoriile de trafic (operaţii de import, de export sau de tranzit); relaţiile geografice (precum relaţia Europa, relaţia America, relaţia Orientul Apropiat etc.); exploatare operativă; reparaţii de nave; bunkeraj; ş.a. V. şi **dană la ordinul navlositorului, expeditorului sau primitorului.**

DANĂ LA ORDINUL NAVLOSITORULUI, EXPEDITORULUI SAU PRIMITORULUI, clauză susceptibilă de a fi inserată în contractul de navlosire *charter-party*, exprimând îndreptăţirea navlositorului de a ordona armatorului să acosteze la o anumită dană. O atare clauză este riscantă pentru armator, deoarece acesta ar putea primi ordin să tragă la o dană cu adâncime insuficientă, în ciuda faptului că operaţiunile de manipulare pentru marfa vizată se efectuează în mod obişnuit la dana respectivă. Inconvenientul unei asemenea situaţii constă în faptul că, din pricina adâncimii insuficiente la dana indicată de navlositor, nava ar putea fi determinată să aştepte creşterea apelor, ceea ce presupune cheltuieli suplimentare.

DATĂ DE REZILIERE A CONTRACTULUI (CANCELLING DATE), data la care navlositorul este îndreptăţit să renunţe la executarea contractului de transport maritim, întrucât nava nesosind în portul de încărcare în timpul util, nu este gata să preia marfa în termenul convenit de părţi. Această îndreptăţire a navlositorului fiinţează indiferent dacă întârzierea navei a fost determinată de cauze imputabile armatorului ori de cauze neimputabile lui.

DATORIE EXTERNĂ, sintagmă prin care se desemnează suma de bani exprimată într-o valută forte (de regulă dolarul SUA) pe care o ţară o datorează altor ţări şi/sau organismelor financiare internaţionale. Se formează în timp, prin contractarea de împrumuturi externe în volum

mare, nivelul ei fiind determinat prin cumularea acestora. Anumiţi factori precum neonorarea la timp a obligaţiilor scadente, înrăutăţirea neprevăzută a conjuncturii economice sau, după caz, impunerea de despăgubiri etc., conduc la creşterea volumului **d. e.** Statistica internaţională califică **d. e.** ca *datorie publică* pe termen mediu şi lung (adică având scadenţa la împlinirea unui termen mai mare de un an de la contractare), fiind luată în considerare în acest sens datoria contractată şi/sau garantată de guvern. Conform metodologiei B.I.R.D. (care este larg folosită în statistica internaţională) **d. e.** nu include: creditele şi împrumuturile externe contractate de sectorul privat al unei ţări şi negarantate de stat; creditele şi împrumuturile externe a căror scadenţă este mai mică de un an; creditele şi împrumuturile externe pe timpul cât acestea se află în perioada lor de garanţie; donaţiile; investiţiile străine concretizate în participări la capitalul social al diferitelor societăţi comerciale. De regulă, împrumuturile externe care sunt cuprinse în **d. e.** sunt contractate de către statul beneficiar în scopul stimulării creşterii economici interne şi al realizării unor mari şi costisitoare proiecte de dezvoltare, efectuării plăţii pe credit a unor furnituri externe (cum sunt maşini şi utilaje industriale, echipamente tehnologice etc.), sau a depăşirii unor situaţii de forţă majoră survenite neaşteptat. Politica dobânzilor înalte impusă de marele capital financiar a determinat în anii '80 o scumpire fără precedent a creditului internaţional cauzând o criză globală pentru ţările în curs de dezvoltare. Aceste ţări au dificultăţi crescânde în susţinerea serviciului **d. e.**, fiind nevoite să solicite şi să negocieze reeşalonări de plăţi. V. şi **rata datoriei externe; serviciul datoriei externe.**

DATORIE PRINCIPALĂ, sintagmă ce desemnează partea dintr-un capital de împrumut care a fost acordat pe termen lung sau mediu care în ipoteza unei lichidări urmează a fi rambursată cu prioritate faţă de datoria secundară. **D. p.** poate fi constituită din credite bancare sau din titluri de datorie (adică din obligaţiuni). Sin. *credit principal.*

DATORIE PUBLICĂ, sintagmă prin care se desemnează valoarea însumată a obligaţiilor băneşti contractate de stat (adică de guvern, de autorităţile publi-

ce locale, de instituţiile monetar-financiare publice sau de orice alte instituţii publice de nivel central sau local) în scopul finanţării deficitului bugetar ori al acoperirii cheltuielilor sale. De regulă, **d. p.** se formează prin emisiunea pe piaţa internă sau pe piaţa externă a bonurilor de tezaur, a obligaţiilor guvernamentale sau, în general, a titlurilor de credit ale statului. Când emisiunea unor astfel de titluri se face numai pe piaţa internă se creează **d. p.** *internă*, iar dacă emisiunea lor se face pe piaţa externă se formează **d. p.** *externă*. Sub aspectul duratei ce o caracterizează, **d. p.** poate fi pe termen scurt, pe termen mediu, sau pe termen lung. În raport cu moneda în care este exprimată **d. p.** poate fi exprimată fie în moneda naţională, fie într-o valută forte (care de regulă este dolarul SUA). Finanţarea masivă a deficitelor bugetare prin împrumuturi publice contractate de stat a determinat în ultimele decenii o creştere considerabilă a **d. p.** în numeroase ţări, ceea ce a cauzat importante perturbaţii şi dezechilibre atât în economiile naţionale cât şi la nivelul economiei mondiale. V. şi **datorie externă.**

DATORIE SECUNDARĂ, sintagmă ce desemnează acea parte a capitalului de împrumut (acordat pe termen lung sau pe termen mediu) care în ipoteza unei lichidări urmează a fi rambursată ulterior rambursării datoriei principale. Sin. *finanţare mezanină.*

DAUNE-INTERESE, despăgubiri băneşti pe care creditorul este îndreptăţit să le pretindă (pe calea acţiunii în justiţie) debitorului care nu şi-a executat, ori a executat defectuos sau cu întârziere prestaţia contractualmente asumată. **D. i.** pot fi: *compensatorii* şi *moratorii*. **D. i.** compensatorii sunt acordate pentru neexecutarea totală sau parţială sau pentru executarea necorespunzătoare a obligaţiei contractualmente asumată de debitor. Ele trebuie să reprezinte echivalentul băncsc al reparării integrale a prejudiciului cauzat creditorului, asigurând repunerea acestuia în situaţia patrimonială în care s-ar fi aflat dacă obligaţia debitorului ar fi fost executată întocmai. Pentru a satisface această cerinţă **d. i.** compensatorii trebuie să cuprindă două elemente, şi anume: să acopere valoarea pierderii efectiv suferite de către creditor (*damnum emergens*),

cât şi valoarea câştigului nerealizat (*lucrum cessans*). D. i. moratorii sunt acordate pentru simpla întârziere în executarea unei obligaţii contractuale. Ele nu înlocuiesc executarea în natură, şi ca atare se pot cumula cu aceasta, după cum se pot cumula şi cu d. i. compensatorii (atunci când debitorul nu execută în natură nici măcar cu întârziere). D. i. moratorii ca şi cele compensatorii pot fi evaluate anticipat şi stabilite printr-o clauză penală accesorie contractului. V. şi **clauză penală**.

DAUNE-INTERESE COMPENSATORII, v. **daune-interese**.

DAUNE-INTERESE MORATORII, v. **daune-interese**.

D.D.P. (Delivered Duty Paid – livrat taxe vamale plătite), termen din cuprinsul regulilor INCOTERMS, ediţia 1990, exprimând uzanţa în armonie cu care obligaţia de livrare contractualmente asumată de către vânzător se consideră a fi executată la momentul când marfa este pusă la dispoziţia cumpărătorului, la locul convenit în ţara unde se face importul. Vânzătorului îi revine obligaţia de a suporta toate riscurile şi în totalitate costurile, inclusiv taxele vamale, precum şi orice alte taxe şi speze legate de livrarea mărfii vămuite pentru import. Spre deosebire de termenul *EXW* care instituie o obligaţie minimă pentru vânzător, termenul **D.D.P.** dă expresie obligaţiei maxime ce incumbă acestuia. Ultimul termen (adică **D.D.P.**) nu trebuie utilizat atunci când vânzătorul nu poate obţine nici direct şi nici indirect licenţa de import. Dacă părţile convin ca vămuirea mărfii importate să fie îndeplinită de către cumpărător, căruia îi revine într-o atare ipoteză obligaţia să plătească taxele vamale, situaţia respectivă se încadrează în arealul de utilizare al termenului *D.D.U.* Atunci când părţile prin acordul lor de voinţă exclud dintre obligaţiile vânzătorului pe aceea privind suportarea unor taxe legate de importul mărfii, precum taxa pe valoarea adăugată (TVA), această împrejurare trebuie menţionată expres prin adăugarea la formula **D.D.P.** a cuvintelor: TVA neachitată... loc de destinaţie convenit. **D.D.P.** poate fi utilizat indiferent de modalitatea în care se realizează transportul. (fr. Rendu Droits Acquittés). V. şi **D.D.U.**

D.D.U. (Delivered Duty Unpaid — livrat taxe vamale neplătite), termen din cuprinsul regulilor INCOTERMS, ediţia 1990, exprimând uzanţa conform căreia obligaţia de livrare contractualmente asumată de vânzător se consideră executată în momentul în care acesta pune marfa la dispoziţia cumpărătorului, la locul convenit din ţara unde se face importul. Vânzătorului îi revine îndatorirea de a suporta costurile şi riscurile legate de aducerea mărfii în acest loc, cu excepţia taxelor vamale, a altor taxe şi speze oficiale care se plătesc la import, precum şi a costurilor şi riscurilor aferente îndeplinirii formalităţilor vamale. Cumpărătorului îi revine obligaţia să plătească în totalitate costurile suplimentare şi, totodată, să suporte toate riscurile pentru nevămuirea la timp a mărfii importate. Părţile au libertatea să convină ca îndeplinirea formalităţilor vamale şi suportarea costurilor şi riscurilor aferente să fie în sarcina vânzătorului. Această obligaţie trebuie însă menţionată în mod expres prin adăugarea, după formula **D.D.U.**, a cuvintelor corespunzătoare. Totodată au facultatea să instituie în sarcina vânzătorului şi obligaţia de a suporta plata anumitor taxe ocazionate de importul mărfii, precum taxa pe valoarea adăugată (TVA). Într-o atare ipoteză este necesar ca respectiva obligaţie să fie menţionată după cum urmează: **D.D.U.**, TVA plătită, loc de destinaţie convenit (Delivered duty unpaid, TVA paid ... named place of destination). **D.D.U.** poate fi utilizat indiferent de modalitatea de transport. (fr. Rendu droits Non Acquittés).

DEADWEIGHT, unitate de măsură utilizată în transportul maritim de mărfuri prin care se exprimă în tone (lungi sau metrice) greutatea totală (dată de cantitatea de marfă, combustibili, apă tehnică şi potabilă, balast, provizii pentru echipaj, precum şi greutatea echipajului însuşi etc.) ce poate fi transportată de o navă în condiţiile afundării acesteia până la limita pescajului maxim admis. **D.** poate să fie *brut* şi *net*. **D.** *brut* exprimă capacitatea totală a navei privind greutatea maximă transportată. **D.** *net*, sau capacitatea **d.** pentru marfă, reprezintă greutatea maximă a mărfii ce poate fi încărcată pe o anumită navă. **D.** *net* se obţine scăzând din **d.** *brut* (sau capacitatea **d.** totală) greutatea

combustibililor, a lubrifianţilor, a apei potabile, a apei tehnice, a balastului, a proviziilor şi a echipajului etc. În contractul de navlosire se utilizează ca unitate de măsură curentă pentru exprimarea chiriei de navlosire, tona d. V. şi **contract de navlosire; contract de navlosire charter-party; contract de navlosire sub conosament.**

DEALER, intermediar pentru valori mobiliare, care potrivit legii române este o persoană juridică legal autorizată de Comisia Naţională a Valorilor Mobiliare să exercite intermedierea de valori mobiliare cu titlu profesional, ca fapt de comerţ în cont propriu. V. şi **intermediar pentru valori mobiliare.**

DEBIT, 1. Termen ce desemnează în mod generic datoria pe care o are o persoană (fizică sau juridică) numită debitor, faţă de altă persoană (fizică sau juridică) numită creditor. 2. (în contabilitate) Partea stângă a unui cont, indiferent de faptul că acesta este un cont de activ sau unul de pasiv al bilanţului contabil. În cazul conturilor de activ în d. se înscriu toate creşterile, majorările şi intrările de elemente de activ, pe când în cazul conturilor de pasiv în d. se înscriu toate scăderile, ieşirile şi micşorările elementelor de pasiv.

DEBIT CARD, concept ce exprimă posibilitatea ca *deţinătorului de card* să i se poată debita în mod direct contravaloarea bunurilor, serviciilor şi/sau numerarului, achiziţionate pe seama fondurilor din contul său, la o persoană juridică ce are în obiectul său de activitate atragerea de depozite băneşti. Orice **d.c.** ce îndeplineşte şi alte funcţii care îl pot face recunoscut ca mijloc pentru plată se numeşte *card multifuncţional*. Există două varietăţi de card multifuncţional, şi anume: a) *cartela de numerar*, denumită, conform practicii internaţionale, *cash card*, care este un card utilizabil exclusiv pentru *automatele programabile* care pot distribui numerar; b) *cartela de garantare a emiterii cecurilor*, denumită, conform practicii internaţionale, *cheque guaranteed card*, care este un card emis ca parte a unui sistem de garantare ce permite, la prezentarea de către *utilizatorul de card* a unui card valid, alături de cecul scris şi semnat, ca acesta să fie garantat, până la o sumă specifică, de către banca emitentă a cardului şi trasă prin cec. V. şi **deţinător de card; ghişeu automat; utilizator de card.**

DEBITOR, 1. Persoană (fizică sau juridică) căreia îi incumbă executarea unei obligaţii faţă de o altă persoană (fizică sau juridică) numită creditor, ce are îndeptăţirea să-i pretindă executarea acelei obligaţii, iar la nevoie să recurgă la forţa de constrângere a statului într-un atare scop. Obligaţia asumată de **d.** poate fi de *a da*, când acesta se îndatorează să transfere sau să constituie un drept real în favoarea creditorului; *de a face*, care presupune îndeplinirea de către **d.** a unor servicii sau executarea unor lucrări, ori în general a unor acte pozitive în interesul creditorului; *de a nu face*, care implică abţinerea **d.** de la săvârşirea unor manifestări pozitive (acte determinate). Contractele de comerţ internaţional fiind sinalagmatice perfecte, fiecare dintre partenerii contractuali cumulează dubla calitate de creditor şi de **d.** Există şi raporturi juridice complexe cu pluralitate de subiecte, adică fie cu pluralitate de **d.**, fie cu pluralitate de creditori, fie, în fine, cu pluralitate de **d.** şi pluralitate de creditori. În cazul obligaţiilor comerciale cu pluralitate de subiecte există solidaritate între **d.** sau între creditori ori de câte ori părţile au convenit astfel. Solidaritatea obligaţilor cambiali prezintă unele aspecte specifice. **D.** primeşte, de regulă, denumiri specifice în funcţie de calitatea ce o are în contractul la care participă: *cumpărător* (în cazul vânzării), pentru obligaţia de plată a preţului; *locatar* (în cazul contractului de locaţiune), pentru obligaţia de plată a chiriei; *comitent* (în cazul contractului de comision), pentru obligaţia de plată a comisionului; *antreprenor* (la contractul de antrepriză), cu referire la obligaţia de executare a lucrărilor; etc. 2. (în contabilitate) Termen utilizat pentru desemnarea soldului unui cont de activ (al bilanţului contabil), ce evidenţiază situaţia în care valoarea totală a sumelor înscrise în debitul contului respectiv este mai mare decât valoarea totală a sumelor înscrise în creditul aceluiaşi cont (sold **d.**). 3. În procedura de reorganizare şi lichidare judiciară (L. nr. 64/1995), datornic care se află în încetare de plăţi. V. şi **debit.**

DEBITOR DE REGRES, persoană care, în baza unei cambii, îşi asumă obligaţia de a garanta îndeplinirea prestaţiei (efectuarea plăţii) de care este ţinut trasul ca debitor cambial principal, putând fi urmărită, pe acest temei, ea însăşi de către creditorul cambial, pentru executarea acelei prestaţii, dacă la împlinirea

scadenţei – sau, în cazurile prevăzute de lege, chiar mai înainte de scadenţă – obligatul principal refuză plata ce i se cere. Obligaţia de garanţie este, în realitate, o obligaţie de plată având caracter subsidiar. Sunt debitori de regres: trăgătorul, giranţii şi avaliştii lor. Sin. *obligat de regres.*

DEBITUM CUM RE IUNCTUM (DATORIE UNITĂ CU LUCRUL), expresie latină utilizată în limbajul juridic actual cu o semnificaţie apropiată obligaţiei reale, adică pentru a desemna anumite îndatoriri ce corespund unor drepturi de creanţă care, fiind strâns legate de anumite drepturi reale, au o opozabilitate mai largă. În dreptul comerţului internaţional, rezoluţia pentru neexecutarea contractului, ca şi excepţia de neexecutare a contractului sunt guvernate în principiu de legea contractului; prin derogare de la această regulă, atunci când excepţia de neexecutare se prezintă sub forma unui drept de retenţie (adică se manifestă ca *debitum cum re iunctum*), punându-se deci, o problemă de efecte reale, trebuie să se ţină seama şi de *lex situs.*

DEBURS, sumă de bani avansată de calea ferată în vederea acoperirii cheltuielilor de transport (ocazionate de îndeplinirea obligaţiei privind transportarea mărfii la destinaţia indicată de predătorul acesteia) şi care grevează mărfurile transportate, urmând a fi încasată de la destinatar în contul cărăuşului (adică al căii ferate ce a avansat-o). Ele se practică în sistemul C.I.M., fiind reglementate prin convenţia ce stă la baza acestui sistem.

DEBUŞEU, denumire generică dată oricărei pieţe sau unui segment de piaţă pe care se comercializează mărfuri şi/sau servicii. Atunci când o societate comercială îşi propune să-şi sporească volumul vânzărilor, ori să caute noi pieţe de desfacere pentru mărfurile ce le comercializează, d. formează obiectul strategiei de piaţă a respectivei societăţi.

DECALAJE ECONOMICE INTERNAŢIONALE, expresie prin care se desemnează diferenţele cantitative şi calitative existente între nivelurile de dezvoltare economică a diferitelor state. Aceste diferenţe sunt deductibile prin compararea principalilor indicatori economici între care: produsul intern brut (P.I.B.); venitul naţional pe locuitor; producţia şi consumul pe locuitor ale diferitelor produse; gradul de instruire şcolară;

nivelul de trai; nivelul de dezvoltare a infrastructurii etc. deţin ponderea cea mai importantă. **D. e. i.** sunt *cantitative*, când se constată existenţa unei discrepanţe exprimată în valori absolute, între indicatorii comparaţi. Ele sunt *calitative*, dacă rezultă din comparaţii structurale. Privit sub un alt aspect, **d.e.i.** pot fi: *absolute*, de specificul cărora este existenţa unei diferenţe în mărime absolută între indicatorii de nivel; *relative*, care se concretizează în deosebiri comparabile în ce priveşte ponderea şi ritmurile înregistrate de indicatorii menţionaţi. V. şi **noua ordine economică mondială.**

DECLARAŢIE DE ASIGURARE, înscris cuprinzând răspunsurile date de persoana cu care urmează să se încheie contractul de asigurare, la întrebările formulate de asigurator în legătură cu împrejurările esenţiale referitoare la risc ce-i sunt cunoscute. Au caracter esenţial împrejurările cu rol decisiv pentru încheierea contractului de asigurare sau pentru stabilirea condiţiilor privind îndeplinirea obligaţiilor pe care acesta le generează. Condiţiile de asigurare menţionează cazurile în care schimbarea împrejurărilor privind riscul pe parcursul executării contractului de asigurare creează în sarcina asiguratului obligaţia să declare asigurătorului modificarea intervenită de îndată ce a cunoscut-o. Atunci când **d. a.** conţine răspunsuri inexacte sau insuficient de complete, ori când asiguratul nu a comunicat asigurătorului schimbarea împrejurărilor esenţiale privind riscul, acesta are dreptul ca anterior producerii evenimentului asigurat să propună asiguratului modificarea corespunzătoare a contractului, ori să denunţe contractul, în ipoteza în care, dacă ar fi cunoscut de la început împrejurările reale, nu l-ar fi încheiat. Totodată asigurătorul are dreptul ca, după producerea evenimentului asigurat, să reducă indemnizaţia de asigurare corespunzător raportului dintre prima de asigurare stabilită şi cea care, cunoscându-se exact împrejurările, ar fi trebuit să fie plătită de asigurat, ori să refuze plata oricărei indemnizaţii dacă, faţă de acele împrejurări, încheierea contractului nu s-ar fi realizat. Atunci când o **d. a.** inexactă sau incompletă a fost făcută cu rea-credinţă, asigurătorul are îndreptăţirea să denunţe contractul de asigurare înaintea producerii evenimentului asigurat şi să refuze plata

oricărei indemnizaţii după producerea acelui eveniment. Exercitarea dreptului de denunţare a contractului sau de refuz al plăţii indemnizaţiei de asigurare, în cazul asigurărilor de persoane asupra vieţii, este posibilă numai înăuntrul unui termen prevăzut de lege.

DECLARAŢIE DE IMPORT, document care, în zonele libere, înlocuieşte autorizaţia de import. V. **autorizaţie de import/export; zonă liberă.**

DECLARAŢIE VAMALĂ, înscris oficial redactat pe un formular tip de către declarantul vamal care poate fi: exportatorul; importatorul; expeditorul; un agent vamal special ce acţionează în numele şi pe seama importatorului, exportatorului sau expeditorului. **D. v.** cuprinde următoarele menţiuni: numele şi sediul părţilor care participă la operaţiunea comercială; denumirea, poziţia tarifară, cantitatea şi valoarea mărfii obiect al importului sau exportului; condiţia de livrare şi termenul de livrare a mărfii, precum şi data când aceasta a trecut frontiera vamală; autorizaţia de import sau de export etc. **D. v.** se depune, împreună cu documentele de transport la unitatea vamală abilitată să vămuiască marfa, şi serveşte ca element de bază pentru vămuirea mărfii. Depunerea ei trebuie să se facă în termene prestabilite, care pot fi diferenţiate totuşi în funcţie de categoriile de mărfuri şi de modalităţile de transport. **D. v.** constituie totodată şi documentul principal pe baza căruia se urmăresc şi se încasează taxele vamale stabilite cu ocazia îndeplinirii operaţiunilor de vămuire. V. şi **taxe vamale.**

DECONTARE, mijloc juridic de efectuare a încasărilor şi plăţilor prin intermediul conturilor bancare, îndeplinirea operaţiunilor respective realizându-se fără vărsăminte efective de numerar. Deţine principala pondere în sistemul plăţilor internaţionale. O plată se consideră efectuată prin **d.** dacă înregistrarea contabilă evidenţiază realizarea ei în contul bancar. **D.** poate fi: *internă*, dacă are ca obiect plăţi fără numerar făcute pe teritoriul naţional al unui stat; *internaţională*, dacă are ca obiect plăţi fără numerar între parteneri de afaceri din ţări diferite. **D.** internaţională comportă înlocuirea transferului efectiv de devize dintr-o ţară în alta, cu operaţiuni de transfer al acelor valori dintr-un cont în altul. Mecanis-

mul d. internaţionale se derulează cu participarea a patru subiecţi de drept, şi anume: importatorul (care este plătitor), banca importatorului (plătitorului), banca exportatorului (adică a beneficiarului plăţii), şi exportatorul (care este beneficiarul plăţii). Efectuarea d. internaţionale implică un anumit risc pentru băncile participante la operaţiune. Pentru compensarea acestui risc băncile percep comisioane şi dobânzi a căror mărime diferă în funcţie de gravitatea riscului asumat precum şi de durata perioadei pentru care acestea şi-au asumat angajamentul de a efectua operaţiunea. D. *internă* în România se realizează prin: cecuri, acreditive, ordin de plată, dispoziţie de plată, dispoziţie de încasare, acceptare etc. În d. *internaţională*, pentru operaţiuni comerciale se utilizează următoarele instrumente de plată: *creditul documentar* cu formele sale (*acreditivul* şi *scrisoarea de credit comercial*); *incasso documentar*; *ordinul de plată*, iar pentru operaţiuni necomerciale sunt folosite: *scrisoarea de credit simplă* şi *circulară*, *acreditivul simplu* şi *ordinul de plată*. V. şi **virament bancar; acreditiv (documentar); scrisoare de credit; incasso (documentar); ordin de plată.**

DECONTARE FINALĂ v. **decontare prin card.**

DECONTARE FINALĂ ŞI ULTIMĂ v. **decontare prin card.**

DECONTARE PE BRUT, tehnică de decontare utilizată în practica internaţională prin care *sistemul interbancar de transfer de fonduri* asigură finalitatea decontării prin stingerea datoriilor sau creanţelor, una câte una, în mod individual. V. şi **sistem interbancar de transfer de fonduri; finalitatea decontării.**

DECONTARE PE NET, tehnică de decontare utilizată în practica internaţională prin care *sistemul interbancar de transfer de fonduri* asigură *finalitatea decontării* prin stingerea de către un *agent de decontare* numai a diferenţei dintre datoriile şi creanţele tuturor *participanţilor la decontare* sau a tuturor combinaţiilor de câte doi a astfel de *participanţi*. V. şi **finalitatea decontării participanţilor la decontare; sistem interbancar de transfer de fonduri.**

DECONTARE PRIN CARD, denumire generică dată operaţiunii de descărcare de obligaţie prin utilizarea cardului, între două sau mai multe părţi, inclusiv între acelea care au calitatea de

participant la decontare, în vederea finalizării *transferului de fonduri* şi trecerii acestora în mod necondiţionat şi irevocabil în proprietatea beneficiarului, printr-o formă de *finalitate a plăţii*. În cazul decontărilor fără numerar, părţile reflectă descărcarea de obligaţii prin înscrieri în evidenţe, inclusiv în conturi deţinute la cel puţin o bancă şi/sau la un agent de decontare desemnat prin *obligaţii reciproce* ca parte a unui sistem interbancar de *transfer de fonduri*. O decontare între două părţi este considerată *finală*, în cazul şi la momentul când un transfer irevocabil al creditului se produce în conturile deschise de către *agenţii de decontare* (care sunt persoane juridice, desemnate prin *obligaţii reciproce*, să iniţieze decontarea finală a plăţilor în numele tuturor participanţilor la decontare) şi celor două părţi la o *instituţie de decontare* determinată. O *decontare finală* este considerată *ultimă*, dacă, pentru descărcarea obligaţiei iniţiale între părţi, sunt transferate irevocabil *fonduri* în creditul conturilor deschise la banca de emisiune a monedei în care este efectuată *plata* având ca efect o creştere a pasivelor acesteia. V. şi **finalitatea plăţii prin card**; **obligaţii reciproce**; **transfer de fonduri prin card**; **plată prin card**.

DEFICIT AL BALANŢEI DE PLĂŢI, sintagmă ce desemnează excedentul pasivului (plăţi şi cheltuieli) unei balanţe financiare faţă de activul (încasări şi venituri) acelei balanţe. Se exprimă valoric într-o sumă de bani. Se face distincţie între: **d.b.p.** *curente* care provine din soldul schimburilor de mărfuri şi servicii, al tranzacţiilor indivizibile; **d.b.p.** *anuale* care constituie deficitul balanţei transferurilor de capital efectuate pe întregul an calendaristic. În cazul în care **d.b.p.** se cumulează pe mai mulţi ani, manifestându-se ca un deficit cronic, suma în care acesta se concretizează dă expresie datoriei externe a statului. V. şi **datorie externă**.

DEFICIT BUGETAR, sintagmă ce desemnează excedentul cheltuielilor bugetare faţă de veniturile bugetare ale unui exerciţiu financiar. Menţinerea **d.b.** pe parcursul mai multor ani conduce la formarea datoriei publice ca urmare a faptului că statul este nevoit să procedeze la emisiunea de titluri de valoare pentru a le vinde populaţiei, iar uneori străinilor cu scopul de a finanţa pierderile bugetare existente. Finanţarea **d.b.** se face uneori şi prin împrumuturi externe de capital.

DELCREDERE, V. **contract delcredere.**

DEMATERIALIZARE, concept ce exprimă rezultatul operaţiunii de eliminare a documentelor care dovedesc sau certifică dreptul de creanţă (documente constatate prin înscrisuri, adică pe suporţi de hârtie), şi realizează preluarea datelor înscrise pe acestea sub forma înregistrărilor compatibile cu alte medii de păstrare, transmitere, prelucrare şi valorificare a informaţiei. V. şi **dematerializarea titlurilor.**

DEMATERIALIZAREA TITLURILOR, sintagmă ce exprimă înlocuirea reprezentării materiale (pe hârtie) a titlurilor financiare, cu reprezentarea lor simbolică (pe baze electronice). **D.t.** a devenit posibilă ca urmare a electronizării bursei de valori care reprezintă următoarele avantaje mai importante: comportă o reducere semnificativă a costului tranzacţiilor; facilitează negocierea neîntreruptă de-a lungul a 24 de ore; implică desfăşurarea negocierii după reguli imanente sistemului electronic care sunt mai puţin susceptibile de fraudă, ceea ce face ca riscurile de manipulare a preţurilor ca şi cele privind comercializarea informaţiilor confidenţiale să scadă; permite accesul direct al investitorilor la piaţă. Totodată, electronizarea bursei comportă şi mai multe riscuri precum: stimulează fobia tehnologică a investitorilor care preferă ca titlurile lor să fie gestionate de oameni şi nu de maşini; poate conduce la perturbarea lichidităţii şi dereglarea pieţei, inclusiv la riscul de crah bursier. De aceea, în prezent, în majoritatea lor, asemenea sisteme depind de cotaţiile burselor clasice şi nu sunt utilizate pentru cotaţiile firmelor cu valoare capitalizată ridicată.

DEMONETIZAREA AURULUI, denumire dată măsurilor adoptate de *Fondul Monetar Internaţional* privind renunţarea la funcţiile monetare ale aurului. Asemenea măsuri au fost legiferate prin cel de-al doilea amendament la statutul F.M.I. adoptat în 1978. Prin efectul lor a fost desfiinţat preţul oficial al aurului şi s-a procedat la lichidarea treptată a stocului de aur al F.M.I. **D.a.**, deşi oficializată în condiţiile arătate, nu a condus *eo ipso* la abandonarea completă de către toate statele lumii a funcţiei de rezervă oficială a aurului. În majoritatea ţărilor, aurul demonetizat continuă să-şi păstreze şi în prezent funcţia de rezervă oficială. V. şi **Fondul Monetar Internaţional** (F.M.I.).

DEMURRAGE, termen din limba engleză utilizat pentru a se desemna contrastaliile calculate numai pentru timpul de lucru (*demurrage is due for working time only*). V. şi **contrastalii.**

DENUMIRE A SOCIETĂŢII COMERCIALE, atribut de identificare a societăţii comerciale ca agent economic şi ca persoană juridică, prin care aceasta se individualizează între ceilalţi participanţi la raporturile comerciale (interne şi internaţionale). D.s.c. se formează, la fiecare tip (formă juridică) de societate comercială conform regulilor stabilite în acest sens prin dispoziţii imperative de lege. Astfel, la societatea în nume colectiv denumirea este formată din numele şi prenumele tuturor asociaţilor sau numai a unuia dintre ei, urmate de menţiunea societate în nume colectiv; la societatea în comandită (simplă sau pe acţiuni) denumirea este formată din numele şi prenumele comanditaţilor sau a unuia dintre ei urmate de menţiunea societate în comandită (simplă sau pe acţiuni, după caz); la societatea pe acţiuni denumirea este formată dintr-un cuvânt sau o grupare de cuvinte ce pot avea chiar o semnificaţie fantezistă, urmate de menţiunea s.a.; la societatea cu răspundere limitată, denumirea este formată dintr-un cuvânt sau grupare de cuvinte (ce pot avea chiar o semnificaţie fantezistă) urmate obligatoriu de un alt cuvânt sau de o grupare de cuvinte prin care să se exprime cel puţin parţial obiectul de activitate al respectivei societăţi la care se adaugă menţiunea s.r.l. Legea interzice ca pe teritoriu determinat (judeţ, chiar teritoriu naţional etc.) două sau mai multe societăţi comerciale să aibă denumiri identice sau foarte asemănătoare, în scopul de a se evita confuzii şi de a se preveni săvârşirea unor acte de concurenţă neloială de către firma care ar putea să se prevaleze de denumirea sa în defavoarea altei firme având aceeaşi denumire sau o denumire similară. D.s.c. constituie un element incorporal (nepatrimonial) al fondului de comerţ. V. şi **societate comercială; fond de comerţ; firmă comercială.**

DEPLASAMENT, termen utilizat în transportul maritim pentru a desemna masa şi volumul apei dislocuită de nava goală (având numai echipamentul cu care a fost dotată în şantierul unde a fost construită) sau de nava încărcată cu marfă la capacitatea ei totală şi echipată cu tot ceea

ce îi este necesar pentru efectuarea voiajului. Prima ipoteză (anume aceea a navei fără încărcătură) vizează ceea ce în terminologia transportului maritim se numeşte **d.** *uşor (light displacement)*. A doua ipoteză (nava încărcată la capacitatea ei) desemnează aşa- numitul **d.** *de plină încărcare (full load displacement)*. Pentru exprimarea **d.** se utilizează ca unităţi dc măsură: tone lungi; tone metrice; picioare cubice. Tonajul **d.** constituie un reper comercial important pentru clasarea navei.

DEPORT, 1. Diferenţă de sumă încasată de proprietarul titlurilor de valoare, de la cel interesat să deţină temporar asemenea titluri în baza unui contract de report. Prin ipoteză, persoana interesată să deţină temporar anumite titluri de valoare (de exemplu acţiuni la o anumită societate comercială în plus faţă de cele ce-i aparţin) cumpără acele titluri de la proprietarul lor cu condiţia să i le revândă la un preţ determinat la termenul prestabilit. Operaţiunea este profitabilă proprietarului titlurilor deoarece acesta vinde titlurile la valoarea lor nominală, urmând ca la termen (când cumpărătorul i le va revinde) să incaseze un profit provenind din diferenţa de preţ. 2. Concept ce exprimă situaţia în care cotaţia la termen a unei valute este inferioară cotaţiei spot (la vedere) a acelei valute. Într-o atare ipoteză se afirmă că respectiva valută „*face* **d.**" sau *discount*.

DEPOSITORY TRUST COMPANY, expresie din limba engleză prin care, în terminologia bursieră din S.U.A., se desemnează o firmă independentă, creată de societăţi de bursă şi de bănci şi care îndeplineşte următoarele funcţii mai importante: păstrarea în depozit a titlurilor financiare deţinute de membrii asociaţi; administrarea primirii şi livrării titlurilor între clienţi **DTC** prin creditarea şi/sau debitarea conturilor acestora; asigurarea plăţilor în numerar ocazionate de lichidarea contractelor.

DEPOZIT BANCAR, sume de bani sau titluri de valoare depuse la o bancă spre păstrare în vederea fructificării. Constituie o formă principală de mobilizare a capitalurilor precum şi a economiilor disponibile de către băncile de depozit sau de către băncile comerciale. Sunt folosite de către acestea (adică de către bănci) ca principale surse de creditare. **D.b.** poate fi: *depozit*

de numerar (dacă are ca obiect o sumă de bani) şi *depozit de titluri* (când obiectul său îl formează titlurile de credit sau alte titluri de valoare); *depozit la vedere* şi *depozit pe termen*; *depozit de economii* şi *depozit de bunuri de valoare*. Pentru **d.b.** ce are ca obiect o sumă de bani banca acordă deponentului o dobândă care variază în raport cu natura depozitului şi cu durata lui, iar pentru d.b. având ca obiect titluri de valoare sau bunuri de valoare, banca percepe de la deponent un comision. V. şi **depozit de economii; depozit de titluri; depozit pe termen; depozit la vedere.**

DEPOZIT DE AVARIE COMUNĂ, denumire convenţională dată sumei de bani, de regulă exprimată într-o monedă convertibilă, pe care armatorul are dreptul să o ceară destinatarului înainte de a-i fi livrat marfa, cu titlu de contribuţie proporţională a acestuia la avaria comună. Suma respectivă se depune la bancă în contul a două persoane de încredere numite de armator şi de depozitar. Deponentul primeşte de la bancă o recipisă de depozit care face proba constituirii depozitului bancar. În cazul în care, finalmente se va dovedi că destinatarul mărfii a avut o contribuţie la avaria comună sub nivelul valoric al sumei depuse de el, diferenţa depusă în plus i se va restitui. Uneori este permisă constituirea de garanţii bancare în locul **d.a.c.**

DEPOZIT DE ECONOMII, varietate a contractului de cont de depozit de fonduri în bancă practicată de băncile comerciale cu scopul de a face faţă concurenţei caselor de economii şi, totodată, de a orienta către anumite forme de plasament economiile persoanelor fizice. Prezintă o varietate de forme, precum: a) *Librete de economii.* Sunt instrumente bancare ce oferă un serviciu de casierie restrâns ce permite numai retragerea de numerar sau efectuarea de viramente din sau în alt cont aparţinând aceluiaşi titular. Această formă de concretizare a **d.e.** nu permite însă şi eliberarea de cecuri. Legea franceză reglementează constituirea libretului de economii popular (L.E.P.) imaginat şi instituit pentru a facilita persoanelor fizice cu venituri modeste plasarea economiilor realizate asigurându-le menţinerea puterii de cumpărare şi totodată anumite avantaje fiscale. Regula privind calcularea dobânzii la conturile pe libret este următoarea: pentru

sumele depuse, dobânda curge din prima zi a chenzinei consecutivă datei depunerii; pentru sumele retrase, dobânda încetează să curgă în ultima zi a chenzinei care a precedat data retragerii; b) *Depozite de economii pentru construirea sau cumpărarea unei locuinţe.* De specificul lor este acordarea unui credit după împlinirea unei perioade de economisire în depozit bancar. Sursa creditului acordat o formează chiar depozitele de economii. Acest mecanism de acordare a creditului respectiv este similar celui practicat în cazul creditelor accesibile după un termen. Într-o astfel de formă **d.e.** se analizează ca fiind un instrument de economisire creat cu finalitatea de a se orienta economiile populaţiei către construirea de locuinţe. Cei care utilizează acest instrument beneficiază de anumite avantaje care însă sunt condiţionate de respectarea de către ei a anumitor exigenţe instituite de lege ca urmare a intervenţiei şi implicării statului în derularea mecanismului de creditare specific acestui sistem. Legea franceză reglementează două varietăţi ale contractului de d.e. pentru construirea de locuinţe, şi anume: *contul de economii pentru locuinţă* şi *planul de economii pentru locuinţă.* Şi într-un caz şi în celălalt, contractul se încheie între titular (care este o persoană fizică) şi o bancă ce a încheiat cu statul o convenţie prealabilă conformă prevederilor legale aplicabile în domeniu. În varianta *contului de economii pentru locuinţă*, sumele formând obiectul depozitului sunt rambursabile la vedere, iar rata dobânzii se fixează la un cuantum redus şi este scutită de impozit. Legea stabileşte imperativ o limită minimă (de 750 FF) şi un plafon maxim (de 100.000 FF) a sumelor formând obiectul depozitului. Durata minimă a depozitului este de 18 luni. Titularul care îşi realizează proiectul imobiliar primeşte din partea statului un premiu scutit de impozit, în principiu egal ca valoare cu cuantumul dobânzii bancare cuvenite, dar care este limitat totuşi la un plafon maxim (de 7.500 FF). Acest premiu se acordă distinct de creditul bancar pentru locuinţă, care la rândul lui este limitat la un plafon maxim (de 150.000 FF), fixarea lui făcându-se, în limitele plafonului arătat, corespunzător dobânzii acordată pentru depozit. Rambursarea urmează a se face într-un termen cuprins între 2 şi 15 ani potrivit condiţiilor de rambur-

sare negociate de părţi. Se percepe o dobândă redusă (de 4,25% pe an). În varianta *planului de economii pentru locuinţă* fondurile depozitate, precum şi dobânda capitalizată cuvenită deponentului (care este de 6% pe an) sunt indisponibilizate pe durata contractului (care este de 5 ani) sau înăuntrul acestei durate până la data renunţării titularului la dreptul de a obţine creditul pentru locuinţă. Sunt fixate o limită inferioară (de 1.500 FF) şi un plafon maxim al depozitului (de 300.000 FF), instituindu-se cerinţa unor vărsăminte anuale minime (de cel puţin 3.600 FF). Legea fixează un plafon maxim al creditului (de 400.000 FF) ce poate fi acordat la expirarea duratei de 5 ani a contractului. Concomitent cu acordarea creditului bancar se achită beneficiarului, de către stat, şi un premiu egal cu cuantumul dobânzilor bancare aferente **d.e.**, premiu care este scutit de impozit; c) **D.e.***pentru dezvoltarea industriei* (CODE-VI). Urmăresc ca finalitate utilizarea resurselor financiare astfel formate pentru finanţarea întreprinderilor industriale. Depunătorii beneficiază de un regim fiscal de favoare în ce priveşte dobânzile cuvenite lor. Depozitele sunt la vedere. Depunerile pot fi făcute oricând, nefiind stabilită în acest sens nici o limită de timp şi nici termene intermediare înăuntrul unei astfel de perioade. Legea franceză plafonează cuantumul anual al dobânzii la 10.000 FF fixând totodată dobânda la un procent de 4,5%, care este similar cu cel acordat pentru libretele de economii. Dobânda acordată depunătorilor este scutită de impozitul pe venituri. Fondurile constituite prin cumularea depunerilor de acest gen sunt supuse unei gestiuni colective. Ele sunt menite să servească la finanţarea creditelor acordate de Fondul Industrial de Modernizare (F.I.M.). d) **D.e.** *pentru constituirea sau preluarea unei întreprinderi.* Legea franceză a creat in beneficiul lucrătorilor manuali (meşteşugarilor) un libret de economii în vederea fondării unei întreprinderi manufacturiere. Titularul face depuneri pe acest libret pentru care primeşte o dobândă egală cu dobânda acordată pentru depunerile făcute pe alte librete de economii. La împlinirea termenului prestabilit de lege în vederea efectuării depunerilor, titularul beneficiază de un credit care i se acordă în condiţii privilegiate cu destinaţia de a fi utilizat în scopul pentru care a fost constituit depozitul respectiv. Legea fixează: cuantumul

minim al depunerii inițiale (5.000 FF); nivelul minim al vărsămintelor anuale (3.600 FF); plafonul maxim al depozitului (200.000 FF); o rată a dobânzii (care este de 75% din dobânda acordată pentru libretele de economii). Durata contractului este de 2-5 ani, iar pe această durată atât sumele depuse, cât și dobânzile aferente lor sunt indisponibilizate. Dobânzile oferite sunt scutite de impozit. În cazul în care condițiile arătate privind nivelul depunerilor și al ratelor anuale, titularul va obține, la expirarea duratei contractului, creditul cu destinație specială pentru finanțarea proiectului său.

DEPOZIT DE TITLURI, varietate a contractului de depozit bancar în virtutea căruia clientul predă băncii în depozit titluri de valoare (titluri de credit sau alte titluri), iar banca își asumă obligația să le păstreze și să le restituie la cererea deponentului (clientului). Obligația de păstrare asumată de bancă, în cazul când obiectul depozitului îl formează titluri de credit, este însoțită de obligația băncii de a gira titlurile respective conform dispoziției clientului. O altă prerogativă a băncii decurge dintr-un contract de mandat convenit cu clienții.

DEPOZIT GENERAL DE MĂRFURI, antrepozitul constituind o întreprindere autorizată care posedă una sau mai multe construcții special amenajate pentru depozitarea mărfurilor și al cărui obiect de activitate este de a primi în depozit, în virtutea unui contract, cu obligația depozitarului de a plăti o sumă de bani, mărfuri pentru o perioadă determinată. Depozitarul eliberează deponentului un document – numit recipisă-warant – susceptibil de a circula prin andosare și care este menit să servească drept probă a depozitării mărfurilor respective.

DEPOZIT LA VEDERE, varietate a contractului de depozit de fonduri în bancă, de specificul căruia este obligația băncii de a restitui sumele primite în depozit de îndată ce deponentul solicită restituirea lor. Uneori prin contractul încheiat cu deponentul, banca stipulează obligativitatea unui preaviz privind retragerea fondurilor depuse la vedere a cărui durată minimă este de câteva zile, iar cea maximă este o lună de zile. Stipularea preavizului de retragere se face în scopul facilitării serviciului de casierie a băncii. V. și **contract de cont de depozit de fonduri în bancă.**

DEPOZIT NEREGULAT, v. **contract internaţional de depozit neregulat.**

DEPOZIT PE TERMEN, varietate a contractului de cont de depozit de fonduri în bancă de specificul căreia este asumarea de către deponent a obligaţiei de a lăsa în contul de depozit suma depusă pe durata de timp convenită care poate fi stabilită între 3-12 luni. Se aseamănă cu un împrumut cu dobândă acordat de client băncii. Mărimea dobânzii acordate de bancă este în funcţie de durata convenită de părţi ca obligatorie pentru depunerea făcută de client. În cazul în care deponentul solicită intempestiv restituirea sumelor depuse pe termen, **d.t.** se converteşte într-un depozit la vedere, iar dobânda pe care clientul este îndreptăţit să o pretindă va fi aceea specifică acestuia (engl. *deposit accounts*). *V. şi* **contract de cont de depozit de fonduri în bancă.**

DEPOZIT PREALABIL LA IMPORT, denumire dată sumei reprezentând o anumită cotă în valută din contravaloarea viitoarelor achiziţii, pe care importatorul are obligaţia să o depună anticipat, în contul organelor vamale pentru a putea realiza importul preconizat. Constituie o restricţie, făcând parte din grupa barierelor netarifare prin instituirea cărora se limitează indirect importurile. Sumele depuse de importator nu sunt purtătoare de dobânzi. Acesta (adică importatorul) va putea să-şi recupereze pierderile încercate prin imobilizarea sumei şi neperceperea dobânzilor aferente, fie vânzând ulterior marfa importată la un preţ mai ridicat, fie solicitând exportatorului consimţirea unor reduceri de preţ. Ca natură juridică **d.p.i.** se înfăţişează ca fiind creditări, pe termen scurt, în beneficiul statului exportatorului. Astfel de restricţii se instituie, de regulă, faţă de ţări cu datorii externe ridicate, sau faţă de agenţi economici ce nu prezintă suficientă credibilitate.

DEPOZIT REGULAT, v. **contract internaţional de depozit regulat.**

DEPOZIT SPECIALIZAT DE MĂRFURI, antrepozitul care – datorită amenajărilor speciale (depozite frigorifice, silozuri etc.) ce le cuprinde – este susceptibil să servească la primirea şi conservarea numai a anumitor mărfuri. Funcţionarea lui se întemeiază pe aceleaşi principii ca şi aceea a depozitului general de mărfuri.

DEPOZITARE, activitate de păstrare şi conservare temporară a mărfurilor care formează ori urmează să formeze, după o prealabilă prelucrare, obiectul comercializării sau al unui transport după vânzare. Sunt supuse **d.** şi materiile prime, materialele şi utilajele pentru producţie până la momentul utilizării lor în procesul de producţie. D. are loc în depozite specializate fiind supusă unor reguli referitoare la suprafaţa de **d.**, distanţa dintre colete şi manipularea acestora, temperatură, umiditate şi luminozitate etc., reguli stabilite în armonie cu caracteristicile fizico-chimice ale bunurilor depozitate. Depozitele sunt dotate cu utilaje şi facilităţi moderne de încărcare-descărcare, manipulare, evidenţă a mişcării mărfurilor etc. Operaţiunea de **d.** se îndeplineşte în baza unui contract de depozit regulat. În virtutea acestui contract, deponentul plăteşte taxele de **d.** şi primeşte din partea depozitarului un certificat de depozit prin care acesta atestă primirea mărfii în depozit şi achitarea taxelor menţionate. Ca natură juridică, certificatul de depozit este un titlu de credit negociabil. De preferinţă, depozitele sunt înfiinţate în zone sau porturi libere, **d.** fiind folosită pentru menţinerea capacităţii de ofertă a exportatorilor pe pieţe căci acestea evoluează conjunctural şi generează tot astfel nevoia de livrare a unor cantităţi de marfă. O formă specială de **d.** este antrepozitul vamal. V. şi **antrepozit vamal; depozitare în consignaţie**.

DEPOZITARE ÎN CONSIGNAŢIE, varietate de depozitare având ca suport juridic contractul de consignaţie. Se practică pe scară largă în raporturile comerciale pentru a se evita riscurile ce vizează livrarea mărfurilor. V. şi **contract de consignaţie; depozitare.**

DEPRECIERE VALUTARĂ, sintagmă prin care se exprimă diminuarea puterii de cumpărare a monedei naţionale. Poate fi analizată sub două aspecte: a) *pe plan intern*: **d.v.** constă în scăderea puterii de cumpărare a monedei naţionale ca rezultat al inflaţiei; b) *pe plan extern*: **d.v.** se concretizează în scăderea cursului de schimb al monedei naţionale în raport cu alte valute care poate fi datorată fie diminuării puterii de cumpărare pe plan intern, fie cronicizării deficitului balanţei de plăţi.

DEPRESIUNE ECONOMICĂ, fază a ciclului economic ce succede crizei şi precede înviorarea economică şi care se caracterizează prin: stagnarea generală a producţiei sau o creştere nesemnificativă a acesteia; menţinerea şomajului la un nivel ridicat; manifestarea unor tendinţe de scădere a preţurilor; existenţa unei supraproducţii relative care determină necesitatea distrugerii anumitor stocuri de mărfuri; menţinerea unui nivel scăzut al salariilor; manifestarea tendinţei de scădere a dobânzilor; reînnoirea capitalului fix prin retehnologizarea unităţilor productive etc. În planul relaţiilor economice internaţionale **d.e.** determină o stagnare generală a comerţului şi cooperării economice internaţionale.

DEPUNERE, v. **depozit bancar.**

D.E.Q. (Delivered Ex Quay – livrat la chei), termen din cuprinsul regulilor INCOTERMS, ediţia 1990, exprimând uzanţa conform căreia obligaţia de livrare a vânzătorului este executată pe data când marfa a fost pusă la dispoziţia cumpărătorului, pe chei, în portul de destinaţie convenit, vămuită la import. Conform acestui termen, vânzătorul are obligaţia să suporte toate riscurile şi costurile, inclusiv taxele vamale, alte taxe şi speze legate de livrarea mărfii până în acest punct. **D.E.Q.** trebuie evitat pentru cazul în care vânzătorul se află în imposibilitate de a obţine (direct sau indirect) licenţa de import. Atunci când părţile convin ca vămuirea să fie asigurată de către cumpărător, căruia îi revine şi îndatorirea de a suporta taxele vamale, se utilizează expresia **D.E.Q.** taxe vamale neplătite, în loc de expresia **D.E.Q.** taxe vamale plătite. În cazul când părţile convin să-l exonereze pe vânzător de anumite obligaţii (precum plata unor taxe percepute la import, de ex. TVA) aceasta trebuie specificată clar într-o formulă de genul: **D.E.Q.** TVA neplătit. Utilizarea acestui termen este compatibilă numai cu transportul maritim sau pe apele interioare (fr. *Rendu À Quai: Droits Acquittés*).

DEREGLEMENTARE, denumire generică dată măsurilor de relaxare a controlului asupra pieţei, în general, şi asupra pieţei titlurilor de valoare, în special. Sin. *liberalizare.*

D.E.S. (Delivered Ex Ship – livrat pe navă), termen din cuprinsul regulilor INCOTERMS, ediţia 1990, exprimând uzanţa în ar-

monie cu care obligaţia vânzătorului se consideră a fi executată în momentul când marfa a fost pusă la dispoziţia cumpărătorului la bordul navei, nevămuită pentru import, în portul de destinaţie convenit. Vânzătorului îi incumbă îndatorirea de a suporta toate cheltuielile şi riscurile legate de aducerea mărfii în portul de destinaţie convenit. Acest termen este compatibil numai cu transportul maritim sau pe apele interioare (fr. *Rendu Ex Ship*).

DESCHIDEREA ACREDITIVULUI DOCUMENTAR, expresie prin care se desemnează asumarea de către banca emitentă a unui angajament propriu de plată sub forma acreditivului documentar. Documentul prin care se materializează acest angajament este însuşi acreditivul documentar. El conţine, în esenţă, angajamentul irevocabil al băncii emitente de a plăti exportatorului, contra prezentării unor documente şi îndeplinirii unor condiţii. **D.a.d.** presupune două etape şi anume: a) elaborarea (întocmirea) documentului în sine; cel mai frecvent documentul se întocmeşte în limba engleză şi se numeşte *Documentary Credit*, dar poate fi întocmit şi în alte limbi precum: franceză (*crédit documentaire*, sau *accréditif*), germană (*akkreditiv*), italiană (*accreditivo*), spaniolă (*carta de credito*); b) transmiterea instrucţiunilor băncii exportatorului care se poate realiza letric sau telegrafic şi se înfăptuieşte prin chiar acest document. V. şi **acreditiv documentar.**

DESPĂGUBIRE, denumire dată sumei de bani, pe care cel ce a săvârşit o faptă ilicită păgubitoare este obligat să o plătească celui păgubit prin acea faptă. În cazul în care păgubirea se produce pe fondul unui raport contractual, cel obligat la despăgubire este debitorul prestaţiei neexecutate sau executate defectuos ori cu întârziere, iar cel care a suferit paguba este creditorul acelei prestaţii. **D.** cuprinde repararea integrală a prejudiciului încercat de partea lezată, deci atât pierderea efectivă (*damnum emergens*), cât şi câştigul nerealizat (*lucrum cessans*). Ca principiu, în domeniul raporturilor contractuale, **d.** cuprinde numai prejudiciul direct şi previzibil suferit de creditor. În contractele de comerţ internaţional creditorul trebuie să colaboreze cu debitorul în vederea evitării sau limitării ori diminuării prejudiciului. Ca întindere, prejudiciul supus reparării se

apreciază (se determină) la momentul obligării la plată. **D.** se concretizează în daunele-interese pe care debitorul este dator să le plătească creditorului şi care pot fi *moratorii* sau *compensatorii.* Ca mod de exprimare, **d.** se pot prezenta sub forma unor prestaţii periodice (*penalităţi*) sau a unei singure prestaţii (*sumă globală*). Evaluarea **d.** se poate face ulterior producerii prejudiciului sau în mod anticipat, chiar la momentul perfectării contractului prin stipularea de către părţi a unei *clauze penale* în cuprinsul acesteia. Uneori legea limitează întinderea răspunderii debitorului, cum se întâmplă bunăoară în cazul răspunderii transportatorului, iar, alteori părţile pot decide includerea în contractul lor a unor clauze limitative de răspundere. V. şi **daune interese moratorii; daune interese compensatorii; clauza penală.**

DESPATCH MONEY, sintagmă utilizată pentru a desemna suma de bani, exprimată în valuta contractului de navlosire, ce trebuie plătită de către armator navlositorului pentru zilele în minus faţă de stalii, folosite pentru încărcarea-descărcarea navei. Perioadele de stalii, cele de contrastalii şi de *despatch* se menţionează într-un document numit *time-sheet,* semnat de către delegaţii armatorului şi cei ai navlositorului; în eventualitatea că întocmirea acestui document nu este posibilă, în mod provizoriu se întocmeşte un alt document, numit *statement of facts,* ce va cuprinde menţionarea tuturor datelor şi evenimentelor mai importante consumate în timpul operaţiilor de încărcare-descărcare a mărfurilor. În această ultimă ipoteză, părţile vor întocmi ulterior documentul numit *time-sheet,* sens în care vor lua în considerare datele înscrise în *statement of facts.*

DETERMINAREA CALITĂŢII ÎN CONTRACTELE DE COMERŢ INTERNAŢIONAL, expresie ce evocă parametrii calitativi ai produselor şi serviciilor ce formează obiectul contractelor de comerţ internaţional şi pe care părţile contractante îi acceptă de comun acord ca elemente de referinţă pentru aprecierea calităţii prestaţiei asumată de debitor. În cazul vânzării internaţionale determinarea calităţii mărfii se face prin: a) evocarea de către părţi a unor standarde, ceea ce presupune o deplină concordanţă între parametrii calitativi prevăzuţi în respectivele standarde şi

cei ce caracterizează marfa ca obiect al contractului; b) determinarea calităţii pe bază de catalog, metodă care comportă concordanţa deplină între condiţia calitativă a mărfii vândute şi parametrii calitativi menţionaţi în catalogul de prezentare a ei; c) determinarea calităţii pe bază de mostre şi modele, care se utilizează cu predilecţie în comerţul cu mărfuri fungibile negociate la bursele de mărfuri; d) determinarea calităţii mărfii pe baza vizionării acesteia care comportă două variante, anume: stipularea în contract a clauzei *văzut şi plăcut* (ceea ce presupune că importatorul a văzut marfa înaintea încheierii contractului şi a acceptat-o pentru că i-a plăcut); vânzarea cu clauza după *încercare*, caz în care perfectarea contractului este condiţionată de acceptarea calităţii acesteia de către cumpărător (acesta trebuie să se pronunţe într-un timp limitat – ore sau zile – potrivit naturii mărfii şi în armonie cu uzanţele sau clauzele contractuale); e) determinarea calităţii pe bază de tipuri şi denumiri uzuale, metodă ce presupune înlocuirea mostrelor cu tipurile, deci cu o noţiune abstractă, iar nu cu o marfă reală, la care se raportează calitatea mărfii livrate; acest procedeu se practică în comerţul cu minereuri şi cu produse agricole; f) determinarea calităţii mărfii pe bază de descriere, care presupune indicarea în detaliu a unei pluralităţi de caracteristici tehnice ale mărfii şi care este utilizată la comerţul cu materii prime, cu semifabricate sau cu maşini, instalaţii complexe, produse executate la comandă şi alte produse finite.

DETURNARE DE COMERŢ, sintagmă utilizată în doctrina economică în legătură cu evaluarea efectelor statice ale constituirii *uniunii vamale* asupra fluxurilor comerciale internaţionale. Are caracterul unei măsuri protecţioniste deoarece presupune înlocuirea surselor de furnizare a mărfurilor din exteriorul uniunii vamale (surse care sunt mai avantajoase) cu surse similare din interiorul uniunii vamale (care sunt mai puţin avantajoase sub aspectul costurilor de producţie) ce par mai competitive privite prin prisma liberalizării schimburilor comerciale reciproce — împrejurare care comportă neaplicarea taxelor vamale în relaţiile comerciale din interiorul uniunii — şi instituirea concomitentă a unui protecţionism faţă de terţi. D.c., prezintă semnificaţia unei

distanţări faţă de cerinţa unei optime alocări a resurselor, deoarece prin priorităţile pe care le comportă creează avantaje pentru mărfurile din interiorul uniunii, deşi costurile reale ale acestora sunt superioare celor din exteriorul ei. V. şi **uniune vamală.**

DEŢINĂTOR DE CARD, persoană fizică sau juridică pe numele căreia este emis *cardul* în termenii şi condiţiile *obligaţiilor reciproce* convenite cu *emitentul cardului* şi care includ soluţii şi pentru situaţia când **d.c.** nu este aceeaşi persoană cu utilizatorul de card. **D.c.** i se poate deschide o linie de credit susceptibilă să-i faciliteze achiziţionarea de bunuri şi/sau numerar în limita unui plafon stabilit în prealabil. O astfel de linie de credit este numită în practica internaţională *credit card.* Creditul card va fi emis şi operat astfel încât să permită preluarea de date pe baza cărora deţinătorul să poată realiza următoarele: a) să-şi ramburseze în totalitate creditul la sfârşitul perioadei stabilite (caz în care creditul card mai este numit în practica internaţională *travel and entertainment card* ori *charge card*); b) să-şi stingă creditul acordat numai în parte, partea rămasă urmând să fie considerată ca o extensie a creditului acordat anterior. V. şi **emitent de card; obligaţii reciproce; utilizator de card.**

DEVALORIZARE, 1. (în sens larg) Orice scădere a cursului de schimb al unei monede naţionale pe piaţa valutară. **2.** (în sens restrâns) Reducere pe cale oficială a valorii monedei naţionale în raport cu etalonul monetar internaţional recunoscut în care acea valoare este exprimată. În această accepţiune **d.** presupune cu necesitate existenţa unui etalon monetar internaţional recunoscut ca atare, la care se raportează sub aspectul conţinutului ei şi prezintă semnificaţia unei reduceri a acestui conţinut faţă de acel etalon. Factorii care determină producerea **d.** sunt: apariţia şi persistenţa în timp a deficitelor balanţei de plăţi; creşterea preţurilor interne. Consecinţele **d.** sunt: ieftinirea exporturilor; scumpirea importurilor; deteriorarea raportului de schimb ce antrenează o pierdere de venituri exprimată în reducerea cantităţii de valută obţinută pentru acelaşi volum fizic de marfă exportată. V. şi **deficit al balanţei de plăţi; dumping valutar.**

DEVER, v. **cifră de afaceri.**

DEVIEREA NAVEI (DEVIATION), stipulaţie inserată în contractul de navlosire *charter-party* exprimând cerinţa ca nava să urmeze până la destinaţie ruta obişnuită, utilizată de navele comerciale care fac transporturi similare, orice abatere de la acea rută ce nu se datoreşte unor motive întemeiate, menţionate în contractul de transport, fiind susceptibilă de a fi sancţionată de navlositor.

DEVIZE, **1.** Denumire generică dată titlurilor de credit (cambii, cecuri, obligaţiuni etc.) exprimată într-o altă monedă naţională (de regulă o monedă forte) decât aceea a ţării de referinţă şi utilizate ca instrumente internaţionale de plată. **2.** Denumirea generică dată atât instrumentelor, cât şi mijloacelor internaţionale de plată (valută efectivă sau plată prin decontare). Indiferent de accepţiunea ce i se dă, **d.** pot fi: *convertibile*, dacă se exprimă într-o monedă convertibilă; *neconvertibile*, când exprimarea lor se face printr-o monedă neconvertibilă. V. şi **devize de clearing.**

DEVIZE CONVERTIBILE, devize.

DEVIZE DE CLEARING, denumire generică dată devizelor când acestea sunt utilizate ca instrumente internaţionale de plată în cadrul unui *acord de clearing*. V. şi **devize; clearing.**

DEVIZE NECONVERTIBILE, v. **devize.**

DEZECHILIBRU AL BALANŢEI DE PLĂŢI, sintagmă prin care se desemnează inegalitatea dintre încasările şi plăţile făcute de o anumită ţară, într-o anumită perioadă (de regulă un an) în afara teritoriului naţional. Vizează uzual încasările şi plăţile curente (mai puţin mişcările de capital şi rezervele monetare oficiale) exprimându-se atât sub forma excedentului, cât şi sub forma deficitului balanţei de plăţi. **D.b.p.** prelungit pe o perioadă mai mare de timp sau a cărui dimensiune este disproporţionată în raport cu puterea economică a ţării respective înrâureşte economia naţională a acelei ţări. V. şi **deficit al balanţei de plăţi.**

DEZINTERMEDIERE, denumire generică dată tendinţei de reorientare a capitalurilor dinspre piaţa intermediată, care este piaţa bancară, spre piaţa titlurilor financiare unde se realizează o finanţare directă.

DICTAT ECONOMIC, demers inechitabil întreprins de unul sau mai multe state concretizat în presiuni politice, economice, militare (amenințare cu forța armată, blocadă militară etc.), blocadă economică (embargo) sau în orice alte mijloace coercitive exercitate împotriva unui alt stat pentru a-l determina să accepte contrar voinței sale anumite condiții sau măsuri în domeniul economic. **D.e.** este caracterizant pentru practicile neocolonialiste.

DIES A QUO NON COMPUTATUR IN TERMINE, locuțiune latină exprimând principiul potrivit căruia ziua punctului de plecare a unui termen (de prescripție sau de decădere) nu este cuprinsă în acel termen. Acest principiu primește aplicare și în dreptul comercial. Astfel, de pildă, termenele de prescripție ale acțiunilor cambiale încep să curgă de la scadență, adică din momentul în care creanța devine exigibilă, dar fără să se includă în calculul lor ziua ce marchează momentul începerii cursului acestora.

DIES INTERPELLAT PRO HOMINE, locuțiune latină exprimând ideea că împlinirea scadenței operează prin ea însăși punerea în întârziere a debitorului fără a fi nevoie de vreun demers în acest sens din partea creditorului. Această idee primește aplicare și în dreptul comercial modern. Ea este consacrată de majoritatea legislațiilor naționale prin dispoziții care prevăd că punerea în întârziere poate rezulta din înțelegerea, chiar tacită, a părților, potrivit căreia debitorul este în întârziere prin simpla ajungere a datoriei la scadență. **D.i.p.h.** primește aplicare și în legătură cu obligația de aport social (ce revine asociaților în calitatea lor de participanți la societatea comercială); aici ființează principiul potrivit căruia în caz de întârziere a predării aportului în numerar, asociatul debitor este răspunzător de daunele astfel cauzate și obligat de drept și fără punere în întârziere la plata dobânzilor legale, împlinirea scadenței operând prin ea însăși punerea lui în întârziere. Tot astfel, în materia contractului de vânzare internațională de mărfuri, plata prețului trebuie să se facă la data prevăzută în contract (sau în lege) fără a fi nevoie de vreo altă formalitate din partea vânzătorului, și aici primind aplicare principiul **d.i.p.h.**

DINAR ARAB, unitate de cont echivalentă cu 3 D.S.T., instituită de Fondul Monetar Arab.

DISAGIO, termen utilizat deopotrivă la operaţiunile de bursă ca şi la acelea de *switch,* exprimând, în primul caz, pierderea suferită de posesorul unui titlu de credit a cărui valoare nominală este mai mare decât preţul pieţei, pierdere echivalentă cu diferenţa între cele două valori (a titlului şi a preţului), iar în cel de-al doilea caz, costul operaţiunii de transformare a valutei de cliring în valută convertibilă, calculată în procente cu referire la valoarea valutei de cliring, cost care, şi el, constituie o diferenţă, o pierdere pentru partenerul din ţara creditoare. Iniţierea operaţiunilor de *switch* se face, de regulă, de către firmele din ţara creditoare, urmărindu-se lichidarea soldului creditor al acelei ţări în cadrul unui acord de cliring. Asemenea operaţiuni constau din încheierea a două tranzacţii, şi anume: cumpărarea de mărfuri din ţara debitoare ce are ca rezultat diminuarea corespunzătoare a creditului; revânzarea acelor mărfuri pe terţe pieţe în valută convertibilă. Pe această cale se obţine în final transformarea valutei de cliring, blocată într-un sold creditor netransferabil, într-o valută convertibilă. Preţul în valută convertibilă fiind, de regulă, mai mic decât cel în valută de cliring, partenerul din ţara creditoare suferă o pierdere echivalentă cu diferenţa apărută în contul de cliring.

DISCONT, (engl. *discount*) **1.** Termen ce desemnează diferenţa între preţul curent al unei obligaţiuni şi valoarea nominală a acesteia. **2.** Denumire generică dată operaţiunii de reducere a preţului de vânzare a unor mărfuri sau servicii. **3.** Concept ce exprimă diferenţa negativă între *preţul cash* şi *preţul futures* al unei mărfi. V. şi **deport.**

DISPAŞOR, expert înscris pe liste recunoscute de tribunale sau care, în unele ţări, este membru al asociaţiei dispaşorilor, învestit cu atribuţia de a calcula şi lichida avaria comună. Se desemnează de către părţi şi, în îndeplinirea atribuţiilor ce-i revin, estimează şi repartizează cuantumul avariei navei şi a mărfurilor, stabilind masa contributivă, respectiv contul debitor şi masa creditorilor (contul creditor). Pe baza estimărilor făcute, determină procentele cu care trebuie să participe „nava" şi „marfa" la lichidarea avariei comune.

DISPONIBIL LA BANCĂ, disponibilităţi băneşti existente într-un cont curent deschis la o bancă. Poate fi utilizat oricând de către titularul contului, cu destinaţia dorită de acesta, fără a fi necesar într-un atare scop un aviz prealabil al băncii. Uneori în **d.b.** sunt incluse şi plasamentele sau titlurile de credit pe termen scurt. V. şi **disponibilităţi băneşti.**

DISPONIBILITĂŢI BĂNEŞTI, 1. (în sens larg) Sintagmă ce desemnează totalitatea mijloacelor băneşti aflate în circulaţie într-o anumită ţară, la un moment dat. În această accepţiune **d.b.** coincid cu masa monetară aflată în circulaţie într-o ţară la momentul respectiv. **2.** (în sens restrâns) Sintagmă ce desemnează suma de bani care se află la dispoziţia unei persoane (fizice sau juridice) fie sub formă de numerar, fie într-un cont bancar. V. şi **disponibil la bancă; disponibilităţi valutare.**

DISPONIBILITĂŢI VALUTARE, sintagmă ce desemnează valoarea însumată a lichidităţilor exprimate în valută forte deţinute la un moment dat de către o ţară sau de către un agent economic. La nivel macroeconomic **d.v.** cuprind: rezervele valutare, creditele acordate de organismele financiare internaţionale, facilităţile temporare pe care băncile centrale şi le acordă reciproc, rezervele temporare disponibile în cont ale persoanelor fizice şi persoanelor juridice. Toate acestea împreună formează lichiditatea internaţională. La nivel microeconomic **d.v.** se concretizează în valuta existentă în cont, precum şi valuta existentă în numerar în casa agentului economic. D.v. au ca principale surse de formare: plata exportului de bunuri şi servicii; încasările pentru executări de lucrări în străinătate; câştigurile obţinute prin efectul operaţiilor având ca destinaţie prioritară aportul valutar; comisioanele, dobânzile, dividendele etc., exprimate în valută. V. şi **disponibilităţi băneşti; disponibil la bancă.**

DISPOZIŢIE DE DESCHIDERE A ACREDITIVULUI DOCUMENTAR, document a cărui emitere marchează momentul ce declanşează realizarea ansamblului raporturilor obligaţionale care se nasc între părţile implicate în contractul comercial internaţional. **D.d.a.d.** se înfăptuieşte pe baza contractului de comerţ internaţional prin care a fost stipulată ca modalitate

de plată a acreditivului documentar. Ea este dată de ordonator şi cuprinde, pe de o parte, condiţiile de emitere, iar pe de altă parte condiţiile comerciale şi de documente pe care banca trebuie să le stipuleze în deschiderea acreditivului documentar, conform cărora urmează a se face plata contra documente. V. **acreditiv documentar; deschiderea acreditivului documentar.**

DISPOZIŢIE DE ÎNCASARE, document de decontare bancară emis de creditor în baza confirmării scrise de către debitor a obligaţiei sale de plată prin care emitentul împuterniceşte banca lui să recupereze creanţa certă astfel confirmată. Încasarea acelei creanţe se poate face numai pe baza unui titlu executoriu, căci, în caz contrar, banca debitorului poate refuza plata. D.î. poate fi simplă sau cu factură având utilizare mai cu seamă pe planul raporturilor comerciale interne. V. şi **titlu executoriu; decontare.**

DISPOZIŢIE DE PLATĂ, document de decontare bancară emis de titularul unui cont prin care acesta dă ordin băncii sale să plătească unui beneficiar, care este şi el titular de cont, o anumită sumă de bani. Se utilizează prioritar în raporturile comerciale interne între parteneri de afaceri aflaţi în relaţii constante, fiind preferată atunci când, pe această cale, se poate realiza o decontare mai rapidă. V. şi **dispoziţie de încasare; decontare; titlu executoriu.**

DISPOZIŢIE DE TRANSPORT ŞI VĂMUIRE, document întocmit de societatea comercială cu activitate de comerţ internaţional şi transmis societăţii de transport internaţional de mărfuri cu ocazia executării contractului de comerţ internaţional la care este parte, document ce cuprinde în conţinutul lui toate datele necesare organizării vămuirii şi transportării mărfurilor pe parcursul extern, precum: numărul şi perioada de valabilitate a autorizaţiei de export sau de import; denumirea şi/sau codul mărfii; cantitatea şi condiţia de livrare (care de regulă este preluată din regulile INCOTERMS); precizarea certificatului de origine a mărfii; destinatarul şi expeditorul mărfii. V. **şi certificat de origine.**

DISTRIBUITOR AUTOMAT DE NUMERAR, varietate de automat programabil, denumit, conform practicii internaţionale, *cash dispenser*, care este un dis-

pozitiv electromecanic ce permite unui *utilizator de card* accesul la dreptul *deţinătorului de card* de a retrage disponibil din contul său, sub forma bancnotelor, şi, uneori, şi sub forma monedelor metalice, care în mod generic sunt denumite numerar. V. şi **ghişeu automat.**

DISTRIBUŢIE DE TITLURI DE VALOARE (în terminologie bursieră), expresie prin care se desemnează operaţiunea de punere în vânzare de blocuri de titluri pe piaţa primară sau pe piaţa secundară. Poate fi: a) distribuţie primară, când se concretizează într-o vânzare publică de noi titluri (acţiuni sau obligaţiuni) realizată de firma emitentă prin intermediul societăţilor financiare; b) distribuţie secundară care presupune o vânzare publică de titluri anterior emise de către mari investitori şi care sunt oferite pe piaţă prin intermediul societăţilor financiare.

DIVIDENDE, părţi de beneficii atribuite fiecărui asociat după criterii şi distincţii prevăzute în contractul de societate, iar în lipsa unor asemenea prevederi ale acestuia, potrivit dispoziţiilor legii. Distribuirea de **d.** este condiţionată de următoarele împrejurări: să existe beneficii reale şi nu o simplă reevaluare a activului; beneficiile să fie constatate printr-un bilanţ, întocmit cu respectarea formelor legale, aprobat de adunarea generală; cuantumul beneficiilor să fie stabilit prin contractul de societate sau prin statut, iar în absenţa unei stipulaţii contractuale ori prevederi statutare, determinarea lui să aibă loc în armonie cu dispoziţiile legale incidente. Distribuirea de **d.** se decide de către adunarea generală a asociaţilor. Din momentul deciziei de atribuire, d. devin drepturi de creanţă exigibile ale asociaţilor împotriva societăţii, cu care titularii lor se vor putea înscrie, în cazul falimentului societăţii, la masa falimentară a acestuia, întocmai ca orice alţi creditori.

DIZOLVAREA SOCIETĂŢII COMERCIALE, expresie prin care se desemnează modul de încetare a activităţii normale a societăţii comerciale. Prin activitate normală a societăţii comerciale se înţelege activitatea desfăşurată de societate în vederea scopului pentru care a fost înfiinţată. **D.s.c.** nu semnifică încetarea totală a oricărei activităţi a societăţii. Prin efectul dizolvării, societatea comercială trece într-o fază nouă a existenţei sale

numită *lichidare*, pe parcursul căreia se procedează la transformarea activului patrimonial în numerar şi la plata pasivului. D.s.c. poate interveni numai în prezenţa împrejurărilor prevăzute de lege în acest sens şi care în doctrină au fost numite cauze de dizolvare. Cauzele de dizolvare pot fi: *generale* (care sunt valabile şi eficiente pentru orice tip de societate comercială) şi *speciale* (care sunt compatibile numai cu societăţile de persoane şi, în anumite limite, cu societatea cu răspundere limitată). Sub aspect procedural, **d.s.c.** poate fi: *voluntară*, care presupune o decizie a adunării generale a asociaţilor în acest sens; *judiciară*, care se face prin hotărâre judecătorească. Legea română stabileşte următoarele cauze generale de **d.s.c.**: expirarea termenului stabilit ca durată a societăţii; realizarea obiectului de activitate prevăzut în actul constitutiv al societăţii; imposibilitatea realizării obiectului de activitate statutar; micşorarea capitalului social sub minimul prevăzut de lege (pentru societăţile pe acţiuni, în comandită pe acţiuni şi cu răspundere limitată) dacă adunarea generală a asociaţilor nu decide refacerea lui la valoarea iniţială; falimentul societăţii, sau în armonie cu legislaţia actuală, lichidarea judiciară a societăţii; voinţa asociaţilor exprimată prin decizia adunării generale în acest sens. Pentru societatea pe acţiuni mai pot fi reţinute ca şi cauze de dizolvare: pierderea a cel puţin 1/2 din capitalul social, sau chiar o reducere mai mică dacă prin actul constitutiv s-a prevăzut astfel; scăderea numărului de acţiuni sub limita inferioară de cinci, dacă au trecut mai mult de şase luni de la reducerea lui fără a fi completat. Au caracter de cauze speciale de **d.s.c.**: moartea; punerea sub interdicţie; falimentul; excluderea din societate şi retragerea din societate a unui asociat. Toate aceste cauze devin operante în cazul societăţilor în nume colectiv şi cu răspundere limitată, atunci când numărul asociaţilor s-a redus la unul singur şi nu există clauză contractuală de continuare a existenţei societăţii cu moştenitorii. Situaţia este identică şi în cazul asociaţilor în comandită (simplă sau pe acţiuni) atunci când există un singur asociat comanditat sau un singur asociat comanditar, iar cauza specială de dizolvare îl vizează pe acesta şi nu există clauză contractuală de continuare a societăţii cu moştenitorii lui. În cazul dizolvării voluntare, pro-

cedura de dizolvare parcurge aceleaşi faze ca şi procedura de modificare a actului constitutiv al societăţii: hotărârea adunării generale, în baza căreia s-a convenit valabil **d.s.c.**, este supusă autentificării notariale, apoi este supusă autorizării instanţei de judecată prin sentinţă judecătorească, şi în final, este supusă formalităţilor de publicitate la Monitorul Oficial şi de înregistrare în Registrul comerţului. În cazul procedurii judiciare de **d.s.c.** neputând fi realizată o hotărâre valabilă a adunării generale, actul de dizolvare va fi sentinţa judecătorească pronunţată, in acest sens, de instanţa competentă, la cererea asociaţilor. O astfel de hotărâre judecătorească trebuie publicată în Monitorul Oficial şi apoi înscrisă în Registrul comerţului, sub sancţiunea decăderii în termen de 15 zile de la rămânerea ei definitivă. Prin efectul **d.s.c.**, din ziua intervenţiei cauzei de dizolvare administratorii nu mai pot întreprinde noi operaţii comerciale în numele societăţii dizolvate. În caz de nerespectare a acestei interdicţii ei sunt personal şi solidar responsabili pentru operaţiile pentru care le-au îndeplinit. Totodată, administratorii trebuie să înceapă de îndată procedura de lichidare, dacă legea, actul constitutiv, adunarea generală a asociaţilor sau instanţa care a pronunţat dizolvarea nu au decis altfel. De regulă, cauzele de dizolvare survin pe parcursul funcţionării societăţii comerciale sau la expirarea duratei convenite. Prin excepţie, uneori dizolvarea poate surveni şi anticipat.

DOBÂNDĂ, 1. Sumă de bani stipulată în contractul de împrumut pentru a fi plătită de debitor pentru creditul ce i-a fost acordat. Mărimea dobânzii ca valoare însumată depinde de suma împrumutată, tipul de credit acordat, rata **d.** Totodată, rata **d.** se diferenţiază în raport cu termenul pentru care a fost acordat creditul (care poate fi: scurt, mediu sau lung), scopul în vederea căruia s-a acordat creditul (producţie, investiţii, comerţ etc.), bonitatea debitorului, politica economică ce caracterizează perioada respectivă in contextul sistemului economic dat. Pe planul raporturilor economice internaţionale nivelul **d.** este influenţat de situaţia economiei mondiale şi de politica făcută în acest sens de principalele puteri financiare. Se practică două forme distincte de **d.**: **d.** *simplă* a cărei mărime este

proporţională cu durata perioadei de timp pentru care s-a acordat împrumutul, precum şi cu valoarea împrumutului; d. *compusă*, care, deşi este proporţională ca mărime cu suma împrumutată, creşte exponenţial de la un an la altul. Distincţia dintre acestea se fundează pe criteriul ce are în vedere modalitatea de determinare a serviciului datoriei. În raporturile de credit internaţional se mai face distincţie între: **d.** *fixă*, ce se distinge prin aceea că pe întreaga perioadă de rambursare cota **d.** rămâne constantă; **d.** *variabilă*, caracterizată prin faptul că periodic se produc modificări ale cotei **d.**, în funcţie de evoluţia curentă a ratei **d.**, pe o piaţă luată ca referinţă. **2.** Sumă de bani ce reprezintă daunele-interese moratorii datorate de debitor pentru prejudiciul cauzat creditorului prin întârzierea în executarea obligaţiei sale. V. şi **serviciul datoriei; serviciu al datoriei externe.**

DOBÂNDĂ BANCARĂ, formă curentă de retribuire a operaţiunilor efectuate de băncile comerciale. Ca natură juridică, **d.b.** constituie preţul plăţii pentru folosirea de către debitor a fondurilor băneşti pe care i le pune la dispoziţie creditorul; ea se concretizează deci într-o obligaţie de a da ce incumbă debitorului şi a cărei executare este îndreptăţit să o ceară creditorul. Factorii care determină nivelul dobânzilor sunt următorii: raportul dintre cererea şi oferta de mărfuri exportate pe credit; gradul de rentabilitate a mărfurilor exportate, volumul operaţiunii încheiate; felul mărfii exportate pe credit; politica dusă de ţara vânzătoare faţă de ţara cumpărătoare; taxa oficială a scontului. Mărimea dobânzilor este dependentă şi de natura sconturilor; la sconturile la vedere, **d.b.** sunt în general foarte mici; la sconturile la termen sunt mai ridicate, având caracter progresiv în funcţie de scadenţa lor mai îndepărtată. În mod obişnuit, dobânda percepută de o bancă de la clientul său, căruia i-a acordat în cont un credit, nu este inferioară celei pe care acea bancă ar obţine-o dacă ar investi suma respectivă în operaţiuni pe piaţa creditului.

DOCUMENTE BANCARE, sintagmă ce desemnează în mod generic înscrisurile constatatoare a unor drepturi de creanţă pe baza cărora se efectuează diferite operaţiuni bancare. Fac parte din această categorie de înscrisuri: cambia, cecul, biletul la ordin, dispoziţia de încasare şi/sau

de plată, ordinul de plată, chitanţa de încasare, precum şi orice alte înscrisuri similare utilizate pentru obţinerea plăţii unor mărfuri sau servicii. V. şi **titluri de credit; cambie; cec; bilet la ordin; dispoziţie de încasare; dispoziţie de plată.**

DOCUMENTE COMERCIALE, denumire generică dată înscrisurilor prin care se probează expedierea unui anumit lot de marfă, la data şi în condiţiile de livrare convenite prin contractul de vânzare comercială internaţională. În baza lor se încasează preţul mărfii expediate. **D.c.** se grupează astfel: a) **d.c.** prin care se identifică sub aspect cantitativ, calitativ şi valoric marfa vândută; fac parte din această grupă: factura comercială şi specificaţiile emise de exportator; b) documentele de transport precum: conosamentul maritim sau fluvial transmis de comandantul navei, duplicatul scrisorii internaţionale de trăsură pentru transportul feroviar (emis de staţia de cale ferată), scrisoarea internaţională de trăsură pentru traficul rutier (emisă de încărcător şi întreprinderea de transporturi internaţionale), scrisoarea de transport internaţional aerian (emisă de compania de transport aerian), recipisa poştală (emisă de oficiul poştal), adeverinţa de primire pentru expediere; c) **d. c.** de asigurare, precum poliţa de asigurare emisă de asigurator; d) d.c. prin care se atestă calitatea, cantitatea şi originea mărfurilor livrate, ca de pildă: procesul-verbal de recepţie calitativă şi cantitativă emis de vânzător şi cumpărător, certificatul şi/sau buletinul de analiză (emise de institute specializate), certificatele de calitate şi de garanţie emise de producător, certificatul de origine emis de Camera Naţională de Comerţ şi Industrie din ţara exportatorului etc.

DOMENIUL LEGII PROCEDURII (DE ARBITRAJ), expresie prin care se desemnează sfera actelor juridice guvernate de legea aplicabilă procedurii de arbitraj. Această sferă cuprinde toate actele săvârşite în desfăşurarea procedurii de arbitrare din momentul sesizării arbitrajului şi până la pronunţarea sentinţei arbitrale. Intră deci sub incidenţa legii procedurii (adică în domeniul ei de aplicare): desemnarea arbitrilor, înlocuirea lor (dacă este cazul), completarea tribunalului arbitral, revo-

carea şi recuzarea arbitrilor, cererea de sesizare a arbitrajului (conţinutul ei şi alte condiţii), cererea reconvenţională, care ia aspectul unei apărări în raport cu cererea principală (deoarece altfel ea ar putea fi considerată o cerere separată, pe care arbitrajul nu o poate admite decât dacă este prevăzută în compromis), cererile incidentale, care urmează soarta cererii principale, conform regulii *accessorium sequitur principalem*, excepţiile ce pot fi ridicate în faţa arbitrilor mai înainte ca fondul litigiului să fie invocat sau abordat (precum cele privind: puterea lucrului judecat, conexitatea, litispendenţa, *cautio iudicatum solvi*, excepţia de incompetenţă a arbitrului).

DOMICILIATAR, terţ care, potrivit unei clauze speciale (numită de domiciliere) introdusă în cuprinsul cambiei, este însărcinat să facă plata la scadenţă în locul indicat şi cărnia, în caz de refuz al plăţii, i se adresează — sub sancţiunea decăderii din drepturile de regres — protestul pentru neplată.

DOMICILIEREA ACREDITIVULUI, fixarea locului de plată a unui acreditiv, prin indicarea băncii la al cărei sediu se va face plata prevăzută în acel acreditiv sau achitarea cambiei care-l însoţeşte.

DOW JONES, denumire dată principalului indicator al tendinţei bursei la NYSE care se calculează luându-se în considerare cursul a 30 de acţiuni care au cotaţie la bursa din New-York. În exprimare completă D.J., este *„Indicele Dow Jones al Valorilor Industriale"* (engl. *Dow Jones Industrial Average, DIJA*).

DRAFT, termen prin care, în terminologia juridică de drept comercial nord-american, se desemnează conceptul de cambie.

DRAW BACK, expresie preluată din limba engleză, prin care se desemnează rambursarea parţială sau totală a taxelor vamale plătite de importator pentru mărfurile importate spre a fi reexportate, sau pentru produsele fabricate cu destinaţia de a fi exportate.

DREPT APLICABIL, sintagmă ce desemnează în mod generic legea incidentă asupra unui contract de comerţ internaţional sau cu privire la orice alt raport juridic cu element de extraneitate. Pentru determinarea d.a. părţile contractului de comerţ internaţional pot uza de *lex voluntatis*, care se analizează ca

fiind o veritabilă normă conflictuală prioritară comparativ cu normele de drept internaţional privat incidente în cazul dat. În cazul în care contractanţii omit să desemneze prin voinţa lor comună d.a., legea normal competentă să guverneze contractul lor va fi stabilită de organul de jurisdicţie (instanţă de drept comun sau arbitraj comercial internaţional) uzând de normele conflictuale ale forului, a căror aplicare într-o atare ipoteză are caracter obligatoriu, dar subsidiar. O atare lege ar putea fi *lex venditoris* (deoarece aceasta are cea mai strânsă legătură cu contractul), *lex loci executionis*, *lex loci contractus* etc. De regulă, d.a. este o lege naţională, dar pentru domeniile în care au fost create norme de drept material uniform (cum este bunăoară cazul vânzării comerciale internaţionale) conceptul în discuţie cuprinde şi legile uniforme în măsura în care au fost receptate şi încorporate în sistemul de drept naţional al statului vizat.

DREPT COMERCIAL INTERNAŢIONAL, 1. Ansamblul de reguli care reglementează relaţiile comerciale de drept privat punând în cauză mai multe ţări. 2. Totalitatea normelor juridice prin care se reglementează raporturile juridice în cadrul activităţii de comerţ exterior şi de cooperare economică şi tehnico-ştiinţifică internaţională. Înfăptuirea schimbului mondial de valori materiale şi spirituale comportă naşterea unei multitudini şi diversităţi de raporturi juridice, reglementate concomitent de sistemele naţionale de drept şi de normele dreptului internaţional public. Asemenea raporturi se stabilesc între state suverane şi egale în drepturi, între state şi organizaţii interguvernamentale sau între organizaţii interstatale cărora statele membre le atribuie capacitatea de subiect de drept internaţional. Deşi aceste raporturi se stabilesc în sfera economicului, ele sunt şi rămân raporturi interstatale, şi ca atare intră în sfera de incidenţă a dreptului internaţional public. Alte raporturi social-economice stabilite în cadrul organizării şi înfăptuirii schimburilor economice internaţionale au ca participanţi, pe de o parte, statele în calitatea lor de titulare ale suveranităţii naţionale, iar pe de altă parte, unităţi economice, persoane fizice sau persoane juridice. Ele privesc politicile comerciale, financiar-valutare şi vamale ale statelor şi se caracterizează prin subordonarea organizaţiilor economice faţă de

organele competente din fiecare stat, iar ca natură sunt raporturi de drept constituţional, administrativ, financiar, vamal, intrând sub incidenţa normelor legale ce formează ramurile de drept corespunzătoare din sistemele juridice naţionale. O importantă categorie care se stabileşte în cadrul organizării şi înfăptuirii comerţului internaţional are ca subiecţi organizaţii economice, persoane juridice sau persoane fizice din diferite state, în calitate de participanţi nemijlociţi la activităţile de comerţ exterior şi cooperare economică internaţională; sunt raporturi patrimoniale sau raporturi personale nepatrimoniale, aşezate pe principiul egalităţii juridice a părţilor şi reglementate prin normele dreptului civil, ale dreptului comercial sau ale dreptului comerţului internaţional, în armonie cu distincţiile ce se fac în cadrul sistemelor juridice naţionale sub a căror incidenţă se află. În fine, o altă grupă de raporturi social-economice care se formează în cadrul organizării şi înfăptuirii schimburilor economice internaţionale sunt raporturile patrimoniale semiinternaţionale sau mixte; acestea se leagă, pe de o parte, între un stat (ce apare într-o dublă calitate: subiect de drept internaţional şi subiect de drept civil) şi subiecţi de drept civil străin, pe de altă parte, în virtutea acordurilor privind investiţiile industriale, a contractelor de concesiune pentru prospectarea şi valorificarea unor zăcăminte petroliere sau miniere. Ele sunt supuse dreptului naţional aplicabil, care se completează cu anumite principii sau reguli de drept internaţional public, în condiţiile stabilite prin instrumentele juridice internaţionale convenţionale din care se originează. 3. Materie juridică pluridisciplinară ce grupează normele conflictuale, normele de drept civil, cele de drept administrativ etc., reunite prin obiectul lor social şi juridic comun care este disciplinarea raporturilor în cadrul comerţului internaţional. Conceptul de comerţ internaţional a primit în prezent, ca urmare a impactului revoluţiei tehnico-ştiinţifice contemporane, un înţeles sinonim cu acela al conceptului de colaborare economică internaţională, subsumând alături de raporturile comerciale internaţionale propriu-zise (care izvorăsc din vânzarea comercială internaţională sau din schimbul de mărfuri şi din actele juridice strâns legate de acestea) şi raporturile de cooperare economică şi tehnico-ştiinţifică

internațională. 4. Materie juridică pluridisciplinară reunind normele conflictuale, normele de drept civil, cele de drept comercial, precum și normele de drept material uniform aplicabile raporturilor patrimoniale și raporturilor personale nepatrimoniale ce izvorăsc din activitățile de comerț exterior și de cooperare economică internațională. În această accepțiune, d.c.i. s-a impus în doctrina juridică din țara noastră și din alte țări.

DREPT DE CUMPĂRARE, denumire dată titlului financiar care îl îndrituiește pe deținător să cumpere într-o perioadă determinată un număr de acțiuni ale firmei emitente la un anumit preț, care, de regulă, este superior cursului acțiunilor respective la data emiterii acelui titlu.

DREPT DE OPȚIUNE, facultate recunoscută de lege sau prin convenție uneia dintre părțile contractante de a putea alege, într-un termen prestabilit, sau în anumite condiții, între mai multe posibilități de a acționa (sau de a se comporta) în raport cu cealaltă parte contractantă. Uzual, d.o. își găsește aplicație în cazul obligațiilor alternative, al operațiunilor de bursă, al promisiunii de vânzare-cumpărare, al clauzei primului refuz etc.

DREPT DE PARTICIPARE LA BENEFICII, 1. Element definitoriu al contractului de societate exprimând ideea potrivit căreia întreaga activitate a societății comerciale are ca scop obținerea de beneficii ce urmează a fi împărțite între toți asociații. O atare idee trebuie să rezulte neîndoielnic din conținutul contractului de societate; un asemenea contract trebuie să genereze în favoarea fiecărui asociat îndreptățirea de a participa la împărțirea beneficiilor obținute prin activitatea societății comerciale. Totodată, contractul generează în sarcina asociaților și obligația corelativă acestui drept, concretizată în îndatorirea lor de a participa la acoperirea pierderilor suferite de societatea comercială. Cerința ca toți asociații să participe deopotrivă la beneficiile și la pierderile înregistrate de societate determină pe plan juridic următoarele consecințe: ori de câte ori, prin contract, i se dă beneficiului realizat de societate o altă destinație decât aceea de a fi împărțit între asociați, societatea constituită în virtutea acelui contract nu este comercială; prin contract nu se poate stipula ca numai unul sau numai unii dintre asociați să participe la beneficii, iar ceilalți să fie privați

de acest drept, după cum nu se poate stipula nici ca pierderile să fie suportate în întregul lor doar de către o parte dintre asociaţi, ceilalţi fiind exoneraţi de o atare obligaţie; beneficiul se poate concretiza fie într-un câştig evaluabil în numerar, fie în servicii sau bunuri, evaluate de societate în condiţii mai avantajoase decât cele în care le-ar fi putut procura asociatul acţionând individual; împărţirea beneficiilor se face potrivit voinţei părţilor contractului de societate. **2.** Prerogativă dobândită de către fiecare asociat la o societate comercială, prin efectul contractului de societate şi care se concretizează în îndreptăţirea sa de a dobândi pentru sine o parte din beneficiile obţinute prin activitatea societăţii comerciale, ce sunt supuse împărţirii între toţi asociaţii. Întinderea acestui drept este determinată prin contractul de societate; în cazul în care prin acest contract nu se stabileşte modul de împărţire a beneficiilor între asociaţi, distribuirea lor se va face potrivit regulilor consacrate de legea civilă, după următoarele distincţii: *a)* ori de câte ori contractul nu conţine nici o precizare referitoare la participarea asociaţilor la beneficii şi la pierderi, aceştia vor realiza câştiguri şi vor contribui la pierderi proporţional cu valoarea aportului lor; *b)* pentru asociaţii care au adus ca aport numai muncă în industrie, participarea la beneficii şi la pierderi va fi egală cu participarea asociatului al cărui aport (în natură sau în numerar) are valoarea cea mai mică; *c)* asociaţii pot decide ca împărţirea beneficiilor să se facă de către un terţ sau chiar de către unul dintre ei; o asemenea împărţire va fi însă eficientă numai în măsura în care s-ar dovedi echitabilă. Ceea ce li se împarte asociaţilor este beneficiul net obţinut de societate; acesta se distribuie asociaţilor sub formă de dividende. Atunci când societatea realizează beneficii cu intermitenţă, anii de beneficii alternând cu ani de deficite, se distribuie ca dividende nu beneficiul net din anul de beneficii, ci beneficiul real, care se obţine deducând din beneficiul brut al acelui an şi sumele necesare întregirii capitalului social, în eventualitatea că acesta a suferit diminuări în anii de deficite. Acordarea de dividende în acest caz este deci condiţionată de acoperirea prealabilă a pierderilor înregistrate de societate în anii anteriori, asociaţii fiind îndreptăţiţi să primească numai ceea ce excede nevoilor de redresare a activităţii societăţii.

DREPT DE RETENŢIE, facultatea recunoscută (prin lege sau prin contract) creditorului de a păstra în detenţia sa un bun ce aparţine debitorului şi să refuze restituirea lui până când acesta (adică debitorul) nu-şi execută obligaţia contractualmente asumată. Bunăoară, vânzătorul are dreptul să refuze predarea bunului vândut cât timp cumpărătorul nu-şi îndeplineşte obligaţia de plată a preţului, dacă părţile nu au convenit altfel. Tot aşa, vânzătorul este în drept să reţină marfa nepredată, în cazul în care cumpărătorul este declarat în stare de faliment sau de insolvabilitate şi nu dă cauţiune pentru plata preţului. **D.r.** este recunoscut şi depozitarului cu referire la mărfurile primite în depozit, până ce deponentul plăteşte cheltuielile de depozitare. De asemenea, acest drept îl mai au: creditorul gajist asupra bunului primit in gaj, până când debitorul plăteşte integral datoria sa; locatarul, cu privire la bunul închiriat, până la plata sumelor datorate de locator sau proprietar pentru cheltuielile făcute cu acesta (adică de locatar) cu reparaţiile clădirii ce, potrivit legii sau contractului, intră in obligaţiile celui ce închiriază; mandatarul, asupra bunului ce i-a fost încredinţat de mandante pentru executarea mandatului, până la restituirea, de către acesta din urmă, a cheltuielilor ocazionate de păstrarea şi conservarea acelui bun, ori de îndeplinirea împuternicirii primite; cărăuşul, asupra mărfii ce i-a fost încredinţată spre a fi transportată, până la plata de către expeditor (sau, după caz, de proprietarul mărfii) a costului transportului; gerantului, până la restituirea de către gerat a cheltuielilor ocazionate de îndeplinirea gestiunii de afaceri. În general, **d.r.** poate fi constituit prin convenţia părţilor şi în orice alte situaţii, cu condiţia ca în cadrul raportului juridic obligaţional existent între ele să se poată stabili o legătură între bunul reţinut de creditor şi prestaţia datorată acestuia de către debitor. Mai este necesar, totodată, ca bunul respectiv să aparţină în proprietate exclusivă debitorului. **D.r.** este opozabil *erga omnes*, titularul său (creditorul) putându-l opune oricărei persoane care ar reclama bunul, inclusiv proprietarului (adică debitorului) şi creditorilor acestuia. Prin excepţie de la această regulă, **d.r.** nu este opozabil creditorilor privilegiaţi şi nici creditorilor ipotecari ai debitorului, a căror creanţă s-a constituit anterior datei la care

bunul obiect al **d.r.** a intrat în detenţia titularului acestui drept. Existenţa şi exercitarea **d.r.** comportă consecinţa că nici creditorul în favoarea căruia acesta a fost constituit şi nici debitorul proprietar al bunului asupra căruia el a fost constituit, nu pot dispune de acel bun până la plata efectivă şi integrală a datoriei astfel garantate. **D.r.** se stinge prin ieşirea, pe orice cale, a bunului din detenţia creditorului.

DREPT DE SUBSCRIPŢIE, denumire dată titlului financiar care conferă deţinătorului său privilegiul de a subscrie acţiuni nou emise cu prioritate faţă de oferta publică a acestora, la un preţ inferior celui din oferta publică. V. şi **oferta publică.**

DREPT SPECIAL DE TRAGERE (D.S.T.), instrument monetar internaţional ce serveşte în principal ca unitate de cont şi de rezervă şi care constituie totodată un mijloc de echilibrare a lichidităţii internaţionale, de evitare atât a deflaţiei (care antrenează stagnarea sau recesiunea economică), cât şi a inflaţiei (ce antrenează cererea în exces). A fost creat de F.M.I. prin efectul deciziei Consiliului guvernatorilor din 27 septembrie 1967 şi al modificării statutului acestui organism monetar din 28 iulie 1969; iniţial era destinat să completeze rezervele internaţionale obişnuite (aur şi valute de rezervă), în eventualitatea reducerii volumului lor, precum şi să faciliteze o constituire (deliberată, raţională şi controlată) de rezerve pe plan internaţional. În prezent, **D.S.T.** sunt utilizate de ţările membre ale F.M.I. care au semnat declaraţii de participare la Departamentul drepturilor speciale de tragere al F.M.I.; cu aprobarea F.M.I., pot dobândi dreptul de a deţine, primi şi folosi **D.S.T.** şi ţările nemembre, instituţiile care îndeplinesc funcţii de bancă centrală pentru mai mulţi membri, ca şi alte organe oficiale. Particularii nu au acces la **D.S.T.**, deţinerea şi circulaţia acestora din urmă fiind restrânse la sfera organelor oficiale. Competenţa de a decide atât data, cât şi volumul alocărilor de **D.S.T.** revine în exclusivitate conducerii F.M.I.; o asemenea decizie trebuie justificată prin constatarea existenţei unei nevoi globale pe termen lung de lichiditate, a cărei acoperire să se facă în armonie cu scopurile F.M.I., evitându-se totodată stagnarea economică şi deflaţia, precum şi cererea excesivă şi inflaţia. Alocarea de

D.S.T. se decide, în mod obişnuit, pentru o perioadă de bază de 3-5 ani. În eventualitatea constatării de către F.M.I. că lichiditatea internaţională este excesivă, poate fi hotărâtă, de către organele sale de conducere, reducerea (prin anulare) a volumului de **D.S.T.** aflat în circulaţie. Întreaga alocaţie este supusă repartizării ţărilor participante la *Departamentul* F.M.I., fiecare dintre acestea fiind îndreptăţită să primească o parte proporţională cu cota sa de participare la F.M.I.; această parte se înscrie într-un cont special, pe seama ţării beneficiare, care dobândeşte astfel dreptul de a folosi suma primită conform statutului F.M.I. **D.S.T.** se acordă în mod gratuit, ţările beneficiare neavând faţă de F.M.I. obligaţia de a face o contraprestaţie. Pentru **D.S.T.** alocate, F.M.I. percepe o dobândă, iar pentru poziţiile creditoare ale ţărilor membre plăteşte o „remuneraţie". Disponibilităţile de **D.S.T.** măresc rezervele internaţionale ale ţării căreia îi aparţin; ele îndeplinesc următoarele funcţii: a) servesc la cumpărarea de monedă convertibilă de la o altă ţară participantă, indicată de F.M.I., cumpărare ce are însă caracter limitat; b) pot fi utilizate ca instrumente de răscumpărare, de către ţara care le posedă, a propriei sale monede din străinătate; c) asigură obţinerea unei sume echivalente, în valută, de la o altă ţară, prin înţelegere directă cu aceasta, fără o intermediere din partea F.M.I.; d) funcţia de mijloc de plată cu utilizare restrânsă: plata de dobânzi şi comisioane datorate F.M.I.; e) constituie instrumente de efectuare a altor operaţii stabilite de F.M.I. De asemenea, **D.S.T.** mai îndeplinesc şi funcţiile de: etalon pentru exprimarea paritălilor şi cursurilor valutare; mijloc de rezervă, ele putând figura în rezervele ţărilor alături de aur, de valutele de rezervă etc. Unele instituţii au deschis la anumite bănci comerciale conturi în care depunerile sunt exprimate în **D.S.T.** Totodată se manifestă interes pentru obligaţiunile exprimate în **D.S.T.**, pentru adoptarea **D.S.T.** ca unitate de calcul în contracte particulare şi tratate internaţionale, pentru exprimarea în **D.S.T.** a unor preţuri sau tarife internaţionale (cum este, bunăoară, tariful Canalului Suez). Statutul modificat al F.M.I. consacră dreptul acestui organism de a lărgi sfera funcţiilor **D.S.T.** în viitor. Iniţial, unitatea **D.S.T.** a fost definită printr-un conţinut de 0.888671 g aur fin, (egal cu cel

al dolarului tip 1944), fără a fi convertibilă în aur, dar începând cu 1 iulie 1974 a fost abandonată definirea în aur, trecându-se la metoda evaluării pe baza coşului valutar ponderat; în virtutea acestei metode s-a procedat la evaluarea zilnică a **D.S.T.** de către F.M.I. în funcţie de cursurile de bursă a 16 monede naţionale ale ţărilor ce deţin o pondere de cel puţin 1% din comerţul mondial. Ulterior (în 1978 şi în 1981) structura coşului valutar a fost modificată, reducându-se numărul de valute la 5, în scopul simplificării tehnicii de determinare a valorii **D.S.T.** Stabilitatea valorii **D.S.T.** prin această metodă are însă caracter relativ, deoarece puterea lui de cumpărare rămâne, finalmente, corespondentul puterii de cumpărare a valutelor din coş, ceea ce înseamnă că orice depreciere a valutelor respective implică o depreciere similară şi a **D.S.T.**

DREPTUL APLICABIL CONTRACTULUI INTERNAŢIONAL DE LEASING, expresie ce desemnează normele legale care definesc regimul juridic al contractului internaţional de *leasing*. Legislaţiile naţionale conţin doar reglementări sporadice ale acestui contract. Astfel, în S.U.A. contractul de *leasing* nu se bucură de o reglementare specială, ci este supus, pe de o parte, dispoziţiilor referitoare la **security agreements** (adică la acordurile directe pentru crearea unei garanţii mobiliare creditului), iar pe de altă parte, dispoziţiilor privind vânzarea sub condiţie (**conditional sale**), coroborate cu prevederile legii uniforme cu privire la vânzarea sub condiţie. În Marea Britanie, contractul de *leasing* este considerat un contract de locaţie şi primeşte incidenţa legii din 1974 — **Consumer Credit Act.** În Franţa, contractului de creditare-închiriere i se aplică o lege specială, din 2 iulie 1966 (cu modificările suferite în anul 1967), iar în Belgia primeşte aplicare Hotărârea din 10 noiembrie 1967. Atunci când participanţii la contractul de *leasing* îşi au sediul în ţări diferite, operaţia pe care acest contract o implică are caracter internaţional. Într-o atare situaţie capacitatea contractanţilor primeşte incidenţa legii personale, respectiv a legii naţionale a societăţilor comerciale în cauză; forma contractului este supusă, în principiu, legii locului de încheiere a contractului, cu precizarea că *leasing*-ul se încheie în formă scrisă, care se cere *ad probatio-*

nem; fondul şi efectele contractului sunt guvernate de legea desemnată de părţi în aplicarea principiului *lex voluntatis.* În tăcerea părţilor, se impune ca soluţie conflictuală subsidiară aplicarea legii ţării în care îşi are sediul partea cu obligaţia caracteristică, respectiv a ţării finanţatorului. Această soluţie este aplicabilă şi contractului internaţional de *lease-back.*

DREPTURI DE TRAGERE, sintagmă ce exprimă modalitatea specifică de utilizare a resurselor *Fondului Monetar Internaţional* (F.M.I.) de către statele membre, modalitate practicată în vederea echilibrării balanţei de plăţi. Utilizarea **d.t.** presupune realizarea unor tranzacţii constând în cumpărarea de la F.M.I., de către ţara ce înregistrează un deficit de balanţă, a sumelor în valută care-i sunt necesare pentru echilibrarea balanţei de plăţi, plătind echivalentul în monedă proprie. Aceste tranzacţii se încheie pe un anumit termen, la expirarea căruia ţara membră implicată răscumpără de la F.M.I. propria sa monedă naţională, restituind valuta primită sau în echivalent o altă valută, acceptată de F.M.I. Tragerile (adică realizarea operaţiunii arătate) se fac în funcţie de mărimea cotei subscrise de ţara membră care solicită îndeplinirea lor, fiind supuse unor condiţii care diferă în funcţie de specificul **d.t.** exercitat. **D.t.** se scindează în două grupe, şi anume: a) **d.t.** *ce vizează tranşa de rezervă*: ca valoare, acestea sunt echivalente cu partea vărsată în aur sau valută convertibilă din cota subscrisă de ţara membră implicată (de regulă această reprezintă 25% din totalul cotei subscrise); ele nu sunt purtătoare de dobândă, iar rambursarea lor rămâne, în principiu, la latitudinea ţării beneficiare; b) **d.t.** *ce vizează tranşele ordinare (adică normale)*: asemenea trageri sunt în număr de 4, fiecare dintre ele fiind echivalentă cu 25% din totalul cotei subscrise; acordarea lor poate avea loc în mod cumulat sau separat, în cadrul *aranjamentelor stand- by* şi are la bază programele economice adoptate de ţara solicitantă (menite să contribuie la redresarea balanţei sale de plăţi), iar scadenţa rambursării integrale a împrumutului astfel acordat nu poate depăşi o durată de 3-5 ani.

DREPTURI VAMALE, v. **taxe vamale.**

DRUM CRITIC, sintagmă folosită în terminologia ştiinţelor economice pentru a desemna metoda de cercetare operaţională ce utilizează grafuri pentru a exprima o succesiune de activităţi a căror îndeplinire este necesară în scopul optimizării executării acţiunilor programate. Fiecare din activităţile integrate în succesiune constituie o fază a programului ce trebuie urmat şi orice întârziere în executarea ei atrage după sine o amânare corespunzătoare în începerea activităţii care îi succede. De aici denumirea de **d.c.** ce se dă succesiunii activităţilor cu durata cea mai lungă în executarea programului avut în vedere. Întârzierea în executarea oricărei activităţi care se situează în **d.c.** determină întârzierea generală a execuţării programului în întregul lui, precum şi o creştere corespunzătoare a cheltuielilor necesitate de realizarea acelui program. **D.c.** poate fi utilizat ca metodă în planificarea şi realizarea programelor de lansare a *produselor noi pe pieţe externe*, în elaborarea programelor promoţionale, precum şi în constituirea, organizarea şi funcţionarea reţelelor de comercializare.

DUBLĂ IMPUNERE, v. **evitarea dublei impuneri.**

DUMPING, **1.** denumire generică dată operaţiunilor de vânzare a unei mărfi pe o piaţă străină, la un preţ sub nivelul valorii ei normale. Ca valoare normală poate fi luat în considerare: a) *preţul comparabil din ţara exportatoare*, atunci când produsele nu sunt importate direct din ţara de origine; b) *preţul practicat de ţara de origine*, dacă produsele tranzitează numai teritoriul naţional al ţării exportatoare. Pentru a se determina *marja de* **d.** se procedează la compararea preţului de vânzare a mărfii în cauză pe piaţa străină, cu un preţ de referinţă al unui produs similar care a fost exportat într-o ţară terţă, cu condiţia ca un astfel de produs să nu fie comercializat pe piaţa internă a exportatorului. Comparaţia se poate face şi cu preţul cel mai ridicat din ţara de origine, dacă acesta este reprezentativ sau comparabil cu costul de producţie din acea ţară, majorat cu o sumă rezonabilă luată în considerare ca reprezentând cheltuielile de *administrare, de comercializare*, şi profitul realizat. De asemenea, preţul de export poate fi calculat şi pe baza preţului la care marfa importată este revândută pentru prima oară unui cumpărător independent. O astfel de metodă se practică, de regulă, doar

atunci când nu există un preţ de export, sau când, existând un atare preţ, autorităţile constată că nu-l pot lua în considerare deoarece există un aranjament de compensare între exportator şi importator sau un terţ. Compararea între preţul de export şi preţul intern din ţara exportatorului (sau din ţara de origine), pentru a fi echitabilă, necesită luarea în considerare a preţurilor practicate la acelaşi nivel comercial (la stadiul ieşirii mărfii din uzină) şi la vânzări efectuate la termene cât mai recente. 2. Termen ce desemnează în mod generic devalorizarea sau deprecierea controlată a monedei naţionale pentru a se determina o creştere a competitivităţii produselor exportate, prin scăderea artificială a preţurilor lor. Deprecierea competitivă a monedei poate constitui un stimulent pentru export, dar numai pentru o perioadă limitată de timp şi numai cu condiţia ca ţările partenere să nu adopte contramăsuri precum: majorarea *taxelor vamale, introducerea* de restricţii la import, recurgerea la d. valutar. V. şi **dumping valutar.**

DUMPING VALUTAR, sintagmă ce desemnează devalorizarea controlată, competitivă. Constituie o formă de manifestare a concurenţei pe piaţa internaţională. V. şi **devalorizare.**

DURATĂ DE RECUPERARE A INVESTIŢIILOR, perioadă de timp necesară pentru amortizarea unei investiţii efectuate. Constituie un indicator al rentabilităţii investiţiilor şi se determină ca raport între valoarea totală a investiţiei şi profitul anual sau acumulările băneşti anuale. Rentabilitatea investiţiei este invers proporţională cu valoarea acestui indicator. În comerţul internaţional, acest indicator este luat în considerare la fundamentarea şi analiza economică a operaţiunilor de cooperare economică şi în special a acţiunilor de cooperare industrială, care se derulează în cadrul unor societăţi comerciale cu capital mixt. O investiţie de acest gen este rentabilă atunci când valoarea indicatorului în discuţie este mai mică, sau cel puţin egală cu termenul de rambursare a creditului în valută utilizat pentru realizarea investiţiei avută în vedere.

E

ECU (European Currency Unit), unitatea de cont a sistemului monetar european intrat în vigoare în anul 1979, ce are ca funcţie principală aceea de a se manifesta ca mijloc de referinţă pentru valutele statelor membre în vederea asigurării stabilităţii lor. Echivalenţa monedei proprii a fiecărui stat membru faţă de **ECU** se determină pe baza unei grile de cursuri pivot. Există şi rate pivot bilaterale calculate de băncile centrale pentru două monede, legate de Sistemul Monetar European, dar întotdeauna în raport de **ECU** (de exemplu, FF/ECU şi DM/ECU pot fi combinate pentru a obţine o rată bilaterală FF/DM). **ECU** este utilizat ca activ de rezervă şi, totodată, ca numitor comun pentru reglarea mecanismului cursurilor valutare, fiind instrument de intervenţie pe pieţele valutare şi de realizare a tranzacţiilor Fondului European de Cooperare Monetară. Valoarea **ECU** se stabileşte pe bază de coş valutar în care intră următoarele monede: marca germană, francul francez, lira italiană, florinul olandez, francul belgian, lira irlandeză, francul luxemburghez şi coroana daneză. Funcţiile principale ale **ECU** sunt: a) îndeplineşte rolul de etalon al cursurilor valutare; b) constituie unitatea de cont în operaţiunile de intervenţie, ca şi mecanismul de creditare al Uniunii Europene; c) reprezintă mijlocul de plată general acceptat în operaţiunile dintre autorităţile monetare din ţările făcând parte din Uniunea Europeană. Rezervele **ECU** sunt deţinute de Fondul de Cooperare Monetară Europeană şi nu sunt alocate unor ţări în mod individual. **ECU** nu are caracter independent. Şi e firesc să fie aşa deoarece această unitate de cont se formează ca sumă a cantităţilor

ponderate cu procentul de participare al valutelor ţărilor participante. Circulaţia sa este limitată, iar valoarea sa rămâne dependentă de evoluţia cursurilor monedelor introduse în coşul valutar, monede care flotează liber pe piaţa valutelor. Într-o perspectivă apropiată ECU ar putea deveni premisa unificării monetare în cadrul Uniunii Europene facilitând traducerea în fapt a punerii în circulaţie a unei monede unice europene care să înlocuiască toate monedele naţionale. În contractele de comerţ internaţional ECU poate fi adoptat de părţi ca unitate de cont la care să se raporteze moneda de plată. Preţul contractual se va exprima în moneda de plată şi, corespunzător paritătii dintre această monedă şi ECU din ziua perfectării contractului, va primi o exprimare adecvată şi în ECU. Această din urmă exprimare va constitui reperul în funcţie de care, la scadenţă, se va determina cantitatea de monedă de plată ce trebuie achitată vânzătorului (creditorului) ţinându-se seama de paritatea atunci existentă între acea monedă şi ECU. V. **clauză multivalutară bazată pe un coş valutar instituţionalizat (sau unitate de cont instituţionalizată).**

EFECT COMERCIAL (sau de comerţ), cambie (sau altă hârtie de valoare) prin care se constată o creanţă decurgând dintr-o livrare de mărfuri sau dintr-o prestare de servicii.

EFECT DE LEVIER, sintagmă ce în terminologia utilizată în domeniul investiţiilor desemnează multiplicarea profitului sau pierderii pe unitate de valoare investită, ca urmare a utilizării unor fonduri de împrumut. (engl. *leverage*).

EFECT FINANCIAR, cambie (sau altă hârtie de valoare) prin care se constată o creanţă ce nu are corespondent într-o livrare de mărfuri sau într-o prestare de servicii, ci este legată numai de operaţii strict financiare sau bancare.

EFECT MULTIPLICATOR AL COMERŢULUI EXTERIOR, denumire dată (în doctrina economică) fenomenului ce dă expresie consecinţelor pozitive ale creşterii volumului schimburilor comerciale externe ale unei ţări asupra economiei naţionale a acelei ţări. Se bazează pe interdependenţa dintre componentele comerţului exterior şi variabilele macroeconomice. Astfel, amplificarea exporturi-

lor determină implicit mărirea volumului de investiţii în ramurile profilate pe exporturi. Acestea din urmă îşi măresc cererea către ramurile complementare, iar fenomenul se propagă în continuare în întreaga economie naţională. Tot astfel, creşterea volumului de investiţii determină inevitabil o creştere a volumului importului de mijloace de producţie, şi totodată, antrenează extinderea diferitelor ramuri economice, cu efecte în lanţ asupra întregului complex economic naţional. Pe de altă parte creşterea exporturilor determină creşterea venitului naţional, iar creşterea importurilor determină o ieşire de venit şi deci o diminuare a cererii interne, având ca efect o scădere a venitului naţional.

EFECTELE CONTRACTULUI DE COMERŢ INTERNŢIONAL, consecinţe juridice cărora le dă naştere contractul valabil încheiat. Printre acestea se numără: a) *Interpretarea contractului* (adică a voinţei părţilor): ca efect esenţial al contractului este supusă incidenţei lui *lex contractus*, deoarece constituie o problemă de drept de care depinde însuşi conţinutul contractului. Cu toate acestea, adeseori nu va putea fi evitată incidenţa *legii forului*, datorită faptului că instanţele sunt înclinate să interpreteze conform principiilor de interpretare pe care le conţine *lex fori*, dar mai ales pentru că interpretarea instanţelor de fond intră sub controlul instanţelor supreme, susceptibile să intervină întotdeauna când este vorba de o denaturare a contractului. Interpretarea unor termeni constituind o chestiune de fapt poate fi făcută de către instanţă după împrejurări: conform uzanţelor din lumea afacerilor, după interpretarea dată unor termeni de către Camera Internaţională de Comerţ (*Incoterms*), după înţelesul dat acestora la locul unde s-a încheiat contractul ori unde urmează să se execute, sau de către sistemul de drept în a cărui limbă s-a exprimat etc. b) *Modificarea conţinutului obligaţiilor contractului*: e posibil ca aceasta să se producă printr-o revizuire a contractului, efectuată în vederea restabilirii echilibrului frânt din cauza unor împrejurări imprevizibile, ori printr-o refacţie a acestuia (printr-o acţiune estimatorie ori o acţiune redhibitorie, sau o reducere de preţ etc.); este şi ea guvernată de *lex contractus*, doarece afectează principiul forţei obligatorii a contractului. c) *Rezilierea con-*

tractului pe cale unilaterală ori prin acordul părţilor: este şi ea cârmuită de *lex contractus* în ciuda faptului că reprezintă un act distinct; soluţia îşi găseşte temei în ideea că acest act afectează domeniul contractului. **d)** *Regula relativităţii efectelor contractelor*: determinarea persoanelor obligate prin contract se face potrivit dispoziţiilor legii contractului; această lege va arăta deci în ce condiţii este valabilă o stipulaţie pentru altul, drepturile pe care o atare stipulaţie este susceptibilă să le ofere, precum şi persoanele ce pot dobândi acele drepturi, efectele generate de contract faţă de un avândcauză sau de un succesor cu titlu particular al unuia dintre contractanţi etc. Domeniul de incidenţă a legii contractului a fost extins de practica jurisdicţională şi asupra relaţiilor dintre asigurător şi terţul beneficiar (în cazul asigurării de viaţă), precum şi asupra relaţiilor dintre transportator şi destinatar (la contractul de transport). **e)** *Acţiune pauliană (revocatorie)*: întrucât această acţiune este provocată de actul fraudulos (deci nu constituie un efect al contractului) intră sub incidenţa *legii actului atacat*; soluţia este în interesul terţilor ale căror interese sunt susceptibile de lezare prin acţiunea menţionată. **f)** *Drepturile reale create prin contract*: aceste drepturi sunt guvernate de *lex situs*, indiferent că sunt puse în discuţie relaţiile dintre părţi sau că este vorba de opozabilitatea faţă de terţi; în schimb, transmiterea riscurilor fiind un efect al contractului, urmează să fie cârmuită de *lex contractus*.

EFECTELE SENTINŢEI ARBITRALE, consecinţe juridice cărora le dă naştere sentinţa arbitrală. În armonie cu cerinţele comerţului internaţional, sentinţele arbitrale sunt, de regulă, definitive şi obligatorii; dacă nu sunt aduse la îndeplinire de bunăvoie, ele pot fi executate pe cale silită. Sentinţa arbitrală leagă părţile, care trebuie să i se conformeze, aducând-o la îndeplinire în mod voluntar, imediat sau în termenul arătat în cuprinsul ei. Pe plan procedural, pronunţarea sentinţei arbitrale constituie momentul final al procedurii de arbitrare, marcând totodată şi încheierea misiunii arbitrilor cu referire la litigiul respectiv. Desesizarea arbitrilor se produce din momentul semnării de către ei a sentinţei arbitrale; în principiu, din acel moment ei nu mai pot modifica sau completa sentinţa.

În schimb, erorile materiale din textul sentinţei, sau alte asemenea erori, care nu schimbă fondul soluţiei, precum şi erorile de calcul, pot fi îndreptate fie la cererea părţilor, fie din oficiu, printr-o încheiere.

EFECTELE SENTINŢELOR ARBITRALE STRĂINE REGLEMENTATE PRIN CONVENŢII INTERNAŢIONALE, consecinţe juridice recunoscute sentinţelor arbitrale străine prin convenţii internaţionale adoptate în această materie. Convenţiile internaţionale având ca obiect reglementarea arbitrajului comercial internaţional consacră soluţii menite să faciliteze recunoaşterea şi executarea sentinţelor arbitrale străine. Cea mai importantă convenţie de acest gen este Convenţia de la New York din 10 iunie 1958 pentru recunoaşterea şi executarea sentinţelor arbitrale străine. În lumina acestei convenţii, refuzarea recunoaşterii şi executării unei sentinţe arbitrale străine este posibilă ori de câte ori sentinţa respectivă nu a devenit încă obligatorie pentru părţi, ca şi atunci când acea sentinţă a fost anulată sau suspendată de către o autoritate competentă din ţara unde sau după a cărei lege a fost pronunţată sentinţa. În absenţa vreunei alte precizări, o sentinţă este obligatorie pentru părţi din momentul pronunţării, independent de căile de atac. Convenţia nu cere ca sentinţa să fie investită cu formulă executorie; se evită astfel cerinţa dublului exequatur (unul în statul în care a fost pronunţată sentinţa arbitrală şi altul în statul unde se cere recunoaşterea şi executarea acesteia), ceea ce reprezintă o soluţie favorabilă executării sentinţelor arbitrale străine. Dacă există o cerere de anulare sau de suspendare a sentinţei pendentă în faţa autorităţii competente din ţara unde sau după a cărei lege a fost dată sentinţa, instanţa de exequatur poate fie să amâne soluţionarea cererii de executare a sentinţei arbitrale, până la rezolvarea cererii de anulare sau de suspendare, fie să procedeze la executarea sentinţei, obligând partea care cere executarea să procure garanţiile necesare; aceasta este o măsură menită să evite acţiunile dilatorii împotriva sentinţelor arbitrale definitive. Convenţia de la New York prevede condiţia, reglementată de altfel şi în dreptul comun, ca sentinţa arbitrală străină să nu contravină ordinii publice din statul unde se cere recunoaşterea şi executarea ei. Respectul

drepturilor apărării constituie o componentă semnificativă a conţinutului conceptului de ordine publică. Este motivul pentru care convenţia menţionată prevede că recunoaşterea şi executarea unei sentinţe arbitrale poate fi refuzată, dacă partea împotriva căreia se invocă acea sentinţă face dovada că ea nu a fost informată în modul cuvenit despre desemnarea arbitrilor sau despre procedura de arbitrare, ori că, datorită acestui motiv s-a aflat în imposibilitate să-şi valorifice mijloacele de apărare. O aplicare a principiului respectării ordinii publice o constituie şi cerinţa ca obiectul litigiului să fie susceptibil de soluţionare pe calea arbitrajului; caracterul arbitral al litigiului trebuie să fi existat încă la momentul încheierii convenţiei de arbitraj (clauză compromisorie sau compromis), deoarece, în caz contrar, convenţia de arbitraj este nulă, iar nulitatea sa atrage necompetenţa tribunalului arbitral care a pronunţat sentinţa străină, împrejurare de natură să legitimeze refuzul cunoaşterii şi executării acelei sentinţe. De asemenea, arbitrabilitatea litigiului trebuie să fie admisă şi de legea instanţei de exequatur. Cu prilejul semnării sau ratificării Convenţiei de la New York, orice stat are libertatea să declare că o va aplica numai pe bază de reciprocitate, adică luând în considerare numai recunoaşterea şi executarea sentinţelor arbitrale date pe teritoriul unui alt stat contractant. Decretul nr. 186/1961 prin care ţara noastră a aderat la această convenţie prevede că România va aplica Convenţia la recunoaşterea şi executarea sentinţelor date pe teritoriul unui alt stat contractant; consacrând acest principiu, decretul de aderare precizează însă că aplicarea convenţiei respective nu este exclusă cât priveşte sentinţele arbitrale străine date într-un stat necontractant, atunci când între statul respectiv şi România există reciprocitate. Unele chestiuni privind regularitatea sentinţelor arbitrale străine sunt reglementate şi prin Convenţia de la Geneva din 21 aprilie 1961 asupra arbitrajului comercial internaţional. Astfel, ea determină în mod limitativ cauzele de anulare a sentinţelor arbitrale străine. În context se precizează că anularea într-un stat contractant a unei sentinţe arbitrale ce intră sub incidenţa acestei convenţii este luată în considerare numai dacă o atare soluţie a fost pronunţată într-un stat în care, sau după a cărui lege, a fost dată

sentinţa respectivă, şi poate fi decisă doar pentru una din următoarele cauze: nevaliditatea convenţiei de arbitraj; nerespectarea drepturilor apărării; depăşirea convenţiei de arbitraj; constituirea nevalabilă a instanţei arbitrale, precum şi cazul în care procedura de arbitrare nu a fost conformă cu convenţia părţilor sau, în lipsa unei atare convenţii, nu a fost conformă cu prevederile art. 4 ale Convenţiei de la Geneva.

ELECTIO IURIS, expresie latină desemnând facultatea părţilor de a alege ele însele dreptul aplicabil contractului lor.

EMITENT, 1. Termen ce desemnează (potrivit legii), persoana juridică care se angajează la recunoaşterea şi plata drepturilor încorporate în instrumentul negociabil (acţiune sau alt titlu de valoare), conform clauzelor stipulate în titlu şi cu respectarea legii care-l guvernează, precum şi persoana juridică angajată în procedura unei oferte publice. 2. Denumire generică dată persoanei care se obligă în mod legal emiţând un titlu de credit, să onoreze drepturile pe care le conferă activul financiar emis şi exprimat prin acel titlu. Engl., *issuer*. V. şi **ofertă publică.**

EMITENT DE CARD, denumire dată băncii care fie este proprietara mărcii distinctive sub care este emis cardul, fie are cu proprietarul mărcii *obligaţii reciproce* în virtutea cărora este îndreptăţit să emită cardul. E.c. are un rol esenţial în *autorizarea plăţii cu card.* Autorizarea plăţii cu card este un ansamblu de metode şi proceduri prevăzut în *obligaţii reciproce* prin care, inclusiv prin intermediul unui *automat programabil* comerciantul transmite informaţia referitoare la un *card* pentru care doreşte să minimalizeze riscul de a-l accepta ca mijloc pentru plată, informaţie pe baza căreia cere şi primeşte un răspuns reflectând opinia **e.c.** V. şi **obligaţii reciproce; deţinător de card; ghişeu automat de numerar.**

E.U.A., unitate de cont europeană adoptată în anul 1974 de către ţările membre ale Comunităţii Economice Europene. Este compusă din cantităţi anume specificate de monede ale ţărilor membre, la data adoptării ei. A fost adoptată în anul 1975 de către Banca Europeană de Investiţii, ca instrument de efectuare a înregistrărilor în conturile acesteia, iar începând cu anul 1976 a fost preluată şi de

către C.E.C.O. (Comunitatea Europeană a Cărbunelui şi Oţelului), pentru exprimarea operaţiilor pe care le efectuează.

EURCO, termen prin care se desemnează una din unităţile de cont al C.E.E., evaluată pe bază de coş valutar. Această unitate de cont a fost creată pe baza monedelor ţărilor membre şi a primit utilizare pentru unele emisiuni de obligaţiuni. (engl. *European Composite Unit*).

EURO, denumire care, prin hotărârea Consiliului Europei reunit la Madrid în ziua de 15 decembrie 1995, a fost dată monedei unice a Uniunii Europene.

EUROATOM, denumire dată Comunităţii Europene pentru Energie Atomică. V. **Comunitatea Europeană pentru Energie Atomică.**

EUROBĂNCI, denumire generică dată băncilor comerciale private, din Europa, ca şi de pe alte continente, care alături de operaţiunile bancare clasice în monedă naţională efectuează şi operaţii în eurovalute. E. îşi stabilesc sediile principale cu prioritate pe teritorii având regimul de paradis fiscal (precum: Luxemburg, Bahamas, Bahrain, Hong Kong, Singapore etc.). V. **şi eurovalute.**

EUROCREDITE, termen prin care se desemnează în mod generic împrumuturile acordate de eurobănci în eurovalute pentru perioade mai mari de un an. Se disting faţă de creditele internaţionale practicate uzual prin aceea că se realizează într-o monedă ce reprezintă valuta terţă pentru ambele părţi contractante, precum şi prin dobânda aferentă al cărei nivel este determinat de libor. E. reprezintă o formă de mobilizare a capitalurilor pe termen mediu. V. şi **eurobănci, eurovalute, europieţe, libor.**

EURODEPOZITE, termen ce desemnează depozitele băneşti constituite în *eurovalute*. Sunt deţinute de o persoană care nu este rezident al ţării de origine a monedei depozitate, fiind depuse la bănci situate pe teritorii supuse unei alte suveranităţi sau jurisdicţii decât aceea a statului care a emis moneda depozitată. Datorită faptului că e. nu sunt supuse măsurilor de siguranţă bancară (precum constituirea unor rezerve obligatorii) ce limitează marja de manevră şi de rentabilitate a băncilor, instituţiile financiare care operează cu astfel de depozite beneficiază de posibilitatea de a acorda condiţii mai avantajoase de depunere pentru clienţii lor. Această

facilitate este însă umbrită de faptul că riscurile legate de operaţiuni de acest gen sunt considerabil mai mari. V. şi **eurovalute**.

EURODOLARI, depuneri în cont exprimate în dolari la bănci comerciale al căror sediu se află în afara teritoriului S.U.A. (respectiv în orice centru comercial din lume). Eurodolarii deţin o pondere mare în cadrul eurovalutelor; ei constituie o categorie financiară prezentând avantajul că operaţiile cu această valută nu sunt supuse reglementărilor interne referitoare la circuitele monetare naţionale. Eurodolarii nu constituie o localizare geografică a conturilor respective, putând fi deţinuţi de orice bancă al cărui sediu se află în afara teritoriului naţional al S.U.A.; drept urmare, un depozit valutar poate fi calificat ca operaţie cu eurodolari numai cu condiţia ca nici una din părţile contractante să nu fie rezidentă a S.U.A.

EUROOBLIGAŢIUNI, denumire dată obligaţiunilor plasate în afara ţării debitorului şi nominalizate în alte valute decât aceea ce aparţine ţării creditoare. **E.** constituie un instrument principal şi eficient pentru mobilizarea capitalurilor internaţionale pe termen lung. În practica comercială internaţională se utilizează următoarele tipuri de **e.**: *tradiţionale; convertibile; cu dobândă variabilă; cu cupon zero.* V. şi **euroobligaţiuni tradiţionale; euroobligaţiuni convertibile; euroobligaţiuni cu dobândă variabilă; euroobligaţiuni cu cupon zero; europieţe.**

EUROOBLIGAŢIUNI CONVERTIBILE, varietate de euroobligaţiuni care conferă deţinătorului lor preschimbarea titlurilor respective, într-un interval de timp prestabilit de la lansarea împrumutului, pe acţiuni emise de aceeaşi firmă care a emis şi **e. c.** V. şi **euroobligaţiuni.**

EUROOBLIGAŢIUNI CU CUPON ZERO, varietate de euroobligaţiuni care se disting prin aceea că au un preţ de emisiune mic, comparativ cu suma de rambursat la scadenţă, diferenţa reprezentând dobânda emisiunii la lansare. V. şi **euroobligaţiuni.**

EUROOBLIGAŢIUNI CU DOBÂNDĂ VARIABILĂ, varietate de euroobligaţiuni ce se distinge prin aceea că dobânda plătită de debitor, deţinătorului titlului, are un nivel minim prestabilit, dobânda de plată totală peste acest plafon minimal variind în funcţie de dobânda pieţei. V. şi **euroobligaţiuni; LIBOR.**

EUROOBLIGAŢIUNI TRADIŢIONALE, varietate de eurooblig aţiuni care se disting prin aceea că îl îndreptăţesc pe posesorul lor la un venit fix cu titlu de dobândă. V. şi **euroobligaţiuni**.

EUROPIEŢE, denumire dată în practica de comerţ internaţional pieţelor internaţionale de capital în care fondurile sunt exprimate în *eurovalute*. De specificul operaţiunilor efectuate pe e. este faptul că valuta utilizată de parteneri în operaţiunea în care sunt angajaţi este terţă pentru aceştia, iar dobânda aferentă unor astfel de operaţiuni se formează pe alte criterii decât acelea care se iau în considerare la formarea dobânzilor naţionale. E. cuprind: *piaţa eurovalutelor; piaţa eurocreditelor; piaţa euroobligaţiunilor* şi *piaţa euroacţiunilor*. V. şi **piaţa eurovalutelor; piaţa eurocreditelor; piaţa euroobligaţiunilor; piaţa euroacţiunilor**.

EUROVALUTE, denumire generică dată valutei liber convertibile, aflate în afara controlului autorităţilor monetare din ţara de origine. De exemplu, francii francezi deţinuţi de o bancă germană sunt eurofranci; mărcile germane deţinute de o bancă engleză sunt euromărci etc. Această piaţă s-a format iniţial prin plasarea fondurilor în ţări din Europa; ca urmare, valutelor utilizate în astfel de condiţii li s-a adăugat prefixul „euro". La început, singura valută tranzacţionabilă pe această piaţă erau eurodolarii. Piaţa e. s-a extins însă ulterior, astfel încât, în prezent, toate valutele convertibile sunt prezente pe această piaţă. Împrejurarea a condus la consecinţa că acum conceptul de e. vizează caracteristica operaţiunii, iar nu locul unde operaţiunea respectivă se consumă. V. şi **piaţa eurovalutelor**.

EVALUARE A DAUNELOR-INTERESE, operaţiune de stabilire a prejudiciului suferit de creditor ca urmare a neexecutării sau executării defectuoase ori cu întârziere a prestaţiei contractualmente asumată de către debitor. Poate fi: *legală, judiciară* şi *convenţională*. V. şi **evaluare legală a daunelor-interese; evaluare judiciară a daunelor-interese; evaluare convenţională a daunelor-interese**.

EVALUARE CONVENŢIONALĂ A DAUNELOR-INTERESE, varietate a evaluării daunelor-interese de specificul căreia este faptul că modul de stabilire a valorii prejudiciului încercat de

creditor ca urmare a neexecutării, executării defectuoase sau cu întârziere a prestaţiei contractualmente asumată de debitor este hotărât de către părţi. În contractele de comerţ internaţional (la fel ca şi în contractele de drept civil) părţile au libertatea să convină cu referire la cuantumul despăgubirii datorată de debitorul care şi-a nesocotit obligaţia contractualmente asumată faţă de creditorul său. Pe această cale părţile pot reglementa plata daunelor-interese atât după producerea prejudiciului, cât şi în mod anticipat. Astfel, dacă cumpărătorul nu preia marfa livrată la termen de către vânzător, iar acesta din urmă este nevoit să o depoziteze şi să suporte cheltuielile aferente depozitării şi conservării ei, cel dintâi (deci cumpărătorul) trebuie să repare prejudiciul încercat de vânzător. Problema reparării acelui prejudiciu poate fi rezolvată de către părţi pe cale de înţelegere. Tot astfel, părţile pot stipula o clauză contractuală sau să încheie o convenţie suplimentară ulterior perfectării contractului, dar *înainte ca prejudiciul să se fi produs*, prin care să determine anticipat cuantumul daunelor-interese datorate de debitor ca urmare a neîndeplinirii obligaţiei sale. Într-o atare ipoteză suntem în prezenţa unei *clauze penale*. V. şi **clauză penală; evaluare a daunelor-interese.**

EVALUARE JUDICIARĂ A DAUNELOR-INTERESE, varietate a evaluării daunelor-interese de specificul căreia este faptul că modul de stabilire a valorii prejudiciului încercat de creditor ca urmare a neexecutării, executării defectuoase sau cu întârziere a prestaţiei contractualmente asumată de debitor este hotărât de către tribunalul arbitrai sau de către instanţa de drept comun. Organul de jurisdicţie trebuie să se ghideze atunci când face o astfel de evaluare după următoarele principii: a) Prejudiciul încercat de creditor cuprinde pierderea efectivă (*damnum emergens*) şi câştigul nerealizat (*lucrum cessans*); b) Debitorul răspunde numai pentru daunele previzibile la momentul perfectării contractului, cu excepţia situaţiilor în care prejudicierea creditorului s-a produs prin dolul său; c) Sunt supuse reparării numai prejudiciile directe, iar nu şi acelea indirecte chiar în cazurile în care neexecutarea obligaţiei se datorează dolului debitorului. V. şi **evaluare a daunelor-interese.**

EVALUARE LEGALĂ A DAUNELOR-INTERESE, varietate a evaluării daunelor-interese de specificul căreia este faptul că însăşi legea determină modul de stabilire a valorii prejudiciului încercat de creditor ca urmare a neexecutării, executării defectuoase sau cu întârziere a prestaţiei contractualmente asumată de debitor. Legea română face evaluarea prejudiciului cauzat prin neexecutarea sau executarea defectuoasă a obligaţiilor contractuale numai pentru ipoteza când asemenea obligaţii au ca obiect o prestaţie pecuniară. Despăgubirile în asemenea cazuri se concretizează în dobânzi pe care este obligat să le plătească debitorul în favoarea creditorului. În legislaţia României, dobânda comercială, al cărui regim juridic primeşte aplicare şi la dobânda aplicată în contractele de comerţ internaţional, beneficiază de unele dispoziţii legale de favoare menite să consolideze creditul. Această dobândă (adică cea aplicată în operaţiile de comerţ internaţional) este datorată în toate cazurile când executarea contractului de comerţ internaţional (mai exact plata obligaţiei principale generată de respectivul contract) a fost făcută cu întârziere. Este irelevant dacă în cuprinsul contractului există sau nu există o stipulaţie privind obligarea debitorului la plata dobânzii în caz de executare întârziată. Dobânda comercială curge de plin drept de la data împlinirii scadenţei fără a fi necesară o prealabilă punere în întârziere a debitorului, aşa cum se cere în dreptul comun. Prin dispoziţii derogatorii de la dreptul comun legiuitorul a stabilit pentru dobânda comercială un nivel mai ridicat decât cel instituit pentru dobânda în contractele de drept comun. Nivelul dobânzilor vizând prestaţiile pecuniare poate fi stabilit chiar prin convenţii internaţionale, caz în care ţările semnatare au obligaţia de a se conforma în ce priveşte politica dobânzilor prevederilor convenţiei respective. Atunci când *lex contractus* este o lege străină care fixează un anumit nivel al dobânzii părţile vor fi obligate să se conformeze acelui nivel. **E. l. d.-i.** trebuie respectată de părţi numai dacă acestea nu au convenit o altă evaluare. Ele au deplină libertate să deroge prin convenţia lor de la evaluarea făcută de lege şi să decidă un alt mod de evaluare fixând dobânzi inferioare sau chiar superioare celor stabilite de lege. V. şi **evaluare a daunelor-interese.**

EVENIMENT ASIGURAT, împrejurare certă care cauzează asiguratului un prejudiciu şi care este consecinţa producerii riscului asigurat. Sin. *caz asigurat.*

EVIDENŢE (în cazul plăţilor cu card), denumire generică dată (de Regulamentul privind principiile şi organizarea plăţilor cu card de către societăţile bancare) oricărei informaţii referitoare la, doveditoare de sau care certifică plăţi, alcătuite prin efectul legii, reglementărilor Băncii Naţionale a României, *obligaţiilor reciproce* sau altor reglementări aplicabile. V. şi **obligaţii reciproce.**

EVITAREA DUBLEI IMPUNERI, măsură luată de două sau mai multe state şi reglementată printr-o convenţie internaţională semnată de ele în vederea înlăturării situaţiei care ar presupune perceperea repetată de impozite fie asupra unor mărfuri, fie asupra unor venituri de la acelaşi contribuabil (persoană fizică sau persoană juridică) vizând aceeaşi materie impozabilă şi aceeaşi perioadă de timp. Dubla impunere a unei mărfi (adică atât în ţara exportatorului, cât şi în ţara importatorului) antrenează inevitabil creşterea apreciabilă a preţului de comercializare a acelei mărfi, împrejurare ce produce consecinţe defavorabile asupra competitivităţii exportului. În cazul societăţilor comerciale, filiala din străinătate a unei astfel de societăţi plăteşte în ţara străină impozitul pe beneficiu. Ea transferă societăţii constituente diferenţa de beneficiu astfel rămasă, dar această diferenţă va fi supusă din nou în ţara de sediu impozitării conform reglementărilor în vigoare acolo cu privire la impozitul pe venituri. Convenţiile internaţionale privind **e. d. i.** precizează categoriile de venituri avute în vedere, modul de determinare al domiciliului fiscal şi al sediului permanent, impozitele pe venit care sunt luate în considerare, regulile ce guvernează aplicarea acelor impozite faţă de persoanele străine şi faţă de agenţii economici străini, modul de soluţionare a litigiilor etc. În principiu, astfel de convenţii stabilesc că veniturile produse de bunurile imobile sunt impozabile numai în statul contractant pe teritoriul căruia sunt obţinute. Tot astfel profitul obţinut de o întreprindere este impozabil numai în statul care a dat naţionalitatea acelei întreprinderi. Atunci când respectiva întreprindere desfăşoară activitate în celălalt stat contractant

având acolo şi un sediu permanent profitul obţinut aici este susceptibil de impozitare în acel stat dar numai în măsura în care obţinerea profitului a fost realizată prin respectivul sediu.

EXCEDENT AL BALANŢEI COMERCIALE, denumire dată sumei cu care, într-o perioadă determinată (trimestru, semestru, an calendaristic) valoarea exportului depăşeşte valoarea importului unei ţări. Sin. *surplus; sold activ; sold favorabil.*

EXCEDENT BUGETAR, denumire generică dată sumei cu care, la finele anului bugetar, cheltuielile bugetului sunt depăşite de veniturile bugetare.

EXCEDENT FINANCIAR, denumire dată surplusului de venituri sau de încasări în raport cu cheltuielile sau cu plăţile efectuate de un agent economic.

EXCEDENT PATRIMONIAL, sintagmă ce desemnează diferenţa pozitivă între activul patrimonial şi pasivul patrimonial al titularului unui patrimoniu (persoană fizică sau juridică).

EXCEDENT VALUTAR, termen utilizat pentru a desemna suma în valută cu care încasările făcute de o ţară în străinătate depăşesc plăţile făcute de acea ţară în străinătate, într-o perioadă de timp determinată. E. v. are ca o consecinţă directă majorarea rezervelor valutare oficiale ale ţării respective.

EXCEPTARE VAMALĂ, v. **excludere vamală.**

EXCEPŢIA ARBITRABILITĂŢII, mijloc procedural prin care pârâtul dintr-un litigiu arbitral poate opri (în anumite cazuri) derularea procedurii arbitrale sau executarea sentinţei arbitrale. Arbitrabilitatea litigiului constituie o condiţie esenţială pentru ca litigiul respectiv să poată forma obiectul unui arbitraj; totodată, ea reprezintă şi o condiţie esenţială pentru competenţa arbitrului de a statua, precum şi o condiţie esenţială pentru validitatea convenţiei de arbitraj şi, de asemenea, pentru validitatea sentinţei arbitrale ce urmează a fi pronunţată. Lipsa acestei condiţii poate fi invocată pe cale de excepţie (**e.a.**), în faţa arbitrilor. Pentru a se pronunţa asupra **e.a.**, aceştia trebuie să ia în considerare mai multe legi, şi anume: legea contractului (care cârmuieşte convenţia de arbi-

traj), deoarece caracterul arbitral constituie o condiţie de fond a convenţiei de arbitraj; legea ţării unde urmează a se pronunţa (ori s-a pronunţat) sentinţa arbitrală, deoarece arbitrabilitatea constituie şi o condiţie a recunoaşterii şi executării sentinţei arbitrale; legea indicată de normele conflictuale ale legii forului, atunci când problema se pune în faţa instanţei judecătoreşti la un moment când nu se ştie şi nu se poate prevedea care va fi ţara unde urmează să se pronunţe sentinţa; legea ţării unde se cere recunoaşterea şi executarea, deoarece judecătorul de exequatur poate refuza executarea dacă, în conformitate cu legea acelei ţări, litigiul nu are caracter arbitral. De asemenea, **e.a.** mai poate fi ridicată şi atunci când litigiul se referă la un contract încheiat între un stat şi o persoană fizică sau juridică aparţinând de alt stat; în lumina practicii internaţionale şi a dreptului pozitiv convenţional (internaţional) şi un atare contract poate avea caracter de arbitrabilitate şi, drept urmare, problema arbitrabilităţii lui poate fi ridicată în faţa arbitrului, acesta din urmă fiind ţinut să statueze asupra ei.

EXCEPŢIE DE NEEXECUTARE (*exceptio non adimpleti contractus*) **1.** Consecinţă nemijlocită a principiului interdependenţei obligaţiilor reciproce ale părţilor în contractele sinalagmatice, concretizată în facultatea recunoscută oricăreia dintre părţile unui astfel de contract de a refuza executarea propriei obligaţii câtă vreme cealaltă parte nu-şi execută obligaţia corelativă. **E.n.** este o măsură preventivă adoptată din proprie iniţiativă de către partea interesată; în dreptul nostru ea poate fi invocată chiar dacă neexecutarea este numai parţială şi chiar dacă debitorul n-a fost pus în întârziere; invocarea sa nu este posibilă pentru cel care prin propria sa faptă l-a împiedicat pe celălalt contractant să-şi execute obligaţia corelativă. De asemenea **e.n.** nu poate fi invocată nici de către creditorul unei obligaţii afectate de un termen suspensiv, atâta timp cât acesta nu s-a împlinit. În materia vânzării comerciale internaţionale, unul dintre contractanţi poate amâna executarea propriilor obligaţii când, ulterior perfectării contractului, se învederează că celălalt contractant nu va executa o parte esenţială a obligaţiilor ce-i revin datorită următoarelor împrejurări: o gravă insuficienţă

în capacitatea de executare a părţii respective din obligaţiile sale; insolvabilitatea acelui contractant; modul defectuos în care contractantul respectiv se pregăteşte să execute contractul ori în care el execută acel contract. Atunci când aceste imprejurări se învederează ulterior expedierii mărfurilor de către vânzător, acesta se poate opune ca mărfurile respective să fie predate cumpărătorului, chiar dacă ultimul se află în posesia unui document care-i permite să le obţină; exercitarea unei atare facultăţi de către vânzător nu înrâureşte drepturile părţilor asupra mărfii. Indiferent dacă amânarea executării are loc anterior sau ulterior expedierii mărfii, partea care o face este obligată să notifice de îndată celeilalte părţi faptul amânării şi să procedeze la executare, în ipoteza în care primeşte asigurări suficiente de la celălalt contractant privind buna executare a obligaţiilor lui. În toate cazurile **e.n.** – fiind un instrument al creditorului pentru realizarea creanţei sale – este guvernată de legea contractului, afară numai dacă această excepţie îmbracă forma unui drept de retenţie (*debitum cum re iunctum*) când punându-se o problemă de efecte reale, trebuie să se ţină seama şi de *lex situs*. **2.** Mijloc juridic cu dublă valenţă: pe de o parte ea reprezintă un mod de sancţionare a contractantului care nu şi-a executat prestaţia asumată, iar pe de altă parte aceasta constituie un mijloc de apărare de care se poate prevala contractantul căruia i se pretinde executarea prestaţiei ce şi-a asumat-o de către partenerul său contractual într-un moment când nici acesta nu-şi execută propria lui prestaţie. **E.n.** devine operantă în prezenţa următoarelor condiţii cumulative: să existe o neexecutare, fie ea chiar parţială, dar importantă, a obligaţiilor contractualmente stabilite; obligaţiile neexecutate să fie reciproce şi să-şi aibă temeiul in acelaşi contract; neexecutarea obligaţiilor să nu se datoreze faptei celui care invocă excepţia de neexecutare, ci să fie determinată de altă împrejurare (precum: forţa majoră sau culpa debitorului) care nu-i este imputabilă; prin natura sa, raportul contractual să comporte aplicarea regulii executării simultane a obligaţiilor celor două părţi. Invocarea excepţiei de neexecutare are ca efect suspendarea executării contractului. Suspendarea rămâne operantă până când partea care pretinde executarea obligaţiei

de către partenerul său contractual, fără să-şi fi executat propria obligaţie, îşi modifică atitudinea, trecând la executarea prestaţiei ce-i incumbă.

EXCLUDERE VAMALĂ, sintagmă prin care se desemnează situaţia când anumite segmente din teritoriul naţional al unui stat (precum: porturi, localităţi, *zone libere*) sunt scoase de sub incidenţa regimului vamal instituit de acel stat, rămânând în exteriorul teritoriului vamal. Sin. *exceptare vamală*. V. şi **teritoriu vamal; zone libere**.

EXCLUSIVITATE COMERCIALĂ, facilitate acordată în relaţiile comerciale de către un partener de afaceri (care de regulă este o firmă, dar poate fi chiar o ţară) celuilalt partener de afaceri cu privire la achiziţionarea, dar mai cu seamă referitor la desfacerea de produse urmărind ca finalitate înlăturarea totală sau parţială a concurenţei între comercianţii care desfac produsele aceluiaşi furnizor pe o anumită piaţă sau pe un segment de piaţă determinat. E. c. constituie o măsură de strategie comercială, în esenţă cu caracter discriminatoriu, legitimată îndeobşte de raţiuni promoţionale.

EXECUTARE A CONTRACTULUI DE COMERŢ INTERNAŢIONAL, săvârşirea de către părţile contractante a prestaţiilor la care s-au obligat prin contract. Constituie însăşi finalitatea urmărită de contractanţi şi este supusă legii contractului, care stabileşte că prestaţiile trebuie să fie executate în natură sau, în anumite condiţii, prin echivalent, dar întotdeauna întocmai, la termen şi cu respectarea condiţiilor de calitate, de cantitate, a celorlalte condiţii stipulate de părţi. Această lege stabileşte totodată şi consecinţele neexecutării, posibilitatea invocării excepţiei de neexecutare a contractului, condiţiile în care acesta poate fi rezoluţionat. În dreptul civil român, ca şi în cel al statelor de tradiţie romanistă, a fost consacrat ca principiu fundamental în materia executării obligaţiilor contractuale executarea reală, care pretinde ca prestaţiile să fie îndeplinite în natura specifică a obiectului lor; executarea prin echivalent constituie excepţia de la această regulă. Creditorului i se recunoaşte dreptul de a cere executarea silită în natură a contractului ori de câte ori o atare executare este cu putinţă; acest drept decurge ca o consecinţă a principiului forţei o-

bligatorii a contractului, care la rândul ei este supusă legii contractului. Dreptul creditorului de a cere executarea silită este supus şi el legii contractului, dar executarea condamnării debitorului ţine de domeniul legii locului unde urmează a fi efectuată; în acest sens, executarea silită a obligaţiilor contractuale este supusă cumulativ legii contractului şi legii executării. *Lex fori* guvernează posibilitatea organului de jurisdicţie de a-l condamna pe debitor la plata daunelor cominatorii, deoarece asemenea daune nu privesc dreptul creditorului de a obţine executarea în natură; ele reprezintă un mijloc procedural menit să determine debitorul la executarea prestaţiei sale în natura specifică a obiectului ei. În dreptul anglo-american (*common law*), neexecutarea contractului se sancţionează prin condamnarea debitorului la plata de daune-interese (*damages*), executarea reală (*specific performance*) având caracter de excepţie. Prin consecinţă, atunci când acest sistem de drept formează *lex contractus*, creditorul va putea obţine executarea reală numai în cazurile excepţionale admise de dreptul respectiv; chiar atunci când *lex contractus* este o lege naţională (de pildă legea română sau cea franceză etc.) care consfinţeşte principiul executării reale, creditorul nu-şi va putea valorifica dreptul la o atare executare prin intermediul unei instanţe engleze sau americane, decât în măsura în care litigiul respectiv se înscrie printre excepţiile admise de *common law* la regula condamnării debitorului la plata de daune-interese. În contractele de comerţ internaţional, plata preţului constituie executarea obligaţiei uneia dintre părţi (care este *cumpărătorul*, în cazul vânzării-cumpărării, *mandantul*, în contractul de mandat, *comitentul*, în contractul de comision etc.); această obligaţie, ca şi executarea ei, ar urma să fie supusă legii care guvernează contractul în ansamblul lui, dar determinarea sferei de aplicare a legii contractului în ce priveşte plata preţului necesită distingerea între moneda de calcul şi cea de plată. Dreptul internaţional privat român, consacrând principiul potrivit căruia plata cuvenită în moneda unei ţări este guvernată de legea acelei ţări, pe care se presupune că părţile au ales-o, stabileşte că moneda de calcul intră în principiu sub incidenţa lui *lex con-*

tractus. În schimb, moneda de plată este guvernată de legea locului unde se efectuează plata preţului; prin efectul normelor de aplicare necesară din ţara unde se efectuează plata, care uneori opresc executarea anumitor clauze contractuale (cum este bunăoară clauza aur), domeniul de aplicare a *lex contractus* poate fi sensibil restrâns. Cât priveşte răspunderea contractuală ce revine debitorului pentru neexecutare sau executare defectuoasă a obligaţiei asumate, aceasta este guvernată prin excelenţă de *lex contractus*; daunele-interese fiind concepute ca un echivalent al executării în natură a obligaţiilor contractuale, răspunderea contractuală nu poate avea alt regim juridic şi nici nu poate fi supusă altei legi decât executarea în natură a acelor obligaţii. De asemenea, legii contractului îi sunt supuse şi problemele referitoare la prescripţia extinctivă (de exemplu cele legate de durata acesteia, momentul de început al prescripţiei, clauzele de întrerupere sau de suspendare a ei, efectele împlinirii termenelor, validitatea convenţiilor privind scurtarea sau mărirea termenelor de prescripţie).

EXECUTARE DIRECTĂ (SAU VOLUNTARĂ) A CONTRACTULUI DE COMERŢ INTERNAŢIONAL, v. **executare în natură a contractului de comerţ internaţional.**

EXECUTARE INDIRECTĂ A CONTRACTULUI DE COMERŢ INTERNAŢIONAL, v. **executare prin echivalent a contractului de comerţ internaţional.**

EXECUTARE ÎN NATURĂ A CONTRACTULUI DE COMERŢ INTERNAŢIONAL, principiu general care domină executarea *directă (sau voluntară)* a contractului de comerţ internaţional, în armonie cu ale cărui exigenţe, obligaţiile contractualmente asumate trebuie executate în natura lor specifică. Comportă realizarea obiectului contractului aşa cum el a fost avut în vedere de părţi la momentul formării acordului lor de voinţă. Debitorul nu poate înlocui cu o altă prestaţie obiectul contractului convenit de comun acord cu creditorul. O atare înlocuire devine posibilă numai cu consimţământul acestuia din urmă. **E.n.c.c.i.** se concretizează în executarea prestaţiei înseşi la care s-a obligat debitorul, iar nu în plata unui echivalent. Ţinând

seama de scopul în vederea căruia se încheie contractul de comerţ internaţional, (care în majoritatea cazurilor este aprovizionarea cu materii prime, desfacerea produselor manufacturate realizate, importul sau exportul de tehnologie, transportul de mărfuri importate sau exportate, ridicarea unor construcţii civile sau industriale etc.), principiul evocat dobândeşte o importanţă cu totul aparte în raporturile de comerţ internaţional. Pentru dezvoltarea economică din fiecare ţară esenţial este executarea în natura lor specifică a obligaţiilor decurgând din contractele internaţionale la care participă subiecţii de drept din acea ţară, căci numai astfel participarea la comerţul internaţional se confirmă ca benefică pentru progresul ei economic. De regulă, executarea obligaţiei se face în mod voluntar de către debitor prin plată. V. şi **plată; contract de comerţ internaţional.**

EXECUTARE PRIN ECHIVALENT A CONTRACTULUI DE COMERŢ INTERNAŢIONAL, mod subsidiar de aducere la îndeplinire a angajamentelor contractualmente asumate, constând în obligarea debitorului la plata de daune-interese în favoarea creditorului său, atunci când acesta (adică debitorul) nu execută în natură prestaţia la care s-a îndatorat, prestaţie care, din diferite motive, nu s-a putut aduce la îndeplinire nici pe calea executării silite. **E.e.c.c.i.** se plasează în arealul răspunderii contractuale, cu toate consecinţele ce decurg din această împrejurare. Ea presupune ca premisă esenţială neexecutarea, executarea parţială sau cu întârziere de către debitor a prestaţiei contractualmente asumate. La **e.e.c.c.i.** creditorul este nevoit să recurgă atunci când executarea în natură nu mai este posibilă. Într-o atare ipoteză creanţa iniţială este înlocuită cu o altă creanţă, numită creanţă de despăgubire, ce are ca obiect suma de bani care constituie echivalentul prejudiciului încercat de el prin faptul neexecutării sau executării defectuoase de către debitor a obligaţiei contractualmente asumată. Desigur, nu ne aflăm în prezenţa unei novaţii. Despăgubirile ce formează obiectul creanţei iniţiale convertite sunt datorate de debitor în virtutea obligaţiei contractuale neexecutate. Ele se analizează ca fiind o sancţiune a neexecutării acelei obligaţii. V. şi **executarea în natură a contractului de comerţ internaţional.**

EXECUTARE SILITĂ A SENTINŢELOR ARBITRALE STRĂINE ÎN ŢARĂ, SUB INCIDENŢA DREPTULUI COMUN, procedură de aducere la îndeplinire prin constrângere, la cererea părţii interesate, a dispoziţiilor sentinţelor arbitrale străine aplicabilă atunci când partea obligată (debitorul) este un agent economic din România. Legislaţia statului pe teritoriul căruia se solicită recunoaşterea şi executarea unei sentinţe arbitrale străine (*lex fori*) determină instanţa competentă să recunoască şi să admită efectele acelei sentinţe; această instanţă va atribui forţă executorie sentinţei arbitrale străine prin procedura de *exequatur*. În România, cererea de *exequatur* se soluţionează de către tribunalele judeţene, fiind de competenţa acestora. Legislaţia noastră nu conţine dispoziţii speciale privind efectele pe care sunt susceptibile să le producă sentinţele arbitrale străine în România şi nici în ce priveşte executarea silită a unor asemenea sentinţe; rămâne deci ca în această materie să primească aplicare, prin analogie, dispoziţiile dreptului comun ce cârmuiesc efectele şi executarea la noi în ţară a hotărârilor judecătoreşti străine. Practica judiciară în materie a procedat în acest sens. Competenţa *ratione loci* aparţine instanţei în a cărei rază teritorială urmează să se efectueze procedura de executare silită, iar competenţa *ratione materiae* aparţine tribunalelor judeţene. Recunoaşterea autorităţii de lucru judecat unei sentinţe arbitrale străine este de competenţa instanţelor judecătoreşti de drept comun: orice instanţă sesizată poate constata că sentinţa arbitrală străină îndeplineşte sau nu condiţiile de validitate prevăzute de Codul de procedură civilă, în privinţa hotărârilor judecătoreşti străine; totodată, orice instanţă poate să respingă o cerere care ar întruni condiţiile de identitate a lucrului judecat (identitate de părţi, de obiect şi de cauză juridică între litigiul soluţionat prin sentinţa arbitrală şi cel înfăţişat printr-o nouă acţiune). Refuzul noii acţiuni poate fi făcut şi de către Curtea de Arbitraj Comercial Internaţional Bucureşti, în eventualitatea că o nouă acţiune ar fi intentată în faţa sa şi ar fi îndeplinite condiţiile de identitate de părţi, obiect şi cauză între cele două acţiuni. Condiţiile pe care trebuie să le îndeplinească o sentinţă arbitrală străină spre a obţine recunoaşterea şi puterea executorie în România sunt cele

prevăzute de Codul de procedură civilă şi de legea specială pentru hotărârile judecătoreşti străine, şi anume: *a)* Sentinţa să fie dată de o instanţă competentă: competenţa instanţei arbitrale străine poate decurge fie din acordul părţilor, exprimat în convenţia de arbitraj, fie dintr-o convenţie internaţională care dă finalmente expresie voinţei părţilor de a supune arbitrajului contenciosul lor. Este motivul pentru care verificarea competenţei instanţei străine se înfăptuieşte prin verificarea validităţii convenţiei de arbitraj, sau atunci când arbitrajul a fost efectuat în temeiul unei convenţii internaţionale, prin verificarea îndeplinirii condiţiilor cerute imperativ de acea convenţie internaţională. Nulitatea convenţiei de arbitraj atrage refuzul executării sentinţei arbitrale străine. Examinarea competenţei presupune, pe de altă parte, verificarea legalităţii constituirii tribunalului arbitral străin. Este lipsit de importanţă dacă din sentinţa arbitrală străină rezultă *expressis verbis* că problema competenţei a fost luată în dezbatere, ca şi faptul dacă această menţiune lipseşte, deoarece arbitrând litigiul, instanţa străină s-a considerat *eo ipso* competentă să-l soluţioneze. Instanţa română de *exequatur* va exercita propriul ei control. *b)* Sentinţa arbitrală străină să fie definitivă. Analiza acestei condiţii trebuie făcută ţinându-se seama de faptul că sentinţele arbitrale sunt definitive şi obligatorii şi că, de regulă, părţile renunţă la căile de atac (la care ele pot legalmente renunţa). *c)* Între România şi statul în care a fost dată sentinţa arbitrală să existe reciprocitate de executare. Ca natură, reciprocitatea poate fi legală, diplomatică, de fapt etc. Prin cerinţa reciprocităţii, legiuitorul român a înţeles condiţia ca şi legile ţării unde s-a dat hotărârea să admită în mod principial executarea hotărârilor străine, independent de modul cum chestiunile de detaliu privind admisibilitatea în fond a executării sunt reglementate de legile interne ale fiecărei ţări. O reciprocitate de fapt este deci, în principiu, suficientă. *d)* Să nu se aducă atingere ordinii publice române nici prin dispoziţiile sentinţei arbitrale şi nici prin executarea acesteia. Această condiţie prezintă interes, în ce priveşte sentinţele arbitrale străine, numai sub aspectul caracterului de arbitrabilitate al litigiului şi al cerinţei ca sentinţa să fie motivată. Cu referire la caracterul de arbitrabilitate se

impune precizarea că, potrivit dreptului român, nu pot face obiect al Convenţiei de arbitraj drepturile asupra cărora legea nu permite să se încheie tranzacţii. Sentinţa arbitrală intervenită într-un litigiu ce nu avea caracter de arbitrabilitate este considerată, în armonie cu dreptul român, ca fiind contrară ordinii publice din ţara noastră, deoarece printr-o atare sentinţă se încalcă normele imperative privind competenţa instanţelor judecătoreşti. Cerinţa ca sentinţa arbitrală străină să fie motivată se referă îndeobşte la ipoteza în care însăşi legea ţării unde a fost pronunţată sentinţa respectivă pretinde ca aceasta să fie motivată: dacă o asemenea sentinţă nu este motivată, ea nu are valabilitate nici chiar în ţara în care a fost pronunţată, şi de aceea nu poate fi valabilă nici în ţara noastră (care este statul solicitat); o sentinţă nu poate produce mai multe efecte în statul solicitat decât în statul de origine. În ipoteza în care sentinţa arbitrală străină a fost pronunţată într-un stat a cărui legislaţie nu impune obligaţia de a se arăta motivele ce au legitimat soluţia, această lipsă de motivare nu este prin ea însăşi contrară ordinii publice române. Instanţa de *exequatur*, fiind însă chemată să constate în ce măsură sentinţa arbitrală străină este contrară ordinii publice din ţara noastră şi pentru alte considerente decât lipsa de motivare a acesteia, va trebui ca, în absenţa motivării, să desprindă elementele ce i-ar putea servi unui atare scop (şi care în mod firesc erau susceptibile de a fi deduse tocmai din considerentele sentinţei), prin cercetarea cuprinsului însuşi al sentinţei, precum şi din analiza concluziilor scrise şi a probelor administrate în cauză; prin coroborarea acestor elemente ea va putea conchide asupra raportului dintre sentinţa arbitrală străină şi ordinea publică locală. Atunci când instanţa de *exequatur* refuză să recunoască o sentinţă arbitrală străină, ea trebuie să-şi motiveze refuzul fundat pe ideea că acea sentinţă ar contraveni ordinii publice române, arătând în ce constă impactul acelei sentinţe asupra ordinii publice locale; o atare motivare va trebui să o desprindă din însuşi cuprinsul sentinţei respective. Situaţia este aceeaşi şi în cazul sentinţelor arbitrale străine pronunţate de un arbitraj *ex aequo et bono*, deoarece chiar şi în acest caz arbitrii nu sunt scutiţi de a-şi motiva sentinţa, sistemul de *common law*, care nu impune motivarea sentinţei,

necunoscând arbitrajul în echitate. Controlul judiciar având ca obiect verificarea condiţiilor de regularitate internaţională a sentinţelor arbitrale străine, condiţii prevăzute de Codul de procedură civilă, se face la cererea părţii interesate (adică partea care cere recunoaşterea şi executarea sentinţei străine); el se deosebeşte de revizuire, deoarece prin efectul său sentinţa arbitrală nu poate fi modificată sau anulată. Iregularitatea sentinţei arbitrale străine este sancţionată cu respingerea cererii de *exequatur*. Verificarea regularităţii sentinţei arbitrale străine are caracter contencios şi ca urmare se face cu citarea părţilor. Sentinţa arbitrală străină care nu întruneşte condiţiile de regularitate internaţională prevăzute de Codul de procedură civilă şi de legea specială nu poate fi executată în ţara noastră.

EXECUTAREA SILITĂ ÎN NATURĂ A CONTRACTULUI DE COMERŢ INTERNAŢIONAL, expresie ce desemnează modalitatea excepţională de aducere la îndeplinire de către debitor a obligaţiilor asumate prin contractul de comerţ internaţional pe care nu le-a executat voluntar. Regula în ce priveşte executarea contractelor de comerţ internaţional (cum de altfel şi executarea oricărui alt gen de contract) este executarea voluntară, în natură, a prestaţiei asumată de debitor. În cazul în care debitorul nu procedează la executarea voluntară a prestaţiei ce îi revine, creditorul poate recurge, pentru valorificarea dreptului său de creanţă, la mijloacele puse de lege la dispoziţia sa pentru a-l sili pe debitor la executare. **E.s.n.c.c.i.** are semnificaţia unei plăţi, căci creditorul obţine pe această cale obiectul creanţei sale. O astfel de plată, nefiind executată de bună-voie, este o plată silită. Numai când executarea în natură a obligaţiei nu mai este posibilă nici pe cale silită se va proceda la executarea prin echivalent a acesteia. **E.s.n.c.c.i.** comportă, în armonie cu legislaţia României, următoarele distincţii sub aspectul obiectului lor: a) Astfel, executarea silită în natură a obligaţiilor de a da implică soluţii diferite după cum obiectul acestei obligaţii este o sumă de bani, un bun individual determinat sau un bun de gen. Aceste soluţii sunt şi pentru obligaţiile comerciale internaţionale identice cu cele reglementate de legea română pentru obligaţiile generate de contrac-

tele civile; b) Obligaţiile comerciale internaţionale de a face şi cele de a nu face, care intră sub incidenţa de reglementare a legii române, sunt supuse următoarelor reguli: orice asemenea obligaţie se transformă în dezdăunări, în caz de neexecutare din partea debitorului, creditorul poate cere a se distruge ceea ce s-a făcut cu încălcarea obligaţiei de a nu face, sau poate cere să fie autorizat el însuşi să distrugă o astfel de lucrare pe cheltuiala debitorului, precum şi dezdăunări; în caz de neîndeplinire a obligaţiei de a face, creditorul poate fi autorizat să o aducă el însuşi la îndeplinire pe cheltuiala debitorului. Totodată, în anumite limite stabilite de jurisprudenţă şi de doctrină, organul de jurisdicţie poate decide, la cererea creditorului, obligarea debitorului la plata de daune cominatorii spre a-l constrânge la executare; c) **E.s.n.c.-c.i.** nu poate fi cerută atunci când aducerea la îndeplinire a obligaţiilor generate de el presupune o participare strict personală a debitorului. Sunt obligaţiile *intuitu personae* cu referire la care primeşte aplicare regula potrivit căreia nimeni nu poate fi silit să execute un fapt strict personal (*nemo potest cogi ad factum*).

EXECUTAREA SILITĂ ÎN ŢARĂ A SENTINŢELOR ARBITRALE PRONUNŢATE DE CURTEA DE ARBITRAJ COMERCIAL INTERNAŢIONAL BUCUREŞTI (C.A.B.), procedură prin intermediul căreia se asigură aducerea la îndeplinire, prin constrângere la cererea părţii interesate, a dispoziţiilor hotărârii arbitrale pronunţate de C.A.B., în litigiile pe care este competentă să le soluţioneze. Se distinge prin următoarele particularităţi: a) de regulă este cerută de creditorii străini împotriva unor unităţi de naţionalitate română; b) vor putea fi urmărite pe calea executării silite numai mijloacele băneşti ale debitorilor, agenţi economici români; c) în cazul în care debitorul este o organizaţie din sistemul cooperaţiei meşteşugăreşti, creditorul poate urmări disponibilul în bani al acesteia în limita soldurilor creditoare la fondurile în legătură cu destinaţia cărora s-a născut creanţa; atunci când creanţa nu poate fi realizată în acest mod, el va putea urmări produsele organizaţiei debitoare care nu sunt necesare acesteia pentru îndeplinirea obligaţiilor contractuale existente la începutul urmăririi, precum şi partea excedentară a mijloacelor circu-

tante; d) determinarea obiectului executării silite se face în același mod atât în cazul hotărârilor pronunțate de C.A.B. cât și în cazul hotărârilor arbitrale pronunțate în străinătate. Cât privește procedura de executare silită, aceasta este cea a popririi în toate cazurile când creditorul urmăritor este o persoană fizică sau o persoană juridică de naționalitate străină, iar debitor este un agent economic de naționalitate română. Sentințele pronunțate de C.A.B. nu trebuie recunoscute în prealabil executării, deoarece ele sunt sentințe naționale.

EXECUTARE VOLUNTARĂ A SENTINȚEI ARBITRALE, expresie prin care se desemnează activitatea pe care o desfășoară partea obligată printr-o hotărâre arbitrală, fără ca împotriva ei să se fi luat măsuri de constrângere, în scopul de a da satisfacție părții care, prin efectul aceleiași hotărâri, a primit îndreptățirea de a-i pretinde o atare conduită. În practică, părțile precizează adeseori prin convenția de arbitraj cuprinsă în contractul lor că sentința ce va interveni în soluționarea unui eventual litigiu va fi obligatorie și va fi executată de bunăvoie; asumarea de către părți a obligației de a executa sentința arbitrală în mod benevol este, în bună măsură, asigurată prin faptul că multe contracte tip conțin o dispoziție într-un atare sens, în cadrul clauzei compromisorii. Totodată, în regulamentele multor instituții de arbitraj se admite că, în principiu, recurgerea la executarea forțată a sentințelor arbitrale este incompatibilă cu spiritul care a inspirat organizarea arbitrajului ca mod liber consimțit de soluționare a litigiilor; pe această linie, instituțiile (îndeobște acelea cu caracter corporativ) consideră că partea care pierde litigiul are o îndatorire morală de a executa în mod voluntar sentința prin care se dă câștig de cauză celeilalte părți, iar dacă un membru al unei asemenea asociații ar încălca aceste reguli de conduită, și-ar putea pierde reputația comercială și să rămână izolat de ceilalți membri, urmând să suporte consecințele ce ar putea fi antrenate de un astfel de comportament în lumea afacerilor. De aceea, marea majoritate a sentințelor arbitrale se execută voluntar. Acela care nu execută o sentință arbitrală se află prin însuși acest fapt în culpă; este motivul pentru care toți participanții la afacerile comerciale internaționale sunt interesați să

evite asemenea situaţii defavorabile activităţii lor. În acest scop, în practica internaţională se utilizează mai multe feluri de mijloace sau măsuri preventive, şi anume: *1) Sancţiuni morale.* Fapta aceluia care a nesocotit regulile de bună conduită se aduce la cunoştinţa tuturor membrilor asociaţiei profesionale, putându-se face chiar o publicitate mai largă pentru ca astfel reputaţia celui în culpă să fie afectată într-o atare măsură încât să-l silească să ia măsurile necesare (să execute sentinţa) spre a evita o situaţie de acest gen. Rolul acestei măsuri este preventiv şi educativ, iar eficienţa sa este cu atât mai sporită cu cât publicitatea este mai mare. Publicitatea poate fi efectuată de aşa manieră încât să se adreseze şi terţilor pe plan internaţional, fie pe calea poştei, fie pe alte căi; ea poate avea ca obiect numai numele celui în culpă, dar se poate referi şi la elementele esenţiale ale sentinţei sau chiar la motivele acesteia. O mare eficienţă are publicitatea făcută în localurile burselor; în cazuri mai grave se alcătuiesc chiar „liste negre" ale celor care refuză să execute sentinţele arbitrale. Pe această cale se urmăreşte ca recalcitranţii să fie excluşi din lumea afacerilor. *2) Sancţiuni pecuniare.* De regulă au caracter preventiv şi se prezintă sub multiple aspecte. Astfel, în cazul arbitrajelor realizate sub egida unor asociaţii profesionale se prevede ca fiecare membru să furnizeze, chiar de la intrarea sa în asociaţia respectivă, o garanţie, precum un depozit în garanţie, o proviziune, o cambie în alb, o cauţiune etc., de natură să acopere cheltuielile de procedură, în ipoteza în care partea respectivă ar refuza plata lor, ori ar fi insolvabilă. Uneori se prevede că declanşarea procedurii de arbitrare poate avea loc numai dacă se plăteşte anticipat taxa pentru cheltuielile de arbitrare, sau dacă se depune o garanţie în acest scop. Regulamentul Curţii de Arbitraj a Camerei Internaţionale de Comerţ din Paris condiţionează judecarea litigiului cu care această instituţie a fost sesizată de depunerea proviziunii pentru acoperirea cheltuielilor de arbitraj; dosarul este remis arbitrilor numai în momentul în care s-a depus proviziunea de către fiecare parte, sau de către una dintre ele (de regulă reclamantul) pentru ambele părţi; în ipoteza introducerii unei cereri reconvenţionale, taxa se fixează pentru fiecare cerere. Regulamentele unor instituţii permanente de arbitraj

autorizează arbitrii să ia anumite măsuri provizorii şi conservatorii, de natură să asigure executarea obiectului litigiului la un terţ sau vânzarea obiectului litigios urmată de consemnarea preţului, în depozit într-un cont bancar al instituţiei sub egida căreia funcţionează tribunalul arbitral. *3) Sancţiuni privative de drepturi sau de calitate.* Unele asociaţii profesionale, care controlează în fapt activitatea economică a membrilor lor, consideră executarea sentinţelor arbitrale ca un criteriu de disciplină faţă de grupul economic respectiv şi totodată o dovadă a încrederii reciproce dintre membrii lor (mai ales atunci când arbitrajul se înfăptuieşte sub egida organizaţiei respective); asemenea asociaţii profesionale edictează măsuri severe împotriva membrului recalcitrant. Măsurile respective pot îmbrăca forma unui boicot al asociatului (de regulă o societate comercială), care nu execută sentinţa arbitrală pronunţată împotriva sa; totodată ele se pot înfăţişa şi sub alte aspecte, precum lipsirea recalcitrantului de totalitatea sau de o parte din drepturile sale, în virtutea calităţii lui de membru al acelei asociaţii. Cele mai importante dintre măsurile făcând parte din această ultimă grupă sunt: *a)* interzicerea accesului la bursele de mărfuri sau la pieţele pe care asociaţia le controlează: o atare măsură poate fi luată numai în situaţia în care sentinţa arbitrală este dată de către arbitrii ce acţionează în cadrul asociaţiei şi ea priveşte numai bursele şi pieţele închise, rezervate în exclusivitate membrilor asociaţiei respective; asociatul care nu execută sentinţa pronunţată de un asemenea arbitraj poate fi exclus din asociaţie, ceea ce ar putea determina pentru cel în cauză imposibilitatea de a-şi exercita profesia, dat fiind că afacerile se negociază în aceste burse şi pe aceste pieţe, iar el nu mai poate participa la asemenea activităţi (cel puţin în ce priveşte mărfurile ce se negociază în localurile şi în locurile respective); *b)* Interzicerea de a se adresa arbitrajului asociaţiei respective: o atare sancţiune presupune privarea asociatului în culpă de avantajele specifice pe care le implică organizarea arbitrajului în cadrul asociaţiei profesionale respective şi care decurg din faptul că efectuarea acelui arbitraj se face într-o anumită ramură de activitate, de către cunoscători ai specificului activităţii şi a uzanţelor ce primesc aplicare îndeobşte în ase-

29.320

menea împrejurări (persoane ce se bucură de încrederea şi aprecierea membrilor asociaţiei pentru imparţialitatea şi competenţa lor profesională); această sancţiune este prevăzută fie în regulamentele unor instituţii de arbitraj, fie în cuprinsul contractelor tip oferite de marile societăţi comerciale, şi are un dublu caracter: represiv şi preventiv; *c)* suspendarea sau excluderea din asociaţia profesională: este o sancţiune disciplinară ce se aplică uneori cu o oarecare supleţe (de la suspendare la excludere) existând posibilitatea de a se reveni asupra ei dacă între timp cel sancţionat a executat sentinţa arbitrală a cărei neexecutare iniţială a provocat luarea măsurii disciplinare; datorită gravităţii sancţiunii excluderii din asociaţia profesională, luarea acestei măsuri intervine de regulă numai după ce în prealabil au fost încercate alte măsuri, mai puţin severe, individuale sau cumulate, în scopul de a-l determina pe cel în culpă la executarea sentinţei arbitrale, în termenul stabilit prin acea sentinţă.

EXERCITARE (în operaţii de bursă), denumire generică dată operaţiunii prin care o *opţiune call* este utilizată pentru a cumpăra, ori o *opţiune put* este utilizată pentru a vinde activul de bază.

EX NUNC, locuţiune latină exprimând ideea că efectele unui act juridic se produc numai pentru viitor, din momentul încheierii sale. O aplicare a acestei idei se întâlneşte în materia societăţilor comerciale, fiind concretizată în faptul că nulitatea actului constitutiv al unei astfel de societăţi nu are efect retroactiv (*ex nunc*), ci operează numai pentru viitor. Neretroactivitatea nulităţii societăţii priveşte toate cazurile de nulitate, mai puţin acelea în care nulitatea se datorează obiectului ilicit sau imoral al contractului de societate. Prin consecinţă, societatea afectată de nulitate se dizolvă doar la data pronunţării nulităţii actului ei constitutiv; se consideră că până la această dată societatea respectivă a existat ca o societate de fapt.

EXONERARE DE RĂSPUNDERE, sintagmă ce exprimă situaţia în care cel ce a săvârşit o faptă ilicită păgubitoare (fie el chiar debitorul contractului) este absolvit de consecinţele negative pe care le comportă obligarea sa la repararea prejudiciului astfel cauzat victimei (fie ea creditorul contractual). E. r. devine operantă numai în prezenţa cauzelor exoneratorii de răspundere. V. şi **răspundere contractuală.**

EXPEDITOR, intermediar (persoană fizică sau persoană juridică) ce desfăşoară activităţi privind organizarea transportului de mărfuri şi îndeplineşte operaţiunile aferente acesteia. Astfel **e.** predă marfa spre transport cărăuşului sau preia de la acesta din urmă marfa transportată. În tot ceea ce face, el acţionează din dispoziţia importatorului sau a exportatorului mărfii, iar pentru serviciile prestate primeşte un comision de expediţie. E. este de regulă o firmă specializată în expediţii. Uneori o astfel de firmă îmbină activitatea de expediţie cu cea de transport, caz în care posedă mijloace de transport proprii. Alteori, **e.** îmbină activitatea de expediţie cu cea de magazinaj, (este cazul când el dispune de depozite proprii), iar în alte situaţii îmbină expediţia de mărfuri cu activităţi de manipulare a acestora, utilizând echipamentele sale de manipulare. Există şi **e.** profilaţi pe activităţi complexe care se angajează pe lângă activitatea de expediţie propriu-zisă şi la îndeplinirea tuturor activităţilor aferente (conexe) acesteia: transportul propriu-zis, magazinajul şi manipularea mărfii. În cazul în care se organizează expediţii internaţionale suntem în prezenţa unui **e.** internaţional. Specific pentru activitatea acestuia este că el intră în legătură cu **e.** din alte ţări numiţi **e.** corespondenţi. V. şi **expediţie internaţională; expeditor internaţional; expeditor corespondent.**

EXPEDITOR CORESPONDENT, denumire dată expeditorului care îndeplinindu-şi activităţile specifice în ţara sa de origine este contactat de un expeditor internaţional în interesul căruia acesta va încheia contracte sau convenţii de lucru cu case de expediţie din acea ţară asigurând pentru aceasta diverse servicii precum: primirea şi recepţionarea mărfurilor expediate pe adresa lui în vederea livrării lor din magazie sau a expedierii lor mai departe cu alte mijloace de transport, colectarea mărfurilor în partizi mari cu scopul de a obţine tarife mai avantajoase, îndeplinirea formalităţilor vamale, întocmirea deconturilor pentru serviciile prestate etc. V. şi **expeditor; expeditor internaţional.**

EXPEDITOR INTERNAŢIONAL, denumire dată expeditorului care conlucrează cu expeditori din alte ţări care dobândesc astfel calitatea de corespondenţi. V. şi **expeditor corespondent; expeditor.**

EXPEDIŢIE INTERNAŢIONALĂ, activitate specializată de comerţ internaţional îndeplinită de o persoană fizică sau juridică în calitate de expeditor internaţional pentru a realiza deplasarea mărfii de la locul de expediere situat într-o anumită ţară, la locul de destinaţie situat în altă ţară. De regulă calitatea de expeditor internaţional o au casele de expediţie internaţională care se obligă contractual faţă de mandant (care în mod curent este un intermediar specializat pe operaţii de comerţ internaţional) să preia, în schimbul unui comision sau a unei sume forfetare, mărfurile ce-i sunt încredinţate şi să îndeplinească fie direct, fie prin prepuşii săi, întreg setul de operaţiuni necesare pentru ca importatorul sau, după caz, beneficiarul importului (care este destinatarul mărfii) să intre în posesia mărfii respective într-un termen scurt şi cu minimum de cheltuieli. Din ansamblul de operaţiuni care se subsumează conceptului de e. i. fac parte printre altele: menţinerea unui contact permanent cu piaţa; perfectarea contractelor de transport cu diverşii cărăuşi în numele şi în contul diverşilor mandanţi; alegerea rutelor optime de transport; urmărirea executării contractelor de transport şi reprezentarea intereselor mandanţilor în raporturile cu cărăuşii; asigurarea transbordării şi depozitării mărfurilor; îndeplinirea operaţiunilor conexe, precum: sortarea, ambalarea, etichetarea, indigenizarea mărfii etc.; intermedierea perfectării unui contract de asigurare a mărfii pe timpul transportării acesteia; acordarea de consultaţii pentru comercianţi cu referire la clauzele privitoare la expedierea mărfii, întocmirea documentelor de depozitare a acesteia, de încărcare, sau, dacă este cazul, de reexpedierea ei; completarea declaraţiilor vamale, îndeplinirea formalităţilor vamale în numele şi pe seama mandanţilor etc.

EXPIRARE (în operaţiile de bursă), termen prin care, în operaţiunile de bursă, se marchează momentul final (data) al unui interval de timp după care un *contract futures* sau o *opţiune (call sau put)* încetează să mai existe. Sin. *scadenţă* (engl. *expiration*).

EXPORT, 1. (în sens larg) Termen ce desemnează în mod generic ansamblul operaţiunilor comerciale având ca obiect vânzarea de bunuri şi/sau servicii dintr-o anumită ţară în alte ţări, într-o

perioadă de timp determinată (care de regulă este un an calendaristic). Ceea ce se exportă dintr-o ţară constituie import pentru ţara de destinaţie. Prin raportarea valorii **e.** la valoarea importurilor realizate în perioada avută în vedere se determină soldul existent între cele două mărimi care se reflectă în balanţa comercială a ţării în cauză. Factorii ce influenţează pe de o parte caracterul **e.**, iar pe de altă parte structura **e.** realizat de o anumită ţară sunt: gradul de dezvoltare economică al ţării respective; locul pe care ea îl ocupă în diviziunea mondială a muncii; conjunctura existentă în economia mondială la acel moment etc. **E.** îndeplineşte în principal, următoarele funcţii economice: constituie un instrument de procurare de mijloace de plată externe necesare pentru plata importurilor şi a altor obligaţii externe; asigură comercializarea pe pieţele externe a surplusului de produse şi de servicii care excede consumul intern. **2.** (în sens restrâns) Termen ce desemnează orice operaţiune de vânzare pe piaţa externă a unor bunuri şi/sau servicii. **E.** sunt susceptibile de multiple clasificări pe baza unor criterii diferite. a) Astfel, în funcţie de obiectul operaţiunii concret avută în vedere se disting: **e.** *de mărfuri* şi **e.** *de servicii*. b) Pe baza modului de organizare **e.** poate fi: **e.** *direct* şi **e.** *indirect*. c) După modul de efectuare se face distincţie între: **e.** *definitiv* (sau propriu-zis) şi **e.** *temporar*. d) În raport cu modalitatea de plată există: **e.** *cu plata imediată*; **e.** *cu plata amânată*; **e.** *cu plata în numerar*; **e.** cu plata în produse. V. şi fiecare din aceste varietăţi.

EXPORT CU PLATA AMÂNATĂ, varietate a exportului de specificul căreia este faptul că achitarea preţului mărfii sau a serviciului se efectuează la expirarea unui anumit termen de la data livrării. O specie a acestui **e.** este derularea operaţiunii comerciale cu străinătatea pe credit. V. şi **export.**

EXPORT CU PLATA IMEDIATĂ, varietate a exportului ce presupune ca executarea obligaţiei de plată a preţului de către importator să se facă la data livrării mărfii de către exportator. V. şi **export.**

EXPORT CU PLATA ÎN NUMERAR, varietate de export, care de altfel reprezintă regula, caracterizată prin aceea că preţul mărfii sau serviciului se plăteşte

în numerar în moneda de plată convenită de părţi. Această monedă poate fi o monedă convertibilă, ceea ce de altfel se întâmplă în majoritatea covârşitoare a cazurilor, sau o monedă neconvertibilă, ori o unitate de cont (ECU sau DST). V. şi **export.**

EXPORT CU PLATA ÎN PRODUSE, varietate de export presupunând că importatorul îşi asumă obligaţia ca în loc de preţ să livreze la rându-i exportatorului o cantitate de marfă echivalentă ca valoare cu aceea pe care i-a livrat-o exportatorului. Operaţiunile de acest gen sunt denumite şi operaţiuni legate sau operaţiuni de compensaţie. V. şi **export.**

EXPORT DE CAPITAL, denumire generică dată în terminologia economică plasamentelor de capital făcute de investitorii străini într-o altă ţară decât cea de origine. Urmăreşte ca finalitate maximizarea profitului prin realizarea de investiţii cu rentabilitate ridicată şi recuperare rapidă. E.c. se poate prezenta sub două forme, şi anume: **e.c.** *direct* care se concretizează în: înfiinţarea de noi întreprinderi în ţara străină sau în acapararea unora dintre cele existente în economia naţională a acelei ţări; **e.c.** *indirect* care constă în cumpărarea unei părţi (de regulă importante) din acţiunile sau din obligaţiunile emise de o firmă străină, precum şi în acordarea de credite şi împrumuturi externe. E.c. este prioritar înfăptuit de marile societăţi transnaţionale care folosesc acest instrument economic pentru cucerirea de pieţe de desfacere şi a unor noi surse de materii prime, ca şi pentru evitarea barierelor tarifare şi netarifare existente în calea desfăşurării normale a schimburilor internaţionale de bunuri şi de servicii. V. şi **investiţie externă.**

EXPORT DE CAPITAL DIRECT, v. **export de capital.**

EXPORT DE CAPITAL INDIRECT, v. **export de capital.**

EXPORT DE MĂRFURI, varietate a exportului având ca obiect comercializarea pe piaţa externă a unor produse determinate. V. şi **export.**

EXPORT DE SERVICII, varietate de export ce cuprinde diverse prestări de servicii pentru străinătate. Sin. *export invizibil.* V. şi **export.**

EXPORT DEFINITIV, varietate a exportului de specificul căreia este faptul că prin efectul operaţiunii de comercializare pe piaţa externă dreptul de proprietate asupra mărfii trece asupra cumpărătorului extern. Sin. *export propriu-zis*. V. şi **export.**

EXPORT DIRECT, varietate a exportului care se distinge prin aceea că operaţiunile de comercializare a mărfurilor şi serviciilor pe pieţele externe sunt organizate şi îndeplinite nemijlocit de către agentul economic producător pe contul şi pe riscul acestuia. Înfăptuirea sa presupune ca premisă esenţială ca producătorul să dispună de fondurile băneşti pe care îndeplinirea unei astfel de operaţiuni le reclamă, precum şi de experienţa necesară în relaţiile comerciale cu străinătatea. V. şi **export.**

EXPORT INDIRECT, varietate de export de specificul căreia este că operaţiunile de comercializare a mărfurilor şi serviciilor pe pieţele externe sunt organizate şi îndeplinite de intermediari specializaţi în comerţul cu străinătatea. E.i. prezintă multiple avantaje precum cele privind cunoaşterea conjuncturii existente pe pieţele externe, facilitarea penetrării exportatorului pe aceste pieţe, expertiza de specialitate etc. Totodată e.i. are şi un important dezavantaj constând în aceea că producătorul sau prestatorul de servicii nu contactează nemijlocit piaţa externă, iar preţul pe care acesta îl obţine este grevat de comisionul ce urmează a fi încasat de către intermediar. V. şi **export.**

EXPORT INVIZIBIL, v. **export de servicii.**

EXPORT PROPRIU-ZIS, v. **export definitiv.**

EXPORT TEMPORAR, varietate de export care se distinge prin aceea că operaţiunea de scoatere din ţara producătorului a unor mărfuri nu are ca finalitate transmiterea dreptului de proprietate asupra acelor mărfuri la cumpărătorul extern, ci numai prezentarea lor spre cunoaştere şi informare celor interesaţi, urmând ca ulterior ele să fie readuse în ţara de origine. De regulă, un astfel de e. are ca obiect mostre de marfă. V. şi **export.**

EXPORTURI COMPLEXE, expresie prin care, în legislaţia României, se desemnează exporturile unor ansamble de furnituri, instalaţii sau părţi de instalaţii, realizate pe bază de cercetări, studii sau proiecte tehnologice, pentru un anumit

obiectiv, împreună cu tehnologii, licenţe, *know-how*, asistenţă tehnică la lucrări de proiectare, construcţii-montaj, punere în funcţiune şi recepţie, cu garantarea parametrilor tehnologici, precum şi piese de schimb şi unele materiale aferente. Au, de asemenea, acest caracter lucrările geologice de prospectare-exploatare şi lucrările de exploatare pentru substanţe minerale utile, solide şi fluide, prelucrarea produselor miniere, executarea, în totalitate sau parţial, a lucrărilor de construcţii montaj pentru obiectivele mai sus arătate, executarea în străinătate de foraje de sonde, construcţii de schele, de instalaţii şi conducte magistrale de transport, depozitarea şi distribuirea produselor petroliere şi a gazelor naturale, precum şi realizarea de obiective în domeniul agriculturii, amenajării hidrotehnice, lucrări silvice, organizarea exploatărilor forestiere şi alte asemenea. **EXPUNERE LA RISC**, v. **risc de piaţă** (în cazul plăţilor cu card).

EX QUAY, (vămuit sau nevămuit în portul de destinaţie convenit), condiţie de livrare care în R.A.F.T.D. 1941 (*The Revised American Foreign Trade Definitions* — corespunzătoare Regulilor europene Incoterms) poartă denumirea de *ex dock* şi presupune ca vânzătorul să coteze un preţ incluzând în el costul mărfurilor şi orice cheltuieli adiţionale necesare pentru a livra mărfurile pe doc, în portul de import fixat, cu taxele vamale plătite, dacă există.

EXTRANEITATE, concept ce desemnează în mod generic caracterul străin al unor elemente prezente uneori în structura anumitor raporturi juridice. Asemenea elemente creează acelor raporturi juridice aderenţe internaţionale graţie cărora sunt puse în prezenţă cel puţin două legi naţionale diferite cu vocaţie de aplicare asupra respectivelor raporturi. Sunt elemente de e., bunăoară: moneda de plată străină; situarea locului unde se află bunurile vândute într-o ţară străină; apartenenţa contractanţilor la ţări diferite etc.

EXTRATERITORIALITATE, termen utlizat pentru a desemna principiul de drept (mai rar evocat în raporturile de comerţ internaţional) conform căruia o lege naţională îşi extinde incidenţa de reglementare şi asupra filialelor sau stabilimentelor unei societăţi comerciale dintr-o altă ţară decât aceea care i-a dat naţionalitatea, precum şi asupra societăţilor mixte consti-

tuite în străinătate cu participaţii de capital ale unor agenţi economici din ţara de provenienţă a acelei legi, ori asupra activităţii firmelor din străinătate care produc şi comercializează mărfuri sub licenţa unei firme ce are sediul în ţara căreia îi aparţine respectiva lege. Statutul juridic al societăţilor comerciale este guvernat de *lex societatis*, iar activitatea acestora în străinătate trebuie să se supună legislaţiei în vigoare în ţara unde se desfăşoară.

EX TUNC, locuţiune latină exprimând ideea că efectele unui act juridic se produc nu numai pentru viitor, ci şi retroactiv, cu începere de la un anumit moment situat în trecut. În dreptul comun, nulitatea actelor juridice produce, în general, efecte *ex tunc*. Soluţia nu este însă preluată şi în dreptul comercial, cel puţin cât priveşte efectele nulităţii actului constitutiv al societăţii comerciale, care se produc *ex nunc*.

EXW (Ex Works – franco fabrică), termen făcând parte din grupa E a regulilor INCOTERMS, ediţia 1990, ce exprimă regula potrivit căreia obligaţia de livrare contractualmente asumată de către vânzător se consideră executată în momentul în care acesta pune marfa la dispoziţia cumpărătorului în stabilimentele sale (uzină, fabrică, depozit). În virtutea regulii **EXW** părţile nu-şi asumă nici un fel de obligaţii reciproce cu privire la transportul şi asigurarea mărfurilor. Ca urmare, vânzătorul nu are nici o responsabilitate privind încărcarea mărfii în mijlocul de transport pus la dispoziţie de cumpărător şi nici cu privire la vămuirea mărfii la export, afară numai dacă părţile nu au convenit altfel. Cumpărătorului îi revine obligaţia de a transporta marfa de la locul de livrare (care este stabilimentul vânzătorului) la destinaţia dorită de el. În sarcina lui (adică a cumpărătorului) este şi obligaţia de a suporta toate costurile şi riscurile pe care le implică luarea şi transportarea mărfii de la locul unde aceasta a fost livrată până la destinaţia stabilită de el, precum şi obligaţia de a plăti primele de asigurare pe timpul transportului. **EXW** comportă obligaţii minime pentru vânzător şi de aceea el nu trebuie utilizat în cazurile în care cumpărătorul nu poate să îndeplinească nici direct şi nici indirect formalităţile de export. În astfel de situaţii este oportună folosirea termenului **F.C.A.** (fr. À l'Usine). V. şi **F.C.A.**

F

FACILITATE DE PLATĂ, denumire generică dată înlesnirii pe care o instituţie bancară o acordă clienţilor săi şi care se concretizează în sporirea posibilităţilor şi condiţiilor de acces ale acestora la fondurile sale. Finalitatea vizată prin acordarea **f. p.** este amplificarea resurselor de care pot dispune clienţii ce beneficiază de această înlesnire pe o anumită perioadă pentru efectuarea de plăţi.

FACILITĂŢI DE FINANŢARE, sintagmă ce desemnează o categorie de împrumuturi speciale, altele decât tranşele de credit, susceptibile a fi acordate de către Fondul Monetar Internaţional ţărilor membre, la cererea acestora, în cazuri speciale de deficite ale balanţelor lor de plăţi. Acordarea **f. de f.** se realizează prin trageri care sunt operate independent de utilizarea tranşelor de credit, în limita anumitor procente din cotele de participare la F.M.I. **F. f.** se pot prezenta în diverse varietăţi: a) **f. f.** *compensatorie* care au ca sursă prelevări din cotele de participare la F.M.I. ale ţării beneficiare; b) **f. f.** *a stocurilor tampon*, care se acordă atunci când ţara solicitantă a participat la aranjamente sau acorduri internaţionale privind formarea şi funcţionarea stocurilor tampon, fiind menite să ajute acea ţară să depăşească dificultăţile balanţei sale de plăţi determinate tocmai de participarea ţării respective la constituirea stocului tampon; de regulă beneficiază de **f. f.** a stocurilor tampon ţările mai puţin dezvoltate din punct de vedere economic; c) **f. f.** *pe termen prelungit*, care sunt destinate să finanţeze pe termene mai lungi şi cu sume mai mari ţările membre ale F.M.I. confruntate

cu importante dificultăţi de structură ale balanţelor de plăţi; d) **f. f.** *Witteveen*, care sunt destinate să asigure obţinerea de credite suplimentare de către ţările ce înregistrează deficite ale balanţelor de plăţi şi au epuizat celelalte posibilităţi de tragere asupra F.M.I.; e) **f. f.** *petrolieră* ce au fost create cu caracter temporar şi au funcţionat numai între anii 1974-1975 îmbrăcând forma unor împrumuturi de care au beneficiat ţările membre F.M.I. care au înregistrat deficite ale balanţelor de plăţi ca urmare a majorării preţului ţiţeiului.

FACTOR, 1. Agent comercial *(mercantile agent)* împuternicit să încheie *nomine proprio* acte de vânzare a unor bunuri a căror posesie şi control i-au fost încredinţate de *principal*. **2.** Partea contractantă dintr-un contract internaţional de factoring care prin efectul unei cesiuni de creanţă dobândeşte de la aderent (cealaltă parte contractantă din acelaşi contract) creanţele pe care acesta le are faţă de cumpărătorii mărfii sale, asumându-şi obligaţia de a încasa acele creanţe, scop în care se subrogă în toate drepturile pe care partenerul lui contractual le are împotriva debitorilor respectivi. Obligaţiile contractuale ce-i revin alcătuiesc latura cea mai semnificativă a contractului internaţional de factoring. Din acestea, principală este îndatorirea ce-i revine privind plata tuturor facturilor aderentului său, pe care le-a aprobat în prealabil. În legătură cu îndeplinirea acestor obligaţii, factorul îşi rezervă, prin contractul de factoring, dreptul de a decide să nu accepte facturile clienţilor pe care nu-i agreează pe plan comercial, deoarece nu prezintă suficientă garanţie; pentru clienţii agreaţi, factorul onorează, prin plata făcută aderentului, toate facturile cedate pe măsură ce acestea i-au fost prezentate (sau la scadenţă, în cazul unui *maturity factoring*). În practică se obişnuieşte ca prezentarea facturilor sau a copiilor lor legalizate să se facă periodic, de pildă săptămânal; în acest sens toate facturile din perioada respectivă, precum şi garanţiile lor, se înscriu într-un borderou care conţine şi o declaraţie a aderentului că transmite acele creanţe în deplină proprietate factorului, ele reprezentând preţul mărfurilor sau al serviciilor furnizate; se va face de asemenea menţiunea că plata lor trebuie să se efectueze direct factorului. Totodată, borderoul mai cu-

prinde şi o cerere a aderentului de a i se plăti facturile, contra unei chitanţe subrogatorii (prin care îl subrogă pe factor în drepturile sale). De regulă, în vederea plăţii valorii facturilor cedate de către aderent, factorul deschide acestuia un credit cu un anumit plafon pentru fiecare dintre clienţii agreaţi; acel credit este redus cu fiecare livrare de mărfuri sau prestare de servicii, fiind restabilit de îndată ce cumpărătorul plăteşte. Acreditivul dat de f. pentru un anumit plafon de credit este **revolving**; el se reînnoieşte automat, în timpul unei perioade determinate (spre exemplu, de 6 luni), în limitele fixate. În temeiul subrogaţiei convenţionale, prin intermediul căreia se operează transmiterea creanţelor de la aderent, f. dobândeşte proprietatea creanţelor cedate, precum şi toate drepturile şi garanţiile ataşate lor; din momentul dobândirii proprietăţii, el pierde orice recurs împotriva aderentului (întrucât acesta a fost plătit), dar păstrează un drept la acţiune în repetiţiunea plăţii nedatorate pentru ipoteza inexistenţei totale sau parţiale a creanţei. F. este îndreptăţit la un comision, ce reprezintă remuneraţia activităţii sale comerciale şi a cărui realizare se bucură de următoarele garanţii juridice: f. dobândeşte proprietatea creanţelor ce i-au fost transmise, precum şi toate drepturile, accesoriile şi acţiunile aferente acestora; totodată beneficiază de facultatea de a revinde creanţa unui alt f. Dreptul american reglementează un privilegiu special cu referire la creanţele f., prin efectul căruia este ferit de concurenţa celorlalţi creditori ai aderentului intrat în faliment. O garanţie creată în beneficiul f. este şi acţiunea în repetiţiune a plăţii nedatorate pe care acesta o poate promova împotriva aderentului, în cazul inexistenţei totale sau parţiale a creanţei cedate, sau când marfa livrată a fost refuzată pentru considerente ce ţin de marfa ca atare (de exemplu, dacă aceasta a fost necorespunzătoare); în vederea acestei acţiuni el îşi poate constitui un fond de rezervă special, alcătuit din anumite reţineri făcute asupra sumelor datorate aderentului. Operaţiile de comerţ internaţional se derulează cu participarea a doi f. (unul în ţara exportatoare, iar altul în ţara importatoare) şi anume: factorul la export şi factorul la import; de regulă, aceştia fac parte dintr-o reţea internaţională de *factors* prin convenţii *inter factors*.

FALIMENT, procedură de executare silită având caracter unitar, colectiv, concursual şi egalitar, care vizează toate bunurile debitorului comun al mai multor creditori şi este menită să dea satisfacţie intereselor fiecăruia dintre aceştia. Este o măsură legală de apărare a creditorilor împotriva pericolului de a-şi pierde sumele împrumutate unui comerciant, fie el persoană fizică sau societate comercială, care datorită unor împrejurări ce-i sunt imputabile (de exemplu lipsa de abilitate profesională, insuficientă prudenţă în ce priveşte iniţierea şi participarea la anumite afaceri comerciale etc.) ori nu-i sunt imputabile (cum ar fi fluctuaţia preţurilor, criză de materii prime etc.) se află în imposibilitate de a rambursa creditele primite. Apărarea intereselor creditorilor constituie principala finalitate a f.; ea se înfăptuieşte prin îndeplinirea mai multor obiective în vederea cărora a fost concepută şi organizată această procedură. Astfel, f. presupune: încetarea activităţii comerciale a debitorului şi valorificarea tuturor bunurilor acestuia pe calea executării silite; împărţirea egalitară, între toţi creditorii, a sumelor astfel obţinute; sancţionarea debitorului falit sau, după caz, a organelor de conducere ale societăţii comerciale vizate, potrivit culpei care li se poate reţine. Declararea f. comportă următoarele condiţii: *a)* Debitorul să fie comerciant în momentul apariţiei împrejurărilor care îl pun în imposibilitate de a-şi plăti datoriile. Societăţile comerciale au această calitate prin efectul legii; ele pot fi declarate în faliment chiar şi după dizolvare, în armonie cu principiul că asemenea societăţi îşi păstrează personalitatea juridică până la îndeplinirea ultimului act de lichidare. *b)* Debitorul să se afle în insolvenţă comercială (în stare de încetare a plăţilor); apariţia stării de insolvenţă declanşează procedura falimentară. Ea implică neplata datoriilor ajunse la scadenţă, împrejurare datorată imposibilităţii de plată ce trebuie să rezulte din fapte revelatorii directe (de exemplu mărturisirea debitorului, protestarea cambiilor etc.) sau indirecte (cum ar fi neîndeplinirea unor obligaţii comerciale asumate, încheierea unor tranzacţii net dezavantajoase etc.). *c)* F. să fie constatat şi declarat printr-o hotărâre judecătorească. Pronunţarea unei asemenea hotărâri poate avea loc numai în prezenţa celorlalte două condiţii arătate (calitatea de comerciant şi insolvenţa comercială a debitorului). Hotă-

râtea declarativă de f. are ca efect transformarea acestuia dintr-o simplă stare de fapt, într-o stare de drept, o asemenea hotărâre având caracter constitutiv. Îndeplinirea finalităţilor f. – ca instituţie de apărare a intereselor creditorilor, de sancţionare a culpei debitorului şi, într-un fel, de reabilitare economică a acestuia din urmă – comportă îndeplinirea unui complex de acte juridice şi de operaţiuni financiar-contabile, cu observarea unei proceduri speciale. F. produce importante consecinţe juridice atât cu privire la persoana, cât mai ales în ce priveşte patrimoniul falitului. Astfel, debitorului respectiv i se interzice accesul în localurile de bursă, precum şi participarea la tranzacţiile de bursă; de asemenea, el suferă şi alte incapacităţi sau decăderi din drepturi. Din punct de vedere patrimonial, f. produce desesizarea debitorului de patrimoniul său, concretizată în pierderea de către acesta a dreptului de administrare şi de dispoziţie asupra bunurilor ce posedă la data pronunţării hotărârii, precum şi a celor pe care le va dobândi pe parcursul desfăşurării procedurii falimentare. Falitul pierde de la aceeaşi dată posibilitatea de a modifica (opozabil masei creditorilor) situaţia bunurilor sale; el nu mai poate continua activitatea comercială şi nici nu mai poate participa la procese ca reclamant sau ca pârât: în locul lui se substituie judecătorul sindic, asupra căruia trece administrarea patrimoniului său şi care are obligaţia să ia măsurile necesare pentru întregirea patrimoniului debitorului, sumele astfel realizate profitând tuturor creditorilor existenţi la data hotărârii declarative de f.; la aceeaşi dată, datoriile falitului afectate de termen sunt considerate ajunse la scadenţă; contractele dintre falit şi creditorii săi neexecutate de ambele părţi sunt suspendate, iar plăţile primite de către debitor sunt inopozabile faţă de masa creditorilor, putând fi revocate în profitul acestora, cu excepţia plăţii efectelor de comerţ, făcută la scadenţă, cu bună-credinţă. Pronunţarea hotărârii de declarare a falimentului marchează începerea administrării acestuia. Prin L. nr. 64/1995, au fost abrogate integral textele din C. com. român de la 1887, iar instituţia f. a fost înlocuită cu instituţia juridică a reorganizării şi lichidării judiciare.

FALIT, comerciantul (persoană fizică sau persoană juridică) declarat în stare de faliment. În concepţia actuală a legiuitorului român, termenul f. a fost înlocuit cu acela de debitor.

F.A.S. (FREE ALONGSIDE SHIP), formulă desemnând condiţia de livrare prevăzută de regulile Incoterms, potrivit căreia vânzătorul îşi asumă obligaţia să facă livrarea mărfurilor lângă navă, la data de încărcare indicată de cumpărător, în portul de încărcare convenit şi în modul practicat în acel port, urmând ca după livrare să-l avizeze neîntârziat pe cumpărător că „mărfurile au fost livrate lângă navă". Această condiţie de livrare se regăseşte şi în R.A.F.T.D. — 1941, în armonie cu care „vânzătorul cotează un preţ care include livrarea mărfurilor lângă bordul navei maritime şi până ajung la planul de încărcare". Din punctul de vedere al vânzătorului, vânzarea **F.A.S.** este o vânzare internă, astfel încât exportul mărfii vizate este o afacere a cumpărătorului. Este motivul pentru care toate cheltuielile aferente exportului incumbă cumpărătorului. Vânzătorul — care este obligat să predea marfa de-a lungul vasului, la locul de încărcare desemnat de către cumpărător, în portul de încărcare convenit (de exemplu **F.A.S.**-Constanţa) la data sau în cadrul unei anumite perioade de timp – suportă riscurile mărfii până la momentul când aceasta este pusă efectiv de-a lungul vasului, cu toate cheltuielile pe care o atare operaţie le comportă, mai puţin cheltuielile vamale (chiar dacă conform uzanţelor portului ele s-ar plăti mai înainte de plasarea mărfii pe chei). După acel moment toate cheltuielile mărfii, precum şi riscurile trec la cumpărător. Ca urmare, dacă marfa a fost adusă la locul şi timpul convenite şi a fost pusă la dispoziţia cumpărătorului, care însă nu a trimis vasul la timp, acesta va suporta consecinţele întârzierii respective.

F.C.A. (Free Carrier — franco căruş), termen din cuprinsul regulilor INCOTERMS, ediţia 1990, exprimând uzanţa potrivit căreia obligaţia de livrare a vânzătorului se consideră executată la data când acesta predă marfa vămuită pentru export în grija căruşului desemnat de către cumpărător, la locul convenit. Atunci când cumpărătorul omite să indice un loc precis, vânzătorul are facultatea să aleagă pentru predarea mărfii locul din raza teritorială menţionată unde căruşul urmează să preia marfa în custodia sa. În cazul în care cumpărătorul are nevoie de sprijinul vânzătorului pentru perfectarea contractului de transport cu căruşul (cum se

întâmplă bunăoară în ipoteza când transportul urmează a se face pe calea ferată sau pe calea aerului), vânzătorul îşi dă concursul necesar acţionând pe cheltuiala şi pe riscul cumpărătorului. **F.C.A.** este compatibil cu toate modalităţile de transport, inclusiv cu transportul multimodal. În armonie cu regula **F.C.A.** cărăuş înseamnă orice persoană care în baza unui contract de transport îşi asumă obligaţia să execute sau să asigure executarea transportului rutier, maritim, pe apele interioare, pe calea ferată, aerian sau combinat al unei cantităţi de marfă. Atunci când cumpărătorul dă instrucţiuni vânzătorului să livreze marfa unei persoane care nu este cărăuş (ca de pildă, expeditorul) obligaţia vânzătorului de a livra marfa se consideră executată pe data când aceasta (adică marfa) a fost predată de către el acelei persoane în custodie. Din momentul executării obligaţiei de livrare riscurile de avarie şi de pierdere a mărfii trec la cumpărător. Sub acest aspect vânzarea **F.C.A.** se deosebeşte de vânzarea F.O.B. simplă care presupune transmiterea riscurilor respective către cumpărător numai în momentul trecerii mărfurilor peste balustrada vasului. **F.C.A.** este menită să dea satisfacţie exigenţelor moderne ale transporturilor combinate şi multimodale (între care şi transportul tot mai utilizat cu ajutorul containerelor, al ambarcaţiunilor, remorcilor etc.). (fr. Franco Transporteur). V. şi **F.O.B.**

FILIALA SOCIETĂŢII COMERCIALE (în dreptul comerţului internaţional), societate comercială cu personalitate juridică proprie, constituită de o altă asemenea societate (numită societate mamă), pe teritoriul altei ţări decât aceea care a dat naţionalitatea acesteia din urmă şi al cărei capital aparţine în proporţie de mai mult de jumătate societăţii ce a creat-o. Orice filială are naţionalitatea ţării pe teritoriul căreia funcţionează şi este supusă legilor acelei ţări. Constituirea de filiale reprezintă o modalitate pentru investiţii străine, şi de aceea legea locală ia de regulă măsurile impuse de această circumstanţă, în armonie cu interesele economice ale acelei ţări, fie pentru a stimula, fie pentru a îngrădi asemenea investiţii.

FINALITATEA DECONTĂRII, v. **finalitatea plăţii prin card.**

FINALITATEA EXPEDITORULUI, v. **finalitatea plăţii prin card.**

FINALITATEA PLĂŢII PRIN CARD, denumire generică dată unui *sistem interbancar de transfer de fonduri* ce are *participanţi la decontare* şi un *agent* sau o *instituţie de decontare*, desemnată şi recunoscută de aceştia ca relevantă pentru acoperirea riscurilor de neplată, o obligaţie necondiţionată asumată pentru încheierea *transferului de fonduri*. Astfel de participanţi sunt: a) *participantul la decontare*, care primeşte instrucţiuni referitoare la plată, îşi asumă obligaţia de a pune, la o dată determinată, în mod definitiv şi irevocabil, *fonduri* la dispoziţia beneficiarului desemnat în instrucţiunile referitoare la *plată*; în practica internaţională acest tip de **f. p. c.** este denumit *finalitatea primitorului*; b) *participantul la decontare*, care dă sau expediază o instrucţiune referitoare la *plată*, îşi asumă obligaţia de a pune în mod definitiv şi irevocabil fonduri la dispoziţia altui *participant la decontare*; în practica internaţională, acest tip de **f. p. c.** este denumit *finalitatea expeditorului*; c) *instituţia de decontare*, care este de obicei banca de emisiune de monedă în care este descrisă *plata*, îşi asumă obligaţia să pună la dispoziţia *participantului la decontare* primitor, în mod definitiv şi irevocabil, fondurile pe care le-a primit, de la *participantul la decontare* expeditor; momentul descărcării de obligaţie coincide cu momentul hotărât de părţi pentru înregistrarea în evidenţele *instituţiei de decontare*, inclusiv în conturi, fie imediat, fie în aceeaşi zi, fie în ziua următoare, fie în alt moment de timp, în practica internaţională, acest gen de **f. p. c.** este denumit *finalitatea decontării*. V. şi **instituţie de decontare; participant la decontare; sistem interbancar de transfer de fonduri; fonduri.**

FINALITATEA PRIMITORULUI, v. **finalitatea plăţii prin card.**

FINANCIAL TIMES ACTUARIES INDEX, formă a indicelui Financial Times care se distinge prin aceea că are o bază mai largă de calcul decât celelalte două forme, respectiv *Financial Times All-Share Index* şi *Financial Times Industrial Ordinary Share Index*. V. şi fiecare dintre acestea din urmă; **indice.**

FINANCIAL TIMES ALL-SHARE INDEX, formă a indicelui Financial Times care se distinge prin aceea că este bazat pe cotaţiile zilnice ale acţiunilor a 150 firme engleze. V. şi **indice.**

FINANCIAL TIMES INDUSTRIAL ORDINARY SHARE INDEX, formă a indicelui Financial Times care se distinge prin aceea că este determinat pe baza cotaţiilor acţiunilor a 30 de societăţi reprezentative pentru industria Marii Britanii. V. şi **indice**.

FINANŢARE A DEZVOLTĂRII, expresie prin care se desemnează furnizarea de fonduri în vederea accelerării procesului dezvoltării economice a unei entităţi economice.

FINANŢARE A OPERAŢIUNILOR DE IMPORT ŞI DE EXPORT, expresie ce în terminologia economică desemnează activitatea de furnizare a fondurilor băneşti necesare pentru importul şi exportul de mărfuri. Se realizează, în principal, prin intermediul creditului bancar şi a creditului comercial. Activitatea exportatorilor are următoarele resurse de finanţare: a) *creditele bancare* acordate de banca exportatorului pentru efectuarea anumitor operaţiuni de export (finanţare legată), *credite în cont curent* (finanţare curentă), *credite de scont, credite de lombard* şi *credite forfetare*; b) *avansurile* acordate de importator exportatorului în armonie cu clauzele contractului de vânzare comercială internaţională, avansuri pentru care exportatorul remite importatorului o scrisoare de garanţie bancară; avansurile se practică mai cu seamă în cazul exportului de maşini, utilaje, instalaţii; c) *creditele documentare* **red clause** (cu clauză roşie), care sunt acreditive ce autorizează banca exportatorului să avanseze acestuia anumite sume de bani în contul unor livrări viitoare convenite, urmând ca respectivele sume să fie reţinute din valoarea facturilor prezentate de acesta (adică de către exportator) după expedierea mărfurilor; d) *refinanţarea creditului furnizor*, apelându-se în acest scop la facilităţile de finanţare ale institutelor specializate (bănci, societăţi financiare, societăţi de asigurare, agenţii guvernamentale etc.). Resursele de finanţare a activităţii importatorilor sunt în principal următoarele: a) *credite bancare* acordate de banca importatorului similare celor de care beneficiază exportatorul; b) *credite furnizor* acordate de către furnizor direct importatorului; c) *credite cumpărător* acordate special pentru finanţarea acelui import de către o bancă sau de către un consorţiu ban-

car; d) *orice modalitate de plată* susceptibilă de a furniza credite implicite pe termen scurt, care, de regulă, cuprinde perioada de timp scursă între momentul livrării mărfii şi momentul plăţii preţului pentru aceasta. Astfel, în cazul plăţii prin *incasso documentar*, creditul implicit pe care îl acordă, în ultimă instanţă, exportatorul, are o durată de valabilitate de 120 de zile sau chiar mai mult.

FINANŢARE COMPENSATORIE, facilitate de finanţare utilizată în comerţul internaţional cu produse de bază, de care beneficiază, în principal, ţările în curs de dezvoltare exportatoare a unor astfel de produse, ţări ce uneori înregistrează importante scăderi ale veniturilor lor din exporturile respective şi, totodată, deficite ale balanţei comerciale. Se realizează prin următorul mecanism: ţările în cauză primesc sub formă de împrumut din diferite surse fonduri pentru a contrabalansa dezechilibrul plăţilor externe; aceste fonduri sunt apoi utilizate pentru reechilibrarea balanţei externe. În 1963 a fost înfiinţată facilitatea de **f. c.** a **F.M.I.** V. şi **facilitate de finanţare**.

FINANŢARE CURENTĂ, sintagmă prin care se desemnează creditele bancare în cont curent. Constituie una din resursele de finanţare a activităţii exportatorului.

FINANŢARE EXTERNĂ, sintagmă prin care se desemnează operaţiunile de furnizare de fonduri (rambursabile sau nerambursabile) din surse exterioare entităţii economice care beneficiază de finanţare. Considerată la nivelul economiei naţionale, **f. e.** se concretizează în procurarea de fonduri în valută de la instituţiile financiare internaţionale sau de la ţări terţe. F. e. are o dublă finalitate: pe de o parte ea urmăreşte *finanţarea dezvoltării*, iar pe de altă parte are ca scop *finanţarea operaţiunilor de import şi export*. V. **finanţare a dezvoltării; finanţare a operaţiunilor de import şi de export**.

FINANŢARE LEGATĂ, sintagmă prin care se desemnează creditele bancare acordate de banca exportatorului, în favoarea acestuia, pentru finanţarea anumitor operaţiuni de export făcute de el.

FINANŢARE MEZANINĂ, denumire generică dată *datoriei secundare*, deoarece o astfel de

datorie, în ipoteza survenirii unei defecţiuni în solvabilitatea debitorului, de natură să impună lichidarea, este supusă plăţii numai după achitarea datoriei principale, dar cu prioritate faţă de drepturile acţionarilor. V. şi **datorie secundară; datorie principală.**

FINIS MERCATORUM EST LUCRUM, locuţiune latină exprimând ideea că scopul comerţului este dobândirea unui câştig. Această idee este valabilă şi pentru comerţul internaţional.

FIRMĂ AGENT, sintagmă prin care se desemnează firma autohtonă (adică din ţara unde se organizează licitaţia) ce acţionează ca mandatară a unei (sau a unor) firme ofertante, îndeplinind pentru acestea din urmă formalităţile tehnice şi comerciale aferente participării la licitaţie, printr-un contract permanent cu firma organizatoare şi informându-le totodată asupra condiţiilor şi termenelor de desfăşurare a licitaţiei, precum şi asupra situaţei pieţei, a concurenţei şi a altor elemente economice şi juridice de natură să prezinte interes pentru firma străină participantă la licitaţie. Acţionând în calitate de mandatară a firmelor străine interesate în licitaţie, **f.a.** prezintă ofertele acestora, participă la licitaţii, semnează documentele necesare, duce tratative, încheie contractul în ipoteza adjudecării, primeşte şi transmite totodată corespondenţa ofertantului, îşi asumă o răspundere solidară cu firma mandant pentru cazul neîndeplinirii obligaţiilor de către aceasta din urmă şi, în principal, pentru nelivrarea utilajelor după adjudecarea comenzii. Pentru prestaţiile îndeplinite, **f.a.** este îndreptăţită să perceapă un comision de până la 3% în raport (invers proporţional) cu valoarea tranzacţiilor pe care le efectuează.

FIRMĂ COMERCIALĂ, 1. sintagmă ce în terminologia juridică desemnează denumirea sub care o societate comercială sau un comerciant persoană fizică se înregistrează la Oficiul Registrului Comerţului. În cazul societăţilor comerciale denumirea acestora se stabileşte în mod obligatoriu cu respectarea regulilor stabilite într-un atare sens de lege pentru fiecare tip de societate comercială. În cazul persoanelor fizice **f. c.** este formată de regulă din numele patronimic al comerciantului. 2. În sens economic, sintagmă prin

care se desemnează o entitate economică (societate comercială, uniune de întreprinderi economice, având o singură conducere şi o singură gestiune financiară etc.) ce desfăşoară activităţi care se încadrează în sfera faptelor de comerţ. O **f. c.** poate fi formată dintr-o singură unitate economică sau din mai multe asemenea unităţi (filiale, sucursale, agenţii, reprezentanţe) care efectuează activităţi comerciale identice, subordonate aceleiaşi finalităţi economice, în mai multe spaţii geografice (zone comerciale), sau care fac afaceri diferite în una şi aceeaşi zonă. În acest din urmă caz unitatea economică ce deţine ponderea cea mai importantă sau care posedă marca cea mai cunoscută defineşte **f. c.**

FISCALITATE, termen ce în limbaj economic desemnează sistemul de constituire a veniturilor statului pe baza impozitelor şi taxelor a căror percepere de către stat se realizează în cadrul redistribuirii venitului naţional. F. este reglementată prin norme juridice şi cuprinde impozitele directe pe venituri, impozitele indirecte (precum: taxele de consumaţie, taxa pe valoarea adăugată etc.), taxele vamale, ş. a. Toate componentele **f.** afectează veniturile tuturor categoriilor sociale, populaţia resimţind efortul financiar în principal prin preţurile practicate pe piaţă de către agenţii economici. Dată fiind influenţa pe care **f.** o exercită asupra preţurilor de vânzare ale produselor şi acţiunea ei de limitare calitativă a exporturilor şi de reducere a eficienţei financiar-valutare a activităţii de comerţ internaţional şi de cooperare economică internaţională, cunoaşterea **f.**, astfel cum ea se practică în ţările partenere în raporturile de comerţ internaţional ale României (şi a agenţilor economici români), reprezintă o cerinţă primordială pentru corecta evaluare a oportunităţilor de afaceri cu parteneri din aceste ţări. În planul relaţiilor economice internaţionale, **f.** este de natură să determine redistribuiri financiare internaţionale, precum şi unele restricţii cu referire la dezvoltarea schimburilor de mărfuri la scară planetară. Majoritatea ţărilor utilizează **f.** ca instrument economic cu rol protecţionist.

FIXING, **1.** Termen prin care se desemnează în mod generic ope-

raţiunile de determinare a cursului valutar în ţările unde nu este organizată şi nu funcţionează o bursă de deviz. Se realizează cu participarea celor mai importante bănci care acţionează pe piaţa valutară din ţara respectivă, într-un cadru organizatoric apt să asigure o puternică concentrare a cererii şi ofertei de valută. Funcţionarea f. poate fi realizată prin două proceduri diferite, şi anume: a) una presupunând stabilirea f. prin intervenţii lucrative ale băncilor, autorizate să participe la înfăptuirea operaţiunii în sine; b) alta, de specificul căreia este stabilirea f. între principalele bănci ce acţionează pe piaţa valutară respectivă, fără să se perfecteze tranzacţii între acestea, în perioada respectivă. Şi într-un caz şi în celălalt, f. se publică sub forma unei cotaţii unice constituind baza de executare a ordinelor clienţilor din ţara respectivă. În ambele situaţii, comisioanele bancare percepute sunt adăugate, în cazul vânzării şi sunt deduse, în cazul cumpărării. 2. Denumire generică dată operaţiei de stabilire a cursurilor valutare sau a preţului aurului la bursă; operaţia se desfăşoară cu participarea agenţilor autorizaţi, în cadrul instituţiei bancare, pe baza ordinelor de vânzare-cumpărare primite de la clienţi.

FLOTARE, (în terminologie bursieră), operaţie de punere în vânzare publică a unei companii private. Prin efectul f. acea companie se converteşte într-o companie cu caracter public ce poate fi cotată la bursă. V. şi **ofertă publică.**

FLOTARE A CURSULUI VALUTELOR, expresie ce desemnează fenomenul economico-monetar presupunând cotarea liberă a valutelor pe *piaţa valutară*, fără intervenţia băncilor centrale. Un astfel de mecanism presupune prin ipoteză dependenţa fiecărei valute de evenimentele economice şi monetare din fiecare ţară emitentă, precum şi de fenomenele similare de pe piaţa internaţională. Derularea lui nu exclude influenţe de natură obiectivă, nici anumite imixtiuni inechitabile sau anumite demersuri cu caracter speculativ. F. c. v. a apărut ca realitate economică şi monetară în anii şaptezeci (mai exact în 1974), fiind o reflectare a efectelor crizei sistemului monetar internaţional bazat pe monedele principalelor ţări dezvoltate, în special pe dolarul S.U.A. F. c. v. se poate înfăţişa fie sub forma unei metode *concertate* având ca premisă coordonarea de către mai multe state

a flotării monedelor naţionale între ele, precum şi a respectivelor norme faţă de monedele naţionale ale ţărilor terţe în raport cu acea înţelegere (cum este cazul Sistemului Monetar vest-european), fie sub forma de metodă *liberă* care presupune ca flotarea să se realizeze în funcţie de legile pieţei monetare. **F. c. v.** comportă utilizarea unor metode rapide de decontare internaţională, studii, previziuni şi asigurări contra riscului valutar. V. şi **piaţă valutară**.

FLUTURE (în terminologie bursieră), denumire generică dată combinaţiei de opţiuni constând din opţiuni *call* şi opţiuni *put* la trei preţuri de exercitare diferite.

FLUX ECONOMIC INTERNAŢIONAL, expresie prin care se desemnează circuitul economic internaţional, adică mişcarea valorilor (materiale şi financiare) şi a cunoştinţelor de la un participant la comerţul internaţional (stat, organizaţie internaţională de state de tip guvernamental, comercianţi — persoane juridice sau persoane fizice etc.) la alt asemenea participant. **F. e. i.** se derulează pe mai multe segmente precum: unul care cuprinde raporturile de comerţ internaţional şi cooperarea economică şi tehnico-ştiinţifică internaţională; altul vizând relaţiile financiar-valutare; un altul referitor la transportul maritim; un segment cuprinzând turismul internaţional; un segment referitor la cunoştinţe şi informaţii; etc. Toate aceste segmente se află într-o strânsă intercondiţionare, subsumându-se domeniului relaţiilor economice internaţionale care, *lato sensu*, coincide cu domeniul comerţului internaţional şi al cooperării economice şi tehnico-ştiinţifice internaţionale. V. şi **circuit economic mondial; comerţ internaţional**.

FLUXURI BRUTE DE CAPITAL, varietate a fluxurilor de capital ce dă expresie totalului resurselor financiare care intră în una sau în mai multe ţări. V. şi **fluxuri de capital**.

FLUXURI DE CAPITAL, sintagmă utilizată pentru a desemna în mod generic mişcările de capital. Acest concept aparţine terminologiei folosită în statisticile internaţionale. **F. de c.** pot să fie *brute* sau *nete*. În structura *balanţei de plăţi*, ele reprezintă operaţiuni financiare înscrise în *balanţa capitalurilor* prin care se echilibrează *balanţa plăţilor curente*. V. **fluxuri brute de capital; fluxuri nete de capital**.

FLUXURI NETE DE CAPITAL, varietate a fluxurilor de capital prin care se ilustrează resursele financiare de care poate dispune în mod efectiv o anumită ţară în perioada unui an financiar concret avut în vedere. **F. n. c.** se determină prin scăderea ieşirilor de capital ce reprezintă serviciul datoriei externe contractată anterior din valoarea fluxurilor brute de capital. V. şi **fluxuri de capital; fluxuri brute de capital.**

FOAIE DE EXPEDIŢIE, document însoţitor al *scrisorii de trăsură internaţională pentru traficul feroviar* menit să însoţească marfa pe timpul transportului feroviar până la destinaţia indicată de expeditor. Este necesară căii ferate de destinaţie, dar întocmirea ei nu este obligatorie în toate cazurile. **F. e.** se utilizează de regulă în cadrul decontărilor dintre căile ferate. V. şi **scrisoare de trăsură internaţională pentru trafic feroviar.**

F.O.B. (FREE ON BOARD — LIBERĂ LA BORD), condiţie de livrare a mărfii, consacrată prin regulile Incoterms-53, exprimând cerinţa ca vânzătorul să predea marfa contractată la bordul vasului desemnat de către cumpărător în portul de încărcare convenit, conform uzanţelor, acelui port, la data sau în perioada de timp stabilită şi să-l avizeze pe cumpărător de îndată ce marfa a fost încărcată pe vas. La formula **F.O.B.** se adaugă denumirea portului de încărcare – de exemplu **F.O.B.**-Liverpool –, ceea ce înseamnă că predarea mărfii se va face franco la bordul vasului în acel port. Vânzarea **F.O.B.** se practică în comerţul maritim; din punctul de vedere al vânzătorului ea nu constituie o afacere internă, ci comportă pentru acesta şi unele obligaţii legate de export. Vânzarea **F.O.B.** comportă următoarele obligaţii specifice pentru vânzător: a) să livreze mărfurile în armonic cu cele stipulate prin clauzele contractuale şi, totodată, să transmită cumpărătorului toate dovezile prevăzute în contract; b) să facă livrarea fără întârziere la bordul navei indicate de cumpărător, conformându-se uzanţelor existente în acel port şi respectând data sau termenul convenit; totodată, el trebuie să notifice de îndată cumpărătorului că mărfurile au fost livrate la bordul navei; c) să obţină pe riscul şi pe cheltuiala sa licenţele de export sau alte documente legale ce ar fi necesare pentru exportul mărfurilor ce constituie obiectul contractului; d) să suporte toate cheltuielile, precum

şi riscul mărfii, până la momentul în care aceasta a trecut balustrada vasului în portul de încărcare convenit, precum şi orice taxe, onorarii sau speze legate de exportul mărfii, ca şi cheltuielile aferente încărcării ei la bordul navei; e) să îndeplinească toate formalităţile cerute în vederea încărcării mărfii la bordul navei; f) să procure pe cheltuială proprie ambalajul obişnuit acelei mărfi, cu excepţia cazurilor în care, conform uzanţelor comerciale, încărcarea mărfurilor la bordul navei se face fără ambalaj; g) să suporte cheltuielile aferente oricăror operaţii de control (de exemplu controlul calităţii, al măsurii, greutăţii sau numărului) ce s-ar dovedi necesare în vederea livrării mărfii respective; h) să procure pe cheltuiala sa cumpărătorului documentul curat, necesar ca dovadă de livrare a mărfurilor la bordul navei indicate; i) să-i procure cumpărătorului, la cererea şi pe cheltuiala acestuia, certificatele de origine; j) să-i dea cumpărătorului, la cererea, pe riscul şi pe cheltuiala acestuia, concursul necesar în vederea obţinerii unui conosament, a oricăror alte documente eliberate în ţara unde se face încărcarea şi/sau de origine, de care cumpărătorul ar avea nevoie pentru importul mărfurilor în ţara de destinaţie ori, eventual, pentru tranzitarea lor prin altă ţară. Vânzarea **F.O.B.** generează un set de obligaţii specifice şi pe seama cumpărătorului, între care: îndatorirea de a navlosi sau de a rezerva spaţiul necesar pe o navă pe cheltuiala sa şi de a comunica din timp vânzătorului numele navei, dana unde urmează să se facă încărcarea şi data de livrare a mărfii spre a fi încărcată; obligaţia de a suporta toate cheltuielile şi riscurile mărfii din momentul în care aceasta a fost trecută efectiv peste balustrada navei în portul de încărcare stabilit, precum şi de a achita preţul convenit; îndatorirea de a suporta cheltuielile suplimentare ocazionate de faptul că nava nu a sosit la data indicată ori la expirarea termenului fixat, precum şi acelea provocate de imposibilitatea preluării mărfurilor sau de sosirea navei mai înainte de data indicată ori de finele termenului convenit, precum şi obligaţia de a suporta toate riscurile mărfii de la data expirării termenului convenit, cu condiţia însă ca marfa să fi fost în prealabil destinată acelui contract, adică pusă deoparte sau individualizată într-un mod oarecare ca obiect al acelui contract; obligaţia de a suporta ori-

ce cheltuieli suplimentare decurgând din nerespectarea îndatoririlor referitoare la indicarea din timp a navei, preluarea mărfurilor înăuntrul termenului pe care eventual şi l-a rezervat într-un atare scop, exercitarea dreptului de alegere a portului de încărcare, nedarea la timp a instrucţiunilor detaliate (el va suporta însă aceste cheltuieli numai condiţionat de împrejurarea ca mărfurile să fi fost în prealabil destinate contractului, adică puse deoparte sau individualizate în orice alt mod de natură să le indice ca obiect al acelui contract); obligaţia de a suporta toate cheltuielile şi spezele aferente obţinerii unui conosament ce i-ar fi necesar pentru importul mărfurilor în ţara de destinaţie sau, eventual, pentru tranzitarea lor prin altă ţară; îndatorirea de a suporta cheltuielile şi spezele prilejuite de obţinerea certificatelor de origine şi a documentelor consulare. În terminologia R.A.F.T.D.-1941, această condiţie de livrare se desemnează prin formula **F.O.B.** *VESSEL*. De aceea, în relaţiile cu firme din S.U.A. nu este suficient să se menţioneze, spre exemplu, **F.O.B.** Boston, ci trebuie să se spună **F.O.B.** VESSEL Boston, deoarece numai astfel vânzarea **F.O.B.** va corespunde cu aceea reglementată de Incoterms. Dacă se omite cuvântul *vessel* (vas) reglementările şi uzanţele existente în dreptul american permit interpretarea clauzei în mai multe feluri, precum: franco bord (al unui avion, camion, vagon) la Boston; navlu sau port plătit până la Boston; franco portul Boston (dar nu pe vas); franco de-a lungul vasului la Boston; franco la bord în Boston, adică echivalent cu *ex ship Boston.* **F.O.B.** *vessel* desemnează situaţia în care vânzătorul stabileşte un preţ care include toate cheltuielile până la ... inclusiv cele privind livrarea mărfurilor pe nava maritimă procurată de către sau pentru cumpărător în portul fixat pentru îmbarcare. **F.O.B.** *vessel* implică următoarele obligaţii pentru vânzător: 1) să plătească toate cheltuielile prilejuite de livrarea efectivă a mărfurilor pe bordul navei desemnate şi procurate de către sau pentru cumpărător, la data sau înăuntrul perioadei fixate; 2) să procure un document curat de îmbarcare a mărfurilor sau un conosament curat la bord; 3) să răspundă pentru orice pierdere şi orice daună ce s-ar produce până la momentul livrării mărfurilor pe bordul navei (la data sau înăuntrul perioadei fixate);

4) să acorde cumpărătorului, la cererea şi pe cheltuiala acestuia, asistenţa necesară în vederea obţinerii documentelor ce se întocmesc în ţara de origine sau în ţara de îmbarcare, ori în ambele aceste ţări: sunt documentele pe care cumpărătorul are dreptul să le pretindă fie în scopul exportului, fie pentru import la destinaţie. La rândul său, cumpărătorul are mai multe obligaţii, precum: de a-l înştiinţa într-un mod adecvat pe vânzător despre numele navei, data plecării ei în larg, dana de încărcare şi data livrării; de a suporta cheltuielile suplimentare survenite, precum şi riscurile mărfii, începând cu data la care vânzătorul i-a pus-o la dispoziţie, dacă nava desemnată de cumpărător nu soseşte sau nu încarcă în termenul stabilit; de a conduce eventualele deplasări subsecvente ale mărfii spre destinaţie, sens în care trebuie să procure şi să plătească asigurarea şi să procure şi să plătească transportul maritim sau de altă natură; de a suporta taxele de transport, ca şi celelalte speze datorate la export (în măsura în care s-ar ivi asemenea cheltuieli); de a răspunde pentru orice pierdere şi daună care s-ar produce după încărcarea mărfii la bordul navei; de a plăti orice cheltuieli şi speze ocazionate de obţinerea documentelor (altele decât cele necesitate de obţinerea documentului curat de îmbarcare sau a conosamentului curat) întocmite în ţara de origine, ca şi în aceea de îmbarcare, documente ce pot fi pretinse în vederea exportului sau a importului la destinaţie.

F.O.B. AIRPORT (F.O.B. AEROPORT), formulă ce, urmată de indicarea aeroportului de plecare convenit (de exemplu, F.O.B. Airport Chicago), arată că vânzătorului îi incumbă toate sarcinile, cheltuielile, taxele şi alte obligaţii implicate de contract, precum şi suportarea riscurilor până la momentul în care marfa a fost pusă la dispoziţia cumpărătorului şi că, din acel moment, răspunderea lui încetează.

FOND DE COMERŢ, ansamblu de elemente corporale (prioritar bunuri mobile) şi de elemente incorporale (precum: clientela, vadul comercial, dreptul asupra contractului de locaţie, numele comercial sau firma, emblema, mărcile de fabrică, de comerţ şi de serviciu, brevetele de invenţie, desenele şi modelele, alte semne distinctive ale mărfurilor) aparţinând unui comerciant care le grupează, organizează şi efectuează în vederea desfăşu-

rării comerţului său şi a obţinerii unui profit. Fiecare element al f. c. are o natură juridică proprie (mobile corporale, mobile incorporale) şi, ca regulă, poate face obiectul unei cesiuni separate. Datorită faptului că toate aceste elemente se află unite realizând un obiect unic care este exploatarea f. c. în ansamblul său şi urmărind un scop unic, anume acela de a reţine clientela, f. c. constituie o entitate juridică şi economică distinctă ce trebuie caracterizată ca atare în totalitatea ei şi totodată să fie supusă unor reguli diferite de cele care guvernează fiecare din elementele sale componente. Această entitate are o valoarea economică mai mare decât valoarea însumată a elementelor componente, mai ales graţie clientelei, care o potenţializează. F. c. are autonomie contabilă şi fiscală a cărei unitate se exprimă în bilanţ şi al cărui beneficiu net presupune o separaţie între cheltuielile ce se deduc şi celelalte cheltuieli. Firesc ar fi deci să aibă şi o autonomie juridică, dar o atare teză nu este primită de sistemele de drept care consacră principiul unităţii patrimoniului (precum dreptul francez) în armonie cu care comerciantul este obligat să înscrie în inventarul său anual toate bunurile susceptibile de a fi urmărite de către toţi creditorii acestuia, fără a distinge între creditorii comerciali şi cei personali. În cazul unei cesiuni a f. c. se transmite numai activul fără pasiv, cu excepţia anumitor datorii, ca de pildă cele fiscale. Totuşi, sub presiunea exigenţelor comerţului internaţional se conturează tot mai pregnant tendinţa legislativă ca f. c. să fie considerat un patrimoniu de afectaţiune. În unele legislaţii (precum cea germană) f. c. se recunoaşte o adevărată personalitate juridică, o existenţă juridică proprie, distinctă de aceea a comerciantului, un sediu, o denumire etc. Folosindu-se ca punct de plecare *summa divisio* cât priveşte bunurile care-l compun, s-a conchis că f. c. reprezintă, în realitate un bun mobil, elementele sale componente fiind prioritar bunuri mobile. De aici consecinţa că f. c. poate fi dat în gaj, dat în uzufruct, închiriat, vândut etc.Totodată f. c. este un bun incorporal datorită elementelor incorporale care sunt prevalente în structura lui (în special clientela ce reprezintă un element esenţial în această structură). De aceea f. c. nu i se aplică regula prescripţiei instantanee (ce este caracteristică bu-

nurilor mobile în general), iar în cazul unui conflict între doi dobânditori succesivi ai aceluiaşi f. c., ceea ce contează nu este posesia, ci data contractelor respective, urmând a se decide potrivit regulii *qui prior tempore potior jure* aplicabilă bunurilor mobile incorporale. F. c. fiind un bun mobil incorporal de natură comercială, orice operaţiune juridică asupra sa este un act comercial (în virtutea teoriei accesoriului). F. c. poate forma obiectul unui aport social într-o societate comercială. Când f. c. este dat în gaj, gajarea lui se face fără deposedare: comerciantul păstrează dreptul de a-l administra şi de a dispune de el iar creditorii au în privinţa f. c. dreptul de urmărire şi dreptul de preferinţă. Datorită valorii sale economice, de regulă mari, f. de c. devine un puternic mijloc de credit. Unele elemente ale f. c. (ca de pildă bunurile imobile) nu pot fi date în gaj. Alte bunuri componente ale f. c. (precum, mărfurile şi creanţele) pot fi gajate in condiţii obişnuite, deci cu deposedarea debitorului. Apărarea f. c. se poate face: *pe cale legislativă*, prin adoptarea unor norme juridice menite să asigure ocrotirea lui împotriva abuzului de concurenţă; *pe cale convenţională sau contractuală*, prin stipularea în contractele comerciale a clauzelor de neconcurenţă, sau a clauzelor de exclusivitate etc; *pe cale judiciară*, prin promovarea de către comerciant a acţiunii in concurenţă neloială împotriva celui care, de ex., se foloseşte de acelaşi nume comercial, sau de aceeaşi emblemă fără să respecte anterioritatea datei dobândirii acestora de către un alt comerciant, ori denigrează un alt comerciant, defăimează marfa acestuia, săvârşeşte acte de dezorganizare internă a întreprinderii prin incitarea personalului în acest scop, ameninţă clientela etc. În doctrină f. c. este, uneori, denumit şi patrimoniu comercial, concept ce are o accepţiune pur economică. F. c. nu se confundă cu patrimoniul comerciantului, deoarece el reprezintă numai o componentă a acestuia din urmă. Tot astfel, f. c. nu se confundă nici cu întreprinderea, căci aceasta din urmă înglobează şi elemente (precum capitalul şi munca) ce nu fac parte din structura celui dintâi.

FOND DE PLASAMENT COLECTIV, denumire generică dată portofoliului de titluri financiare care aparţine în indiviziune unui grup de investitori.

FOND EUROPEAN DE DEZVOLTARE (F.E.D. — Fonds Européen de Développement), instituţie economico-financiară cu caracter regional având ca scop promovarea dezvoltării economice şi sociale a ţărilor asociate C.E.E. A fost creată în 1963 în baza Convenţiei internaţionale perfectată la Yaoundé între C.E.E. şi ţările asociate acesteia. Deşi, iniţial, **F.E.D.** avea ca obiectiv numai realizarea unor operaţiuni de investiţii prioritar pentru executarea unor lucrări de infrastructură economică sau cu caracter social, totuşi, în prezent şi-a amplificat activitatea, acordând împrumuturi pe termen lung pentru realizarea de investiţii cu caracter economic şi social, finanţând operaţiuni de asistenţă tehnică, şi subvenţionând promovarea acţiunilor întreprinse în domeniul reglementării preţurilor produselor tropicale, diversificării producţiilor, raţionalizării tehnicilor de producţie şi a metodelor comerciale; pentru îndeplinirea acestor din urmă obiective **F.E.D.** acordă şi avansuri. V. şi **Comunitatea Economică Europeană**.

FOND MUTUAL, 1. Fond constituit de către o societate de investiţii prin colectarea banilor de la participanţi (investitori) în vederea plasării lor ca fond colectiv pe piaţa titlurilor financiare. Societatea de investiţie eliberează investitorilor titluri la fondul astfel constituit. Participarea la **f. m.** este avantajoasă, deoarece un astfel de fond comportă diversificarea portofoliului şi prin aceasta conduce la diminuarea riscului. **2.** Fond constituit şi gestionat de o societate de investiţii care mobilizează resurse băneşti de la diverşi investitori în calitate de membri ai fondului şi le investeşte în valori mobiliare. **F. m.** poate fi deschis (open-end fund) sau închis (closed-end fund). În acest din urmă caz titlurile de participare la fond pot fi cotate la bursă (engl. Mutual Fund).

FONDUL INTERNAŢIONAL DE DEZVOLTARE AGRICOLĂ (F.I.D.A.), organizaţie specializată a O.N.U. cu caracter financiar-bancar, creată în anul 1976, urmărind ca obiectiv principal mobilizarea şi furnizarea de resurse suplimentare pentru finanţarea dezvoltării agriculturii în ţările în curs de dezvoltare. **F.I.D.A.** are sediul la Roma,

fiind formată din 125 ţări membre. Organul său de conducere este biroul executiv, alcătuit din 18 membri şi 18 supleanţi, aleşi în mod egal dintre ţările dezvoltate, statele exportatoare de petrol şi ţările în curs de dezvoltare care beneficiază de ajutorul organizaţiei. Printre membrii **F.I.D.A.** se numără şi România.

FONDUL MONETAR INTERNAŢIONAL (F.M.I.), organism internaţional de cooperare în domeniul valutar-financiar, creat prin acordurile Conferinţei monetare şi financiare a Naţiunilor Unite şi Asociate de la Bretton Woods (iulie 1944), având sediul la Washington şi urmărind ca obiective principale: promovarea cooperării monetare internaţionale; promovarea stabilităţii cursurilor valutare şi evitarea deprecierii unei monede în scopuri competitive; crearea unui sistem multilateral de plăţi şi înlăturarea restricţiilor valutare; punerea la dispoziţia ţărilor membre a resurselor sale în vederea echilibrării balanţelor de plăţi pentru deficite cu caracter temporar. Face parte din sistemul organismelor de specialitate ale O.N.U. şi a început să funcţioneze în anul 1946. Statutul său iniţial a suferit două modificări ulterioare, şi anume: în anul 1969 au fost introduse prevederi (alcătuind o parte nouă a statutului) referitoare la dreptul special de tragere (D.S.T.), iar în anul 1976 i-au fost aduse importante modificări de fond. Conform acordului de constituire a **F.M.I.**, fiecare din statele membre întreţine relaţii cu Fondul prin intermediul Ministerului Finanţelor, Băncii centrale, Fondului de egalizare a schimbului şi a altor organe similare; tot astfel, Fondul însuşi poate avea relaţii cu membrii săi numai prin intermediul acestor organe. Împrejurarea atestă caracterul interstatal al acestui organism. Ţările care aderă la F.M.I. îşi asumă mai multe obligaţii generale, între care: renunţarea la restricţii asupra efectuării de plăţi şi transferuri pentru tranzacţiile internaţionale curente; renunţarea la practicile monetare discriminatorii sau la practicile monetare multiple; convertibilitatea, la cerere, a sumelor în monedă proprie deţinute de alte state, cu condiţia ca sumele respective să fi fost încasate de curând, ca rezultat al unor tranzacţii curente sau convertirea să fie necesară pentru efectuarea de plăţi pentru tranzacţii curente; furnizarea datelor economice şi financiare ce

sunt necesare pentru operaţiile Fondului. Statutul **F.M.I.**, adoptat în anul 1944, stabileşte că disponibilităţile financiare al Fondului sunt constituite prin vărsămintele cotelor statelor membre, ce trebuie făcute integral la aderare; mărimea cotei fiecărui membru, exprimată în dolari, se stabilea iniţial pe baza aşa-numitei formule de la Bretton Woods (care lua în considerare ca elemente de calcul anumite procente din venitul naţional, din rezervele de aur şi dolari, din media importului, din variaţia maximă a exportului), dar din anul 1963 **F.M.I.** aplică în acest scop criterii mai elastice, între care prevalează comparaţia cu cotele ţărilor membre ce au cu aproximaţie acelaşi nivel de dezvoltare economică şi financiară ca ţara aderentă. Cota astfel stabilită reprezintă participarea financiară a ţării membre la Fond; în funcţie de această cotă se determină numărul voturilor, întinderea dreptului de a trage de la Fond (adică de a obţine credite de la Fond), precum şi alte drepturi şi obligaţii ale ţării respective în raporturile ei cu **F.M.I.** Aurul şi moneda naţională vărsate la **F.M.I.** de ţările membre cu titlu de participare devin proprietatea acestui organism şi sunt utilizate în conformitate cu dispoziţiile statutare. Resursele **F.M.I.** pot fi utilizate de ţările membre în scopul echilibrării financiare a balanţei de plăţi, atunci când deficitul de balanţă are un caracter temporar. Organul de conducere al **F.M.I.** este *Consiliul guvernatorilor*, format din câte un guvernator şi un supleant numiţi de fiecare ţară membră pe o perioadă de 5 ani; el alege un preşedinte al său şi deleagă o parte din atribuţiile ce-i revin directorilor executivi, care răspund de conducerea operaţiilor generale ale Fondului şi de modul în care-şi exercită atribuţiile ce le-au fost delegate. Directorii executivi îl aleg pe directorul general al **F.M.I.**, care, în virtutea unui consens, este recrutat dintre reprezentanţii ţărilor europene. Fiecare stat membru dispune de un număr de voturi care i se acordă în funcţie de mărimea cotei de participare; fiecare stat membru are 250 de voturi din oficiu, la care se adaugă câte un vot pentru fiecare parte din cotă, echivalentă cu 100.000 dolari. Statutul **F.M.I.**, adoptat în anul 1944, a fost completat prin rezoluţia Consiliului guvernatorilor din 31 mai 1968 (modificarea intrând în vigoare la 28

iulie 1969), în sensul introducerii unor prevederi privind drepturile speciale de tragere. Textele nou introduse cu acel prilej califică asemenea drepturi ca fiind *supliment la activele de rezervă actuale,* având ca raţiune de a fi satisfacerea nevoii de completare a rezervelor monetare existente, atunci când şi în măsura în care s-ar face resimţită o atare nevoie, în raport cu necesarul de lichiditate al economiei mondiale. Printr-o hotărâre a Consiliului guvernatorilor, luată în baza deciziei adoptate în sesiunea anuală a *F.M.I.* din anul 1974, a fost înfiinţat, la 2 octombrie a aceluiaşi an, *Comitetul interimar al Consiliului guvernatorilor pentru sistemul monetar internaţional,* care a înlocuit Comitetul celor 20; acest organ va funcţiona până la înfiinţarea unui comitet permanent al Consiliului guvernatorilor, cu putere de decizie. Comitetul interimar are rol consultativ; el este organizat pe structura Comitetului celor 20 şi cuprinde 20 de membri (care reprezintă direct sau indirect toate ţările membre ale **F.M.I.**), precum şi un număr de asociaţi. Comitetul interimar avizează şi raportează Consiliului guvernatorilor cu privire la următoarele probleme ce intră în competenţa sa: a) supravegherea conducerii şi adaptării sistemului monetar internaţional, inclusiv a operaţiei continue a procesului de ajustare a balanţelor de plăţi şi, în acest context, revizuirea evoluţiei lichidităţii şi transferului de resurse reale către ţările în curs de dezvoltare; b) avizarea propunerilor directorilor executivi ai **F.M.I.** de modificare a statutului Fondului; c) luarea de măsuri în cazul unor dezechilibre bruşte care ar putea periclita sistemul monetar internaţional. Statutul **F.M.I.** a suferit o modificare foarte cuprinzătoare în anul 1976, concretizată în introducerea unor dispoziţii fundamental diferite de cele iniţiale, indicând direcţiile prevalente din lumea occidentală, cu referire la organizarea relaţiilor valutar-finaciare internaţionale. Aceste modificări privesc: domeniul cursurilor valutare, cel al operaţiilor şi tranzacţiilor **F.M.I.** etc. Principiul ce guvernează procesul decizional al **F.M.I.** este acela că deciziile se adoptă prin sistemul de *vot ponderat.* Ţările membre au îndreptăţirea să mobilizeze fonduri valutare de la **F.M.I.** pentru echilibrarea balanţelor de plăţi externe, prin operaţiuni de tragere asupra Fondului, care pot fi obişnuite sau speciale

(D.S.T.). Asemenea operaţiuni se concretizează în aceea că o ţară membră cumpără de la **F.M.I.**, cu propria sa monedă naţională, monede ale altor ţări membre, obligându-se să răscumpere, în termen de 3-5 ani, moneda sa, plătind Fondului echivalentul în monede acceptate de acesta. **F.M.I.** contribuie la finanţarea ţărilor în curs de dezvoltare, practicând facilităţi de finanţare specifice: finanţarea compensatorie a fluctuaţiilor, încasărilor de export, finanţarea stocurilor tampon, pentru şi prin fondul de sprijin pentru echilibrarea balanţelor de plăţi. România a aderat la **F.M.I.** în anul 1972 şi beneficiază de dreptul de a obţine credite curente şi alocarea de drepturi speciale de tragere, de obţinerea de credite în valută în cadrul finanţării compensatorii şi al altor tipuri de finanţări, precum şi de a participa la adoptarea deciziilor în cadrul **F.M.I.**

FONDURI *(în cazul plăţilor cu card)*, termen prin care se desemnează acel tip de valori transferabile pentru plată, exprimate în instrucţiunile care o descriu printr-o sumă de bani şi preschimbabile la vedere în formă bănească pentru *decontare*, valori din care se constituie dreptul necondiţionat al debitorului unui terţ acceptabil de către creditor pentru plată. V. şi **decontare prin card.**

F.O.R.-F.O.T. (**FREE ON RAIL** = franco vagon; **FREE ON TRUCK** = franco camion), condiţie de livrare ce potrivit regulilor Incoterms implică obligaţii reciproce pentru părţile contractante şi care se aplică în transportul de mărfuri pe calea ferată, iar prin analogie şi la transporturile rutiere. Astfel, vânzătorului îi revin următoarele obligaţii principale: *a)* Să livreze marfa respectând întocmai prevederile contractului şi punând la dispoziţia cumpărătorului toate dovezile privitoare la aceasta, convenite în contract. *b)* Să comande din timp vagonul (ori camionul) de tipul şi dimensiunile corespunzătoare specificului mărfii (eventual vagonul sau camionul să fie prevăzute cu prelate) şi să încarce marfa pe cheltuiala lui, la data sau în termenul convenit; o atare obligaţie subzistă în cazurile în care marfa constituie un lot corespunzător unei cantităţi vagonabile sau camionabile, ori are greutatea necesară obţinerii tarifului de vagon complet. Comanda vagonului (respectiv a camionului), ca şi încărcarea,

trebuie efectuată respectându-se regulamentele staţiei la care sunt expediate mărfurile. *c)* Să predea marfa căii ferate fie la staţia de expediere, fie să o încarce într-un vehicul pus la dispoziţie de calea ferată, atunci când marfa respectivă este în cantitate subvagonabilă (subcamională) sau în greutate mai mică decât cea necesară aplicării tarifului de vagon complet, iar tariful de transport prevede o asemenea posibilitate; îndeplinirea acestei obligaţii trebuie făcută la data sau în termenul stabilit, cu excepţia situaţiilor în care regulamentul staţiei de expediere ar institui obligaţia vânzătorului de a încărca marfa in vagoane (respectiv în camioane). Dacă localitatea din care se face expedierea are mai multe gări, vânzătorul este îndreptăţit să aleagă gara ce *i* se pare mai convenabilă; opţiunea sa va fi luată însă în considerare numai cu condiţia ca acea gară să primească în mod obişnuit mărfuri pentru destinaţia indicată de cumpărător. Face excepţie ipoteza în care cumpărătorul şi-a rezervat dreptul de a alege el însuşi staţia de expediere. *d)* Să suporte toate cheltuielile şi riscurile mărfii până la predarea vagonului (camionului) in custodia căii ferate, sau, în cazul mărfurilor în cantităţi subvagonabile sau în greutate mai mică decât cea necesară aplicării tarifului de vagon complet, până la luarea mărfii în primire de către calea ferată; *e)* Să procure pe cheltuiala sa ambalajul necesar şi uzual mărfii respective, afară numai dacă uzanţele comerciale prevăd expedierea mărfurilor de acel gen fără ambalaj. *f)* Să suporte costul operaţiilor de control (cu referire la calitate, măsură, greutate, număr) a căror efectuare este necesară cu prilejul încărcării sau luării în primire a mărfii de către calea ferată. *g)* Să aducă neîntârziat la cunoştinţa cumpărătorului faptul încărcării mărfii sau luării lor în primire de către calea ferată. *h)* Să procure, dacă este cazul, pe cheltuială proprie, toate documentele uzuale de transport pentru nevoile cumpărătorului. *i)* Să procure certificatul de origine, la cererea şi pe cheltuiala cumpărătorului. *j)* Să dea cumpărătorului concursul necesar, la cererea acestuia, în vederea procurării, pe riscul şi pe cheltuiala lui, a documentelor ce trebuie întocmite in ţara de expediţie a mărfurilor şi/sau de origine, documente de care cumpărătorul ar avea nevoie pentru realizarea unui export şi/sau import ori, dacă este ca-

zul, pentru tranzitarea mărfurilor printr-o altă țară. La rândul său, și cumpărătorul are importante obligații, între care: să dea vânzătorului în timp util instrucțiunile privind expedierea mărfii; să preia marfa de îndată ce aceasta a fost predată în custodia căii ferate și să plătească prețul respectând condițiile prevăzute în contract; să suporte toate cheltuielile, precum și riscurile mărfii din momentul predării vagonului (ori camionului) încărcat cu marfă în custodia căii ferate; să suporte orice taxe vamale sau speze aferente exportului mărfii respective; să suporte spezele suplimentare, ca și toate riscurile mărfii de la data expirării termenului convenit, obligație ce subzistă în ipoteza în care cumpărătorul și-a rezervat un termen înăuntrul căruia să preia marfa și/sau dreptul de alegere a locului de livrare, dacă nu a dat la timp instrucțiunile necesare și dacă acea marfă a fost destinată în prealabil executării contractului, adică pusă deoparte sau individualizată în orice alt mod ca făcând obiectul acelui contract, iar el (cumpărătorul) nu a respectat termenul stabilit într-un atare sens; să suporte cheltuielile și spezele ocazionate de obținerea anumitor documente (certificatele de origine, licențe de export, alte documente ce se întocmesc în țara de expediere a mărfii, ori în aceea de origine, necesare cumpărătorului în vederea unui import sau export ori, dacă este cazul, pentru tranzitarea acesteia prin altă țară), precum și taxele consulare. În terminologia R.A.F.T.D.-1941, F.O.R.-F.O.T este cuprinsă în sfera conceptului F.O.B. (*named inland carrier at named inland point of departure*), exprimând ideea că prețul cotat se aplică la punctul de încărcare intern, iar vânzătorul dispune încărcarea mărfurilor pe sau în vagoane de cale ferată, camioane, șalande, șlepuri, avioane sau alte vehicule procurate pentru transport. Corespunzător acestei semnificații, vânzătorului îi revin mai multe obligații principale, între care: *1)* de a livra marfa pe sau în vehicul, ori să o predea transportatorului intern pentru încărcare; *2)* de a procura un conosament curat sau altă recipisă de transport; *3)* de a răspunde pentru pierderi și/sau daune care s-ar produce până la momentul livrării mărfurilor în sau pe vehicul, la punctul de încărcare, (presupunându-se că la acel moment conosamentul curat sau alte recipise de trans-

port au fost eliberate de transportator); *4)* de a acorda asistenţă cumpărătorului, la cererea şi pe cheltuiala acestuia, în vederea obţinerii documentelor ce se întocmesc în ţara de origine sau în ţara de îmbarcare, ori în ambele; este vorba de documentele pe care cumpărătorul le poate pretinde fie în scopul exportului, fie pentru import la destinaţie. Totodată şi cumpărătorului îi revin importante obligaţii, precum: să răspundă pentru orice deplasare a mărfurilor de la punctul de încărcare intern şi să suporte toate cheltuielile de transport; să achite taxele de export, precum şi alte taxe şi speze care ar fi percepute în legătură cu exportul; să răspundă pentru pierderile şi daunele produse ulterior încărcării mărfii la punctul intern de plecare fixat; să suporte cheltuielile şi spezele ocazionate de întocmirea documentelor în ţara de origine sau în ţara de îmbarcare ori în ambele, documente susceptibile a fi cerute fie în scopul exportului, fie în scopul importului la destinaţie.

FORMAREA CONTRACTULUI DE COMERŢ INTERNAŢIONAL, operaţie juridică complexă cuprinzând setul de activităţi desfăşurate de către ofertant, ca şi de către destinatarul ofertei, în scopul cunoaşterii şi definitivării condiţiilor concrete ale viitorului contract de comerţ internaţional, precum şi în vederea obţinerii documentelor necesare perfectării acestuia. Aceste activităţi (cel puţin în parte) îmbracă forma unor dialoguri precontractuale, comportând schimb de corespondenţă, convorbiri telefonice, contacte directe între viitorii parteneri contractuali; ele dobândesc fizionomie juridică prin intermediul documentelor în care se materializează: cererea de ofertă, comanda, oferta, acceptarea de ofertă (sau comandă) etc. Finalitatea tuturor acestor activităţi este perfectarea contractului. **F. c. c. i.** implică negocieri în vederea stabilirii unui consens între contractanţi asupra conţinutului clauzelor viitorului contract, pentru punerea de acord a condiţiilor din ofertă cu cele din acceptarea acesteia.

FORMULĂ EXECUTORIE, menţiune aplicată de instanţa de judecată pe copia legalizată a hotărârii judecătoreşti, care cuprinde ordinul dat, în numele Preşedintelui României, către organele de executare, să aducă la îndeplinire cele cuprinse în hotărâre, iar procurorilor să

stăruiască în aducerea ei la îndeplinire. Actele autentice, cambiile, biletele la ordin şi cecurile se învestesc cu f.e. de către notarii publici. F.e. are două părţi: în prima parte se arată organul în numele căruia se dă ordinul, trecându-se pe frontispiciul titlului cuvintele „Noi, Preşedintele României", după care urmează cuprinsul hotărârii. În cea de-a doua parte, care se trece la finele hotărârii, se enunţă ordinul propriu-zis prin termenii: „Dăm împuternicire şi ordonăm agenţilor administrativi şi ai forţei publice să execute această (hotărâre, cambie, înscris autentic etc.); procurorilor să stăruie pentru aducerea ei la îndeplinire. Spre credinţă, prezenta (hotărâre, cambie, act autentic) s-a semnat de ..." (urmează semnătura preşedintelui şi a grefierului, ori a notarului public). F.e. aplicată pe oricare din înscrisurile constatatoare ale actelor juridice susceptibile de învestire, dă naştere titlului executoriu. Omiterea acestei formule, ca şi neregularitatea aplicării ei, nu antrenează nulitatea hotărârii sau a actului învestit, ci numai a actelor de executare silită care au fost săvârşite în lipsa unui titlu reglementar.

FORŢA MAJORĂ ÎN CONTRACTELE COMERCIALE INTERNAŢIONALE, împrejurare de fapt, imprevizibilă la data încheierii contractului şi insurmontabilă, care face imposibilă executarea obligaţiilor asumate de către un contractant, determinând pe plan juridic exonerarea de răspundere a debitorului respectiv. În practica anglo-saxonă, a cărei orientare se reflectă în unele din condiţiile generale elaborate sub egida Comisiei Economice pentru Europa a Naţiunilor Unite (cum sunt bunăoară Condiţiile generale nr. 188 A privind furnizarea şi montajul materialelor de echipament la import şi la export) se consideră că pot fi cauză de exonerare, dacă intervin după încheierea contractului şi împiedică executarea acestuia: „... conflictele de muncă şi orice altă împrejurare, ca incendiu, mobilizare, rechiziţie, embargo, interdicţia transferului de devize, insurecţia, lipsa mijloacelor de transport, lipsa generală de aprovizionare, restricţia utilizării energiei, când aceste împrejurări sunt independente de voinţa părţilor". Împrejurările susceptibile de a constitui evenimente de f.m. diferă în raport cu obiectul contractului. Indiferent de specificul acestuia, ele se

definesc prin următoarele particularităţi: prezintă caracter imprevizibil şi insurmontabil (sau irezistibil) şi exterior celui care îl invocă; sunt fapte ce intervin ulterior încheierii contractului şi care împiedică executarea acestuia; intervenţia lor se produce fără nici o vină din partea debitorului, punându-l pe acesta în imposibilitate absolută de a executa contractul. Evenimentele de **f.m.** devin cauze exoneratoare de răspundere a debitorului numai în prezenţa următoarelor condiţii: avertizarea creditorului de către debitor asupra intervenţiei cazului de **f.m.**; dovada **f.m.** Avertizarea creditorului dă expresie îndatoririi debitorului (care invocă imposibilitatea executării contractului) de a lua toate măsurile rezonabile în vederea diminuării prejudiciului decurgând dintr-o atare neexecutare. Avertismentul trebuie să se facă de îndată; această cerinţă va fi prevăzută în clauza de forţă majoră, arătându-se şi modul de avertizare (telex, telegramă, telefax, scrisoare recomandată etc.). Atunci când anunţarea cazului de **f.m.** nu se face de îndată (adică în termenul şi în momentul prevăzut în contract) sau măcar în limitele termenului de îndeplinire a obligaţiilor contractuale, nu se produce efectul exonerator de răspundere, partea vizată urmând să o dezdăuneze pe cealaltă parte contractantă. Cât priveşte dovada cazului de **f.m.**, aceasta poate fi certificată de un organ oficial din ţara respectivă (de pildă de Camera de Comerţ, de consulul ţării parte la contract etc.). Împiedicarea cauzată de evenimentul de **f.m.** poate să fie totală sau parţială; de asemenea, o atare împiedicare poate fi definitivă sau temporară. În cazul în care împiedicarea este totală, debitorul este exonerat integral de plata oricăror penalităţi sau daune; atunci când împiedicarea este doar parţială, exonerarea de răspundere a debitorului este proporţională cu efectele specifice acelei împiedicări. Evenimentul de **f.m.** poate împiedica definitiv executarea contractului sau numai pentru o perioadă de timp. De regulă, se stabilesc anumite limite de timp, ţinându-se seama de faptul că o executare a contractului prea întârziată n-ar mai prezenta interes pentru creditorul obligaţiilor respective; ea poate fi apreciată ca o veritabilă neexecutare de natură să conducă la rezilierea contractului fără daune-interese. În majoritatea condiţiilor generale se evită referirea la conceptul de

f.m. *(force majeure, frustation* sau *Gewalt)* preferându-se expresia „cauze de exonerare" *(causes d'exonération* ori *cases of relief).*

FORWARD CONTRACT, v. **contract forward.**

FOUL BILL OF LADING, v. **conosament.**

FRACHT, document utilizat în traficul (feroviar sau aerian) internaţional de mărfuri şi care face proba încheierii contractului de transport, a predării mărfii în custodia cărăuşului şi a respectării termenului de expediere a mărfii. În cazul transportului aerian, f. poate fi: **f.** *aerian consolidat* şi **f.** *aerian de casă.* V. şi **scrisoare de transport aerian internaţional; fracht aerian consolidat; fracht aerian de casă.**

FRACHT AERIAN CONSOLIDAT, varietate de fracht de specificul cărcia este faptul că se elaborează pentru transportul aerian ce cumulează transporturi mici având aceeaşi destinaţie. În acest caz, taxele de transport sunt mai reduse. V. şi **fracht.**

FRACHT AERIAN DE CASĂ, varietate de fracht utilizată pentru traficul aerian al mărfurilor de tonaj mic şi serveşte predătorului ca document pentru încasarea de către acesta de la bancă a contravalorii mărfii expediate. V. şi **fracht.**

FRANCHISEE, denumire ce în terminologia juridică engleză îl desemnează pe francisat. V. şi **francisat.**

FRANCHISE FREE, redevenţă periodică pe care *franchisee* este obligat să o plătească (în plus faţă de suma achitată iniţial cu titlu de preţ) *franchiser*-ului pe baza contractului de *franchising.*

FRANCHISER, denumire ce în terminologia juridică engleză este dată francisorului. V. **francisor.**

FRANCHISING, v. **contract de franchising; francisare.**

FRANCISĂ, v. **francisare.**

FRANCISARE (ENGL. FRANCISING). 1. Termen prin care se desemnează operaţiunea juridică (contractul) ce presupune cedarea cu titlu oneros de către o firmă de succes numită *francisor* (concedent, ori firmă mamă) a dreptului şi licenţei (de fabricaţie sau de comerţ) de a produce şi de a vinde un anumit produs sau serviciu, utilizând

sistemul de afaceri şi de management al firmei mamă, în favoarea unui întreg lanţ de alte firme (persoane juridice) sau comercianţi persoane fizice în calitate de *francisat* (concesionar). **F.** apare astfel ca un lanţ de mici afaceri legate prin imaginea, managementul şi marketingul companiei mamă. Etimologic cuvântul *francisă* provine din limba franceză, dar conceptul de **f.** s-a impus ca atare în SUA după războiul civil. Concret **f.** înseamnă a concesiona un pachet de norme şi o anumită conduită de succes de către compania mamă, ceea ce nu se confundă cu operaţiunea juridică de cumpărare a unei afaceri. **F.** se înfăţişează astfel ca fiind un sistem de a face afaceri bazat pe continuitatea relaţiilor dintre francisor şi un număr mai mic sau mai mare de francisaţi. Uneori **f.** poate fi acordată şi sub forma unei licenţe de distribuire exclusivă într-o anumită zonă geografică. **F.** prezintă avantaje atât pentru francisor, cât şi pentru francisat. În ce-l priveşte pe francisor, **f.** reprezintă o formulă de extindere a afacerilor şi de penetrare pe pieţe noi. Cu referire la francisat, ea constituie o premisă pentru dezvoltarea lui rapidă în plan economic, profitând de sistemul de afacere şi de imaginea publică a concedentului cu preţul pierderii unei cote-părţi din propria sa independenţă şi autonomie managerială. În dreptul României nu există o reglementare distinctă a contractului de francisă. În absenţa unei astfel de reglementări, un atare contract va putea fi convenit de părţi conform principiului libertăţii convenţiilor. El va avea putere de lege între partenerii contractuali şi ca urmare aceştia sunt ţinuţi să-şi respecte reciproc drepturile generate de contract şi să execute întocmai obligaţiile contractualmente asumate. Uzual contractul menţionat se încheie pe termen lung (10 sau 20 de ani), fiind însă recomandabilă o perioadă de probă de un an în care părţile să facă afaceri împreună. De regulă condiţiile de contractare sunt pregătite şi înfăţişate ca iniţiativă a negociatorilor francisorului, ceea e face ca firma concedentă (firma mamă) să fie favorizată. Este motivul pentru care francisatul trebuie să pregătească contractarea cu asistenţă de specialitate. Frecvent în contractul de francisă se stipulează, printre altele: plata iniţială, procentul din vânzări sau profit plătit ulterior în mod continuu, eşalonarea plăţilor, aranjamente privind spaţiile şi echipamentele, protecţia şi limitele exclusivităţii

teritoriale, furnizorii obligatorii, programele de recrutare şi formare a personalului, standardele de calitate, mobilierul, decorul, metodele de vânzare, suportarea cheltuielilor privind acţiunile de promovare a afacerii, modul de decontare şi regularizare a facturilor, sistemul de evidenţă contabilă şi de raportare pe baza căruia francisorul controlează activitatea desfăşurată de francisat, responsabilităţile privind nerespectarea clauzelor contractuale, soluţionarea eventualelor litigii între părţi etc.Cele mai frecvente litigii în materie de **f.** au ca obiect rezilierea contractelor convenite de părţi. În mod obişnuit francisorul îşi rezervă dreptul să ceară anularea sau reînnoirea contractului în termeni precişi. Bunăoară contractul poate fi anulat la cererea francisorului în situaţii ca: falimentul francisatului, nerespectarea de către acesta (adică de către francisat) a obligaţiilor de plată a redevenţei, nerespectarea de către francisat a standardelor de calitate şi a imaginii de firmă. Dintre tipurile uzuale de **f.**, următoarele trei au o frecvenţă mai mare în practica de comerţ internaţional, şi anume: **f.** *în format de afaceri;* **f.** *de distribuţie;* **f.** *de marcă.* **2.** Tehnică de comercializare şi de distribuţie a produselor şi serviciilor care se distinge prin aceea că *francisorul* (adică firma cedent) cedează *francisatului* (comerciant persoană fizică sau juridică) *francisa*, adică dreptul sau privilegiul de a face afaceri într-un anumit mod, pe o anumită perioadă de timp şi într-un loc determinat. **F.** se realizează, de regulă, în comerţul cu automobile, cu băuturi răcoritoare, cu mărfuri alimentare şi, în general cu produsele de marcă, presupunând perfectarea unui contract adecvat. V. şi **contract de franchising; francisă; francisat; francisor.**

FRANCISARE DE DISTRIBUŢIE, varietate de francisare constând în concesionarea dreptului de a vinde produsul sub numele mărcii francisorului pe o plată selectivă şi limitată. V. şi **francisare.**

FRANCISARE DE MARCĂ, varietate de francisă ce constă în concesionarea numelui de marcă (ca de pildă: Mc Donald's, Computer Land etc.) a managementului şi a dreptului de a deveni identic cu francisorul, fără dreptul de a distribui alte produse sau a cumpăra alte materii prime decât cele indicate de francisor. V. şi **francisare; francisor; francisat; contract de francising.**

FRANCISARE ÎN FORMAT DE AFACERI, varietate de francisă, numită şi francisa propriu-zisă, ce constă în concesionarea unui sistem complet de afaceri începând de la licenţa de fabricaţie, licenţa de marcă, controlul calităţii, sistemul de management şi sfârşind cu strategia de marketing, produsele sau serviciile, reţelele şi modelele de distribuţie. De specificul ei este faptul că francisatul cumpără de la francisor dreptul de a utiliza toate elementele care constituie sistemul de afaceri al acestuia din urmă. V. şi **francisare; francisor; francisat; contract de francising.**

FRANCISAT, persoană fizică sau juridică, care, în virtutea contractului de francising (sau a operaţiunii numită francisare), dobândeşte calitatea de concesionar cu privire la dreptul şi licenţa (de fabricaţie sau de comerţ) de a fabrica şi de a vinde un anumit produs sau serviciu, utilizând sistemul de afaceri şi management al francisorului (numit şi firmă mamă). F. are obligaţia să îndeplinească condiţiile sistemului de management, standardele de performanţă, şi să utilizeze circuitele şi metodele de distribuţie stabilite de francisor. Totodată, el este obligat să accepte controlul acestuia din urmă privind modul de îndeplinire a obligaţiilor menţionate. De asemenea, f. îi revin şi alte importante îndatoriri precum: să cumpere resursele (în exclusivitate sau în procentul stipulat în contract) numai de la furnizorii indicaţi de francisor; să respecte cu stricteţe standardele de calitate şi imagine de marcă prin ţinuta distribuţiei, forţei de vânzare şi condiţionarea conformă a produselor oferite (ex: un Armani nu va vinde şi nu va expune alte confecţii şi accesorii vestimentare decât cele reglementate prin contractul cu firma mamă); să regularizeze periodic facturile şi să prezinte rapoarte şi evidenţele financiar-contabile către francisor (concedent); să ţină la dispoziţia francisorului o evidenţă financiar-contabilă şi să permită verificarea ei de către experţii desemnaţi de acesta (eventual această evidenţă să fie întocmită şi în armonie cu rigorile altui sistem contabil decât cel practicat în ţara de rezidenţă a concesionarului – f.); să efectueze vărsăminte periodice cu titlu de redevenţe datorate francisorului; să respecte întocmai şi în detaliu sistemul de management şi condiţiile de imagine de firmă impuse de francisor (de pildă,

lanţurile de concesiuni de restaurante Mc Donald's sunt identice pretutindeni în lume) etc. Nerespectarea de către f. a obligaţiei de plată a redevenţei şi/sau a standardelor de calitate şi imagine de firmă, precum şi falimentul francisatului constituie cauze de natură să-l îndreptăţească pe francisor să rezilieze contractul. V. şi **francisare; francisor; contract de francising.** Engl. *franciser.*

FRANCISORUL, denumire dată firmei concedente (firma mamă) care în virtutea contractului de francising (sau a operaţiunii numită francisare) cedează cu titlu oneros unui întreg lanţ de alte firme sau persoane fizice având statut de francisat sau concesionar, dreptul şi licenţa (de fabricaţie sau de comerţ) de a fabrica şi de a vinde un anumit produs sau serviciu şi de a utiliza sistemul său de afaceri şi de management. F. cesionează licenţa ideii, marca sa (de fabrică sau de comerţ) şi sistemul său de afaceri pentru care poate cere o plată iniţială de la francisaţii care preiau aceste elemente prin contractul de francising. De regulă, f. hotărăşte sistemul de management, stabileşte standardele de performanţă şi direcţionează circuitele şi modelele de distribuţie. Lui îi revin mai multe obligaţii între care: transferul sistemului de management (*savoir-faire*) sub forma licenţelor şi formării personalului, precum şi a documentaţiei şi asistenţei tehnice, manageriale şi de marketing; supervizarea elaborării unor eventuale studii de fezabilitate şi planuri de afaceri; acordare de ajutor în obţinerea spaţiilor şi echipamentelor; acordarea de asistenţă în amenajarea spaţiilor de distribuţie; acordarea de asistenţă şi ajutor în promovarea vânzărilor (vitrine, pliante, mostre, cataloage, manechine etc.); suportarea publicităţii la nivel naţional şi regional etc. De regulă f. îşi rezervă dreptul de a cere anularea sau de a decide reînnoirea contractului stipulând în acest sens clauze contractuale în termeni neechivoci. De exemplu, uzual, constituie cauze de anulare a contractului de către f., falimentul francisatului, nerespectarea obligaţiilor de plată a redevenţei sau nerespectarea standardelor de calitate şi imagine de firmă de către francisat. V. şi **francisare; francisat; contract de francising.** Engl. *franciser.*

FRANCO VAGON..., formulă utilizată în transportul internaţional de mărfuri pe calea ferată (sus-

ceptibilă de aplicare prin analogie şi la transporturile rutiere) în cadrul regulilor Incoterms şi care se completează cu indicarea punctului de plecare convenit (de exemplu franco vagon gara Cluj-Napoca). Vânzarea **f.v....** comportă în sarcina vânzătorului obligaţii în plus faţă de cele asumate în cadrul vânzării *à l'usine,* şi totodată ea implică transferul proprietăţii şi trecerea riscurilor de la vânzător la cumpărător care operează la momentul predării mărfii. Principial, vânzătorul este ţinut să facă predarea mărfii la bordul vehiculului pe care se încarcă, până la acel loc el trebuind să o transporte pe cheltuiala şi pe riscul său. În această ipoteză, gara se află în ţara vânzătorului, deoarece în lipsă de stipulaţie contrară vânzarea **f.v....** este pentru vânzător o vânzare internă; este motivul pentru care cheltuielile de export nu cad în sarcina vânzătorului. Vânzătorul este obligat să procure atestatele de conformitate şi să-l avizeze neîntârziat pe cumpărător despre încărcarea mărfii sau predarea ei către calea ferată; totodată lui îi revine obligaţia să procure titlul obişnuit de transport (atunci când uzanţele prevăd aceasta), cum este, bunăoară, duplicatul scrisorii de trăsură pe care autoritatea feroviară o dă vânzătorului. Din momentul predării acestui document încetează dreptul de dispoziţie al vânzătorului asupra mărfii. Toate cheltuielile şi riscurile mărfii cad în sarcina cumpărătorului, din momentul când prin efectul predării marfa se află la dispoziţia lui. Cumpărătorului îi revin şi alte obligaţii, şi anume: să-i dea vânzătorului instrucţiunile necesare pentru expedierea mărfii; să ia în primire marfa; să plătească preţul convenit; să suporte taxele şi cheltuielile privind expedierea mărfii.

FRANŞIZĂ, 1. Clauză de asigurare în virtutea căreia asigurătorul este exonerat de anumite riscuri. **2.** Parte, exprimată în procente, din valoarea asigurată, cu referire la care asigurătorul este exonerat de riscuri. De regulă, în cazul anumitor mărfuri, asigurătorul (societatea de asigurare) nu achită valoarea integrală a lor, dacă survine avarierea sau pierderea acestora, ci numai ceea ce depăşeşte **f.** Paguba care se înscrie în limitele valorice ale **f.** este suportată de asigurat. Băncile acceptă poliţele de asigurare în care este prevăzută **f.** Ori de câte ori se precizează expres că asigurarea se face fără **f.**, prima de asigurare este mai mare.

FRAUS OMNIA CORRUMPIT, locuţiune latină exprimând ideea că frauda viciază totul (adică orice raport juridic). Frauda poate fi invocată de către cel interesat în vederea anihilării efectelor raportului juridic care-l privesc şi a căror producere a fost posibilă datorită acesteia. Astfel, de pildă, atunci când plata preţului, în cazul unei vânzări comerciale internaţionale, se face prin acreditiv, dacă banca a primit toate documentele prevăzute în acreditiv, aceasta nu poate refuza plata invocând excepţii trase din contractul de vânzare: excepţiile îi sunt inopozabile, afară de cazul unei fraude săvârşite de către beneficiar (vânzător).

FREE ON RAIL (F.O.R.), formulă prin care, în textul original englez al regulilor Incoterms se desemnează vânzarea franco vagon de mărfuri în colete.

FREE ON TRUCK (F.O.T.), formulă prin care, în textul original englez al regulilor Incoterms, se desemnează vânzarea franco vagon şi care se utilizează cu referire la vagonul încărcat complet.

FREIGHT, v. **fracht.**

FRÊT OU PORT PAYÉ, ASSURANCE COMPRISE, JUSQU'À..., formulă ce, în armonie cu regulile Incoterms, se utilizează urmată de indicarea punctului de destinaţie convenit, exprimând ideea că vânzătorul are obligaţia să plătească navlul pentru transportul mărfurilor până la acea destinaţie, precum şi îndatorirea de a încheia o asigurare pentru transport, împotriva riscurilor de avarie sau de pierdere a mărfurilor în cursul transportului, plătind şi primele de asigurare.

FRÊT OU PORT PAYÉ, JUSQU'A... formulă ce, potrivit regulilor *Incoterms,* atunci când este inserată în cuprinsul unui contract de vânzare comercială internaţională, exprimă ideea că vânzătorul are obligaţia să plătească navlul pentru transportul mărfurilor sale până la locul de destinaţie convenit. Pe planul transmiterii riscurilor de avarie sau de pierdere a mărfurilor respective, inserarea acestei formule în contract semnifică faptul că o asemenea transmitere operează de la vânzător la cumpărător din momentul predării mărfurilor primului transportator, spre deosebire de vânzarea simplă prin efectul căreia asemenea riscuri trec asupra cumpărătorului la momentul trecerii mărfii peste balustrada vasului. Această clauză este menită să dea satisfacţie exigenţelor transportatorului combinat şi multimodal.

FRONTIERĂ VAMALĂ, concept derivat din noţiunea de *teritoriu vamal* prin care se desemnează limitele geografice în cadrul cărora primeşte aplicare regimul vamal în vigoare într-un anumit stat sau într-o anumită *uniune vamală*. **F. v.** coincide cu frontiera naţională sau de stat numai atunci când teritoriul vamal coincide cu teritoriul naţional. Este însă posibil ca teritoriul vamal să fie mai mic ca suprafaţă decât teritoriul naţional. Aceasta se întâmplă dacă anumite segmente ale teritoriului naţional, precum: porturi, localităţi sau zone (aşa numitele *zone libere*), sunt scoase de sub incidenţa regimului vamal în vigoare, prin *excludere* sau *exceptare vamală*. **F. v.** nu coincide cu frontiera de stat nici în cazul *uniunilor vamale*, care geografic sunt mai extinse decât teritoriul naţional. În acest caz se produce o extindere a teritoriului vamal, denumită *anexare* sau *includere vamală*. V. şi **excludere vamală; exceptare vamală; includere vamală; uniune vamală; teritoriu vamal; zone libere.**

FRUSTRATION (*the frustration of the adventure*), concept prin care în dreptul englez se desemnează o instituţie juridică care, cu unele elemente de diferenţiere, corespunde cu ceea ce în dreptul continental european se numeşte forţă majoră. Se admite că părţile nu răspund pentru neexecutarea contractului când acesta este considerat de lege ca fiind ajuns la **f.** Potrivit doctrinei în materie, cazul cel mai simplu de **f.** este distrugerea sau dispariţia obiectului contractului: dacă mărfurile pier datorită unei cauze neimputabile vânzătorului ori cumpărătorului, survenită mai înainte de a se fi transferat riscul, contractul nu mai poate fi executat, şi ca urmare va fi considerat desfiinţat. Tot astfel, constituie caz de **f.** interdicţia de export sau de import instituită de administraţia de stat a uneia dintre părţile unui contract, dacă acea interdicţie survine ulterior perfectării contractului respectiv. Pentru ca o interdicţie guvernamentală să poată produce acest efect este necesar ca ea să se prelungească în timp de aşa natură încât, la momentul ridicării sale, executarea contractului vizat să nu mai corespundă scopului avut în vedere la încheierea lui. O altă împrejurare susceptibilă să determine situaţia de **f.** pentru un contract este imposibilitatea obţinerii licenţei ori a cotei de export sau import; un asemenea eveniment devine

însă operant numai atunci când survine după perfectarea contractului.

FULL AND DOWN, expresie preluată din limba engleză, prin care în transportul maritim de marfă se desemnează situaţia când întreaga capacitate de încărcare a navei este utilizată la parametrii ei maximi. O asemenea utilizare a navei presupune afundarea acesteia în apă până la *linia de încărcare*. **F. a d.** dă cele mai bune rezultate în cazul încărcării combinate de mărfuri uşoare şi grele al căror navlu nu diferă în mod semnificativ; în această ipoteză este necesară realizarea unei proporţii optime între cele două categorii de mărfuri încărcate pe navă. V. şi **navlu.**

FULL CARGO, sintagmă preluată din limba engleză, prin care în transportul maritim de marfă se desemnează situaţia când întreaga capacitate de încărcare a navei este utilizată la parametri maximi prin încărcarea pe navă a unei partide de marfă, presupunând afundarea navei până la pescajul maxim permis, şi respectarea, în ce priveşte depozitarea încărcăturii în hambarele acesteia, a uzanţelor portului de încărcare. În mod obişnuit cantitatea de marfă pe care o poate primi nava este menţionată în *charter party* admiţându-se o marjă de plus/minus 10%. Uneori însă, navlositorul şi armatorul stipulează în contract o cantitate minimă şi maximă de marfă pe care nava este capabilă să o preia. Printr-o astfel de stipulaţie contractuală armatorul garantează pe navlositor că nava poate prelua o cantitate de marfă echivalentă cu cel puţin cantitatea minimă prevăzută în contract, iar acesta din urmă îşi asumă faţă de cel dintâi obligaţia să încarce o partidă completă de marfă care să nu depăşească limita maximă precizată în contract. V. **charter party**.

FUNGIBIL, atribut al unor bunuri în virtutea căruia acestea sunt susceptibile de a fi înlocuite unele cu altele de acelaşi gen la executarea unei prestaţii contractualmente asumate de către debitor. În comerţul internaţional, **f.** semnifică posibilitatea substituirii unui lot de marfă cu un altul similar, fără a înrâuri negativ obligaţiile contractuale ale părţilor. Caracterul **f.** este specific fie unor categorii de mărfuri (loturi de materii prime precum: cereale, metale etc.; semifabricate etc.), fie poate fi stabilit prin voinţa părţilor con-

tractante, în cazul produselor finite. Graţie naturii f. a unor mărfuri devine posibilă negocierea şi tranzacţionarea acestora pe piaţa internaţională în absenţa lor la locul şi în momentul încheierii contractului, precum şi perfectarea unor tranzacţii bursiere cu referire la ele.

FUTURES CONTRACT, v. **contract futures**.

FUTURES PE „COŞ" DE ACŢIUNI, varietate de contract futures care se distinge prin aceea că are un activ de bază, o selecţie de acţiuni, fiecare dintre acestea dobândind o anumită pondere în componenţa „coşului".

FUTURES PE INDICI DE BURSĂ, varietate a contractului futures caracterizată prin aceea că valoarea sa este calculată prin înmulţirea nivelului atins de indicele bursier cu un anumit multiplicator. Acest contract se execută prin lichidare cash. (engl. stock index futures).

FUTURES PE MARFĂ, varietate a contractului futures de specificul căreia este că are ca obiect o marfă fungibilă (precum metale, cherestea, cereale etc.) (engl. commodities futures).

FUTURES PE RATA DOBÂNZII, varietate a contractului futures vizând un activ financiar ce constituie un instrument de datorie concretizat în bonuri de tezaur, eurodolari, obligaţiuni de tezaur etc. Preţul curent al contractului depinde de evoluţia ratei dobânzii la activul financiar (engl. interest-rate futures).

FUTURES PE VALUTE, varietate de contract futures ce are ca obiect valute forte (ca de pildă, dolari SUA, lire sterline, mărci germane, franci elveţieni, yeni etc.) (engl. currency futures).

FUZIUNEA SOCIETĂŢILOR COMERCIALE, modul de concentrare a societăţilor comerciale având aceeaşi naţionalitate sau naţionalităţi diferite, concretizat în reuniunea a două sau mai multe asemenea societăţi pentru a forma o nouă societate comercială, distinctă de acelea care i-au dat naştere, sau pentru a amplifica volumul activităţii uneia dintre ele prin încorporarea celorlalte. F.s.c. se poate înfăptui pe două căi diferite, şi anume: *a)* prin contopire, care constă în unirea patrimoniilor a două sau mai multe societăţi comerciale ce astfel îşi încetează existenţa, dând naştere unei noi asemenea societăţi, diferită de

acelea care i-au preexistat; *b)* prin absorţie, ce presupune încorporarea în patrimoniul unei societăţi (numită *absorbantă*) a patrimoniilor altor societăţi (numite *societăţi absorbite*) care, în felul acesta, îşi încetează existenţa. În ambele ipoteze, o dată cu reunirea patrimoniilor se produce şi o contopire a subiecţilor de drept, care de altfel este esenţială pentru orice fuziune. Simpla reunire de patrimonii aparţinând unor societăţi diferite, fără implicaţii asupra calităţii de subiect de drept a vreuneia din societăţile respective, nu constituie o fuziune: de exemplu, încorporarea de către o societate comercială a sucursalelor altei asemenea societăţi constituie o cesiune a unui fond de comerţ şi nu o fuziune, deoarece în urma acestei operaţii (care priveşte numai o parte a patrimoniului societăţii cedente), cedenta va continua să-şi păstreze calitatea de persoană juridică distinctă de societatea cesionară. F.s.c. trebuie decisă de către adunările generale ale societăţilor implicate. La societăţile în nume colectiv şi la cele în comandită simplă, decizia de fuzionare poate fi valabil adoptată numai cu umanitate de voturi, iar la societăţile pe acţiuni este suficientă în acest scop majoritatea de voturi cerută în cazul modificării statutului; totodată se cere ca decizia respectivă să fie adusă la cunoştinţa publicului în formele prevăzute de lege. În aceleaşi forme, societăţile implicate în fuziune trebuie să-şi publice şi bilanţul, iar acelea dintre ele care prin efectul fuziunii îşi încetează existenţa sunt obligate să publice o dată cu bilanţul şi o declaraţie prin care să explice felul cum îşi vor stinge obligaţiile faţă de creditori. Orice creditor al vreuneia din societăţile implicate în fuziune are dreptul ca, în termen de 3 luni de la publicarea acesteia, să facă opoziţie, contestând atât legalitatea *fuziunii*, cât şi însăşi operaţiunea în sine, în măsura în care ar fi prejudiciat. Opoziţia suspendă aplicarea deciziei de fuzionare până la soluţionarea sa de către tribunal, afară numai dacă societăţile care fuzionează vor justifica plata tuturor datoriilor sociale sau depunerea sumei corespunzătoare la Casa de Depuneri şi Consemnaţiuni, cu consimţământul tuturor creditorilor sociali, mai înainte de expirarea celor trei luni. În cazul în care societăţile implicate sunt supuse unor legi naţionale dife-

rite, fuziunea lor poate fi înfăptuită numai dacă este admisă de către legea fiecărei societăţi, precum şi de către legea care ar urma să guverneze societatea nou creată (atunci când societăţile preexistente se contopesc, încetându-şi existenţa, pentru a da naştere unei noi societăţi). Legile societăţilor implicate primesc vocaţie în cazul fuziunii internaţionale a lor şi sub aspectul condiţiilor de înfăptuire a acesteia; uneori este însă posibilă aplicarea distributivă a legilor respective, de exemplu cu privire la cvorumul de decizie cerut pentru adoptarea hotărârilor necesare. Alteori se cere aplicarea cumulativă a legilor în prezenţă, cum este, bunăoară, cazul transmisiunii universale a patrimoniilor societăţilor care fuzionează, când, pe lângă legile acestor societăţi, poate primi vocaţie şi legea ţării unde se află bunurile supuse transmisiunii *(lex rei sitae)*, şi aceasta mai ales în ipoteza că bunurile respective s-ar afla în ţări diferite, căci, în general, legile naţionale conţin reglementări diferite în materia transmisiunilor universale.

G

GAJ, garanţie specială a executării obligaţiilor contractualmente asumate presupunând remiterea de către debitor, creditorului său, a unui bun mobil (corporal sau incorporal) aflat în comerţ cu referire la care creditorul dobândeşte un drept real accesoriu, concretizat în facultatea sa de a-l păstra până când debitorul îşi plăteşte datoria, şi de a-l valorifica prin vânzare la licitaţie în caz de neplată în scopul recuperării creanţei neonorate. Conceptul de **g.** este susceptibil de trei accepţiuni diferite, şi anume: contractul de **g.**; dreptul real de **g.**, generat de un astfel de contract; bunul (sau bunurile) care formează obiectul dreptului real de **g.**. În raporturile de comerţ internaţional bunurile gajate (care de regulă sunt mărfuri) se depun spre păstrare în depozite sau magazii generale, deponentul primind în schimb un titlu de depozit format din recipisa de depozitare şi warantul. Acest titlu reprezintă marfa, fiind emis pe numele deponentului sau a persoanei indicată de el. Warantul se predă creditorului gajist, predarea sa având semnificaţia gajării mărfii pe care o reprezintă. De asemenea şi conosamentul, care constituie titlu de proprietate asupra mărfii, poate fi predat creditorului cu semnificaţia de **g.**. În raporturile de comerţ internaţional, prin derogare de la dreptul comun general, se utilizează atât **g.** cu deposedare (care de altfel este varianta clasică a **g.**), cât şi **g.** fără deposedare (de specificul căruia este rămânerea bunurilor gajate în posesia debitorului). Este preferat **g.** fără deposedare deoarece facilitează creditul fără a împiedica circulaţia bunurilor gajate. De asemenea, în comer-

ţul internaţional se practică frecvent gajarea titlurilor de credit care, fiind negociabile, sunt susceptibile de o transformare relativ facilă în lichidităţi. Pe data plăţii integrale a datoriei, inclusiv a eventualelor dobânzi precum şi a celorlalte cheltuieli ce cad în sarcina debitorului (dacă este cazul) încetează şi contractul de g. În caz de neplată, la împlinirea scadenţei datoriei, creditorul gajist are dreptul să-şi recupereze creanţa (despăgubindu-se) cu prioritate faţă de ceilalţi creditori ai debitorului său prin vânzarea la licitaţie a bunului (sau bunurilor) cu referire la care s-a constituit g. El va trebui însă să respecte formalităţile cerute de lege într-un atare scop. V. şi **gaj comercial.**

GAJ COMERCIAL, contract prin care o parte remite alteia un bun mobil pentru a garanta plata unei datorii. Prezintă următoarele caractere juridice: *a)* este un contract, şi ca urmare este supus în principiu legii autonomiei; *b)* este un contract accesoriu al altui contract a cărui executare o garantează, împrejurare de care trebuie să se ţină seama în determinarea regimului său juridic; *c)* are caracter real, deoarece presupune, prin specificul său, deposedarea de un bun; în virtutea acestui caracter, el intră sub incidenţa normei conflictuale *lex situs*, cel puţin sub aspectul condiţiilor de validitate care se cer în privinţa oricărui contract constitutiv de drepturi reale; *d)* are caracter comercial în măsura în care legea aplicabilă contractului principal al cărui accesoriu este îl defineşte ca atare (fiind vorba aici de un caz de aplicare a principiului *accessorium sequitur principalem*). Condiţiile de validitate a contractului de gaj sunt cârmuite de *lex contractus*, excepţie făcând capacitatea, care primeşte incidenţa lui *lex personalis*. Cu referire la forma contractului de gaj se manifestă tendinţa preconizând aplicarea lui *lex situs*; această lege cârmuieşte şi posibilitatea de a da un bun în gaj, cu toate formalităţile de constituire a dreptului real (publicitate şi opozabilitate). Determinarea legii aplicabile contractului de gaj trebuie să se facă în armonie cu regulile generale din materia contractelor; *lex situs* se consideră în general legea situaţiei bunurilor de la momentul litigiului. În cazul bunurilor mobile în curs de transportare, localizarea acestora fiind imposibilă, mai multe legi par a pretinde titluri diferite de a se aplica: legea locului de destinaţie, legea ţării de ex-

pediţie, legea pavilionului vasului pe care se află bunurile respective etc.; tendinţa este însă de a se recunoaşte aplicabilitate legii locului de destinaţie. În anumite situaţii — cum este bunăoară cea a nulităţii contractului principal — cu referire la contractul de gaj se interferează acţiunea legii acestuia cu acţiunea legii contractului principal; într-o atare situaţie, de vreme ce contractul principal este nul, nici contractul de gaj, care este accesoriul acestuia, nu mai poate fiinţa. În măsura în care nu privesc crearea şi realizarea dreptului real al creditorului gajist, efectele contractului de gaj sunt guvernate de legea contractului; celelalte efecte ale acestui contract sunt reglementate de *lex rei sitae*.

GARANT, persoană fizică sau juridică ce garantează, fie personal (în calitate de fidejusor), fie cu bunurile sale, pe creditorul ce are o creanţă faţă de o altă persoană (numită debitor principal) că-şi va putea recupera creanţa respectivă prin plata acesteia, iar în cazul în care debitorul nu va avea comportarea la care s-a obligat sau nu va procura rezultatul promis, va plăti creditorului o sumă de bani cu titlu de despăgubire.

GARANTAREA PLASAMENTULUI, denumire generică dată operaţiunii prin care o societate financiară autorizată cumpără de la emitent hârtii de valoare nou emise spre a le revinde publicului, revânzarea urmând a se face fie direct de către această societate, fie indirect, prin intermediul altor societăţi de profil. V. şi **hârtie de valoare**.

GARANŢIE, 1. Angajament asumat de o persoană (fizică sau juridică), numită garant, de a îndeplini o obligaţie la care s-a îndatorat o altă persoană (fizică sau juridică, numită debitor principal) faţă de creditorul acelei obligaţii, în eventualitatea că debitorul nu va executa obligaţia asumată. În raporturile de comerţ internaţional se utilizează frecvent g. bancară. 2. (în tranzacţiile bursiere) Cauţiunea constituită pentru primirea unui împrumut bănesc sau în titluri care la cumpărările în marjă constă în fonduri băneşti, iar la *vânzările scurte*, se concretizează în titluri depuse la broker pentru împrumutul acordat clientului. (*engl. collateral*) V. şi **vânzare scurtă; marjă.**

GENERAL-AGENT, agentul care primeşte de la principal, în temeiul contractului de *agency*, o

împuternicire ce priveşte îndeplinirea unui set de operaţii cu caracter de continuitate. V. **agency; contract de agent.**

GENERA NON PEREUNT, „bunurile generice nu pier" locuţiune latină ce exprimă principiul că debitorul obligaţiei de a preda o cantitate de bunuri generice nu este liberat de această obligaţie şi nici de răspundere pentru neexecutarea ei, chiar dacă bunurile respective ar fi pierit în mod fortuit, deoarece câtă vreme alte bunuri de acelaşi gen există, el (adică debitorul), poate şi trebuie să le procure şi să-şi îndeplinească îndatorirea pe care o are faţă de creditorul său. Acest principiu a primit consacrare şi prin *Incoterms*, în sensul că atunci când contractul de comerţ internaţional are ca obiect bunuri fungibile (adică determinate prin caracterele lor generice) riscurile nu se transmit la cumpărător decât în momentul individualizării obiectului contractului.

GENTLEMAN'S AGREEMENT, 1. Sintagmă preluată din terminologia juridică anglo-saxonă şi utilizată cu semnificaţia de convenţie internaţională (bilaterală sau multilaterală) prin care se instituie norme juridice noi, se modifică sau se desfiinţează norme juridice preexistente între statele-părţi. Prin **g.a.** pot fi instituite norme de drept material uniform, norme de drept conflictual uniform, se pot conveni reguli aplicabile în raporturile bilaterale dintre statele semnatare etc. 2. (în sistemul de drept anglo-american) Denumirea generică dată acordurilor internaţionale (realizate în formă scrisă sau numai verbal) al căror obiect este, de regulă, enunţarea politicii ce urmează a fi promovată de statele-părţi, obligaţiile asumate de acestea fiind considerate ca angajamente de onoare. Cu această semnificaţie, sintagma **g.a.** este utilizată uneori şi pentru a exprima anumite înţelegeri protocolare convenite între parteneri comerciali potenţiali în scopul de a constata intenţiile declarate ale lor şi de a determina modul cum ei se angajează să acţioneze în viitor pentru traducerea în viaţă a acelor intenţii. *Sin. convenţie internaţională.* V. şi **convenţie internaţională.**

GERANT, denumire generică dată persoanei (fizice sau juridice) care, din propriie iniţiativă, fără a avea o împuternicire în baza căreia să acţioneze, săvârşeşte fapte materiale sau acte juridice în folosul altei persoane (fizice sau juridice) numită gerat. G.

are obligaţia să continue gestiunea de afaceri începută până la momentul când geratul sau succesorii săi o vor putea prelua şi continua. Totodată el este obligat ca, la efectuarea actelor de gestiune, să depună diligenţa unui bun proprietar şi să dea socoteală geratului cu privire la actele săvârşite. V. şi **gestiune de afaceri; gerat.**

GERAT, denumire generică dată persoanei (fizice sau juridice) în folosul căreia acţionează din proprie iniţiativă, fără împuternicire, săvârşind fapte materiale sau acte juridice, o altă persoană (fizică sau juridică) numită gerant. G. are obligaţia să-l despăgubească pe gerant, restituindu-i cheltuielile necesare şi utile pe care acesta le-a făcut în îndeplinirea gestiunii de afaceri în care s-a implicat. Totodată, g., în raporturile cu terţii, este obligat să execute prestaţiile aferente contractelor încheiate de gerant în numele său (adică al g.). V. şi **gestiune de afaceri; gerant.**

GESTIUNE DE AFACERI, fapt juridic licit, presupunând o manifestare pozitivă (acţiune sau activitate) executată din proprie iniţiativă, de o persoană numită gerant, în folosul altei persoane, numită gerat şi a cărei săvârşire generează anumite obligaţii civile între cei doi subiecţi de drept. G. a. se poate concretiza atât în acte materiale, cât şi în acte juridice, care însă nu trebuie să depăşească limitele actelor de administrare, dar trebuie să fie utile geratului. V. şi **gerant; gerat.**

GESTIUNE DE PORTOFOLIU, sintagmă ce desemnează setul de operaţiuni prin care sunt administrate profesional portofolii de titluri de către un manager de portofoliu (care este o societate financiară specializată), în interesul şi în numele clienţilor săi. *(engl. portofolio management; fr. gestion de portfeuille) V.* **manager de portofoliu; portofoliu de titluri.**

GHIŞEU AUTOMAT, varietate de automat programabil, denumit prescurtat în practica internaţională, **ATM**, care este un dispozitiv electromecanic ce permite unui *utilizator de card* accesul la dreptul *deţinătorului de card* de a retrage disponibil din contul său sub forma numerarului şi/sau să aibă acces la diferite servicii de informare asupra situaţiei unor conturi, asupra *transferurilor de fonduri* sau asupra acceptării de depozite. *Automatul programabil* este un dispozitiv ale cărui date de ieşire depind de datele de

intrare şi de logica programului intern prin care, cu ajutorul unui *card* compatibil, sunt iniţiate şi pot fi efectuate operaţiuni în numele şi pe contul unui *comerciant* care are constituită şi poate prelua răspunderea materială asupra acestui automat. Din punct de vedere al accesului la echipamente sau proceduri de prelucrare a datelor, un automat programabil poate, printr-o utilizare combinată a tehnicilor de transmisie şi prelucrare a datelor, denumită *telematică*, opera cu referinţă în timp real la date administrate de o unitate centrală (*on-line*) sau fără o astfel de referinţă (*off-line*). Din punct de vedere comercial, pe baza unui card, un automat programabil vinde numerar şi/sau, după caz, servicii cu prioritate de informare. G.a. îndeplineşte deci în principal funcţia de distribuitor de bilete de bancă şi, totodată, oferă posibilitatea cunoaşterii soldului contului personal al clientului, precum şi a efectuării unor operaţiuni specifice activităţii bancare, ca de pildă: depunerea de numerar în cont, realizarea unui virament, comandarea unui carnet de cecuri, transmiterea de ordine de bursă etc. V. şi **carte bancară; deţinător de card; distribuitor automat de numerar; utilizator de card; terminal pentru transferul electronic de fonduri.**

GIR, mod de transmitere a titlurilor la ordin, constând în inserarea unei anumite formule (de regulă pe spatele acestora — de unde şi denumirea de *andosament*) prin care se exprimă voinţa posesorului actual de a efectua transmisiunea şi remiterea titlului, cu acea formulă, unui nou posesor. Cambia — prin specificul său, titlul la ordin — se naşte cu vocaţia de a fi transmisă pe această cale, chiar dacă nu cuprinde clauza tipică „la ordin"; se cere însă condiţia ca ea să nu conţină o clauză contrară: „nu la ordin". G. îndeplineşte următoarele funcţii: *1) Mijloc de transmitere.* Prin efectul g. se transmite titlul de credit cu toate drepturile inerente lui; dobânditorul devine proprietarul acestuia fără a mai fi necesară vreo notificare faţă de debitor. Cel dintâi dobândeşte un drept propriu, autonom, şi o dată cu acesta şi garanţiile reale (gaj, ipotecă, privilegii) care au fost constituite pentru asigurarea plăţii titlului. De regulă, g. indică şi persoana giratarului. G. este necondiţionat: orice condiţie se consideră nescrisă, iar dacă g. priveşte numai o parte din sumă, este nul. Într-un g. pot fi indicaţi, cumulativ sau alternativ, mai mulţi giratari; în primul caz, exercitarea drepturilor astfel dobândite se face de către toţi aceştia, de comun acord, iar în cel de al doilea caz, de către

giratarul care se află în posesia titlului. Sub aspect formal, g. se efectuează printr-o menţiune scrisă chiar pe titlu, ori pe un adaos, sau pe o prelungire a titlului, iar nu pe un înscris separat; menţiunea respectivă se concretizează într-o formulă foarte eliptică, precum: „plătiţi lui" sau „plătiţi la ordinul lui...". Formula este urmată de semnătură şi eventual de indicarea datei la care a fost scrisă; în absenţa indicaţiei referitoare la dată, se prezumă că g. a fost dat mai înainte de expirarea termenului fixat în vederea dresării protestului pentru refuzul de plată. G. care se face ulterior protestului de neplată sau după expirarea termenului pentru protest produce efectele unei cesiuni de creanţă de drept comun. G. presupune în mod necesar remiterea sau predarea voluntară a titlului; g. nu funcţionează (cambia nemaiputând fi remisă giratarului) în cazul în care girantul, după ce a scris menţiunea pe titlu, dar mai înainte de a remite titlul, moare sau devine incapabil. De regulă, g. arată cine este persoana giratarului (beneficiarului); lipsa unei atare indicaţii nu înrâureşte însă valabilitatea operaţiunii, aceasta din urmă înfăţişându-se ca g. în alb. În cazul în care pe cambie se înscrie formula „plătiţi purtătorului", operaţia se analizează ca un g. la purtător, echivalând cu un g. în alb. Pentru valabilitatea g. se cere ca acesta să fie necondiţionat; orice condiţie se consideră nescrisă, iar dacă g. este dat parţial (adică numai cu referire la o parte din sumă), operaţia în sine este lipsită de eficienţă juridică, g. fiind nul. În cazul în care în g. au fost indicaţi cumulativ mai mulţi giratari, transmiterea titlului prin g. poate fi efectuată valabil numai dacă titlul poartă semnăturile tuturor giratarilor, care devin astfel giranţi. Ca mijloc de transmitere, g. prezintă utilitate practică, conferind posesorului cambiei posibilitatea de a-şi procura, pe această cale, bani în numerar, mai înainte de scadenţă scoţând cambia respectivă la o bancă. *2) Garanţie pentru acceptarea şi plata cambiei.* G. semnifică asumarea de către girant a obligaţiei de acceptare şi plată a cambiei, pentru eventualitatea că trasul n-ar accepta-o şi n-ar plăti-o el însuşi; girantul se obligă în sensul arătat atât faţă de giratar, cât şi faţă de orice posesor al titlului, devenind, prin efectul acestei obligări, debitor de regres, responsabil în solidar cu ceilalţi debitori ai cambiei. Obligaţia de plată asumată de girant pentru eventualitatea că trasul n-ar plăti la scadenţă ţine de specificul g., fiind o consecinţă a acestuia; naşterea şi existenţa ei este indc-

pendentă de raportul fundamental din care s-a născut titlul cambial. Giratarul este străin şi el de raportul fundamental, şi de aceea excepţiile decurgând din raportul respectiv nu-i pot fi opuse lui, afară numai de cazul când el a lucrat cu ştiinţă în paguba debitorului. Orice g. adaugă un nou debitor la cei preexistenţi. Obligaţia de acceptare şi plată ce-i incumbă girantului este, în substanţa ei, o obligaţie de garanţie, de care însă acesta se poate libera prin inserarea unei clauze în acest sens, în textul g., utilizând o formulă adecvată precum: „fără garanţie" sau „fără obligo" etc. O atare clauză poate fi invocată de către girant (şi în exclusivitate de către el) împotriva oricărui posesor al tiltului. *3) Mijloc de legitimare a posesiunii titlului cambial.* Giratarul devine, prin efectul g., titular al titlului, şi în temeiul acestei calităţi, titular al tuturor drepturilor izvorâte din cambie. Pe baza g., giratarul îşi legitimează posesia titlului; în acest scop se cere să existe o serie neîntreruptă a girurilor menţionate pe cambie sau pe adaos, primul dintre ele să fi fost dat de către trăgător, iar ultimul putând fi dat şi în alb. Succesiunea g. este neîntreruptă atunci când fiecare dintre acestea este semnat *ca girant de către giratarul* din g. precedent; dacă în seria de g. succesive unul dintre ele este semnat de un incapabil, acel g. este nul şi atrage şi nulitatea celorlalte care l-au succedat, rămânând valabile numai g. precedente lui. Debitorul din titlu nu este îndreptăţit să verifice dacă g. sunt reale sau false şi nici dacă acestea emană de la persoane incapabile sau de la persoane care le pot subscrie în mod valabil; el are dreptul numai să verifice şi să stabilească identitatea posesorului.

GIR DE ÎNTOARCERE, gir în virtutea căruia beneficiarul girează în favoarea trasului, a trăgătorului sau a altui obligat, care la rândul lui, poate gira din nou cambia. În cazul în care girul a fost făcut în folosul trasului acceptant al cambiei şi se găseşte la scadenţă în mâinile sale, trasul cumulează calităţile de debitor şi creditor cambial; ca urmare, cambia se stinge prin confuziune. Trasul care nu a acceptat cambia rămâne numai giratar, iar în această calitate este îndreptăţit să pretindă plata de la girant şi de la trăgător. Când girul s-a făcut în favoarea trăgătorului şi trasul a acceptat cambia, cel dintâi poate cere plata de la cel de-al doilea; în schimb dacă trasul nu a acceptat cambia, aceasta se stinge, *trăgătorul devenind şi creditor şi* debitor al girantului. *V.* **gir.**

GIR DUPĂ PROTEST, gir făcut după dresarea protestului de neplată sau după expirarea termenului pentru dresarea protestului şi care produce numai efectele unei cesiuni. Legitimarea posesiunii titlului se face pe baza şirului neîntrerupt de giruri anterioare sau posterioare protestului ori expirării termenului pentru dresarea acestuia. V. **gir.**

GIR FĂRĂ GARANŢIE, gir în virtutea căruia girantul este exonerat de orice garanţie de acceptare sau plată, fiind ţinut responsabil numai de existenţa creanţei şi care produce ca efect numai legitimarea posesiunii titlului. V. şi **gir.**

GIR FIDUCIAR, gir care, fără să conţină vreo referire la scopul pentru care este făcut, are ca efect transferul deplin al drepturilor cambiale de la girant la giratar, cel dintâi păstrând doar un drept personal împotriva acestuia din urmă. Girul fiduciar se fundează pe încrederea acordată de girant giratarului, că va utiliza cambia potrivit înţelegerii intervenite între ei. V. **gir.**

GIR ÎN ALB, gir care nu cuprinde indicarea numelui giratarului, ci numai semnătura girantului, pe spatele cambiei sau pe adaos. Posesorul cambiei cu gir în alb poate adopta una din următoarele soluţii: să-l completeze cu propriul său nume; să-l completeze cu numele altei persoane, iar apoi să-l predea acesteia; să facă un nou gir în alb sau să gireze cambia la ordinul altei persoane; să predea cambia unui terţ fără să o gireze sau fără să completeze girul in alb. V. **gir.**

GIR ÎN GARANŢIE, gir care cuprinde formula „în garanţie" sau „valoarea in gaj", ori o altă formulă asemănătoare din care să rezulte că titlul cambial este dat în garanţie, pentru asigurarea unei alte creanţe a giratarului faţă de girant. Posesorul cambiei formând obiectul unui gir în garanţie poate exercita, chiar împotriva girantului care îi este debitor, toate drepturile ce decurg din titlu, indiferent dacă creanţa garantată este exigibilă sau nu. Giratarul nu poate transmite cambia decât prin gir pentru încasare. Sub celelalte aspecte, raporturile juridice dintre girant şi giratar sunt supuse regulilor dreptului comun în materie de gaj, afară de cazul în care între părţi a intervenit o convenţie specială. V. **gir.**

GIR LA PURTĂTOR, gir exprimat în formula „plătiţi purtătorului„. Girul la purtător este în realitate un gir în alb. V. **gir.**

GIR „NU LA ORDIN", gir cu efect translativ, în virtutea căruia însă giratarul nu dobândeşte dreptul să gireze cambia, iar girantul este ţinut responsabil pentru acceptare şi plată numai faţă de giratarul său, nu şi faţă de persoanele cărora cambia le-ar fi fost girată ulterior. V. **gir**.

GIR PENTRU ÎNCASARE, gir făcut în scopul de a conferi giratarului dreptul de a încasa, în calitate de reprezentant sau de mandatar al girantului, la scadenţă sau mai înainte de scadenţă, suma prevăzută în cambie, iar în caz de refuz al debitorului, dreptul de a îndeplini formalităţile cerute pentru satisfacerea drepturilor cambiale. Se înfăptuieşte printr-o varietate de formule, cum ar fi „pentru încasare", „pentru procură", „pentru acoperire"; într-un astfel de gir, giratarul nu dobândeşte drepturile create prin titlu, el având doar calitatea de mandatar al girantului. Ca urmare, giratarul nu poate transmite cambia prin gir; având calitatea de mandatar, el îşi poate substitui, în această calitate, o altă persoană, prin intermediul unui nou **g.î.** În schimb, giratarul are obligaţia să-şi exercite drepturile ce decurg din cambie în numele girantului, fiind deplin legitimat în acest sens; debitorii cambiali îi pot opune toate excepţiile pe care le-ar putea opune girantului. Raporturile dintre girant şi giratar sunt supuse normelor de drept comun în materie de reprezentare. V. **gir**.

GIR SIMULAT, gir în privinţa căruia părţile convin să nu aibă ca efect transmiterea cambiei, girantul continuând să rămână adevăratul posesor al acesteia, iar giratarul fiind numai un posesor aparent al ei. În cazul **g.s.**, raporturile dintre girant şi giratar pot să fie de mandat, de gaj sau, în fine, raporturi ce derivă dintr-un act juridic simulat; ele sunt supuse, după caz, regulilor şi principiilor specifice acestor instituţii. G.s. este utilizat când părţile doresc să evite ca debitorul să se poată prevala de excepţiile pe care le are împotriva girantului, sau pentru a sustrage valoarea cambiei de la urmărirea creditorilor acestuia din urmă. Indiferent de scopul urmărit, giratarul are obligaţia să-şi exercite toate drepturile cambiale fiind ţinut responsabil faţă de girant pentru orice daună datorată culpei sale; de asemenea are obligaţia să dea socoteală de sumele încasate girantului în interesul căruia îşi exercită drepturile cambiale. Girantul nu este ţinut de obli-

gaţia de garanţie faţă de giratar, neexistând raporturi cambiale între ei, iar giratarul nu are împotriva sa acţiunea în regres, în ipoteza că trasul refuză acceptarea sau plata. În schimb, în raporturile externe, g.s. produce toate efectele unui gir adevărat: giratarul este deplin legitimat sub aspect formal; el poate înstrăina în mod valabil titlul, iar obligatul care-i plăteşte face o plată valabilă. V. **gir**.

GIRANT, posesorul legitim al unui titlu la ordin care transmite acel titlu altei persoane prin gir. În cazul mai multor giruri succesive, girantul este, în fiecare dintre acestea, giratarul girului precedent.

GIRATAR, persoana care dobândeşte un titlu la ordin prin gir.

GOOD DELIVERY LIST (*lista de livrare acceptabilă*), expresie prin care, în terminologia folosită pe piaţa aurului din Londra, se desemnează un document concretizat într-o listă specială în care sunt înscrise firmele ce prezintă încredere privind calitatea lingourilor de aur fin oferite spre vânzare pe această piaţă; numai lingourile provenite de la asemenea firme sunt acceptate pe piaţa londoneză a aurului.

GRUP DE COMPANII, denumire generică dată unei reţele comerciale formată dintr-o „societate-mamă", numită *companie-holding* şi din societăţile componente ale acesteia împreună cu filialele şi sucursalele lor. (*engl. group of companies*) V. şi **holding**.

GRUPARE DE INTERES ECONOMIC, denumire dată entităţii juridico-economice situate la limita de contact între societatea comercială şi asociaţie. Societăţile comerciale implicate într-o asemenea grupare îşi păstrează autonomia gestionară şi funcţională, cât şi identitatea de sine ca persoane juridice. În aceste condiţii, ele îşi reunesc eforturile pentru a realiza în comun obiective economice limitate – precum : birouri de vânzare, case de import sau export, centre de cercetare, programe de cercetare etc. – pentru a le exploata în comun în vederea facilitării realizării obiectului lor propriu de activitate. G. i. e. sunt specifice dreptului comercial francez. Ele se deosebesc de societăţile comerciale propriu-zise deoarece nu urmăresc în mod necesar un scop lucrativ, iar pe de altă parte nu este necesar să constituie un capital social ca instrument economic de realizare a finalităţii pentru

care au fost create. Totodată, se deosebesc şi de asociaţia propriu-zisă, prin aceea că dobândesc personalitate juridică chiar dacă nu au un patrimoniu autonom. Calitatea lor de persoane juridice dobândită pe fondul absenţei unei autonomii patrimoniale — care este de esenţa subiectului colectiv de drept — face ca societăţile implicate în construirea **g. i. e.** să aibă o responsabilitate nelimitată şi solidară pentru obligaţiile asumate de grupare. V. şi **grupări de societăţi comerciale.**

GRUPARE DE TIP HOLDING, v. **holding.**

GRUPARE DE TIP TRUST, structură organizatorică realizată prin reunirea mai multor societăţi comerciale de forţă economică relativ redusă în cadrul căreia integrarea acestora (adică a societăţilor implicate) este totală. **G. t. t.** unifică într-o singură entitate colectivă socie- tăţile implicate în grupare, astfel încât acestea îşi pierd practic autonomia funcţională, fiind subordonate unei conduceri cen- tralizate care stabileşte direcţiile activităţii economice a grupării astfel formate, precum şi obiectivele şi mijloacele acestei activităţi. **G. t. t.** este o entitate caracteristică zonei de comerţ nord-americane. În Germania aceasta are corespondent în ceea ce aici se numeşte *konzern.* V. şi **grupări de societăţi comerciale; konzern.**

GRUPĂRI DE SOCIETĂŢI COMERCIALE, structuri organizatorice create prin înţelegeri între diferite societăţi comerciale în vederea desfăşurării în comun a unor activităţi comerciale sau a realizării integrării economice a acelor societăţi, pentru a face faţă cu succes concurenţilor potenţiali. Pe plan economic constituirea de **g. s. c.** dă expresie fenomenului de concentrare a capitalurilor care este specific actualului stadiu de evoluţie a economiei de piaţă în ţările dezvoltate. **G. s. c.** se disting între ele prin gradul de integrare realizat între societăţile implicate în cadrul fiecărei asemenea structuri. În funcţie de acest criteriu se pot distinge trei tipuri de **g. s. c.,** şi anume: *gruparea de tip trust; gruparea de tip holding; gruparea de interes economic.* V. şi **gruparea de tip trust; gruparea de tip holding; gruparea de interes economic.**

GRUPE DE PARTICIPANŢI LA RAPORTURILE DE COMERŢ INTERNAŢIONAL, expresie prin care se desemnează multitudinea şi diversitatea subiecţi-

lor de drept care participă la raporturile de comerţ internaţional, orânduiţi, pe baza unor criterii de distincţie, în clase sau categorii deosebite între ele prin notele generale comune tuturor componenţilor clasei sau categoriei respective. Sfera acestor subiecţi de drept, ca şi denumirile sub care ei îşi realizează participarea diferă substanţial de la o legislaţie naţională la alta. Mai mult chiar, în cadrul fiecărui sistem naţional de drept se pot distinge mai multe grupe de asemenea participanţi. Sub aspectul activităţii practice, diferenţierile respective sunt mai puţin relevante, iar interesul pe care ele îl prezintă este relativ modest. Şi este firesc să fie aşa deoarece, pe de o parte, subiectivitatea lor juridică — adică aptitudinile lor, sau mai exact capacitatea lor de a încheia acte juridice de comerţ internaţional şi deci de a se manifesta ca subiecţi de drept — este dată şi guvernată de legea ţării de origine care le stabileşte statutul lor organic, iar pe de altă parte această subiectivitate juridică le este recunoscută de legea ţării solicitate, primitoare, care le asigură *posibilitatea exercitării* drepturilor aferente pe teritoriul ei. Participanţii la raporturile de comerţ internaţional pot fi clasificaţi, în funcţie de ordinea juridică de apartenenţă în două grupe distincte şi anume: subiecţi de drept ce aparţin ordinii juridice naţionale a diverselor state şi subiecţi de drept ce aparţin ordinii juridice internaţionale. Cei care fac parte din prima grupă formează categoria tradiţională de participanţi; ei sunt prezenţi în majoritatea covârşitoare a raporturilor de comerţ internaţional, iar calitatea lor juridică le este dată de dreptul naţional (adică de dreptul intern) al statului de origine. Fac parte din această categorie, în armonie cu prevederile legislaţiei noastre ca şi a unor convenţii internaţionale la care România a aderat, agenţii economici cu personalitate juridică (societăţi comerciale şi regii autonome), uniuni economice internaţionale fără caracter guvernamental şi comercianţi persoane fizice. Cei care alcătuiesc a doua grupă sunt subiecţi de drept internaţional. Implicarea lor în raporturile de comerţ internaţional este de dată relativ recentă, fiind determinată de extinderea arealului comerţului internaţional şi la activităţile de cooperare *economică şi tehnico-ştiinţifică* dintre state şi naţiuni. Punerea în lucrare a unor operaţiuni complexe de mare anvergură, precum programe pe termen

lung pentru dezvoltarea unor ţări rămase în urmă din punct de vedere economic, injectarea de capital străin în economia acestor ţări pentru realizarea unor obiective de investiţii de mare amploare etc., comportă inevitabil participarea statelor în cauză şi nu rareori participarea unor organizaţii interguvernamentale. Or, şi statele şi organizaţiile interguvernamentale sunt entităţi juridico-politice care aparţin ordinii juridice internaţionale şi care au deci calitatea de subiecţi de drept internaţional. Extinderea sferei participanţilor la raporturile de comerţ internaţional dincolo de limitele ei tradiţionale — înăuntrul cărora erau cuprinşi numai subiecţii de drept naţional — s-a făcut cu depăşirea ariei conceptului de comerciant. Într-adevăr, se pare că există incompatibilitate între calitatea de subiect de drept internaţional şi calitatea de comerciant de vreme ce prin aceasta din urmă se desemnează o profesiune, iar prin cea dintâi (ne referim la calitatea de subiect de drept internaţional) se desemnează o entitate politico-juridică cu caracter statal sau interstatal. Nici statele şi nici organizaţiile interguvernamentale (fie ele instituţii specializate ale O.N.U. sau create în afara O.N.U.), nu au şi nu pot avea calitatea de comerciant. Alături de cele două grupe menţionate este implicată în raporturi de comerţ internaţional şi o a treia grupă de subiecţi de drept — *societăţile transnaţionale* (sau multinaţionale) — care prin statutul lor juridic ocupă un loc aparte între participanţii la asemenea raporturi. După părerea noastră aceste societăţi nu pot fi global integrate nici în categoria subiecţilor de drept internaţional şi nici în categoria subiecţilor de drept naţional. Unele dintre ele, ca de pildă Banca Internaţională pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare, Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare etc. au calitatea de subiecţi de drept internaţional, iar altele, precum Scandinavian Air System, nu au nici măcar calitatea de subiecţi de drept naţional, fiind astfel concepute şi organizate încât să evite atât incidenţa legislaţiilor naţionale, cât şi impactul jurisdicţiilor naţionale. Statutul juridic al acestora din urmă fiind statornicit prin actele lor constitutive, de regulă nu este subordonat vreunei legi naţionale; el nu este subordonat nici unei legi internaţionale, deoarece până în prezent nu a fost adoptată o lege uniformă în privinţa lor. Cu toate acestea nu se poate afirma că asemenea societăţi comerciale

se situează în afara ordinii de drept existentă în statele pe teritoriile cărora îşi desfăşoară activitatea. Dimpotrivă, statele respective condiţionează prezenţa lor în viaţa economică pe acele teritorii de respectarea unor cerinţe legale minimale prevăzute de legile naţionale ce consacră anumite reguli obligatorii pentru toţi aceia care se implică în desfăşurarea activităţilor economice. Este motivul pentru care statutul juridic al societăţilor transnaţionale dobândeşte în fiecare ţară unde acestea îşi plantează obiective de investiţii sau îşi creează stabilimente spre a se putea desfăşura activităţi comerciale cu caracter de continuitate, nuanţări şi note de specificitate datorate impactului produs asupra lor de legislaţia naţională a respectivei ţări. Ca participanţi la raporturile de comerţ internaţional ele pot fi asimilate, cel puţin sub acest aspect, cu subiecţii de drept naţional. V. şi **Banca Internaţională pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare; Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare; societăţi transnaţionale.**

GRUPUL ANDIN, organism economic internaţional cu caracter regional creat în anul 1969 prin efectul Acordului de la Cartagena, având sediul la Lima şi ca obiective principale înfăptuirea liberalizării treptate a schimburilor comerciale, precum şi realizarea în timp a unei uniuni economice şi politice a statelor semnatare. Este format din Bolivia, Columbia, Ecuador, Peru şi Venezuela; prin activitatea sa tinde la înlesnirea dezvoltării economice echilibrate şi coordonate a ţărilor membre, promovând aplicarea unei politici de integrare economică, menită să contribuie la crearea pieţei comune a A.L.A.D.I. (din care face parte ca organizaţie subregională). **G.A.** are ca organ deliberativ *Comisia*; aceasta elaborează politica generală de cooperare şi aprobă normele de coordonare a planurilor economice.

H

HARDSHIP, situaţie deosebită creată prin ivirea, pe durata unui contract comercial internaţional, a unor evenimente ce, pe de o parte, se produc fără nici o culpă din partea contractanţilor – care oricât ar fi fost de rezonabili şi prudenţi nu le-ar fi putut prevedea la momentul perfectării contractului –, iar pe de altă parte, modifică esenţial datele şi elementele avute în vedere de părţi cu ocazia contractării, creând astfel, pentru unul dintre contractanţi, consecinţe atât de oneroase încât nu ar fi echitabil ca acesta să le suporte singur.

HÂRTIE DE VALOARE, expresie prin care se desemnează în mod generic atât titlurile de credit cu venit fix (pe termen scurt sau pe termen lung), cât şi titlurile de credit cu venit variabil (cum sunt, spre exemplu, acţiunile emise de societăţi pe acţiuni). În ţările cu economie de piaţă **h. v.** se negociază la bursele de valori.

HEDGER, denumire dată operatorului care efectuează operaţiunea de acoperire numită hedging, la bursă. V. şi **hedging**.

HEDGING, termen de circulaţie internaţională ce desemnează modalitatea de evitare a riscurilor valutare în contractele internaţionale, presupunând realizarea unei operaţii complexe concretizată, pe de o parte, în asumarea de către un importator sau o bancă a obligaţiei de a plăti, la un anumit termen, o sumă în valută, iar pe de altă parte, în împrumutarea de către cel astfel obligat cu aceeaşi sumă în valută şi pentru acelaşi termen de rambursare. Prin intermediul acestei operaţii, importatorul se pune la adăpost împotriva riscu-

lui pierderilor decurgând din diferenţele de curs valutar ce ar putea apare în perioada până la scadenţa plăţii: riscul respectiv se transferă asupra împrumutătorului (care, în general, este o bancă). H. serveşte în egală măsură şi ca mijloc de protejare a intereselor exportatorului: pentru evitarea riscului valutar, vânzătorul-exportator solicită băncii sale să încheie o operaţie de cumpărare de valută echivalentă preţului fix stabilit în contractul de vânzare comercială internaţională, la termen, care să coincidă cu data de executare prevăzută în contractul de vânzare; pe această cale, exportatorul dobândeşte certitudinea că suma pe care o va primi de la cumpărător la data livrării va reprezenta echivalentul aceleia ce este necesară pentru achitarea obligaţiei valutare contractată la termen, şi că astfel el nici nu va pierde şi nici nu va câştiga. Din punctul de vedere al exportatorului, **h.** are funcţia de a asigura, la data livrării mărfii, un preţ care să fie echivalent, sub aspectul puterii de cumpărare, cu cel stabilit la încheierea contractului de vânzare comercială internaţională. În ţările cu economie de piaţă, **h.** se practică în mod curent, datorită eficienţei sale.

HEDGING BURSIER, denumire dată operaţiei de bursă făcută în scopul acoperirii riscurilor la *contractele cash*, a cărei îndeplinire comportă deschiderea unei poziţii compensatorii la bursă, pe *contracte futures* sau pe *contracte cu opţiuni*. V. şi **hedging; contracte cu opţiuni; contract futures; hedging cu marfă; hedging de cumpărare; hedging încrucişat; hedging scurt; hedging valutar.**

HEDGING CU MARFĂ, varietate de hedging presupunând acoperirea riscului de preţ. Operaţiunea pe care o implică se efectuează pe piaţa bursieră. **H. m.** constă în combinarea unei vânzări/cumpărări imediat executabile (care este operaţiunea propriu-zisă cu marfă fizică) cu o operaţiune inversă la termen, adică executabilă la o dată viitoare (care este o operaţiune executată prin intermediul unui contract la termen). Aşa este cazul bunăoară în ipoteza unei vânzări la termen, când dacă preţul mărfii va creşte, exportatorul, în cadrul livrării iniţiale (adică prima operaţiune) pierde, dar va câştiga în a doua operaţiune, care este operaţiunea de hedging propriu-zisă. În ipoteza că preţul mărfii scade, situaţia se prezintă invers. V. şi **hedging; hedging bursier.**

HEDGING DE CUMPĂRARE, varietate de hedging de specificul căreia este faptul că vizează vânzarea fizică a unui produs simultan cu cumpărarea unui număr de contracte la termen echivalente ca tonaj. V. şi **hedging; hedging bursier; hedging cu marfă.**

HEDGING ÎNCRUCIŞAT, varietate de hedging care constă în cumpărarea/vânzarea unor contracte la termen având ca obiect o marfă, operaţiunea consumându-se în momentul vânzării/cumpărării fizice a altei mărfi. V. şi **hedging; hedging bursier; hedging cu marfă.**

HEDGING LUNG, varietate de hedging printr-o cumpărare de titluri de către un operator pe piaţa futures în vederea acoperirii riscurilor de vânzător pe piaţa cash. V. şi **piaţă futures; piaţă cash.**

HEDGING SCURT, varietate de hedging care se concretizează în cumpărarea sau păstrarea fizică a unui produs, simultan cu vânzarea unui număr de contracte la termen echivalente cantitativ. V. şi **hedging; hedging bursier; hedging cu marfă.**

HEDGING VALUTAR, varietate de hedging constituind o modalitate de acoperire a *riscului valutar* şi având ca scop contracararea efectelor nefavorabile ale modificării cursului de schimb al monedei de plată. Se realizează pe *piaţa valutară* la termen şi constă în luarea unei poziţii de sens contrar aceleia pe care operatorul o deţine într-o tranzacţie anterioară. Mecanismul de derulare a operaţiunii este următorul: un exportator care, în baza contractului comercial, urmează să primească o sumă în valută, reprezentând plata livrării sale la o anumită dată (având deci poziţia de creditor), va efectua pe piaţa valutară o vânzare la termen a sumei respective cu aceeaşi scadenţă (dobândind în acest caz *poziţia short* sau de debitor). Operaţiunea este susceptibilă de a fi efectuată şi în sens invers: un importator care urmează să facă plata după trecerea unei perioade de timp (având deci poziţia de debitor), va cumpăra suma necesară în valută printr-o operaţiune la termen pe piaţa valutară, având ca scadenţă data plăţii (dobândind în acest caz *poziţia long* sau de creditor). În acest fel, fiecare din cei doi operatori se asigură că, la data plăţii, va primi, respectiv va plăti, o sumă în valută a cărei mărime este cunoscută din momentul încheierii operaţiunii pe

piaţa valutară care nu mai este dependentă de fluctuaţia cursului de schimb valutar. V. şi **hedging; hedging valutar.**

HOLDING, societate comercială care, deţinând în mod legal majoritatea acţiunilor uneia sau mai multor filiale, are controlul activităţii acestora. Exercitarea dreptului de control permite **h.** să influenţeze, în armonie cu interesele sale specifice, strategia şi tactica societăţilor controlate. De regulă **h.** stabileşte directive obligatorii pentru societăţile aflate sub controlul ei pe linie financiară, de management şi de comercializare a produselor. Capitalul societăţii de tip **h.** este în mod obişnuit mult mai mic decât capitalurile însumate ale tuturor societăţilor controlate; cu toate acestea, constituirea unui **h.** facilitează finalmente achiziţionarea firmelor mici şi mijlocii aflate în sfera sa de control. Unele legislaţii naţionale conţin dispoziţii normative menite să îngrădească abuzurile în acest domeniu. În Anglia şi în S.U.A., societăţile controlate de un **h.** sunt denumite *subsidiaries.*

HOTĂRÂRE ARBITRALĂ DE COMPLETARE, mijloc procedural servind la remedierea omisiunilor făcute de completul de arbitraj în cuprinsul hotărârii pronunţate (sentinţă arbitrală sau încheiere de închidere a procedurii arbitrale). **H. a. c.** se dă la cererea oricăreia dintre părţi, care trebuie însă făcută în termen de 30 de zile de la data când sentinţa arbitrală sau încheierea de închidere a procedurii arbitrale a fost comunicată părţii care cere completarea acesteia. Completarea hotărârii arbitrale poate fi cerută atunci când prin sentinţa arbitrală sau prin încheierea de închidere a procedurii arbitrale, completul de arbitraj a omis să se pronunţe asupra unui capăt de cerere. **H. a. c.** face parte integrantă din hotărârea iniţială (sentinţă arbitrală, sau încheiere de închidere a procedurii arbitrale) la care se referă.

I

IDEM EST ESSE ET NON PROBARI, locuţiune latină exprimând regula potrivit căreia, pe plan juridic, ceea ce nu se probează este identic cu ceea ce nu există. Această regulă de probaţiune interesează însuşi fondul dreptului sau existenţa acestuia; pe planul dreptului comerţului internaţional ea primeşte aplicare în privinţa probelor ce pot interveni cu referire la un contract.

IIN, denumire prescurtată ce în practica internaţională este dată codului de identificare a băncii. Este un cod inalienabil propriu oricărui *card* a băncii la care *deţinătorul de card* face trimitere pentru a face plata. Sin. *cod de identificare a băncii.* V. şi **deţinător de card.**

ILLA SCRIPTA NIHIL PROBAT PRO SCRIBENTE, locuţiune latină exprimând regula din materia probaţiunii potrivit căreia cele conţinute într-un înscris nu dovedesc nimic în favoarea celui care le-a scris. În virtutea acestei reguli, registrele comerciale fac probă, in cazul unui contencios între un comerciant şi un civil, împotriva celor care le deţin; ele pot face probă şi în favoarea comerciantului, într-un contencios între comercianţi, dar numai dacă au fost reglementar ţinute. În cazul unui litigiu între un comerciant şi un necomerciant, asemenea registre nu au nici o forţă probantă, deoarece necomerciantul nefiind obligat să ţină registre, se va afla în imposibilitatea de a se apăra împotriva registrelor comerciantului. Registrele ar putea servi în favoarea comerciantului doar ca un început de probă, susceptibil de a fi completat cu alte mijloace de probă sau numai cu titlu de simple prezumţii.

IMAGINE A ÎNTREPRINDERII, sintagmă ce defineşte ansamblul de reprezentări — privind bunurile, serviciile şi în general activităţile desfăşurate de o anumită societate comercială ca întreprindere economică — corelate între ele astfel cum acestea sunt percepute de partenerii ei de afaceri şi de ceilalţi participanţi la raporturile comerciale. Întreprinderea care participă la raporturi de comerţ internaţional are o imagine pe piaţa internă, dar şi o imagine pe piaţa externă, aceasta din urmă reflectând modul in care oferta, activitatea şi conduita sa comercială sunt percepute de partenerii săi şi de consumatorii de pe piaţa externă. De regulă, imaginea internă şi imaginea externă coincid, neputându-se lua în considerare o dublă imagine, având nuanţe diferite, pe piaţa internă faţă de cele învederate pe piaţa externă. **I. î.** nu rămâne mereu aceeaşi, ci suferă modificări sub influenţa a diverşi factori, precum: marca (de comerţ sau de servicii), calitatea ofertei, evoluţia preţului, varietatea sortimentelor oferite, fiabilitatea produselor, seriozitatea în afaceri, gradul de satisfacere a nevoilor şi pretenţiilor consumatorilor, imaginea pe care o au ceilalţi participanţi la comerţul internaţional pe piaţa respectivă etc. Reuşita în afaceri a fiecărei întreprinderi exportatoare depinde de imaginea acesteia pe piaţa externă şi de aceea orice exportator este interesat să-şi formeze şi păstreze o imagine cât mai bună.

IMAGINE A MĂRCII, sintagmă ce exprimă în mod sintetic ansamblul de reprezentări afective şi raţionale pe care şi le formează o anumită categorie de consumatori cu privire la marca unui produs. Mai mulţi factori influenţează **i. m.**. Dintre aceştia, prestigiul întreprinderii producătoare (sau exportatoare), activitatea promoţională desfăşurată, valoarea produsului, sistemul de coordonate valorice specifice unei anumite categorii de consumatori etc., au relevanţa cea mai mare. O marcă apreciată conferă o anumită certitudine şi siguranţă consumatorului, constituind o veritabilă garanţie a calităţii şi fiabilităţii produsului respectiv ca fiind adecvat cerinţelor şi preferinţelor consumatorilor.

IMAGINE A PRODUSULUI, sintagmă ce sintetizează ansamblul reprezentării mentale formate cu referire la un produs în ce priveşte capacitatea acestuia de

a satisface utilitatea pentru care a fost creat. Reperele în raport de care se formează **i. p.** sunt: *imaginea întreprinderii* care l-a fabricat sau l-a exportat, *imaginea mărcii* (de fabricaţie şi de comerţ), denumirea produsului, designul acestuia, proprietăţile (performanţele) lui, condiţiile de ambalare. **I. p.** se află într-o strânsă interdependenţă cu imaginea întreprinderii şi cu imaginea mărcii, ceea ce face ca dinamica **i. p.** să fie puternic influenţată de dinamica acestora din urmă. Totodată **i. p.** este puternic influenţată şi de ceea ce convenţional a fost denumit în doctrina economică, ciclu de viaţă a produsului. **I. p.** are un puternic efect promoţional şi de aceea toţi producătorii şi exportatorii sunt profund interesaţi să o cultive şi să-i facă publicitate eficientă. V. şi **imagine a întreprinderii; imagine a mărcii.**

IMPORT, denumire generică dată oricărei operaţiuni comerciale având ca obiect şi urmărind ca finalitate procurarea din străinătate a unor mărfuri şi/sau servicii, operaţiune ce comportă trecerea acestora peste frontiera vamală a ţării beneficiare. **I.** sunt susceptibile de clasificare după mai multe criterii. Astfel, în funcţie de obiectul lor, se disting: a) **i.** *de mărfuri*, care se concretizează în procurarea de pe piaţa externă a anumitor bunuri corporale; b) **i.** *de servicii*, denumite şi **i.** *invizibile*, ce au ca obiect prestări de servicii diverse efectuate de agenţi economici străini (care pot fi persoane fizice sau persoane juridice). În raport cu scopul lor, **i.** pot fi: a) **i.** *propriu-zise*, sau *definitive*, ce au ca finalitate satisfacerea nevoilor proprii ale economiei naţionale ale ţării importatoare; b) **i.** *de completare*, ce au ca finalitate procurarea unor materiale, echipamente, subansambluri, componente, piese, în vederea incorporării lor într-un produs finit, fabricat în ţara importatoare, destinat exportului; c) **i.** *temporare*, care constau în procurarea de mărfuri, mostre, eşantioane de marfă în vederea prezentării lor la târguri şi expoziţii organizate pe teritoriul statului importator şi care fie sunt oferite clienţilor potenţiali, fie sunt supuse unor testări şi omologări; unor astfel de **i.** nu le sunt aplicabile, la introducerea lor pe teritoriul vamal al ţării importatoare, nici taxele vamale practicate de acea ţară şi nici celelalte taxe percepute local la **i.**, dar se percepe, în majoritatea cazurilor, o garanţie (sub forma unei cauţiuni rambursabile cu

ocazia ieşirii ulterioare a lor din ţară). I. sunt clasificabile şi după criteriul ce are în vedere modalităţile de efectuare a lor. Pe baza acestui criteriu se disting: a) i. *directe*, de specificul cărora este faptul că procurarea mărfurilor din străinătate se face nemijlocit de către consumatorii finali din ţara importatoare; b) i. *intermediate* sau *indirecte*, a căror realizare presupune achiziţionarea mărfurilor şi serviciilor de către beneficiar prin intermediul unor persoane fizice sau juridice naţionale şi/sau străine specializate. În raport cu criteriul modului de plată, i. sunt susceptibile de două clasificări şi anume: A) sub aspectul momentului plăţii se disting: a) i. *cu plata imediată*, de specificul cărora este că plata se face fie pe loc (adică la perfectarea contractului sau la efectuarea livrării), fie la intervale de timp uzuale a căror durată şi succesiune sunt determinate de circulaţia documentelor comerciale şi consacrate de practica bancară; b) i. *cu plată amânată*, de specificul cărora este că plata se face în condiţii de credit. B) sub aspectul naturii plăţii se disting: a) i. *cu plata în numerar*, în cazul cărora preţul se achită în numerar conform stipulaţiilor contractuale sau, în lipsa unor precizări în acest sens în contract, în condiţiile uzuale; b) i. *cu plata în produse*, care se caracterizează prin aceea că stingerea obligaţiilor pecuniare ale importatorului se produce prin compensaţie, ca urmare a unor livrări de mărfuri sau servicii proprii (echivalente ca valoare cu cele importate); o varietate a acestui gen de i. sunt i. *legate*. V. şi **import de capital; importuri legate; import de forţă de muncă.**

IMPORT CU PLATA AMÂNATĂ, v. **import.**

IMPORT CU PLATA IMEDIATĂ, v. **import.**

IMPORT CU PLATA ÎN NUMERAR, v. **import.**

IMPORT CU PLATA ÎN PRODUSE, v. **import.**

IMPORT DE CAPITAL, varietate de import semnificând intrările de fonduri financiare, sub diverse forme, precum: credite financiare, investiţii externe, investiţii de capital, depuneri bancare etc., pe teritoriul naţional. V. şi **import.**

IMPORT DE COMPLETARE, v. **import.**

IMPORT DE FORŢĂ DE MUNCĂ, varietate de import reflectând imigrarea persoanelor fizice cu cetăţenie străină a căror forţă de muncă este destinată acoperirii unor deficite, temporare sau permanente de forţă de muncă, manifestate in anumite sectoare de activitate din ţara primitoare, persoane care in ţara de origine fie sunt plătite pentru munca depusă la un nivel nesatisfăcător, fie sunt disponibilizate de la locurile lor de muncă. V. şi **import**.

IMPORT DE MĂRFURI, v. **import**.

IMPORT DE SERVICII, v. **import**.

IMPORT DIRECT, v. **import**.

IMPORT INDIRECT (SAU INTERMEDIAT), v. **import**.

IMPORT PROPIU-ZIS (SAU DEFINITIV), v. **import**.

IMPORT TEMPORAR, v. **import**.

IMPORTURI LEGATE, varietate de *import cu plata în produse* care se distinge prin aceea că efectuarea lui este condiţionată de realizarea unui export a cărui valoare să acopere, în totalitate sau în parte, valoarea importului respectiv. V. şi **import**.

IMPOZIT, obligaţie legală de plată către stat a unor sume de bani determinate pe baza criteriilor instituite de lege ce revine persoanelor fizice sau juridice care deţin anumite bunuri în proprietate sau desfăşoară activităţi aducătoare de profit pe teritoriul unui stat. Instituirea unei astfel de obligaţii se face în unele situaţii pe plan central, iar în alte situaţii pe plan local, iar executarea ei trebuie realizată cu titlu definitiv şi fără contraprestaţie directă. I. constituie principala sursă de venituri pentru bugetul de stat şi pentru bugetele locale, fiind destinat acoperirii cheltuielilor suportate de stat sau de organele locale ale statului. I. se clasifică pe baza mai multor criterii şi anume: a) în funcţie de contribuabil sunt: **i.** *plătite de persoane fizice* şi **i.** *plătite de persoane juridice*; b) în raport cu obiectul impunerii se disting: **i.** *pe venituri*, **i.** *pe clădiri*, **i.** *pe consum* şi **i.** *pe mijloace de transport*; c) în funcţie de modul de determinare al lor, **i.** pot fi: **i.** *proporţionale*, **i.** *progresive* şi **i.** *regresive*; d) corespunzător naturii lor, **i.** sunt: **i.** *permanente* şi **i.** *extraordinare*; e) corespunzător importanţei lor se disting: **i.** *de bază* şi **i.** *complementare*; f) corespunzător modului de percepere existentă: **i.** *directe* şi **i.**

indirecte; g) în fine, în raport cu aria teritorială de percepere se disting: **i.** *aplicate la nivel naţional* şi **i.** *locale*. Tipurile, caracteristicile şi nivelurile **i.** practicate în diverse ţări sunt diferite de la o ţară la alta. De aceea, corecta cunoaştere a lor prezintă o importanţă deosebită pentru eficientizarea activităţilor de comerţ internaţional şi de cooperare economică internaţională. Impactul lor, direct sau indirect, asupra costurilor de producţie şi formării preţurilor la bunuri şi servicii ce formează obiectul raporturilor de comerţ internaţional constituie un element esenţial în elaborarea unei strategii comerciale corespunzătoare.

IMPRINTER, denumire dată dispozitivului mecanic care permite, pe suprafaţa unei *evidenţe* pe suport hârtie (care de obicei este o notă de plată ce urmează a fi semnată de luare la cunoştinţă de către *utilizatorul de card*) denumită în practica internaţională *imprinter voucher*, luarea unei amprente, după elementele confecţionate în relief prin gofrare/emboşare pe faţa *cardului*. V. şi **utilizator de card.**

IMPRINTER VOUCHER, v. **imprinter.**

INCAPACITATE DE PLATĂ, denumire generică dată situaţiei în care datornicul nu este în măsură să-şi onoreze obligaţiile ajunse la scadenţă. În funcţie de gravitatea ei **i. p.** poate să fie *ocazională*, caz în care are caracter temporar şi se concretizează într-o lipsă vremelnică de lichidităţi financiare, sau *totală*, caz în care are caracter definitiv, iremediabil, lipsa de lichidităţi manifestându-se ca o stare a debitorului rezultată din imposibilitatea lichidării pasivului prin vânzarea întregului activ patrimonial al acestuia (adică a debitorului). **I. p.** totală în dreptul comun este numită *insolvabilitate*. V. şi **insolvabilitate; insolvenţă comercială.**

INCASSO, operaţie bancară de credit şi, totodată, modalitate de plată practicată în relaţiile comerciale internaţionale (mai simplă şi mai costisitoare decât acreditivul, dar mai lentă ca acesta) presupunând expedierea mărfurilor de către exportator fără ca el să aibă garanţia plăţii lor de către importator, adică acordarea de către cel dintâi, în beneficiul celui de-al doilea, a unui credit pe durata de timp ce curge de la data expedierii mărfurilor şi până la încasarea preţului pe baza documentelor pri-

mite. Această operaţie se derulează astfel: creditorul (exportator de mărfuri, prestator de servicii etc.) transmite băncii sale documentele care atestă îndeplinirea obligaţiilor lui contractuale (documente financiare însoţite de documente comerciale sau numai documente comerciale); aceasta le remite spre încasare unei bănci din ţara debitorului (cumpărător, beneficiar de servicii etc.) care, la rându-i, le predă debitorului după achitare şi transferă suma băncii creditorului. Efectuându-se pe baza unor documente şi implicând circulaţia acestora, i. se mai numeşte **i. documentar**. Plata prin incasso permite ca uneori importatorul să primească mărfurile cumpărate chiar mai înainte de a fi achitat preţul, deşi această modalitate de plată nu prezintă nici o garanţie pentru creditor că va încasa ulterior plata externă. Riscul neplăţii poate fi însă atenuat prin obţinerea unei scrisori de garanţie bancară, prin tragerea unei cambii de către creditor asupra debitorului, prin vinculaţie. Uneori plata se face prin i. cu acceptare ulterioară (care este în acelaşi timp un incasso cu plata imediată). Acest mod de plată se caracterizează prin aceea că banca din ţara exportatorului efectuează plata la primirea documentelor şi după verificarea lor; apoi ea trimite documentele respective unei bănci din ţara importatorului, spre a-i restitui preţul plătit, urmând ca aceasta din urmă să primească de la importator preţul plătit. Decontările între bănci nu necesită acordul prealabil al importatorului (deci se fac fără un atare acord), care plăteşte (fiind debitat cu suma reprezentând preţul), şi numai după aceea, în condiţii precis determinate, poate cere restituirea sumelor plătite (de exemplu, dacă marfa ce i-a fost livrată nu fusese comandată, sau preţul pentru marfa livrată fusese plătit anterior etc.). Potrivit regulilor referitoare la i., orice document trimis la i. trebuie să fie însoţit de un ordin de încasare conţinând instrucţiuni complete şi precise. Băncile sunt autorizate să acţioneze numai conform instrucţiunilor date prin ordinul de încasare, precum şi conform regulilor existente în materie de i. Art. 17 din Regulile uniforme (privitoare la i.) dispune că ordinul de încasare trebuie să conţină şi instrucţiuni precise referitoare la protest (sau orice altă procedură locală care îi ţine locul), în caz de neacceptare sau neplată. Atunci când lipsesc asemenea instruc-

ţiuni exprese, băncile însărcinate cu încasarea nu au obligaţia să protesteze documentele (sau să le supună unei alte proceduri legale care ţine locul de protest) pentru neacceptare sau neplată. Ori de câte ori o bancă, pentru un motiv oarecare, nu se poate conforma instrucţiunilor date în ordinul de încasare pe care l-a primit, ea trebuie să avizeze de îndată despre aceasta partea care i-a adresat ordinul de i. Ordinul de i. trebuie să conţină toate elementele necesare pentru ca încasarea să se poată face în bune condiţiuni. Astfel, în cuprinsul său se vor arăta: elementele de identificare, respectiv număr de ordine, valoarea incasso-ului, adresa trasului; instrucţiuni cu privire la condiţiile de eliberare a documentelor (contra plată sau contra acceptare) etc. În cazul documentelor plătibile la vedere, banca prezentatoare trebuie să efectueze prezentarea la plată fără întârziere. Cât priveşte documentele plătibile la termene, banca prezentatoare trebuie (atunci când acceptarea este cerută) să facă această prezentare pentru acceptarea fără întârziere, iar în cazul în care plata este cerută, să le prezinte la plată cel mai târziu la data scadenţei plăţii respective. Regulile uniforme în materie de i. stabilesc cu privire la documentele comerciale utilizate în cadrul operaţiunii de i. că în cazul unui i. documentar cuprinzând o cambie plătibilă la o dată ulterioară, ordinul de încasare trebuie să precizeze dacă documentele respective vor fi remise trasului contra acceptare (D/A) sau contra plată (D/P). În lipsa unei asemenea precizări, documentele comerciale nu vor fi eliberate decât contra plată. Tot cu referire la i. documentar conţinând o cambie, Regulile uniforme mai stabilesc că banca prezentatoare este obligată să vegheze ca forma de acceptare a cambiei să apară ca exactă şi completă; ea însă nu va fi responsabilă de autenticitatea vreunei semnături nici de împuternicirea oricărui semnatar, de a pune semnătura sa pentru acceptare. Reglementarea legală a i. documentar pe plan internaţional este cuprinsă în *Regulile uniforme privind încassourile*, elaborate de Camera Internaţională de Comerţ din Paris şi publicate în anul 1979 sub denumirea *Publication 332.*

INCASSO DOCUMENTAR, v. incasso.

INCLUDERE VAMALĂ, sintagmă prin care se desemnează situaţia când, ca urmare a instituirii unei *uniuni vamale* (între două sau mai multe state) se produce o extindere a *teritoriului vamal* al fiecăruia dintre ele, astfel încât el să coincidă cu întreaga zonă geografică acoperită de teritoriile naţionale ale statelor părţi la respectiva uniune. Se produce astfel o anexare vamală fără să se lezeze suveranitatea naţională a statelor membre. V. şi **teritoriu vamal; uniune vamală.**

INCORPORATION, termen prin care, în dreptul anglo-american, se desemnează sistemul înregistrării, soluţia legislativă prin care se reţine drept criteriu de determinare a naţionalităţii unei societăţi comerciale, statul pe teritoriul căruia a fost constituită acea societate şi unde ea a fost înregistrată ca atare. Acest sistem conferă membrilor fondatori ai societăţii o mare autonomie în determinarea statutului ei juridic, dar nu comportă garanţii împotriva eventualelor fraude; el prezintă însă unele avantaje în ce-i priveşte pe terţi, asigurându-le posibilitatea de a cunoaşte uşor locul de înregistrare a societăţii. Potrivit sistemului înregistrării, statutul juridic al societăţii are caracter imuabil, în sensul că menţine societatea sub imperiul legii originare, chiar dacă în fapt ea şi-a transferat sediul principal într-o altă ţară; el este agreat de practica anglo-americană deoarece poate servi ca temei pentru acordarea protecţiei diplomatice societăţilor constituite în ţările respective.

INCOTERMS (INTERNATIONAL RULES FOR THE INTERPRETATION OF TRADE TERMS — *Reguli internaţionale pentru interpretarea uzanţelor de comerţ*), uzanţe comerciale uniforme elaborate sub egida Camerei Internaţionale de Comerţ din Paris în anul 1936, revizuite în 1953 şi completate în anii 1967, 1980 şi 1990 având o largă aplicare în contractele comerciale de vânzare internaţională. În preambulul lor se arată că prevederile acestor reguli nu se impun voinţei părţilor (nu au deci caracter obligatoriu), partenerii având libertatea să insereze în cuprinsul contractului alte dispoziţii speciale. Cele două părţi se pot referi la Incoterms ca bază a contractului lor, dar pot prevedea anumite modificări sau adăugiri în funcţie de natura mărfurilor care fac obiectul contractului. Aplicarea Incoterms fiind facultativă, este

dependentă de voinţa părţilor; adoptarea de către ele a condiţiilor de livrare reglementate prin aceste uzanţe nu comportă alte formalităţi sau precizări decât simpla înscriere în contractul de vânzare internaţională a clauzei alese, urmată de indicarea denumirii prescurtate a regulilor (de exemplu, F.O.B. – Incoterms – 1990). În cazul în care contractanţii doresc să înlocuiască anumite prevederi din clauza aleasă, ori să completeze prevederile acelei clauze, vor adăuga în continuare formulările convenite. Incoterms-1953 cuprind 11 tipuri fundamentale de livrare: Ex works-franco fabrică; F.O.R.-F.O.T. *(free on rail, free on truck)* – franco vagon sau franco camion (punct de plecare convenit); F.A.S. *(free alongside ship)* – franco de-a lungul vasului (port de îmbarcare convenit); F.O.B. *(free on board)* – franco la bord (port de încărcare convenit); C and F *(cost and freight)* – cost şi navlu (port de destinaţie convenit); CIF *(cost, insurance, freight)* – cost, asigurare, navlu (port de destinaţie convenit); *Freight or Carriage Paid to ...* – Navlu sau porto plătit la ... (punct de destinaţie convenit), condiţie care se utilizează numai pentru transporturi terestre pe trafic intern şi internaţional, precum şi pe căile fluviale navigabile; *Ex Ship ...* – pe navă la ... (port de destinaţie convenit); *Ex Quay ...* – pe chei ... (port convenit, vămuit); *Delivered at frontier ...* – livrat la frontieră ... (locul convenit); *Delivered ...* – livrat ... (loc de destinaţie convenit în ţara de import). Adoptarea condiţiei de livrare într-un anumit contract de vânzare comercială internaţională presupune luarea în considerare de către părţi a mai multor elemente, precum: natura mărfii, mijlocul de transport folosit, distanţa, calea de transport etc. Regulile Incoterms stabilesc nu numai obligaţiile ce revin părţilor contractului de vânzare-cumpărare privind suportarea cheltuielilor de livrare, ci şi activităţile pe care acestea trebuie să le desfăşoare în scopul transferării efective a mărfurilor de la vânzător la cumpărător. De pildă, în sensul condiţiei FOB, vânzătorul este obligat să livreze marfa conform termenilor din contractul de vânzare, furnizând orice atestare de conformitate cerută de contract; această obligaţie ce ţine de esenţa însăşi a vânzarii-cumpărării se regăseşte în toate celelalte condiţii de livrare prevăzute de Incoterms. Alături de obligaţia menţionată,

în cadrul fiecărei condiţii Incoterms sunt stabilite activităţile concrete ce trebuie îndeplinite atât de către vânzător, cât şi de către cumpărător, arătându-se totodată căreia dintre părţi îi revine îndatorirea de a suporta cheltuielile necesitate de fiecare dintre aceste activităţi. Activităţile în discuţie diferă sensibil de la o condiţie la alta, iar diferenţierea dintre ele reprezintă factorul ce dă fizionomie proprie fiecărei vânzări internaţionale. Corelativ obligaţiei de livrare a vânzătorului, toate condiţiile Incoterms reglementează obligaţia cumpărătorului de a prelua marfa şi de a plăti preţul. Din cuprinsul Regulilor Incoterms-1953 lipseşte orice precizare cu referire la momentul transferării dreptului de proprietate asupra mărfii de la vânzător la cumpărător; ele stabilesc doar obligaţiile ce incumbă părţilor privind livrarea efectivă a mărfurilor şi a cheltuielilor aferente unor asemenea operaţii în funcţie de clauzele adoptate, ca şi momentul trecerii riscurilor. Varianta actuală a regulilor INCOTERMS, elaborată sub egida Camerei de Comerţ Internaţionale din Paris, intrată în vigoare la 1 iulie 1990, cuprinde 13 termeni. INCOTERMS 1990 reglementează exclusiv raporturile dintre vânzător şi cumpărător. Astfel regulile I. privesc, în principal, aspecte legate de livrarea mărfurilor, transferul riscurilor de la vânzător la cumpărător, repartizarea cheltuielilor între partenerii contractuali, încheierea unor contracte subsecvente de transport şi de asigurare a mărfii, îndeplinirea formalităţilor pentru export şi import, ambalarea şi marcarea mărfurilor. Precizăm însă că nu fiecare termen acoperă toate domeniile enumerate. I.-1990 nu au drept obiect problemele referitoare la cantitatea, calitatea şi preţul mărfurilor, transmiterea dreptului de proprietate între părţi, rezilierea contractului de vânzare, soluţionarea unui eventual litigiu între părţi pe cale arbitrală etc. Termenii ediţiei din 1990 sunt împărţiţi în patru grupe, după cum urmează: grupa E: EXW (Ex works/À l'úsine); grupa F: FCA (Free carrier/Franco transporteur), FAS (Free alongside ship/Franco le long du navire), FOB (Free on board/Franco bord); grupa C: CFR (Cost and freight/Coût et fret), CIF (Cost, insurance and freight/Coût, assurance et fret), CPP (Carriage paid to/Port payé jusqu'a), CIP (Carriage and insurance paid to/Port payé, assurance comprisse

jusqu'à); grupa D: DAF (Delivered at frontier/Rendu frontière), DES (Delivered ex ship/Rendu ex ship), DEQ (Delivered ex quai-duty paid/Rendu à quai-droits acquittés), DDP (Delivered duty paid/Rendu droits acquittés). Potrivit regimului uzual instituit de I. 1990, transferul riscurilor de la vânzător la cumpărător are loc în momentul livrării mărfii. În ipoteza în care, anterior acestui moment, marfa este deteriorată sau distrusă datorită survenirii unui eveniment neprevăzut şi exterior voinţei părţilor, vânzătorul este obligat să înlocuiască marfa pierdută. Dacă dimpotrivă, marfa este degradată ori distrusă ulterior momentului livrării cumpărătorul este ţinut să plătească preţul stipulat în contract. Cheltuielile accesorii vânzării sunt suportate, până la momentul livrării mărfii, de către vânzător. Cheltuielile suplimentare sunt însă în sarcina cumpărătorului. Ambalarea mărfii trebuie să se facă în funcţie de natura sa specifică. Vânzătorul nu este însă obligat să furnizeze un ambalaj special. În situaţia în care în contract s-a prevăzut ca marfa să fie, anterior momentului livrării ei, inspectată, cheltuielile aferente îl privesc, în principiu, pe cumpărător, deoarece inspecţia se realizează în interesul său. Cu toate că unele I. stabilesc ca răspunderea îndeplinirii formalităţilor de export să aparţină cumpărătorului, iar altele ca răspunderea îndeplinirii formalităţilor de import să revină vânzătorului, este recomandabil ca fiecare parte contractantă să se angajeze să realizeze formalităţile necesare în propria ţară. În fine, dacă organizarea şi preţul transportului mărfii la destinaţie este în sarcina vânzătorului, dar riscurile sunt suportate de cumpărător, acesta din urmă are interesul să-şi rezerve dreptul alegerii companiei de transport.

INDEMNIZAŢIE DE ASIGURARE, sumă de bani pe care, în temeiul contractului de asigurare, asigurătorul este obligat să o plătească asiguratului sau beneficiarului, dacă survine evenimentul asigurat. I. a. poate îmbrăca forma de despăgubire sau de sumă asigurată.

INDEXARE, denumire generică dată mecanismului de corelare şi, totodată, de prevedere a evoluţiei unor indicatori economici vizând dinamica preţurilor, aceea a masei monetare aflată în circulaţie, sau situaţia veniturilor unor categorii socio-profe-

sionale etc. **I.** se utilizează în perioadele de inflaţie accentuată pentru a se evita diminuarea puterii de cumpărare a populaţiei. În raporturile de comerţ internaţional şi de cooperare economică internaţională se manifestă preocupări pentru elaborarea unor scheme de **i.** a preţurilor produselor de bază în raport cu preţurile mărfurilor manufacturate.

INDICAT LA NEVOIE, persoană desemnată de către trăgător sau de către unul dintre giranţi ori avalişti (la emiterea cambiei sau în cursul circulaţiei acesteia, pentru a evita regresul) să accepte sau să plătească titlul în eventualitatea că trasul ar refuza acceptarea sau plata către beneficiar. Desemnarea **i. n.** se face printr-o clauză scrisă pe cambie şi obligatorie pentru posesorul acesteia. **I. n.** poate fi un terţ sau unul dintre obligaţii cambiali; el trebuie să domicilieze la locul plăţii, în caz contrar clauza prin care a fost desemnat nefiind obligatorie pentru posesor. **I. n.** nu poate fi urmărit prin acţiune cambială.

INDICE, reper concretizat de regulă, într-o valoare medie exprimând o mărime relativă, şi care se foloseşte în cercetarea şi studierea dinamicii fenomenelor economice şi sociale pentru a se stabili în ce proporţie şi cu ce frecvenţă se modifică un anumit fenomen (economic, social, statistic, valutar, bursier etc.) faţă de situaţia lui dintr-o anumită perioadă de timp considerată ca perioadă de bază. Adeseori **i.** este exprimat în procente, caz în care rezultatul obţinut prin raportare se înmulţeşte cu 100.

INDICE AL RAPORTULUI DE SCHIMB, varietate de indice format prin combinarea unui *indice specific exportului* cu un *indice specific importului* şi care se utilizează pentru a compara schimbările în timp sau în spaţiu vizând particularităţile fluxului de mărfuri exportate şi a fluxului de mărfuri importate, precum şi a celor două fluxuri de servicii care în ansamblul lor formează comerţul exterior al unei ţări, ca şi pentru a evidenţia anumite trăsături ale activităţii de comerţ internaţional şi de cooperare economică internaţională desfăşurată la nivelul acestei ţări. În operaţiile de comerţ exterior exportul fiind condiţionat într-un fel sau altul de import, şi invers, oportunitatea schimbului internaţional de mărfuri şi servicii se determină inevitabil prin **i. r. s.** Raportul de schimb,

care uneori se înfăţişează sub formă de barter, se defineşte ca fiind un rezultat obţinut prin împărţirea cantităţii sau preţului de export la cantitatea sau preţul de import. Acest rezultat arată câte unităţi fizice sau monetare trebuie exportate pentru a obţine o unitate la import. În prezent accentul se pune pe raportul de schimb net, care se exprimă prin raportul de preţuri. Pe baza raportului de schimb net a fost dezvoltat un sistem de **i. r. s.** care cuprinde **i. r. s.** *brut*, **i. r. s.** *net, foarfecele preţului, indicele venitului din raportul de schimb* (numit şi *indice al puterii de cumpărare a exportului*) *indicele factorial al raportului de schimb*. V. şi **indice al raportului de schimb brut; indice al raportului de schimb net.**

INDICE AL RAPORTULUI DE SCHIMB BRUT, varietate de indice al raportului de schimb prin care se exprimă sub aspect cantitativ mărfurile schimbate între parteneri. V. şi **indice al raportului de schimb.**

INDICE AL RAPORTULUI DE SCHIMB NET, varietate de indice al raportului de schimb ce rezultă din compararea indicelui de preţuri al exportului cu acela al importului având ca finalitate definirea modificării în timp sau în spaţiu a costului de revenire al importului în termenii preţului exportului. Este un indicator generalizator al eficienţei economice a comerţului internaţional desfăşurat de o anumită ţară. V. şi **indice al raportului de schimb.**

INDICE DE PREŢURI, varietate de indice utilizat pentru a caracteriza evoluţia preţurilor de export, respectiv a preţurilor de import. În ideea de a oferi o imagine de ansamblu a evoluţiei preţurilor pe piaţa mondială instituţiile şi organele specializate calculează şi publică periodic **i. p.** internaţionale. Aceşti indici au valoare documentară, deoarece servesc la determinarea perioadelor optime de comercializare a mărfurilor. **I. p.** sunt folosiţi, în analizele în profil teritorial, ca instrumente de identificare a pieţii de desfacere/aprovizionare fiind în măsură să aducă avantaje maxime după caz, unităţii importatoare sau unităţii exportatoare. V. şi **indice.**

INDICE DOW JONES, varietate de indice utilizat în bursa de valori cu scopul de a sugera situaţia pieţii financiare la un moment

dat în acea bursă. Piaţa financiară din bursa de valori cuprinde: acţiuni, obligaţiuni, certificate de investiţii, precum şi alte titluri de valoare. **I.D.J.** constituie o medie a valorii de piaţă a titlurilor emise de 30 de companii americane reprezentative cotate la New York Stock Exchange. Mecanismul de calculare a **I.D.J.** comportă următoarele aspecte: fiecare din titlurile emise de cele 30 de companii cotate în bursă intră în coşul de calcul al indicelui conform unei *chei* (care conţine un sistem cifric de natură a le face comparabile); valoarea în puncte a indicelui este influenţată de situaţia preţului în dolari a fiecăruia dintre titlurile introduse în coşul de calcul. Nu valoarea în puncte a **I. D.J.** considerată prin ea însăşi este relevantă. Prezintă semnificaţie numai comparaţia care se face între valoarea actuală şi valorile anterioare care va învedera fie o creştere în puncte, fie o scădere în puncte. Valoarea iniţială a **I. D.J.**, stabilită pe cale convenţională la momentul introducerii acestuia ca instrument de lucru, a fost de 100 puncte. Pe termen lung însă această valoare a manifestat ulterior o constantă tendinţă de creştere. **I.D.J.** este considerat a fi un veritabil barometru al economiei S.U.A.: creşterea lui este semnul unei evoluţii favorabile a complexului economic naţional al S.U.A., reflectă, în principiu, o perioadă de boom economic, dar totodată, poate ascunde şi manifestarea unor tendinţe inflaţioniste; scăderea **I.D.J.** semnifică existenţa unei stări de recesiune economică sau de stagnare.

INDICE EXPRIMÂND DISTRIBUŢIA GEOGRAFICĂ A IMPORTURILOR ŞI/SAU EXPORTURILOR, varietate de indice ce reflectă sintetic nivelul concentrării (dispersării) pe ţări partenere a operaţiunilor de comerţ internaţional îndeplinite de o anumită ţară sau un agent economic dintr-o anumită ţară. V. şi **indice**.

INDICE FINANCIAL TIMES, varietate de indice specifică bursei de valori din Londra, şi care se manifestă sub trei forme: a) *Financial Times All-Share Index*; b) *Financial Times Industrial Ordinary Share Index*; c) *Financial Times Actuaries Index*. V. şi fiecare dintre acestea; **indice Dow Jones**.

INDICE HWWA, varietate a *indicelui de preţuri* care se distinge prin aceea că este calculat şi publicat zilnic de către Ham-

burgisches Weltwirtschaftsarchiv (Institutul de Economie Mondială din Hamburg) fiind luate în calcul pentru stabilirea lui 50 de serii de preţuri (ce reprezintă cotaţii la burse reprezentative) pentru 47 de materii prime, care totalizează circa 90% din comerţul mondial având ca obiect asemenea produse. Acest indice a fost introdus pentru întâia oară în luna mai 1954. V. şi **indice de preţuri.**

INDICE MOODY, (indice al materiilor prime – *index of staple commodities*) varietate a indicelui de preţuri care se stabileşte pe baza cotaţiilor zilnice de la bursele americane de mărfuri şi care totodată constituie un element de referinţă pentru caracterizarea pieţii nord-americane de materii prime. I.M. se utilizează începând cu data de 31 decembrie 1931 fiind calculat de o societate privată profilată pe studii financiare din S.U.A. El sintetizează evoluţia preţurilor la 15 produse considerate ca prezentând interes speculativ la bursele americane. Aceste produse sunt: argint, bumbac, cafea, cauciuc, cupru, grâu, lână, mătase, cacao, oţel, piei, plumb, porcine, porumb, zahăr. V. şi **indice de preţuri.**

INDICE PINFBM (indicele de preţuri pentru metale neferoase – *price index of non ferrous base metals*), indice de preţuri O.N.U. elaborat trimestrial de către Oficiul de Statistică al Naţiunilor Unite, bazat pe cotaţiile a şase metale (aluminiu, cositor, cupru, nichel, plumb şi zinc) care în 1963, luat ca an de bază, reprezentau cca 90% din comerţul internaţional cu metale neferoase. V. şi **indice de preţuri.**

INDICE PIPC (indice de preţuri pentru materii prime – *price index of primary commodities*), indice de preţuri O.N.U. elaborat trimestrial de către Oficiul de Statistică al Naţiunilor Unite, pe baza *preţurilor de export fob* la materiile prime cuprinse în primele cinci secţiuni ale *Nomenclatorului SITC*. Este calculat având ca finalitate să caracterizeze mişcarea preţurilor la materiile prime. V. şi **indice de preţuri; preţ de export fob, nomenclator de mărfuri pentru comerţ exterior.**

INDICE REUTER (indice Reuter pentru mărfuri – *Reuters commodity index*), varietate a indicelui de preţuri, imaginat şi utilizat începând cu anul 1993 de către agenţia engleză de presă Reuter, de specificul căruia este

că se calculează şi publică zilnic, folosindu-se în acest scop preţurile de import engleze la 17 materii prime ce deţin ponderi semnificative în importul Marii Britanii. Aceste materii prime sunt: arahide, bumbac, cacao, cafea, cauciuc, carne de vită, copra, cupru, cositor, grâu, lână, orez, porumb, plumb, soia boabe, zahăr şi zinc. V. şi **indice de preţuri.**

INDICE UVIMGE (indicele valorii medii unitare pentru produse manufacturate exportate — unit value index of manufactured goods exports), indice de preţuri O.N.U. elaborat trimestrial de către Oficiul de Statistică al Naţiunilor Unite, pe baza indicilor valorii medii unitare realizaţi la exportul de produse finite de mai multe ţări dezvoltate, care în anul 1970 acopereau peste 4/5 din exportul mondial de astfel de produse. Acest indice vizează produsele finite cuprinse în capitolele 5-8 ale *Nomenclatorului SITC*. V. şi **indice de preţuri; nomenclator de mărfuri pentru comerţ exterior.**

INDIGENIZAREA MĂRFII, sintagmă utilizată pentru a desemna în mod generic ansamblul de operaţiuni ce urmăresc ca finalitate modificarea elementelor de atestare a originii mărfii (precum: ambalajul, marca produsului etc.) provenită din import, pentru ca acea marfă să se alinieze sub aspectul modului de prezentare la practicile şi cerinţele existente într-un atare sens pe piaţa din ţara importatoare. De regulă, **i. m.** se face în spaţii special amenajate, amplasate pe teritoriul zonelor libere.

IN DUBIO CONTRA STIPULANTEM, locuţiune latină exprimând regula potrivit căreia, în caz de ambiguitate, stipulaţiile propuse de către unul dintre contractanţi urmează să fie interpretate în favoarea celuilalt contractant. Această regulă prezintă o importanţă deosebită ca metodă de interpretare a contractelor de comerţ internaţional; ea a fost consacrată în dreptul comparat înainte de toate cu privire la interpretarea dispoziţiilor înscrise în condiţiile generale pe baza cărora s-a încheiat contractul. Domeniul său de aplicare cuprinde cu precădere ipotezele de contractare pe bază de condiţii generale oferite de către o parte celeilalte părţi contractante, iar principiul pe care îl exprimă a fost desprins din regulile referitoare la probă, potrivit cărora cel ce invocă o

stipulaţie în favoarea sa trebuie să o dovedească, adică să-i probeze în mod neîndoielnic conţinutul, atunci când cealaltă parte îl contestă, făcând-o îndoielnică. **I.d.c.s.** constituie un caz de aplicare a regulii cu sferă mai cuprinzătoare exprimată prin locuţiunea latină *onus probandi incumbit eius qui dicit non eius qui negat* (sarcina probei incumbă celui care afirmă ceva, iar nu celui care neagă ceva) şi care în dreptul nostru primeşte vocaţie printre altele în următoarele situaţii: cea reglementată de art. 1169 C. civ. care dispune că creditorul trebuie să dovedească orice stipulaţie ce o invocă în interesul său; cea reglementată de art. 1024 C. civ., exprimând ideea că termenul, ca modalitate a contractului, se interpretează ca fiind stipulat în favoarea debitorului ori de câte ori contractul nu prevede altfel; cea consfinţită prin art. 1027 C. civ., conform căruia, în ipoteza unei obligaţii alternative, alegerea prestaţiei ce trebuie efectuată o are debitorul, dacă în contract nu s-a stabilit contrariul. **I.d.c.s.** este consacrată şi prin texte din alte legislaţii naţionale, cum sunt, de exemplu: art. 1162 din Codul civil francez, art. 815 din Codul civil austriac etc.

IN FAVOREM NEGOTII (ÎN FAVOAREA COMERŢULUI), expresie latină desemnând în general orice regulă juridică care prin specificul ei este de natură să faciliteze derularea rapidă a raporturilor comerciale. Are, de pildă, acest caracter regula potrivit căreia în privinţa condiţiilor de formă ale contractelor de comerţ internaţional părţile au deplină libertate, necerându-se forma scrisă a acestor contracte decât în mod cu totul special; lipsa oricăror formalităţi favorizează comerţul, fiind impusă de cerinţa rapidităţii afacerilor: redactarea unui înscris ar putea constitui o cauză de întârziere a încheierii afacerilor comerciale internaţionale. Convenţia de la New York din 1958 stabileşte că recunoaşterea şi executarea sentinţei nu vor fi refuzate, la cererea părţii contra căreia ea este invocată, decât dacă aceasta face dovada, în faţa autorităţii competente a ţării unde recunoaşterea şi executarea sunt cerute, că există vreuna din cauzele de nevaliditate prevăzute de Convenţie; se consacră astfel o prezumţie *iuris tantum* de regularitate a sentinţei arbitrale, prezumţie ce dă expresie unei măsuri **i. f.n.** menită să faciliteze eficacitatea extrateritorială a sentinţelor arbitrale.

IN LIMINE LITIS (LA ÎNCEPUTUL PROCESULUI), expresie latină utilizată în procedura contencioasă pentru a învedera cerinţa că anumite excepţii pot fi invocate numai înaintea tuturor celorlalte excepţii. În arbitrajul de comerţ internaţional, excepţiile privind competenţa arbitrilor (inexistenţa, nulitatea ori caducitatea clauzei compromisorii) pot fi opuse numai i. l. l.

INPUT-OUTPUT, denumire generică dată metodei de analiză şi previzionare a structurii producţiei, folosind ca element de referinţă legăturile şi interdependenţele dintre ramurile acesteia (adică ale producţiei). Prin utilizarea acestei metode pot fi scoase în evidenţă atât efectele directe, cele indirecte, cât şi efectele cumulate pe care le generează asupra economici naţionale , modificarea structurii şi/sau volumului schimburilor cu străinătatea.

INSIDER TRADING, expresie preluată din jargonul bursier american pentru a desemna practica ilicită de utilizare în interes propriu de către agenţii de bursă a informaţiilor confidenţiale obţinute de ei de la clienţii lor în exercitarea activităţilor specifice profesiunii lor.

INSOLVABILITATE, starea deficitară a patrimoniului debitorului, concretizată în depăşirea valorică a elementelor active de către elementele pasive, având drept consecinţă imposibilitatea, pentru creditorii acestuia, de a obţine prin executare silită plata datoriilor ajunse la scadenţă.

INSOLVENŢĂ COMERCIALĂ, împrejurare ce declanşează precedura falimentului şi care constă in imposibilitatea manifestă a debitorului de a plăti datoriile sale comerciale. Starea de i.c. nu presupune în mod necesar ca activul patrimoniului debitorului să fie mai mic decât pasivul acestuia; ea poate surveni chiar atunci când activul depăşeşte pasivul, dacă elementele active nu pot satisface în ritm constant nevoile de acoperire a pasivului (cum sunt cazurile în care elementele active nu au caracter lichid, sau, fiind investite în operaţii de lungă durată, nu pot fi afectate plăţii datoriilor). Tot astfel, depăşirea activului de către pasiv nu comportă în mod obligatoriu apariţia unei stări de i.c.: debitorul care are o stare deficitară a patrimoniului poate evita intrarea în imposibilitatea de plată obţinând credite. I.c. implică neplata datoriilor

ajunse la scadenţă, dar nu orice neplată este expresia unei asemenea stări; debitorul poate refuza plata şi pentru alte motive decât imposibilitatea de plată, cum ar fi convingerea lui că nu datorează plata, sau că nu s-a împlinit scadenţa etc. **I.c.** trebuie să rezulte din fapte revelatorii directe (de exemplu mărturisirea debitorului, protestarea cambiilor etc.) sau indirecte (cum ar fi neîndeplinirea unor obligaţii comerciale asumate, încheierea unor tranzacţii net dezavantajoase etc.).

INSTINET (Institutional Network Corporation), termen ce desemnează una din componentele pieţei bursiere din S.U.A. unde se tranzacţionează blocuri de titluri între investitorii instituţionali cu reduceri de costuri. Este numită şi piaţa a patra, este o piaţă electronizată pe care o gestionează firma care îi dă şi denumirea.

INSTITUŢIE DE DECONTARE (prin card), denumire generică dată băncii de emisiune a monedei în care este descrisă plata, sau persoanei juridice care deschide *agenţilor de decontare*, ori, după caz, direct *participanţilor la decontări*, conturi prin care au loc între aceştia *transferuri de fonduri* prin care se realizează *decontarea finală*, la banca de emisiune, *finală* şi *ultimă*. V. şi **participanţi la decontare; transfer de fonduri; decontare prin card; decontare finală; decontare finală şi ultimă.**

INSTITUŢIE SPECIALIZATĂ A NAŢIUNILOR UNITE, structură organizatorică creată în cadrul O.N.U. având o autonomie funcţională şi decizională într-un anumit domeniu al cooperării economice şi tehnico-ştiinţifice internaţionale. Se înfiinţează pe baza unui acord interguvernamental multilateral şi este o entitate organizatorică ce are relaţii de coordonare (pentru majoritatea aspectelor activităţii desfăşurate), iar pentru anumite probleme, relaţii de subordonare faţă de O.N.U. **I. s. n. u.** are acte constitutive şi regulamente proprii de organizare şi funcţionare, are membri distincţi faţă de cei ai altor structuri similare, are buget propriu şi organizare de sine stătătoare, precum şi competenţa de a-şi stabili pe aceste baze în mod independent, direcţiile şi programele de acţiune. **I. s. n. u.** se manifestă ca atare în virtutea unui acord încheiat de aceasta cu O.N.U., prin care sunt reglementate relaţiile reciproce. Res-

pectivul acord cuprinde prevederi cu referire la: reprezentarea reciprocă la reuniuni internaţionale; schimbul de documente şi informaţii; prezentarea unor rapoarte către adunarea generală O.N.U. (fie în mod direct, fie prin intermediul E.C.O.S.O.C.); transpunerea în practică de către **i. s. u. n.** a recomandărilor O.N.U. etc. În structura organizatorică actuală a O.N.U. funcţionează 16 instituţii specializate, România având calitatea de membru al fiecăreia dintre acestea.

INSTRUMENT DE CAPITAL, sintagmă ce desemnează titlul financiar emis de o societate comercială către acţionarii săi şi care exprimă şi consacră drepturile acestora. **I. c.** este utilizat pentru mobilizarea capitalului propriu. Sin. *instrument de proprietate.*

INSTRUMENT DE DATORIE, denumire generică dată activului financiar reprezentând promisiunea scrisă a emitentului de a rambursa o datorie. Se utilizează pentru mobilizarea capitalului de împrumut.

INSTRUMENT DE PROPRIETATE, v. **instrument de capital.**

INSTRUMENT MONETAR, varietate a instrumentului de datorie pe termen scurt având un grad de lichiditate ridicat. Au acest caracter: certificatele de depozit bancar; accepturi bancare; bonuri de tezaur etc.

INSTRUMENTE DE CREDIT, denumire generică dată în activitatea bancară titlurilor de credit pe termen scurt în virtutea cărora beneficiarul lor dobândeşte dreptul de a primi la vedere sau într-un termen scurt o anumită sumă de bani. În majoritatea cazurilor astfel de titluri se înfăţişează sub formă de *cambii.* V. şi **cambie**

INSTRUMENTE DE PLATĂ, concept ce desemnează totalitatea înscrisurilor comerciale în valută (cambia, biletul la ordin, cecul) care înlocuiesc mijloacele tradiţionale de plată (aurul, valutele etc.) şi care pot fi utilizate pentru reglementarea lichidării unor creanţe internaţionale. Ele sunt titluri de credit şi ca urmare se includ în sfera noţiunii de devize.

INSTRUMENTE DE PLATĂ COMPENSABILE, denumire dată instrumentelor de plată interbancare de mică valoare acceptate în compensarea mul-

tilaterală interbancară. Au acest caracter ordinul de plată şi cecul barat. V. şi **compensare multilaterală interbancară.**

INSTRUMENTE DE POLITICĂ COMERCIALĂ, v. **politică comercială.**

INSTRUMENTE DE RATIFICARE, v. **ratificare.**

INTEGRARE ECONOMICĂ, sintagmă utilizată în terminologia economică şi juridică pentru a exprima forma specifică de concretizare a fenomenului de adâncire a *interdependenţelor economice* între două sau mai multe state. **I. e.** poate avea loc în plan subregional, regional şi chiar interregional. În ultimele decenii au apărut şi s-au dezvoltat grupări economice de state în toate zonele geografice, urmărind ca scop armonizarea şi concentrarea politicilor lor economice şi comerciale. Pe aceste baze, în funcţie de gradul de integrare convenit a fost asigurată libera circulaţie a forţei de muncă, a capitalurilor şi a mărfurilor între ţările membre. **I. e.** europeană înfăptuită în cadrul Uniunii Europene constituie un exemplu elocvent şi relevant în acest sens. Ea vizează în final crearea unor zone ale liberului schimb, crearea de uniuni vamale, de uniuni de ramură (private, de stat şi mixte), de societăţi transnaţionale, ca premise pentru realizarea unor uniuni economice, monetare şi politice de tip federativ şi cu caracter supranaţional. Au fost create organisme internaţionale guvernamentale cu componenţe supranaţionale ce au o anumită independenţă faţă de statele membre şi competenţa de a adopta acte obligatorii prin vot majoritar. În cadrul acestui mecanism au fost adoptate numeroase reguli de drept comunitar, dintre care o parte au fost impuse direct şi imediat statelor membre, deşi nu au fost introduse în prealabil în dreptul intern al statelor membre.

INTENŢIA COMUNĂ REALĂ A CONTRACTANŢILOR, expresie prin care se desemnează adevărata voinţă juridică a celor care se obligă printr-un contract. Constituie un criteriu important pentru interpretarea contractelor, inclusiv a celor de comerţ internaţional: contractul se interpretează în conformitate cu intenţia comună, reală a părţilor la momentul încheierii lui. Atunci când există o concordanţă deplină între sensul literal al clauzelor contrac-

tuale şi **i. c. r. c.**, această intenţie poate fi desprinsă fără dificultate din conţinutul contractului; descifrarea ei este însă dificilă când lipseşte o atare concordanţă, ca şi atunci când declaraţiile părţilor nu reflectă intenţia lor reală. Ultima ipoteză a primit soluţii diferite în legislaţiile naţionale ale diferitelor state. Astfel, codurile civile ale ţărilor de drept continental au consacrat principiul conform căruia contractele se interpretează în armonie cu intenţia comună reală a părţilor, şi nu după sensul literal al termenilor; acest principiu se aplică numai în măsura în care ar fi probată o intenţie comună reală a părţilor diferită de sensul literal al termenilor. În dreptul anglo-american (*common law*) a fost consacrată o altă regulă: dacă termenii contractului nu sunt ambigui, ei trebuie interpretaţi potrivit sensului lor evident (*plain meaning*); voinţa părţilor este luată în considerare numai în măsura în care s-a manifestat şi cum s-a manifestat, pentru determinarea ei folosindu-se chiar înscrisul întocmit şi semnat de părţi. Diferenţa între cele două concepţii legislative, considerate prin prisma felului cum ele sunt aplicate în practică, apare mai mult de nuanţă decât de principiu, în fapt, soluţiile adoptate de dreptul civil continental corespunzător celor adoptate de dreptul anglo-american. Convenţia Naţiunilor Unite asupra contractelor de vânzare internaţională de mărfuri stabileşte că indicaţiile şi comportarea unei părţi trebuie interpretate potrivit intenţiei acesteia, atunci când cealaltă parte cunoştea sau nu putea să cunoască această intenţie. Practica internaţională comercială oferă mai multe criterii pentru determinarea **i.c.r.c.** în eventualitatea că această intenţie nu poate fi stabilită pe baza conţinutului contractului; dintre acestea se impune cu deosebire cel de a se considera intenţia pe care s-ar putea să o aibă orice altă parte contractantă rezonabilă din lumea afacerilor comerciale internaţionale ce s-ar afla în aceeaşi situaţie cu contractanţii respectivi. Soluţia este inspirată din concepţia dreptului anglo-american privitoare la „persoane rezonabile" care s-ar afla în aceeaşi situaţie cu părţile; această concepţie şi-a găsit ecou în Convenţia Naţiunilor Unite asupra contractelor de vânzare internaţională de mărfuri. **I. c. r. c.** este un criteriu subiectiv de interpretare a contractului de comerţ internaţional; el trebuie asociat, la nevoie, cu alte

criterii obiective, cum ar fi: împrejurările în care a fost încheiat contractul, natura activităţii la care se referă contractul, categoria profesională a părţilor, uzanţele comerciale în domeniul de activitate respectiv, obişnuinţele care s-au stabilit între părţi etc. Regula în ce priveşte determinarea **i.c.r.c.** este că până la proba contrară această intenţie este cea pe care părţile contractante aflate în aceeaşi situaţie ar fi avut-o în mod rezonabil la momentul încheierii contractului lor.

INTERDICŢII LA IMPORT/EXPORT, denumire generică dată măsurilor de politică comercială impuse de interese economice, sociale sau politice in virtutea cărora operaţiunile de import sau cele de export având ca obiect anumite mărfuri sau vizând totalitatea mărfurilor dintr-o anumită ţară sau din mai multe ţări sunt interzise temporar sau permanent. Raţiunile care legitimează instituirea **i. i./e.** sunt în majoritatea cazurilor de natură protecţionistă sau de discriminare economică şi politică. Uneori astfel de interdicţii au caracter de sancţiune, caz in care aplicarea lor se face în armonie cu principiile înscrise în Carta O.N.U. şi vizează schimburile comerciale cu ţări care se fac vinovate de încălcarea normelor fundamentale ale relaţiilor dintre state. Modul de realizare al **i. i./e.** presupune ca regulă instituirea unor bariere netarifare de natură să antreneze o limitare cantitativă directă a importurilor. Concret **i. i./e.** se traduc în fapt prin refuzul organelor de stat abilitate de a elibera licenţe la import pentru produsele vizate. Ca varietăţi de **i. i./e.** în afară de forma curent practicată ce se înfăptuieşte în modul arătat, mai pot fi semnalate *interdicţiile selective şi temporare*, precum şi *interdicţiile totale*. V. şi **interdicţii selective şi temporare la import/export; interdicţii totale la import/export.**

INTERDICŢII PRIVIND EXERCITAREA ACTIVITĂŢII COMERCIALE, denumire generică dată scoaterii în afara legii a săvârşirii anumitor activităţi comerciale ce nu pot fi exercitate pe baza liberei iniţiative. Instituirea lor este dictată de interese generale ale societăţii de ordin economic, social sau moral iar nesocotirea lor este sancţionată cu nulitatea actului juridic având ca obiect astfel de activităţi. Printre activităţile de acest gen menţionate de lege

sunt: activităţile, care potrivit legii penale, constituie infracţiuni sau sunt contrare unor dispoziţii legale cu caracter imperativ; activităţile care constituie monopol de stat (în condiţiile stabilite de lege); fabricarea sau comercializarea de droguri sau narcotice în alt scop decât de medicament; imprimarea hărţilor cu caracter militar etc.

INTERDICŢII SELECTIVE ŞI TEMPORARE LA IMPORT/EXPORT, varietate de interdicţii la import/export practicate de anumite ţări în scopul de a se păstra echilibrul dintre cererc şi ofertă la anumite mărfuri pe perioade de timp limitate. V. şi **interdicţii la import/export.**

INTERDICŢII TOTALE LA IMPORT/EXPORT, varietate de interdicţii la import/export instituite de o anumită ţară sau o grupare de state, în cazul în care între acea ţară sau respectiv acel grup de state şi alte ţări sau grupuri de state survin tensiuni grave, în relaţiile lor economice, cunoscute sub denumirea de războaie comerciale. Asemenea interdicţii vizează ansamblul relaţiilor economice şi comerciale dintre statele implicate. V. şi **interdicţii la import/export.**

INTERMEDIAR FINANCIAR, denumire generică dată agentului pieţii financiare care asigură transferul fondurilor de la deţinători la utilizatori, sens in care achiziţionează active financiare de la cei dintâi şi emite propriile sale active financiare către cei din urmă. Au această calitate, într-o formă tipică, băncile comerciale.

INTERMEDIAR PENTRU VALORI MOBILIARE, persoană juridică legal autorizată de Comisia Naţională a Valorilor Mobiliare să exercite intermedierea de valori mobiliare cu titlu profesional, ca fapt de comerţ, fie în cont propriu (dealer), fie în contul unor terţi (broker). V. şi **broker, dealer.**

INTERMEDIERFA ÎN COMERŢUL INTERNAŢIONAL, activitate depusă de către o altă persoană (fizică sau juridică) decât titularul interesului, pe seama acestuia, lucrând în numele titularului interesului sau în nume propriu. Implică în majoritatea cazurilor reprezentarea de către intermediar a persoanei pentru care acţionează. În condiţiile actuale — caracterizate prin sporirea şi diversificarea producţiei pentru export, realizarea unor produse de calitate

superioară (competitive pe piaţa mondială) obţinute prin valorificarea superioară a materiilor prime şi introducerea tehnologiilor moderne, creşterea eficienţei economice a întregii activităţi de comerţ exterior şi aşezarea acestei activităţi pe principii noi economice — se înregistrează o extindere a sferei intermedierii şi o diversificare a formelor sub care aceasta se poate înfăţişa, forme între care instituţia reprezentării nu se regăseşte. Intermedierea se concretizează în principal în activitatea de interpunere între producător şi consumatorul final; considerată în sens larg, ea include şi modalităţi de comercializare a mărfurilor sau a prestărilor de servicii în care instituţia reprezentării nu-şi găseşte locul, operaţiunile fiind săvârşite de către o persoană (ce are calitatea de comerciant) în numele şi pe seama sa, sau în interesul altei persoane, căreia îi asigură o desfacere mai eficientă a mărfurilor ori a serviciilor. De regulă intermedierea comportă o mare varietate de agenţi şi reprezentanţi comerciali, având regimuri juridice deosebite, corespunzător specificului contractului încheiat. În dreptul continental se utilizează o terminologie diferită pentru a distinge persoana care acţionează în numele şi pe seama reprezentatului. De aceea se acţionează în nume propriu dar pe seama reprezentatului: intermediarii din prima grupă sunt denumiţi, în legislaţia română, „reprezentanţi, mandatari", în legislaţia franceză *„agents commerciaux"*, în legislaţia italiană *„agenti"*, în legislaţia elveţiană *„agents"*, în cea belgiană *„représentants de commerce"*; intermediarii din cea de-a doua grupă sunt desemnaţi în general prin termenul „comisionari". Diferenţa de terminologie este un reflex al diferenţei de poziţie juridică ce caracterizează pe intermediarii din cele două grupe: cei dintâi rămân personal în afara contractului la încheierea căruia au contribuit, în schimb ceilalţi devin ei înşişi parte la contract. În sistemul de *common law* se disting: intermediari care se află într-un raport de subordonare sau dependenţă faţă de cel pe seama căruia lucrează şi intermediari independenţi sau autonomi (*agents*); cei făcând parte din ultima grupă au denumiri diferite: *factor, mercantile agent, broker*, dar sunt supuşi aceluiaşi regim juridic. Participarea intermediarilor (persoane fizice sau persoane juridice) la desfăşurarea operaţiilor comerciale inter-

naţionale a devenit în prezent o necesitate, datorită complexităţii, frecvenţei şi realizării acestor operaţii pe o arie geografică practic nelimitată. Intermedierea a dobândit în prezent caracterul unei îndeletniciri, iar intermediarii au ajuns la o diversificare şi specializare atât de mare şi sunt atât de necesari încât unele activităţi din domeniul comerţului internaţional nici nu mai pot fi concepute fără participarea acestor intermediari. Specializarea şi competenţa profesională a acestora se exprimă prin contribuţia cu totul deosebită ce o aduc la grăbirea, înlesnirea şi înfăptuirea afacerilor comerciale; unele operaţiuni comerciale moderne se realizează cu ajutorul unor instrumente juridice care prezintă caracter complex, implicând şi elemente de intermediere (*factoring*, contractul de cesiune, *franchising, leasing* etc.). Pe plan contractual, intermedierea se poate exprima prin: contractul de mandat comercial, contractul de comision, contractul de concesiune exclusivă, contractul de *franchising*.

INTERPRETAREA CONTRACTULUI DE COMERŢ INTERNAŢIONAL, operaţie logico-juridică efectuată în scopul determinării conţinutului contractului în genere şi a fiecăreia dintre clauzele acestuia în parte. Prezintă o importanţă deosebită, fiind strâns legată de executarea contractului, pe care o influenţează în mod direct; multe dintre litigiile ivite cu prilejul executării contractului se datoresc interpretărilor diferite ce pot fi date uneia şi aceleiaşi clauze sau noţiunilor pe care le cuprinde. Poate interveni mai înainte şi independent de orice litigiu, adică într-o fază juridică necontencioasă, fiind legitimată de faptul că acei care vor să execute contractul în mod loial şi de bună-credinţă au în mod obişnuit nevoie de unele reguli de interpretare când stipulaţiile contractuale ce li se oferă sunt insuficient de clare, ambigue, fiind susceptibile să genereze îndoieli şi incertitudini, incompatibile cu exigenţele comerţului internaţional. I. c. c. i. este guvernată de *lex contractus* (indiferent care va fi aceasta şi cum va fi ea desemnată), deoarece de rezultatele acestei operaţiuni depinde determinarea conţinutului contractului, deci toate efectele lui, inclusiv modificarea ulterioară a acestora din iniţiativa părţilor contractante. Dar interpretarea contractelor internaţionale făcută potrivit

principiilor dreptului naţional sau intern dă satisfacţie exigenţelor comerţului internaţional numai în măsura în care urmează reguli şi metode compatibile cu viaţa afacerilor comerciale internaţionale, cum ar fi, de exemplu, regulile de simplă logică sau cele care exprimă norme de echitate şi loialitate comercială, adică reguli ce, fiind inerente interpretării contractelor, rămân independente de orice aderenţă naţională. Asemenea reguli se întregesc cu unele uzanţe comerciale impuse pe scară tot mai largă de dinamica afacerilor comerciale internaţionale şi uniformizate de către Camera Internaţională de Comerţ din Paris. Principalele reguli de interpretare sunt: *a) buna-credinţă*: interpretarea contractelor trebuie făcută potrivit principiilor de bună-credinţă în relaţiile internaţionale, reciproc avantajoase, cu excluderea oricărei discriminări întemeiate pe deosebirile existente între ţările cu sisteme social-economice diferite sau între ţările dezvoltate şi cele în curs de dezvoltare; *b) intenţia comună (reală) a părţilor contractante*: interpretarea se face ţinându-se seama de intenţia reală a părţilor, aşa cum aceasta s-a conturat şi a fost exprimată la momentul încheierii contractului, iar nu după sensul literal al termenilor; în acest scop se au în vedere nu numai elementele intrinseci ale contractului, ci şi cele extrinseci, mai cu seamă negocierile purtate între părţi, obişnuinţele stabilite între ele, uzanţe existente în domeniul respectiv, precum şi comportamentul ulterior al contractanţilor; *c) dreptul uniform*: interpretarea contractelor încheiate pe baza unor norme de drept material uniform se face luându-se în considerare caracterul internaţional al normelor respective, precum şi necesitatea asigurării aplicării lor unitare; *d) principiile generale din care se inspiră dreptul uniform*: rezolvarea problemelor ce privesc materii guvernate de dreptul material uniform pentru care nici acest drept şi nici contractul încheiat pe baza lui nu oferă soluţii exprese va fi făcută în armonie cu principiile generale din care dreptul respectiv se inspiră, iar în lipsa unor asemenea principii, în conformitate cu legea aplicabilă potrivit normelor conflictuale; *e) legea aplicabilă*: interpretarea contractului se face, atunci când lipseşte un drept material uniform în materia respectivă, potrivit criteriilor prevăzute de legea ce-i este aplica-

cabilă conform normelor conflictuale, ţinându-se seama de clauzele contractuale şi de uzanţele comerciale internaţionale; *f) legea, echitatea şi obiceiul*: contractele produc, alături de efectele expres prevăzute de părţi, şi toate consecinţele pe care legea, echitatea şi obiceiul le deduc după natura obligaţiei; *g) dreptul organului de jurisdicţie de a înlătura inadvertenţele terminologice din contract*: ori de câte ori părţile utilizează termeni improprii, fie pentru definirea a însuşi contractului, fie pentru determinarea clauzelor stipulate în cuprinsul acestuia, organul de jurisdicţie competent are îndreptăţirea să înlăture inadvertenţele respective şi să restabilească atât calificarea, cât şi efectele ce decurg din voinţa comună reală a contractanţilor; *h) actus interpretandus est potius ut valeat quam ut pereat*: clauza contractuală susceptibilă de mai multe înţelesuri trebuie interpretată mai degrabă în sensul în care poate să producă un efect juridic decât în acela în care ar fi improprie să producă vreun asemenea efect; *i) orice clauză trebuie interpretată în sensul cel mai adecvat naturii contractului*: dacă o clauză contractuală este susceptibilă de mai multe înţelesuri, toate proprii pentru a produce efecte juridice, acea clauză trebuie interpretată în sensul cel mai adecvat naturii contractului; *j) clauzele se interpretează unele prin altele*: toate stipulaţiile contractuale se interpretează unele prin altele, urmând ca fiecare dintre ele să primească sensul ce rezultă din întregul contract; *k) in dubio contra stipulantem*: în caz de ambiguitate, stipulaţiile propuse de către una dintre părţi sunt interpretate în favoarea celeilalte părţi; *l) clauzele obişnuite se subînţeleg*: în orice contract, clauzele obişnuite se subînţeleg, chiar dacă ele nu sunt prevăzute în mod expres de către părţi; *m) obiceiul sau uzanţele locului*: ori de câte ori din intenţia părţilor nu rezultă că ele au înţeles să se oblige conform obiceiului sau uzanţelor existente la locul executării contractului, clauzele acestuia urmează să se interpreteze potrivit obiceiului şi uzanţelor existente la locul încheierii contractului; *n) obiectul contractului este limitat la prestaţia avută în vedere de părţi*: oricât de generali ar fi termenii în care este redactat contractul, acesta trebuie interpretat în sensul că nu conţine decât prestaţia asupra căreia se pare că părţile şi-au propus a contracta; *o) obligaţia părţilor nu poate fi restrânsă*

la cazul pus în contract pentru explicarea ei: indicarea, în cuprinsul contractului, a unui caz pentru a se explica obligaţia izvorâtă din acel contract nu trebuie interpretată în sensul că ar da expresie voinţei părţilor de a-şi restrânge angajamentul pe care îl aveau de drept în cazurile nespecificate; *p) asigurarea echivalenţei prestaţiilor*: fiind cu titlu oneros, contractele de comerţ internaţional se interpretează, ori de câte ori există îndoieli cu privire la conţinutul lor, în sensul care ar fi de natură să asigure pe cât posibil echivalenţa prestaţiilor; *r) prevalenţa clauzelor exprese*: orice clauză expresă are prevalenţă asupra oricărei prevederi contrare din condiţiile generale sau contractul model pe baza căruia s-a încheiat contractul concret; *s) practica de comerţ internaţional recunoscută*: ori de câte ori în cuprinsul contractului sunt folosite expresii sau clauze obişnuite în operaţiile comerciale, acestea vor fi interpretate potrivit sensului în care sunt utilizate în practica de comerţ internaţional recunoscută. Un rol important în i. c. c. i. revine clauzelor şi uzanţelor comerciale. Cu toate că şi unele şi altele au o sursă internaţională şi un conţinut uniform, în covârşitoarea majoritate a cazurilor nu sunt de aplicare universală, primind semnificaţii diferite în diverse zone ale planetei. Astfel, unii termeni comerciali uzuali au primit interpretări diferite prin INCOTERMS-1990 faţă de cele ce le-au fost date de către RAFTD-1941; de aceea, Consiliul Economic Româno-American recomandă părţilor dintr-un contract de vânzare comercială româno-american să insereze în contract o clauză specială prin care să precizeze expres că au convenit să acorde semnificaţia atribuită acelor termeni de către una sau alta dintre cele două codificări sancţionate. I. c. c. i. priveşte atât probleme de drept, cât şi chestiuni de fapt. De exemplu, potrivit clauzelor inserate într-un contract guvernat de legea română sau de legea franceză pentru comensurarea obiectului acelui contract urmează să fie utilizate unităţi de măsură din sistemul anglo-american, care sunt diferite faţă de cele specifice sistemului metric în vigoare în România şi Franţa; înţelesul clauzelor respective va fi descifrat recurgându-se fie la dispoziţiile legii engleze, fie la dispoziţiile legii americane.

INTERVENŢIE VALUTARĂ, sintagmă prin care se desemnează demersurile făcute de băncile centrale pe pieţele valutare în vederea influenţării cursurilor de schimb prin vânzare sau cumpărare de monedă naţională. Ca efect al **i. v.** se creează artificial fie o cerere suplimentară, fie o ofertă suplimentară de monedă naţională. Prin **i. v.** banca centrală tinde să producă consolidarea monedei naţionale cumpărând cantităţi importante din aceasta; ca urmare cursul monedei naţionale faţă de valutele străine creşte şi în aceeaşi măsură aceasta se fortifică. Dar banca centrală uneori este interesată să determine o ieftinire a monedei naţionale, caz în care ea va pune în vânzare pe piaţa valutară importante cantităţi din această monedă şi totodată va cumpăra masiv valute străine. Surplusul de monedă proprie astfel creat pe piaţa valutară antrenează implicit scăderea cursului acestei monede. Este posibil ca **i. v.** să se producă concertat în sensul că mai multe bănci centrale convin să intervină pe piaţă cu scopul întăririi sau slăbirii unei anumite monede naţionale în raport cu celelalte valute.

INTUITU PERSONAE (ÎN VEDEREA PERSOANEI), element subiectiv care se concretizează în consideraţia pe care o are un contractant faţă de persoana celuilalt contractant şi care îndeplineşte un rol decisiv la încheierea anumitor contracte, iar în domeniul societăţilor comerciale constituie unul dintre criteriile de clasificare a acestora. În raport cu importanţa pe care **i.p.** o prezintă în cadrul fiecărei societăţi comerciale, acestea pot fi împărţite în două grupe, şi anume: societăţi de persoane şi societăţi de capitaluri. Unele cauze de dizolvare a societăţilor comerciale ţin de asemenea de importanţa pe care o are **i.p.** în tipul respectiv de societate; astfel, în societăţile de persoane sunt cauze de dizolvare şi: moartea unui asociat, incapacitatea, interdicţia de a exercita profesiunea de comerciant, falimentul unui asociat. Societatea în nume colectiv, cea în comandită simplă şi cea în participaţie sunt societăţi de persoane, pentru că asociaţii se cunosc şi se asociază pe baza încrederii reciproce, elementul **i.p.** având un rol decisiv la constituirea acestor societăţi; de asemenea, la societatea cu răspundere limitată asociaţii se angajează **i.p.** Societăţile mixte,

chiar în cazul în care ele au forma juridică a societăţilor pe acţiuni, se disting printr-un vădit caracter **i.p.**, încrederea reciprocă a părţilor având un rol esenţial la constituirea lor. Contractul de factoring prezintă un evident caracter **i.p.**

INVESTITOR INSTITUŢIONAL, denumire dată anumitor organizaţii (precum: băncile, companiile de asigurări, fondurile mutuale, fondurile de pensii etc.) care tranzacţionează importante volume de titluri financiare.

INVESTITOR STRATEGIC, denumire generic, dată acţionarului sau grupului de acţionari ce deţine o importantă cotă din capitalul social şi deci implicit din voturile în adunarea generală a acţionarilor unei societăţi, de natură să-i asigure participarea durabilă la gestionarea acelei firme. În practică este calificat **i. s.** cel ce a achiziţionat peste 30% din capitalul social şi deci implicit deţine un procent corespunzător din drepturile de vot din cadrul adunării generale a acţionarilor.

INVESTIŢIE, plasament de capital în întreprinderi industriale, agricole sau comerciale în scopul constituirii de noi mijloace de producţie precum şi pentru formarea şi completarea stocurilor şi rezervelor cu scopul obţinerii de profituri. Când **i.** se fac în unităţi productive se numesc **i. productive**. Asemenea **i.** au un rol deosebit de important în dezvoltarea economică a ţării. Ponderea cea mai importantă a **i. productive** este orientată spre: înlocuirea de capitaluri fixe; modernizarea mijloacelor de producţie existente; reprofilarea activităţii unor întreprinderi; în mai mică măsură **i. productive** se concretizează în crearea de noi capacităţi de producţie. V. şi **investiţie colectivă; investiţie brută de capital; investiţie netă de capital; investiţie de înlocuire.**

INVESTIŢIE BRUTĂ DE CAPITAL, denumire generică dată investiţiilor totale făcute de o întreprindere, o administraţie, o familie într-o perioadă de timp determinată în detrimentul acumulării nete de capital, a economisirii unei părţi a venitului încasat de agenţii economici cât şi a fondului de amortizare constituit. V. şi **investiţie**.

INVESTIŢIE COLECTIVĂ, varietate de investiţie care se distinge prin aceea că este făcută de administraţie. V. şi **investiţie**.

INVESTIŢIE DE ÎNLOCUIRE, denumire generică dată investiţiilor făcute cu finalitatea menţinerii venitului preexistent şi conservarea potenţialului de producţie existent. V. şi **investiţie**.

INVESTIŢIE EXTERNĂ, denumire generică dată operaţiunilor de plasare de mijloace financiare în activităţi economice pe termen lung în străinătate. **I. e.** pot fi: *directe* şi *de portofoliu*. În condiţiile actuale caracterizate prin extinderea şi diversificarea continuă a cooperării economice şi tehnico-ştiinţifice internaţionale se practică forme noi de **i. e.** precum: coparticiparea la construirea unor obiective economice în străinătate prin acordarea de credite pe termen lung, rambursabile în produse; participarea a două sau mai multe firme la construirea în comun a unor obiective economice care rămân în proprietatea beneficiarului din ţara în care se situează amplasamentul; constituirea de societăţi mixte de producţie, de comercializare, de consulting etc. în care cota de participare a investitorului străin este limitată de legislaţiile din anumite ţări la un procent inferior celui de 50%, iar în armonie cu legislaţiile din alte ţări (precum cea din România) nu este limitată la un procent anume prestabilit care să reprezinte plafonul maxim admisibil al acesteia. V. şi **investiţie externă directă; investiţie externă de portofoliu.**

INVESTIŢIE EXTERNĂ DE PORTOFOLIU, varietate de investiţie externă concretizată în plasamente de fonduri în străinătate în achiziţionarea de valori mobiliare (acţiuni, obligaţiuni, titluri de credit). De regulă **i. e. p.** presupune cumpărarea de hârtii de valoare emise de firme sau state străine. Firma care finanţează (prin cumpărarea de acţiuni sau de obligaţiuni) nu participă la conducerea activităţii economice a firmei emitente şi nici nu deţine controlul asupra acesteia. V. şi **investiţie externă.**

INVESTIŢIE EXTERNĂ DIRECTĂ, varietate de investiţie externă concretizată în plasarea de fonduri într-un obiectiv economic nou creat care funcţionează în străinătate, în vederea obţinerii unui anumit grad de control asupra acestuia. Au caracter de **i. e. d.** plasamentele de fonduri vizând: construirea de obiective industriale şi civile; livrarea de maşini şi utilaje, de documentaţii tehnice şi acorda-

rea de asistenţă tehnică în cadrul participării la societăţi comerciale constituite în străinătate; crearea de filiale sau sucursale în străinătate; cumpărări de acţiuni sau de părţi sociale din capitalul unor firme existente în străinătate; participarea a două sau mai multe firme din ţări diferite la coproducţia unor mărfuri noi, presupunând punerea în lucrare a unor tehnologii noi, a rezultatelor unor cercetări ştiinţifice; efectuarea unor prestări de servicii în domeniul managementului, marketingului etc. V. şi **investiţie externă**.

INVESTIŢIE NETĂ DE CAPITAL, denumire generică dată investiţiei făcută prin excelenţă în detrimentul acumulării şi al economisirii veniturilor încasate în perioada de timp ca fiind considerată de referinţă. V. şi **investiţie**.

INVESTIŢIE STRĂINĂ, (în sensul legii române), sintagmă ce desemnează în mod generic plasamente de capital străin în România prin: constituirea de societăţi comerciale, filiale sau sucursale cu capital integral străin sau în asociere cu persoane fizice sau persoane juridice române; participarea la majorarea capitalului social al unei societăţi sau dobândirea de părţi sociale ori acţiuni la asemenea societăţi, precum şi de obligaţiuni sau alte efecte de comerţ; concesionarea, închirierea sau locaţia gestiunii a unor activităţi economice, servicii publice, unităţi de producţie ale unor regii autonome sau societăţi comerciale; dobândirea dreptului de proprietate asupra unor bunuri mobile sau imobile, a altor drepturi reale cu excepţia dreptului de proprietate asupra terenurilor; dobândirea de drepturi de proprietate industrială şi intelectuală; dobândirea de drepturi de creanţă sau alte drepturi referitoare la prestări cu valoare economică asociate unei investiţii; cumpărarea de spaţii de producţie sau alte clădiri, cu excepţia locuinţelor, altele decât cele auxiliare investiţiei, precum şi construirea lor; contractarea executării de lucrări de explorare, exploatare şi împărţire a producţiei în domeniul resurselor naturale. Aportul investitorilor străini poate consta în: capital în valută liber convertibilă; maşini, utilaje, mijloace de transport, subansamble, piese de schimb şi alte bunuri; servicii, drepturi de proprietate industrială şi intelectuală, brevete, licenţe, know-how, mărci de fabrică şi de comerţ, dreptul de

autor, traducător, editor, cunoştinţe şi metode de organizare şi conducere; profituri în valută liber convertibilă şi in lei obţinute în condiţiile legii din activităţile realizate în România. V. şi **investiţie**.

ISSUER, v. **emitent** (al unui titlu de valoare).

ISTORIC AL OPERAŢIUNILOR NAVEI, v. **statement of facts**.

IUDEX IUDICAT SECUNDUM ALEGATA ET PROBATA (JUDECĂTORUL JUDECĂ PE BAZA CELOR AFIRMATE ŞI PROBATE ÎN FAŢA SA), locuţiune latină exprimând cerinţa ca soluţia dată de judecător să se fundeze pe cele afirmate şi dovedite in faţa lui de către părţile litigante. Această cerinţă subzistă şi în domeniul dreptului comerţului internaţional. Astfel, atunci când părţile s-au referit la legea străină pentru a determina conţinutul contractului lor, sarcina probei acestei legi incumbă contractanţilor; organul de jurisdicţie nu se va putea întemeia pe cunoştinţele sale privind conţinutul legii respective chiar dacă acea lege i-ar fi foarte familiară (cum este, bunăoară, cazul în care legea invocată de părţi ar fi însăşi legea naţională a instanţei), ci numai pe probele administrate de părţi. Mai mult, dacă părţile au căzut de acord asupra conţinutului legii străine receptate contractual, arbitrul este ţinut de înţelegerea intervenită între ele într-un atare sens, chiar atunci când ea nu corespunde conţinutului real al legii respective.

IURA NOVIT CURIA (INSTANŢA CUNOAŞTE DREPTUL), locuţiune latină ce exprimă prezumţia că instanţa de judecată cunoaşte legile, fiind obligată să le cunoască. În temeiul acestei prezumţii, instanţa este ţinută să cunoască şi uzanţele normative, deoarece acestea ţin de autoritatea şi de puterea legii pe care o completează; în consecinţă, ele nu trebuie probate de către părţi, urmând a fi aplicate *ex officio*. Regula **i.n.c.** operează şi cu privire la arbitrajul de comerţ internaţional. Astfel, când în faţa Curţii de arbitraj comercial internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie Bucureşti se invocă un acord internaţional, nu este nevoie să se facă dovada acestuia, întrucât arbitrii, aidoma judecătorilor, trebuie să cunoască legea. Această regulă nu priveşte, însă, dreptul străin şi ca urmare acesta va trebui dovedit de către părţi în faţa organului arbitral.

I.U.V., unitate valorică I.A.T.A. *International Airways Transport Association* – Asociaţia Internaţională pentru Transportul Aerian. Această asociaţie a decis în anul 1975 utilizarea D.S.T. ca bază de exprimare a tarifelor, dobânzilor şi a altor sume; I.A.T.A. a modificat însă, neesenţial, D.S.T., pentru a-l face mai corespunzător scopurilor sale, denumindu-l în forma modificată I.U.V. *(Unity of Value).*

Î

ÎMPIEDICĂRI LA TRANSPORT, împrejurări ce pot surveni în timpul executării contractului de transport feroviar internaţional de mărfuri şi care crează, pentru calea ferată, o imposibilitate temporară de a-şi îndeplini obligaţia privind transportarea mărfii. Convenţia C.I.M. atribuie acest caracter mai multor situaţii, precum: suspendarea traficului, blocarea liniilor, inundaţii, accidente, calamităţi naturale, distrugeri, raţiuni de ordine publică etc. În asemenea situaţii, calea ferată urmează să decidă dacă va cere instrucţiuni de la predător sau dacă va continua transportul până la destinaţie pe o altă rută posibilă. Atunci când modificarea rutei nu este determinată de o culpă a căii ferate, aceasta din urmă are dreptul să perceapă taxa de transport corespunzătoare.

ÎMPRUMUT EXTERN, v. **credit.**

ÎMPRUMUT IPOTECAR, împrumut pe care debitorul îl garantează printr-o ipotecă instituită în favoarea creditorului asupra unui imobil ce-i aparţine în proprietate.

ÎMPRUMUT OBLIGATAR, varietate de împrumut presupunând mobilizarea capitalului de împrumut prin emisiunea de obligaţiuni. Un astfel de împrumut poate fi contractat numai de societăţile de capitaluri, deoarece numai acestea pot realiza emisiuni de obligaţiuni.

ÎMPUTERNICIRE DE REPREZENTARE, act juridic unilateral al unei persoane *(reprezentat)*, prin care aceasta abilitează o altă persoană *(reprezentant)* să încheie cu terţii unul sau mai multe contracte, în numele şi pe seama sa. Întinderea abilitării,

atât cu privire la contractele ce urmează a fi încheiate, cât şi referitor la discutarea clauzelor acelor contracte, depinde exclusiv de voinţa celui care abilitează. Legislaţiile unora din ţările făcând parte din sistemul de drept continental consacră ideea separării contractului de mandat comercial (ce se încheie între reprezentat şi reprezentant) de î. r. (ca act juridic unilateral al reprezentatului); alte legislaţii nu fac însă distincţie între mandat şi împuternicire.

ÎNCADRARE TARIFARĂ, operaţiune de determinare a poziţiei şi subpoziţiei tarifare, a secţiunii şi capitolului în care este înscris un produs supus vămuirii. Determinarea ei corectă asigură cunoaşterea exactă a nivelului taxelor vamale şi previne apariţia unor posibile neînţelegeri între importator sau exportator cu autorităţile vamale.

ÎNCEPUTUL PRESCRIPŢIEI, (în materie comercială), expresie prin care se desemnează momentul iniţial al prescripţiei extinctive, moment ce coincide, ca regulă generală, cu data naşterii dreptului la acţiune. Astfel, în cazul acţiunilor decurgând din contractul de societate sau din alte operaţiuni săvârşite de societate, prescripţia curge din ziua îndeplinirii formalităţilor prevăzute de lege; în cazul acţiunilor derivate din cambie şi din cec, prescripţia curge din ziua scadenţei, sau din ultima zi a termenului prevăzut de lege; în cazul acţiunilor intermediarilor, prescripţia începe să curgă din ziua terminării afacerii; prescripţia acţiunilor în anulare şi respectiv în reziliere a concordatului începe să curgă de la data când dolul a fost descoperit (pentru anulare) iar pentru reziliere de la expirarea scadenţei ultimei plăţi pe care falitul se obligă să o facă potrivit cu concordatul; prescripţia acţiunilor contra cărăuşului curge în cazul pieirii totale a bunurilor, de la data când bunurile ar fi trebuit să ajungă la destinaţie, iar în cazul în care este vorba de o pierdere parţială, avariere a bunurilor sau de o întârziere a primirii bunurilor din ziua primirii bunurilor de către destinatar etc.

ÎNCHEIERE A CONTRACTULUI DE COMERŢ INTERNAŢIONAL, expresie prin care se desemnează ultima fază a procesului de formare a contractului de comerţ internaţional. În practică, această expresie este

utilizată cu înţeles sinonim aceleia de formare a contractului de comerţ internaţional. Ca semnificaţie juridică ea este sinonimă cu aceea de perfectare a contractului. Covârşitoarea majoritate a contractelor de comerţ internaţional se încheie pe bază de condiţii generale (în ce priveşte fondul) sau de contracte-tip (care cuprind de cele mai multe ori şi condiţiile generale ale contractului respectiv), pe baza unor formulare sau modele, cu clauze standard etc. Cât priveşte condiţiile de formă, părţile au deplină libertate să stabilească ele însele forma în care să-şi îmbrace voinţa lor juridică; lipsa oricăror formalităţi constituie o regulă *in favorem negotii* pe care o impune cerinţa rapidităţii afacerilor, potrivit căreia întocmirea unui înscris ar fi de natură să întârzie încheierea afacerilor comerciale internaţionale. De aceea, forma scrisă se cere numai în mod cu totul special. Cei care participă la afacerile comerciale au o anumită competenţă profesională; totodată, ei sunt obligaţi să întocmească registre comerciale pentru evidenţa operaţiilor lor comerciale, registre ce în anumite condiţii pot fi utilizate ca instrumente de probă. Dovada actelor juridice în materie comercială este dominată de regula libertăţii probei fără limite de valoare; proba actelor juridice comerciale se poate face prin orice mijloc de dovadă, inclusiv prin martor şi prin prezumţii, fără a se ţine seama de normele restrictive prevăzute, în această privinţă, de către normele de drept civil. De aici decurg următoarele consecinţe: *a)* proba unui contract poate fi făcută şi prin alte mijloace decât prin înscrisul constatator al acelui contract sau printr-un început de dovadă concretizat într-un înscris (iar aceasta indiferent de valoarea contractului); *b)* în cazul în care s-a redactat un înscris şi se cere să se facă proba împotriva ori peste conţinutul lui, proba este liberă, în sensul că poate fi efectuată prin orice mijloace de dovadă, fără a fi nevoie de un început de dovadă scrisă (aşa cum se cere în cadrul dreptului civil); *c)* atunci când un contract sinalagmatic se redactează în formă scrisă nu este necesar ca înscrisul respectiv să îndeplinească formalitatea dublului (sau multiplului) exemplar şi aceea a datei certe rezultând dintr-o înregistrare a actului; *d)* proba datei unui contract comercial urmează aceleaşi reguli ca şi proba celorlalte elemente ale contractului respectiv, putându-se face prin

orice mijloace de dovadă, prin derogare de la dispoziţiile Codului civil conform cărora o atare probă poate rezulta numai din înregistrarea înscrisului sau din menţionarea actului sub semnătură privată într-un act autentic, ori din faptul morţii unuia dintre semnatari; *e)* în privinţa actelor juridice unilaterale prin care o parte se obligă faţă de cealaltă la plata unei sume de bani, nu se mai cere condiţia înscrierii pe act a menţiunii „bun pentru ...", urmată de semnătură, şi aceasta nici măcar în cazurile în care legea cere întocmirea actului în formă scrisă.

ÎNCHEIERE DE ÎNCHIDERE A PROCEDURII ARBITRALE, act procedural de finalizare a litigiului propriu acelor situaţii în care prin dispoziţii normative se stabileşte că nu este cazul să se pronunţe o sentinţă arbitrală. Este fundamental diferită de încheierea de şedinţă şi poate interveni în următoarele ipoteze: *a)* dacă reclamantul renunţă la cererea sa de arbitrare; o asemenea desistare are ca obiect dreptul procesual la acţiune şi nu trebuie asimilată cu renunţarea de fond, referitoare la însuşi dreptul material dedus în arbitrare, care legitimează pronunţarea unei sentinţe arbitrale; *b)* când completul de arbitri ia act că părţile s-au împăcat fără să fi cerut consfinţirea prin hotărâre a vreunei tranzacţii asupra căreia au convenit; *c)* în cazul în care litigiul a fost lăsat în nelucrare mai mult de 6 luni, din cauza inactivităţii reclamantului sau dacă termenul de suspendare a procesului a expirat fără ca în decurs de o lună de la data expirării reclamantul să fi solicitat reluarea dezbaterii; *d)* ori de câte ori lipsesc condiţiile pentru examinarea şi soluţionarea litigiului în fond.

ÎNCHEIERE DE ÎNDREPTARE, mijloc procedural prin care se îndreaptă greşelile materiale din textul sentinţei arbitrale (sau al încheierii de închidere a procedurii arbitrale) ori alte erori evidente ce nu schimbă fondul soluţiei, precum şi greşelile de calcul. Se dă la cererea părţilor sau chiar din oficiu. Î. î. face parte integrantă din sentinţa arbitrală iniţială la care se referă.

ÎNCHEIERE DE ŞEDINŢĂ, actul procesual întocmit de completul de arbitrare în cazul amânării soluţionării litigiului, cuprinzând consemnarea celor petrecute în şedinţa de dezbatere care a avut loc şi prin care

se iau, totodată, măsuri în vederea rezolvării pricinii. Î. ş. se întocmeşte de către asistentul arbitral şi trebuie să cuprindă: indicarea comisiei de arbitraj, numărul dosarului şi al încheierii, locul şi data pronunţării ei; numele arbitrilor (sau al arbitrului unic) şi numele asistentului arbitral; denumirea şi sediul părţilor ori, după caz, numele şi domiciliul sau reşedinţa părţilor, numele reprezentanţilor părţilor, precum şi a celorlalte persoane care au participat la dezbatere; o scurtă descriere a desfăşurării şedinţei; susţinerile şi cererile părţilor; motivarea măsurilor luate, precum: amânarea dezbaterilor, suspendarea litigiului pe un anumit termen sau a încheierii procedurii arbitrale (dacă tribunalul arbitral nu a fost încă format, încheierea privind închiderea procedurii arbitrale se pronunţă de către preşedintele comisiei de arbitraj); semnăturile arbitrilor şi a asistentului arbitral. La cerere, părţile pot obţine copii după î. ş. Ele au dreptul să ia cunoştinţă despre conţinutul î. ş.; partea nemulţumită de felul în care a fost redactată î. ş. poate solicita îndreptarea sau completarea ei printr-o altă încheiere.

ÎNCRUCIŞAREA ORDINELOR, sintagmă ce, în operaţiunile de bursă, exprimă situaţia în care se realizează o tranzacţie de către broker prin îmbinarea unui ordin de vânzare dat de un client cu un ordin de cumpărare dat de alt client. O astfel de operaţiune este posibilă numai cu condiţia ca cele două ordine să se refere la acelaşi titlu şi este admisă numai dacă, în prealabil încrucişării, brokerul a făcut o ofertă publică cu referire la ele şi nu obţine un preţ mai bun pentru ordinul de vânzare.

ÎNCETAREA CALITĂŢII DE COMERCIANT, expresie ce desemnează condiţiile în care un comerciant (persoană fizică sau persoană juridică) îşi pierde această calitate (adică de comerciant). În cazul persoanelor fizice î. c. c. se produce ca efect al încetării săvârşirii de către comerciant a faptelor de comerţ cu titlu profesional. Nu orice încetare a săvârşirii faptelor de comerţ marchează şi o î. c. c. În acest scop este necesar ca încetarea săvârşirii faptelor de comerţ să fie efectivă şi să se fondeze pe intenţia acelei persoane de a renunţa la calitatea de comerciant. Nici un alt fapt nu este susceptibil să producă î. c. c. afară numai dacă este aso-

ciat de încetarea săvârşirii faptelor de comerţ. Astfel, radierea din registrul comerţului, ca şi retragerea autorizaţiei administrative trebuie să fie urmate de încetarea efectuării unor fapte de comerţ cu caracter profesional. Anumite efecte ale calităţii de comerciant se pot produce şi ulterior î. c. c. De exemplu, comerciantul care s-a retras din comerţ va putea fi declarat în faliment pentru datoriile contractate pe timpul cât avea calitatea de comerciant. În cazul societăţii comerciale calitatea de comerciant se pierde pe data şi prin efectul dizolvării şi lichidării societăţii, sau mai exact pe data şi prin efectul încetării personalităţii juridice a societăţii comerciale. V. şi **societate comercială; comerciant.**

ÎNMATRICULAREA SOCIETĂŢII COMERCIALE, formalitate procedurală constând în înscrierea societăţii comerciale în evidenţele Oficiului Registrului Comerţului. **Î. s. c.** constituie demersul prin care se finalizează procedura de constituire a societăţii comerciale. Ea marchează momentul dobândirii personalităţii juridice depline de către societatea comercială. Pentru efectuarea **î. s. c.** este necesar ca administratorul societăţii sau unul dintre asociaţi să completeze o cerere tip în cuprinsul căreia trebuie înscrise principalele date privind societatea supusă înmatriculării (precum: atributele de identificare a acesteia, obiectul ei de activitate, capitalul social, administratorii societăţii, participarea asociaţilor la pierderi şi beneficii, sucursalele şi filialele societăţii, dizolvarea şi lichidarea ei), ca şi date despre asociaţi (nume, prenume, domiciliu, stare civilă – în cazul persoanelor fizice –, denumire, sediu, naţionalitate – în cazul persoanelor juridiec – etc.). La cerere se anexează: actul constitutiv al societăţii, sentinţa judecătorească de autorizare a funcţionării ei, adeverinţa de unicitate, dovada vărsământului de capital, actul de evaluare a aporturilor în bunuri în natură sau în drepturi de proprietate industrială, dovada de spaţiu pentru sediu, avizele şi autorizările cerute de legea specială, dovada publicării constituirii societăţii în Monitorul Oficial al României, dovada plăţii taxei de înmatriculare, alte acte cerute de lege. Pe baza **î. s. c.** se eliberează certificatul de înmatriculare care constituie un veritabil act de identitate al societăţii comerciale. După efectuarea **î. s. c.** este necesară înregistrarea

societății ca și contribuabil la organele fiscale și, pe baza acestei înregistrări, obținerea codului fiscal. V. și **societate comercială.**

ÎNSCRIS AUTENTIC, 1. (în sens larg), orice înscris al cărui conținut este indiscutabil opus celui al înscrisului fals. **2.** (în sens restrâns, juridic propriu-zis), înscris întocmit cu solemnitățile cerute de lege, de un funcționar public care are dreptul de a îndeplini atribuțiile funcției sale în locul unde a fost făcut actul respectiv. În mod obișnuit, prin **î.a.** se desemnează înscrisurile notariale, dar în realitate această categorie cuprinde și numeroase alte acte, de exemplu: actele de stare civilă, hotărârile judecătorești, procesele-verbale de îndeplinire a actelor de procedură, precum și orice alte înscrisuri întocmite de funcționarii de stat în limitele competenței lor. Uneori legea cere forma autentică pentru valabilitatea actului juridic (cum sunt de ex. împrumutul ipotecar, contractul de societate etc.); datorită avantajelor de ordin probator pe care le prezintă **î.a.**, părțile obișnuiesc însă să întocmească frecvent asemenea înscrisuri chiar și pentru situațiile în care legea nu condiționează valabilitatea actului juridic de redactarea lui în formă autentică. Sub aspectul forței probante, **î.a.** se distinge prin următoarele trăsături specifice: *a)* face credință despre data sa până la înscrierea în fals; *b)* se bucură de prezumția de validitate, în virtutea căreia cel ce se prevalează de el este dispensat de orice dovadă, proba contrară urmând să fie administrată de partea ce îl contestă; *c)* atunci când constată obligații, iar obligațiile respective ajung la scadență, poate fi învestit și pus în executare ca orice titlu executoriu, creditorul netrebuind să recurgă, în acest scop, la procedura judiciară; *d)* cât privește constatările personale ale agentului instrumentator, **î.a.** face dovada deplină, până la înscrierea în fals; celelalte mențiuni ale actului, consemnând împrejurări declarate de părți, fac dovadă numai până la proba contrară. Împrejurarea că un înscris a fost întocmit în formă autentică nu exclude posibilitatea promovării acțiunilor în anularea actului juridic respectiv pentru vicii de consimțământ sau lipsă de capacitate, și cu atât mai puțin pentru fraudă la lege, care poate fi dovedită prin toate mijloacele de probațiune; de asemenea, este posibilă și promovarea acțiunii în simulație, în ipoteza

în care **î.a.** este folosit de către părţi ca mijloc pentru ascunderea adevăratelor lor raporturi juridice. Legea română dispune că **î.a.** neregulat întocmit (fie pentru că agentul instrumentator era necompetent, fie pentru că s-au încălcat formele legale esenţiale) rămâne valabil ca înscris sub semnătură privată, cu condiţia să fi fost iscălit de părţi. Legea consacră opozabilitatea *erga omnes* a celor constatate prin **î.a.**; opozabilitatea lui faţă de terţi este însă privitoare numai la drepturile şi obligaţiile reciproce ale părţilor considerate ca fapte a căror existenţă nu poate fi ignorată de aceştia. Prin dispoziţiile legii speciale s-a stabilit că, în cazul procedurii controlului licităţii dobândirii unor bunuri, nu se poate face proba cu înscris sub semnătură privată pentru stabilirea altui preţ decât cel arătat în actul autentic, ceea ce înseamnă că în această materie contraînscrisul cu care s-ar dovedi simulaţia în privinţa preţului nu este opozabil statului; dispoziţia legală respectivă vizează însă numai persoana supusă controlului averii, astfel încât statul, intrând în posesia unui atare contraînscris, cu care se poate dovedi dobândirea ilicită a bunurilor supuse verificării, se va putea prevala de el.

ÎNTÂMPINARE, mijloc procedural graţie căruia pârâtul poate, mai înainte de dezbaterea orală a litigiului, să-şi prezinte în scris apărările sale privind pretenţiile reclamantului şi totodată să indice probele pe care îşi sprijină acele apărări. Conform procedurii de soluţionare a litigiilor la Curtea de Arbitraj Comercial Internaţional Bucureşti, cererea de arbitrare şi anexele, în copie, însoţite de o listă cu arbitrii acestui organ arbitral şi cu numele arbitrului ales (dacă este cazul şi numele supleantului) sunt comunicate pârâtului cu invitaţia de a depune **î.** în termen de 30 zile de la primirea acestor acte; la cererea pârâtului, termenul poate fi prelungit. În cuprinsul **î.**, pârâtul trebuie să menţioneze toate excepţiile pe care le poate invoca împotriva cererii reclamantului. De asemenea, din cuprinsul **î.** trebuie să rezulte răspunsul în fapt şi în drept la această cerere; în **î.** pârâtul va arăta şi probele propuse în apărarea sa. Totodată, din cuprinsul **î.** nu vor lipsi nici menţiunile asemănătoare celor înscrise în cererea introductivă. Prin **î.**, pârâtul va comunica în termen de 30 zile de la primirea cererii de arbitrare numele arbitrului ales (şi eventual al unui supleant), ori va declara că în-

ţelege ca acesta să fie desemnat de către preşedintele Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional; o asemenea comunicare el o poate face însă şi printr-o înştiinţare separată. Tot prin î., atunci când este cazul, pârâtul va trebui să se pronunţe şi asupra arbitrului unic propus de reclamant. Necomunicarea numelui arbitrului în termenul arătat are drept consecinţă numirea acestuia de către preşedintele Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional.

ÎNTREPRINDERE, denumire generică dată oricărui organism economic şi social ce se analizează ca fiind o structură organizatorică autonomă menită să desfăşoare o activitate cu ajutorul factorilor de producţie (anume: forţele naturii, capitalul şi munca) de către întreprinzător, pe riscul acestuia, cu finalitatea de a produce bunuri şi servicii destinate schimbului, în vederea obţinerii unui profit. Î. prezintă următoarele caracteristici: a) existenţa unei organizări autonome a unei activităţi cu ajutorul factorilor de producţie; b) asumarea de către întreprinzător a coordonării întregii activităţi şi implicit a riscului acesteia; c) scopul activităţii este producerea de bunuri şi servicii destinate schimbului, în vederea obţinerii unui câştig. În prezenţa simultană a tuturor acestor caracteristici dobândesc comercialitate toate actele şi faptele pe care le implică organizarea activităţii, precum şi actele şi faptele săvârşite in timpul desfăşurării activităţii. Ca urmare sunt comerciale actele de vânzare-cumpărare privind aprovizionarea, precum şi cele vizând valorificarea produselor şi serviciilor realizate. De asemenea, sunt considerate comerciale şi faptele juridice (licite sau ilicite) legate de întreprindere. În concepţia Codului Comercial Român, î. se înfăţişează ca o structură de organizare a unei activităţi (adică un organism economic şi social), iar nu ca un subiect de drept. Î. enumerate de Codul Comercial Român pot fi grupate, în funcţie de obiectul lor, în două clase şi anume: î. *de producţie* industriale care la rândul lor pot fi: î. *de construcţii* şi î. *de fabrici şi manufactură*; î. *de prestări servicii* care pot fi: î. *de furnituri*, î. *de spectacole publice*, î. *de comisioane, agenţii şi oficii de afaceri*, î. *de editură, de imprimerie de librărie şi obiecte de artă*, î. *de transport de persoane sau de lucruri*, î. *de asigurare*, î. *de depozit în docuri şi antrepozite*.

ÎNTRERUPEREA PRESCRIPŢIEI, (în materie comercială), oprirea cursului prescripţiei şi începerea unei noi prescripţii ca urmare a survenirii unor împrejurări limitativ prevăzute de lege. În obligaţiile cambiale, actele întreruptive de prescripţie făcute faţă de un coobligat nu produc efecte faţă de ceilalţi coobligaţi. Cazurile de **î. p.** sunt: recunoaşterea dreptului a cărui acţiune se prescrie făcută de cel în folosul căruia curge prescripţia; introducerea unei cereri de chemare în judecată ori de arbitrare, chiar dacă cererea a fost introdusă la o instanţă judecătorească sau un organ de arbitraj necompetent, printr-un act începător de executare. Prescripţia nu este întreruptă, dacă s-a pronunţat încetarea procesului, dacă cererea de chemare în judecată sau executare a fost respinsă, anulată sau dacă s-a perimat, ori dacă cel care a făcut-o a renunţat la ea.

ÎNVESTIRE CU FORMULĂ EXECUTORIE, formalitate procedurală constând în aplicarea formulei executorii de către organul de stat competent pe o hotărâre judecătorească, pe o hotărâre arbitrală sau pe un înscris (autentic), pe o cambie sau pe un bilet la ordin, sau pe un cec în vederea executării pe cale silită a titlului respectiv. Pe plan intern, dacă părţile au încredinţat litigiul unui tribunal arbitral, conform Cărţii a IV-a din Codul de Procedură Civilă, hotărârea arbitrală se investeşte cu formulă executorie de către instanţa judecătorească. Hotărârile Curţii de Arbitraj Comercial Internaţional de pe lângă Camera de Comerţ şi Industrie a României, date în litigii internaţionale sunt definitive şi executorii şi se execută în ţară fără învestire cu formulă executorie.

J

JOBBER, intermediar la bursă care cotează direct partizile de mărfuri şi acţiunile. El nu are relaţii directe cu clienţii, ci stabileşte relaţii numai cu brokerii şi comisionarii. J. primeşte în contul lui comenzile de vânzare-cumpărare ale brokerilor sau comisionarilor pe care le aduce la îndeplinire cu respectarea prevederilor înscrise în regulamentul bursei.

JOINT STOCK COMPANY, expresie prin care în dreptul anglo-american se desemnează societatea pe acţiuni.

JUDECĂTOR SINDIC, organ de aplicare a procedurii de reorganizare şi lichidare judiciară. Este desemnat de preşedintele tribunalului competent să îndeplinească această procedură. Principalele atribuţii ale j. s., potrivit legii române, sunt: aplicarea sigiliilor; inventarierea bunurilor debitorului şi luarea măsurilor corespunzătoare pentru conservarea lor; stabilirea datelor şedinţelor adunărilor creditorilor şi prezidarea acestor şedinţe; sesizarea tribunalului despre orice problemă care ar cere o soluţionare de către acesta; conducerea activităţii persoanelor de specialitate pe care le-a angajat să-l ajute; examinarea creanţelor şi, atunci când este cazul, formularea de obiecţii la ele; urmărirea încasării creanţelor referitoare la bunurile din averea debitorului sau la sumele de bani transferate de către debitor înainte de înregistrarea cererii introductive; examinarea activităţii debitorului în raport cu situaţia de fapt; primirea plăţilor pe seama debitorului şi conservarea sumelor, în termen de 24 de ore, într-un cont bancar pe numele averii debitorului, cu drept exclusiv de dispoziţie în interesul procedurii; transformarea bunurilor din cadrul averii

debitorului în numerar; efectuarea oricăror altor activităţi cerute de lege. **J. s.** stabileşte prin încheiere atribuţiile administratorului şi ale lichidatorului. În îndeplinirea atribuţiilor sale **j. s.** poate desemna persoane de specialitate. Numirea şi nivelul retribuţiilor acestor persoane vor fi supuse aprobării tribunalului; retribuţiile vor fi plătite din averea debitorului. În orice stadiu al procedurii tribunalul poate înlocui pe un judecător sindic cu altul, prin încheiere motivată dată de Camera de consiliu. V. şi **adunarea creditorilor; administrator.**

JURISDICŢIE, totalitatea instanţelor de judecată care potrivit legii au competenţa de a soluţiona anumite categorii de litigii. Există **j.** de drept comun, care în România este formată din instanţele judecătoreşti şi **j.** speciale care sunt reglementate de legi speciale pentru situaţii speciale. Totodată există şi **j.** arbitrală care cuprinde arbitrajul comercial şi este competentă să soluţioneze litigiile între comercianţi în măsura în care aceştia o agreează.

JURISPRUDENŢĂ, termen ce desemnează totalitatea hotărârilor date de instanţele de drept comun sau de arbitraj într-un domeniu determinat. În sistemul de drept anglo-american **j.** constituie izvor de drept; în România nu este acceptată ca atare. **J.** poate însă să aducă o contribuţie importantă la dezvoltarea şi promovarea principiilor fundamentale ale dreptului şi în perfecţionarea legislaţiei.

JURNAL DE BORD, document oficial care se păstrează prin excelenţă la bordul navei, ofiţerul de serviciu fiind obligat să consemneze în cuprinsul acestuia, cronologic, toate evenimentele relevante privind activitatea navei în timpul călătoriei, manevrele şi staţionarea în porturi. În **j. b.** se vor consemna starea mărfii, fenomenele meteorologice în evoluţia lor, direcţia şi viteza navei, întâlnirile cu alte nave pe parcurs, momentul sosirii în port, momentul comunicării şi acceptării notificării, începerea operaţiunilor de încărcare-descărcare, eventuala lor întrerupere etc. Comandantul navei verifică zilnic înscrierile din **j. b.** şi dacă apreciază că este cazul le completează. În anumite situaţii precum: accidente, avarii, coliziuni etc. **j. b.** constituie probă legală în justiţie.

K

KNOW-HOW, 1. Cunoştinţe tehnice prezentând o noutate relativă şi subiectivă, nebrevetabile sau brevetabile dar nebrevetate, referitoare la fabricarea, funcţionarea, întreţinerea ori comercializarea unor mărfuri sau privitoare la elaborarea şi punerea în lucrare a unor tehnici ori procedee. 2. Ansamblul formulelor, definiţiilor tehnice, documentelor, desenelor şi modelelor, reţetelor tehnice, procedeelor, experienţei de producţie şi a altor asemenea elemente ce servesc la fabricarea unui produs determinat. 3. Formulă prin care se desemnează arta de fabricaţie, subsumând ansamblul de noţiuni, de cunoştinţe şi de experienţă, de operaţii şi procedee necesare unui produs. În cercurile industriale se utilizează ca expresie generică a cunoaşterii şi experienţei decurgând din efortul de a impune anumite tehnici şi care, în fond, priveşte nu numai ameliorarea în detaliu a tehnicii, ci şi procesele tehnologice mai importante, inclusiv invenţiile care au legătură cu tehnica de fabricaţie. 4. Cunoştinţele şi experienţa acumulată pentru aplicarea în practică a unei anumite tehnici. 5. Expresie ce desemnează procedeele de fabricaţie sau cunoştinţele privitoare la utilizarea şi aplicarea de tehnici industriale. **K.-h.** este o expresie preluată din engleza americană, unde s-a format ca prescurtare a formulei *to know how to do it* (în traducere liberă, *faptul de a şti cum să procedezi)*; are corespondent în limba franceză expresia *savoir faire*, care, la rândul ei, este prescurtarea formulei *le fait de savoir comment s'y prendre*. În practică, conţinutul acestui concept a primit o semnificaţie mai largă. Potrivit unei atare semnificaţii, **k.-h.** cu-

prinde următoarele elemente: *a)* Abilitate (dexteritate) tehnică, prin care se desemnează în egală măsură abilitatea generală a unui tehnician datorată aptitudinilor sale naturale, ingeniozității sale, ca şi dexteritatea dobândită de tehician în privinţa operaţiilor în îndeplinirea cărora s-a specializat la întreprinderea unde lucrează, această dexteritate adăugându-se dexterităţii generale, potenţializând-o. O atare abilitate se fundează pe calităţile inerente persoanei respective (cum sunt talentul sau arta), care prin ele însele nu pot fi apropiate de către întreprindere şi nici transmise de către aceasta la o altă întreprindere decât o dată cu persoana căreia îi aparţin. *b)* Experienţă tehnică dobândită de tehnician printr-o practică îndelungată, implicând soluţionarea problemelor ivite în legătură cu îndeplinirea sarcinilor. Acest element presupune un grad mai înalt de activitate intelectuală (cum este bunăoară cel specific informaticii). Experienţa tehnică se transmite prin asistenţa tehnică acordată, care, la rândul ei, presupune detaşarea unor tehnicieni de la întreprinderea furnizoare de **k.-h.** la întreprinderea beneficiară sau invers). *c)* Cunoştinţe tehnice de o mare diversitate şi cu un grad variabil de aport intelectual, cum sunt: anumite cunoştinţe rezultate din tehnica curentă, dar care sunt necesare pentru optimizarea punerii în lucrare a procedeelor utilizate; cunoştinţele dobândite prin studierea progresului tehnic, despre care este încunoştiinţat publicul prin mijloace de publicitate (de exemplu descrierea invenţiei cuprinsă într-un brevet deja publicat, articole şi studii din revistele de specialitate etc.). **K.-h.** poate avea ca obiect nu numai cunoştinţe tehnice specifice domeniului industrial, ci şi cunoştinţe din alte domenii, cum sunt: cele privind administrarea întreprinderilor (amenajarea magazinelor poate fi făcută într-o infinitate de combinaţii, iar observaţiile de merchandising o vor indica pe cea mai corespunzătoare; publicitatea poate îmbrăca diverse forme etc.), cele de natură să optimizeze punerea în valoare a procedeelor la care se referă sau a calităţilor produsului a cărui fabricaţie se urmăreşte; cunoştinţele rezultând din cercetarea ştiinţifică întreprinsă în scopul de a pune la punct procedee noi, prototipuri; cunoştinţele negative, adică erorile ce trebuie evitate pe baza experienţei acumulate (a nu pierde timp

şi bani pentru continuarea unor cercetări inutile prezintă importanţă deosebită pentru acela care ar fi tentat să le întreprindă). *d)* Procedee, metode, tehnici ori mijloace presupunând o grupare de operaţii dispuse într-o anumită ordine şi reunite prin scopul comun care este obţinerea unui rezultat. Acestea pot fi brevetabile sau nebrevetabile. De regulă asemenea cunoştinţe (procedee) nu sunt brevetate, din considerente diferite: nu prezintă un grad suficient de noutate comparativ cu stadiul cunoscut al tehnicii mondiale; lipsesc alte asemenea condiţii ce ţin de esenţa brevetului; lipsa interesului; existenţa unui interes contrar (cum este bunăoară cel legat de păstrarea secretului). Cunoştinţele ce formează *know-how*-ul sunt transmisibile, putând forma obiectul contractului comercial internaţional de *know-how;* beneficiarul dintr-un asemenea contract nu le poate însă transmite nici în tot, nici în parte, în absenţa unei stipulaţii exprese în sens contrar. Un asemenea beneficiar este însă îndreptăţit să utilizeze **k.-h.** transmis de furnizor cu referire la orice aplicaţie a cunoştinţelor respective. Posesorul de **k.-h.** nu are un drept de proprietate industrială; în măsura în care cunoştinţele ce formează obiectul **k.-h.** sunt dobândite şi de către terţi prin experienţă proprie, ele pot fi utilizate şi de către aceştia. **K.-h.** se distinge prin două trăsături esenţiale, şi anume: noutatea şi secretul, conţinutul ambelor acestora fiind diferit de acela specific unei invenţii. Noutatea este subiectivă, în cazul **k.-h.** apreciindu-se în raport cu stadiul de dezvoltare a tehnicii în cadrul întreprinderii care doreşte să achiziţioneze cunoştinţele respective. Nu este necesar ca noutatea să fie absolută, fiind suficient ca deţinătorul unor cunoştinţe să facă ceva mai bine decât persoana interesată să-i achiziţioneze acele cunoştinţe; aceasta nu exclude însă ipoteza ca un **k.-h.** să conţină o noutate absolută (este vorba de **k.-h.** pe care deţinătorul lui nu doreşte să-l breveteze fie datorită formalităţilor multiple, fie datorită temerii de a nu fi divulgate cunoştinţele respective, în perioada înscrierii, pe calea spionajului economic). De regulă însă, noutatea va diferi în raport cu nivelul cunoştinţelor beneficiarului, iar în cazul unui schimb de **k.-h.**-uri între contractanţi *(cross licensing)*, aceasta este dependentă de nivelul cunoştinţelor fiecărui beneficiar considerat în mod distinct. Cât

privește secretul, divulgările de **k.-h.** determină în general numai o diminuare a valorii acestuia; atunci când asemenea divulgări sunt de proporții, pot conduce la căderea cunoștințelor respective în domeniul public. De asemenea, în cazul în care același *know-how* se află în posesia mai multor titulari, valoarea lui se diminuează. Ori de câte ori unei persoane i se comunică un **k.-h.** secret, cu titlu confidențial, se prezumă că acea persoană s-a angajat să respecte acest caracter; încălcarea unui atare angajament este considerată (engl.) *breach of confidence* sau (fr.) *manifestation de confiance trahie.*

KOMPETENZ-KOMPETENZ, formulă din limbajul juridic german, în prezent de circulație internațională, exprimând dreptul (competența) arbitrilor de a statua asupra propriei lor competențe. Acest drept (competență) decurge ca un efect complementar din convenția de arbitraj.

KONZERN, denumire dată societății comerciale de mari proporții, reglementată de dreptul german ce se constituie prin reunirea altor societăți comerciale de proporții mai reduse, sub o conducere unică, asigurată de către o întreprindere dominantă, de care acestea sunt dependente. **K.** poate lua ființă în virtutea unui contract de dominare sau prin efectul absorbției, ce are ca rezultat preluarea de către societatea comercială dominantă a conducerii celorlalte societăți astfel reunite. V. **și grupări de societăți comerciale; grupare de tip trust.**

L

L/C, abreviaţie prin care în terminologia juridică engleză se desemnează scrisoarea de credit *(letter of credit)*.

LEASING IMOBILIAR, expresie prin care se desemnează contractul de leasing presupunând darea în locaţie a unui bun imobil.

LEASE-BACK, tehnică de leasing care se distinge prin aceea că proprietarul bunului vinde acel bun unei societăţi de leasing de la care apoi îl închiriază păstrându-şi posibilitatea să-l răscumpere ulterior. Scopul acestei operaţiuni îl constituie transformarea fondurilor imobilizate în fonduri disponibile. La expirarea perioadei de bază (pe durata căreia societatea de leasing reintră în posesia fondurilor investite, amortizându-şi investiţia), proprietarul iniţial este îndreptăţit să-şi răscumpere bunul la un preţ dinainte stabilit. Operaţiunea de **l.-b.**, facilitează o finanţare pe termen lung mai simplă decât prin ipotecă sau obligaţiuni. V. şi **contract de lease-back; leasing**.

LEASING, operaţie constând în darea în folosinţă a unor bunuri mobile (precum: aparatură, mijloace de transport, utilaje etc.) sau imobile (ca de pildă, apartamente de hotel, spaţii pentru sedii de firme, alte spaţii cu destinaţie comercială etc.) contra unei sume de bani cu plata dintr-o dată sau eşalonată în rate lunare, unor persoane juridice sau persoane fizice care nu posedă resursele financiare necesare pentru achiziţionarea lor. Apariţia sa a avut loc în perioada postbelică fiind determi-

nată de amplificarea cererii de mașini și utilaje, de creșterea ritmului de uzură morală a acestora și sporirea dificultăților de procurare a resurselor financiare necesare pentru achiziționarea lor. **L.** este o formă modernă de comerț internațional ce propune numai transferul dreptului de folosință contra cost în cadrul unui sistem original de finanțare. Formele de practicare a l. sunt multiple. Ele se diferențiază unele de altele în funcție de mai multe criterii, între care: subiecții de drept ce participă la realizarea operațiunii; sfera și conținutul ratei de plată; durata închirierii; specificul tehnicii de realizare. Principalele forme de l. sunt: l. *direct* și l. *indirect*; l. *financiar* și l. *funcțional*; l. *brut* și l. *net*; l. *pe termen scurt*, l. *pe termen mediu* și l. *pe termen lung*; *lease-back*, *time sharing*, *masterleasing* și l. *experimental*. **L.** este practicat de: producători (în special cei din industria constructoare de mașini, aceștia urmărind ca finalitate promovarea vânzărilor), firme specializate și bănci comerciale (acestea utilizând l. ca formă de finanțare). Instrumentul juridic de înfăptuire a operațiunilor de l. este contractul de l. prin efectul căruia se conservă dreptul de proprietate și se înstrăinează numai dreptul de folosință. Rata de l. prezintă importanță atât ca și călăuză contractuală, cât și ca factor de determinare a opțiunii vizând l.. Taxa de l., care de altfel concretizează principala obligație a utilizatorului se calculează ținând seama de următoarele elemente: prețul real de achiziție a bunului (sau bunurilor) obiect al închirierii; comisionul perceput de societatea de l.; valoarea cotelor de amortizare a acelor bunuri; suma ce se adaugă la cheltuielile de capital ca element de cuantificare a serviciilor prestate de societatea de l. prin acordarea sprijinului financiar utilizatorului; posibila depreciere a monedei de plată în perioada l. sub acțiunea factorilor de inflație. **L.** se analizează ca o alternativă benefică pentru procurarea unor utilaje și echipamente costisitoare necesare extinderii și modernizării activităților productive. **L.** poate constitui o soluție optimă de realizare a importului unor utilaje ce corespund anumitor necesități temporare, precum și anumitor utilități cu caracter de unicat. Pentru furnizor (producător vânzător) l. prezintă importante avantaje, ca de pildă: contribuie la promovarea și

amplificarea exporturilor; asigură obţinerea unor câştiguri suplimentare prin revânzarea sau reînchirierea bunurilor ce i-au fost returnate la expirarea perioadei de bază de închiriere. Totodată furnizorul are de suportat şi anumite riscuri, precum: riscul deteriorării bunului (bunurilor) obiect al închirierii; riscul de a nu mai găsi alţi utilizatori pentru acele bunuri în caz de returnare a lor de către primul utilizator. Utilizatorul este avantajat prin: obţinerea de know-how aferent exploatării optime a unor maşini şi agregate; pregătirea propriului personal şi perfecţionarea calificării lui profesionale fără cheltuieli suplimentare; implementarea în activitatea sa economică a unei tehnici avansate fiind obligat să plătească nu preţul, ci numai chiria pentru bunurile dobândite în folosinţă; îmbunătăţirea organizării producţiei ca urmare a asistenţei de consultanţă în domeniul managementului acordată de furnizor. Totodată utilizatorul este şi în dezavantaj datorită faptului că **l.** este, de regulă, costisitor, ceea ce face ca opţiunea pentru operaţia de **l.** să fie oportună numai dacă sumele eliberate sunt investite în alte afaceri rentabile. L. prezintă interes şi pentru finanţator (societatea specializată pe astfel de operaţiuni) deoarece se analizează ca fiind un plasament rentabil de capital într-o afacere sigură. Prin specificul său **l.** poate primi utilizări şi în activitatea de privatizare a unor întreprinderi publice, deoarece oferă posibilitatea atragerii în această activitate a unor specialişti care nu posedă capitalul necesar cumpărării unor astfel de întreprinderi. V. şi **contract de leasing**; **leasing direct**; **leasing indirect**; **leasing financiar**; **leasing funcţional**; **leasing brut**; **leasing net**; **leasing pe termen scurt**; **leasing pe termen mediu**; **leasing pe termen lung**; **time sharing**; **master-leasing**; **leasing experimental**.

LEASING BRUT, formă de leasing de specificul căreia este că ratele cuprind: părţi din preţul bunului obiect al contractului; cheltuieli de întreţinere, de service şi de reparaţii etc. Sin. *leasing propriu-zis*. V. şi **leasing**; contract de leasing.

LEASING DIRECT, formă de leasing care se realizează nemijlocit între producătorul furnizor şi beneficiarul utilizator. V. şi **leasing**; **contract de leasing**.

LEASING EXPERIMENTAL, tehnică de realizare a unei operaţii de leasing care se utilizează în scopul promovării exporturilor de maşini şi utilaje şi care constă în închirierea acestora pe termen scurt cu condiţia să fie achiziţionate de beneficiarii locaţiunii dacă sunt corespunzătoare cerinţelor formulate de ei. V. şi **leasing; contract de leasing.**

LEASING FINANCIAR, formă de leasing de specificul căreia este ca în perioada de închiriere de bază să fie recuperat prin încasarea taxei de leasing întregul preţ de export al bunului obiect al contractului, inclusiv costurile auxiliare îndeplinirii operaţiunii, precum şi un beneficiu. Operaţiunea de l. f. (care în realitate este un contract) prezintă următoarele note caracterizante: a) se încheie pentru o durată de timp, numită perioadă de bază, care, de regulă, este mai scurtă decât durata de folosinţă a mărfii închiriate; b) un astfel de contract nu poate fi reziliat unilateral de nici una din părţi în perioada de bază; c) riscurile economice şi financiare pe care le comportă derularea operaţiunii sunt transferate în întregime asupra beneficiarului; d) în cazul în care beneficiarul întârzie nejustificat plata ratelor scadente, producătorul sau după caz societatea de leasing pot dispune de bunul închiriat. **L. f.** se poate înfăţişa sub două forme, şi anume: **l. f.** *cu plata integrală* şi **l. f.** *cu plata parţială*. V. şi fiecare din acestea; **leasing; contract de leasing.**

LEASING FINANCIAR CU PLATA INTEGRALĂ, formă de leasing financiar care se distinge prin aceea că ratele sunt astfel calculate încât la sfârşitul perioadei de închiriere producătorul sau societatea de leasing îşi acoperă toate cheltuielile realizând şi un beneficiu. V. şi **leasing financiar.**

LEASING FINANCIAR CU PLATA PARŢIALĂ, formă de leasing financiar de specificul căreia este faptul că la finele perioadei de închiriat se stabileşte valoarea reziduală a bunului obiect al închirierii, chiria plătită de beneficiar în perioada respectivă fiind considerată parte integrantă din preţul acelui bun. Această chirie se va scădea din preţul de achiziţie, respectiv de vânzare a acelui bun iar diferenţa obţinută va reprezenta valoarea reziduală, care include şi dobânzile şi profitul aferente. V. şi **leasing financiar.**

LEASING FUNCŢIONAL, formă de leasing a cărei realizare presupune recuperarea numai parţială în perioada de bază de închiriere a preţului bunului contractat. Societatea de leasing îşi asumă riscurile privind uzura morală a bunului închiriat, răspunde de furnizarea pieselor de schimb către utilizator, în sarcina sa fiind şi efectuarea reparaţiilor ca şi plata diverselor taxe şi impozite către stat. O astfel de formă de leasing este compatibilă cu convenirea de către părţi a unor modificări ale contractului ca şi cu prelungirea duratei de închiriere la expirarea perioadei de bază. V. şi **leasing**; **contract de leasing**.

LEASING INDIRECT, formă de leasing la care participă alături de producătorul furnizor şi beneficiarul utilizator şi o societate specializată ce preia creditarea, prestarea de servicii, contractarea, refinanţarea şi controlul plăţii ratelor, asumându-şi şi riscurile acestor operaţiuni. V. şi **leasing**; **contract de leasing**.

LEASING MOBILIAR, contractul de *leasing*, presupunând darea în locaţie a unui bun imobil. Prezintă interes pentru relaţiile economice internaţionale deoarece priveşte echipamentul industrial. Orice *leasing* având ca obiect echipamente industriale se distinge prin: *a)* garanţia dată utilizatorului că va putea folosi echipamentul pe o anumită durată de timp mai mare de un an; pentru perioade inferioare acestei limite contractul devine simplă locaţie; *b)* opţiunea pe care o are utilizatorul ca la sfârşitul perioadei stipulate contractual să poată cumpăra echipamentul la un preţ oarecum simbolic reprezentând echivalentul valorii reziduale; *c)* caracterul financiar al operaţiei: *leasing*-ul este mai înainte de toate un mijloc pentru obţinerea unui credit de la locator, acesta din urmă încasând sub formă de rate o sumă ce în ansamblu acoperă valoarea bunului (atât capitalul amortizat cât şi dobânzile).

LEASING NET, formă de leasing ce se caracterizează prin faptul că ratele cuprind numai părţi din preţul bunului obiect al contractului. V. şi **leasing**; **contract de leasing**.

LEASING OPERAŢIONAL, contract de locaţie pur şi simplu a unor materiale pe termen scurt, încheiat de către întreprinderi comerciale care nu au statut de stabiliment financiar sau de

bancă, dar care oferă şi unele prestaţii suplimentare concretizate în efectuarea unor servicii de întreţinere (reparaţii, asistenţă tehnică, în genere). De regulă, întreprinderile ce il practică au un parc de materiale şi o administraţie corespunzătoare. Această varietate de *leasing* se deosebeşte de *leasing*-ul financiar sub următoarele aspecte: locatorul, numit *lessor*, este un fabricant; închirierea bunului se face pe o perioadă mai scurtă decât durata vieţii economice a acestuia, perioada de închiriere fiind deci mai scurtă decât aceea de amortizare (motiv pentru care bunul poate fi dat în locaţie succesiv mai multor utilizatori, iar valoarea reziduală a bunului la expirarea contractului este încă importantă); nu comportă posibilitatea transmiterii către locatar a proprietăţii bunului, şi de aceea operaţia se analizează ca o veritabilă locaţie (numită în dreptul S.U.A. *true lease*), fiind reziliabil (engl. *operating leasing*).

LEASING PE TERMEN LUNG, formă de leasing având o durată medie de circa 8 ani, pe parcursul căreia beneficiarul poate cumpăra bunul, obiect al contractului de leasing. V. şi **leasing; contract de leasing.**

LEASING PE TERMEN MEDIU, formă de leasing presupunând încheierea unei pluralităţi de contracte consecutive pe durată de până la 2-3 ani. V. şi **leasing; contract de leasing.**

LEASING PE TERMEN SCURT, formă de leasing presupunând perfectarea contractului pe durată de la o zi până la un an. V. **leasing; contract de leasing.**

LEGE APLICABILĂ CONTRACTULUI DE COMERŢ INTERNAŢIONAL, denumire generică dată reglementării legale sub incidenţa căreia se află formarea, efectele şi executarea contractului de comerţ internaţional, precum şi stingerea obligaţiilor contractualmente asumate de părţi. În mod obişnuit desemnarea legii aplicabile contractului de comerţ internaţional se face de către părţi, prin acordul lor de voinţă, dar dacă acestea nu se pronunţă într-o atare problemă, revine organului de jurisdicţie competenţa să rezolve chestiunea. Atunci când părţile desemnează legea aplicabilă contractului lor, ele rezolvă, de regulă, această problemă înaintea negocierii unor aspecte specifice cum ar fi, spre exemplu, transmiterea riscurilor între partenerii contractuali, mo-

dul şi procedura de recepţie, garanţiile de calitate, condiţiile de plată şi cele de credit. Alegerea cu titlu de *lex causae* a unui sistem de drept echilibrat şi precis, precum şi preîntâmpinarea (prin aceasta) a posibilităţii soluţionării necorespunzătoare a unui eventual litigiu de către un organ de jurisdicţie pot constitui tot atâte premise ale succesului în afaceri. **L.a.c.c.i.** poate fi stabilită în mod imperativ printr-o convenţie internaţională. Într-o atare ipoteză nici părţile şi nici organul de jurisdicţie investit cu soluţionarea litigiului ivit între ele nu pot opta pentru o altă lege care să se aplice contractului lor cu titlu de *lex contractus*. Stipulând clauza *de electio juris,* părţile evită incertitudinile pe care le provoacă un conflict de legi inerent caracterului internaţional al contractului lor. Voinţa părţilor, astfel exprimată, îndeplineşte funcţia unei norme conflictuale denumită *lex voluntatis.* Clauza de *electio juris* are caracter accesoriu faţă de contractul intervenit între părţi, fiind absorbită de conţinutul acestui contract, astfel că nu poate fundamenta un alt contract de sine stătător care să aibă o existenţă paralelă cu acesta. Determinarea **l.a.c.c.i.** poate fi făcută şi ulterior momentului perfectării contractului, chiar după începerea unui eventual proces între părţi, până la etapa abordării fondului. După alegerea de către părţi a legii contractului lor, acestea au libertatea să o schimbe sub rezerva că o atare modificare de opţiune nu trebuie să conducă la infirmarea validităţii formei contractului şi nici la negarea sau lezarea drepturilor dobândite de către terţi. Părţile au libertatea să insereze în contract o clauză expresă prin care să-şi manifeste intenţia de a nu supune contractul nici unei legi naţionale. Într-o atare ipoteză, ca şi atunci când există imposibilitatea localizării contractului într-un sistem juridic naţional, urmează să primească aplicare *lex mercatoria universalis*. Părţile pot alege legea aplicabilă întregului contract sau numai unei anumite părţi a contractului. Este astfel deschisă calea multiplicării regimului juridic al contractului, fiind posibil ca anumite clauze contractuale să fie supuse unui sistem de drept, iar alte clauze contractuale să primească incidenţa altui sistem de drept. Atunci când legile desemnate de către părţi sunt contradictorii, situaţia astfel creată

este similară cu aceea a omiterii de către părţi a desemnării *lex contractus*. Determinarea **l.a.c. c.i.** poate fi făcută şi de către organul de jurisdicţie, dacă părţile au omis să-şi exercite opţiunea în această privinţă. În armonie cu legea română, acest organ va lua in considerare ca *lex contractus* legea statului în care debitorul prestaţiei caracteristice are, la momentul perfectării contractului, după caz, domiciliul sau, în lipsă, reşedinţa ori fondul de comerţ sau sediul social. Prestaţia caracteristică este prestaţia pentru care se datorează plata şi ca urmare soluţia menţionată dă satisfacţie vânzătorului, prestatorului de servicii, mandatarului etc. Când însă vânzătorul livrează marfa în ţara în care cumpărătorul are fondul de comerţ sau sediul social se va aplica legea acelei ţări. Domeniul de aplicare a legii contractului cuprinde mai multe aspecte, şi anume: formarea contractului, care vizează condiţiile de fond (capacitatea părţilor, consimţământul, obiectul şi cauza), condiţiile de formă şi aspecte procedurale; efectele contractului; executarea şi stingerea obligaţiilor contractuale. V. şi **lex mercatoria universalis; lex voluntatis; lex contractus.**

LEGEA PROCEDURII (de arbitraj), expresie prin care se desemnează, în mod generic, legea aplicabilă procedurii de arbitraj, adică actelor procedurale desfăşurate în faţa arbitrului sau a tribunalului arbitrai, de la momentul declanşării activităţii de arbitrare prin convenţia de arbitraj (sub formă de compromis, care sub anumite aspecte este primul act de procedură) şi până la pronunţarea sentinţei. Determinarea acestei legi prezintă aspecte particulare, în funcţie de forma arbitrajului (*ad hoc* sau instituţionalizat). *1)* În cazul arbitrajului *ad hoc*, autonomia de voinţă a părţilor este aceea care decide, în principiu, asupra procedurii arbitrale şi deci asupra legii aplicabile acesteia. Părţile pot lua următoarele atitudini: a) Să reglementeze în totalitatea sa întreaga procedură, chiar din momentul introducerii acţiunii, făcând precizările necesare cu referire la: numirea arbitrilor, locul arbitrajului, modul de a statua al arbitrilor, termenele procedurale, repartizarea cheltuielilor, dacă sentinţa să fie motivată sau nu etc. b) În vederea complinirii lacunelor, de altfel inevitabile, ale reglementării lor, părţile pot proceda după cum urmează: să lase arbitrilor sarcina de a fixa regulile de pro-

cedură (eventual de comun acord cu părţile); să facă referire la reglementarea din condiţiile generale sau din contractele-tip, dacă şi contractul lor s-a încheiat pe baza acestora (sens în care pot reproduce în convenţia de arbitraj regulile consacrate prin condiţiile generale sau prin contractele-tip); să facă trimitere la reglementarea cuprinsă în regulamentul unei instituţii permanente de arbitraj sau să reproducă în cadrul compromisului reglementarea prevăzută în acel regulament (în mod frecvent trimiterea se face la regulamentul Camerei Internaţionale de Comerţ din Paris); să se refere la legea naţională a unui stat admiţând că procedura prevăzută de aceasta să fie aplicată ca procedură arbitrală. Prioritatea legii autonomiei de voinţă în materia procedurii de arbitraj a fost consacrată prin convenţii internaţionale la care este parte şi ţara noastră. Astfel, Convenţia de la New York din 10 iunie 1958 asupra recunoaşterii şi executării sentinţelor arbitrale străine stabileşte că judecătorul poate refuza recunoaşterea şi executarea unei sentinţe dacă partea interesată furnizează autorităţii competente din ţara unde recunoaşterea şi executarea sunt cerute dovada că, constituirea tribunalului arbitral sau procedura arbitrajului n-a fost conformă cu convenţia părţilor sau, în lipsa unei convenţii, n-a fost conformă legii ţării unde a avut loc arbitrajul. Tot astfel, Convenţia europeană asupra arbitrajului comercial internaţional, din 21 aprilie 1961, dispune că părţile dintr-o convenţie de arbitraj sunt libere să prevadă că litigiile lor vor fi supuse unei proceduri arbitrale *ad hoc*, şi în acest caz părţile vor avea facultatea de a fixa regulile de procedură ce ar urma să fie aplicate de către arbitri. Totodată, această convenţie stabileşte şi procedura de urmat, în cazul în care părţile nu procedează la organizarea arbitrajului *ad hoc* ales de ele; într-o atare ipoteză, dacă în termen de 30 de zile de la notificarea acţiunii de arbitrare către pârât, una dintre părţi nu şi-a desemnat arbitrul, desemnarea acestuia se va face, în absenţa unei convenţii contrare, de către preşedintele camerei de comerţ competente din ţara în care partea ce nu a procedat la desemnarea arbitrului îşi are, la momentul introducerii acţiunii, reşedinţa obişnuită sau sediul. În privinţa altor măsuri necesare pentru organizarea arbitrajului, Convenţia europeană precizează că atunci când în convenţia de

arbitraj lipsesc indicaţii cu referire la această problemă, asemenea măsuri vor fi luate, dacă părţile n-au convenit altfel, de către arbitrii desemnaţi. Când părţile nu se pot pune de acord asupra desemnării arbitrului unic, ca şi atunci când arbitrii nu se pot pune de acord asupra măsurilor procedurale ce trebuie luate, reclamantul se va putea adresa într-un atare scop fie preşedintelui camerei de comerţ din ţara unde se află locul ales de către părţi (în cazul în care părţile au convenit asupra locului de desfăşurare a arbitrajului), fie preşedintelui camerei de comerţ competente din ţara în care, la momentul introducerii acţiunii, pârâtul îşi are reşedinţa sa obişnuită sau sediul. În ipoteza în care părţile nu se pot pune de acord asupra locului arbitrajului, reclamantul are facultatea să se adreseze, după alegerea sa, fie preşedintelui camerei de comerţ competente a ţării unde pârâtul îşi are, la momentul introducerii acţiunii, reşedinţa obişnuită sau sediul, fie Comitetului special, a cărui compoziţie şi funcţionare sunt determinate prin Anexa la Convenţia europeană asupra arbitrajului comercial internaţional. În eventualitatea că reclamantul nu face uz de această facultate, ea va putea fi exercitată de către pârât sau de către arbitri. Aceeaşi procedură este prevăzută şi pentru desemnarea instanţei de arbitraj pentru cazul în care părţile au convenit să supună litigiul lor unei instituţii permanente de arbitraj, dar nu au arătat care este această instituţie şi nici nu se pot pune de acord în privinţa desemnării ei. Reclamantul are posibilitatea să recurgă la procedura arătată şi atunci când în convenţia de arbitraj nu există nici o indicaţie cu referire la modul de arbitrare (arbitraj *ad hoc* sau arbitraj instituţionalizat), iar părţile nu se pot pune de acord asupra unei atare chestiuni. Această procedură primeşte aplicare în cazul când ambele părţi contractante îşi au, la momentul încheierii convenţiei de arbitraj, reşedinţa obişnuită sau sediul în state diferite, dar sunt părţi la Convenţia europeană. Regula că procedura este determinată prin voinţa părţilor contractante rămâne însă valabilă şi pentru ipoteza în care ele (adică părţile contractante) nu aparţin prin reşedinţa şi sediul lor unor state europene semnatare ale Convenţiei europene asupra arbitrajului comercial internaţional. Atunci când voinţa părţilor s-a manifestat numai în sensul recurgerii la un arbitraj *ad hoc*, pentru soluţio-

narea litigiilor lor, fără să indice procedura de arbitraj sau legea care va stabili această procedură, în lipsa alegerii de către părţi a legii aplicabile procedurii, conţinutul voinţei lor urmează a fi determinat pe baza unor indicii sau puncte de legătură cu o anumită lege (sistem de drept), indicii printre care se află şi legea locului unde a avut loc arbitrajul, precum şi: alegerea arbitrilor de naţionalităţi diferite, localizarea contractului care a dat naştere litigiului, referirea la uzuri necunoscute în ţara unde se află locul arbitrajului, la un mod de arbitrare necunoscut în acel loc (de exemplu, alegerea de către părţi a unui arbitraj *ex aequo et bono*, care nu este admis de legea ţării unde are loc arbitrajul, creează prezumţia că ele nu au dorit să supună litigiul lor acelei ţări) etc. În armonie cu exigenţele comerţului internaţional ce reclamă o determinare cât mai facilă a legii aplicabile pentru cazul în care părţile nu şi-au exprimat nici expres, nici tacit opţiunea lor privind o anumită lege, urmează a fi luată în considerare cu titlu de indiciu al voinţei părţilor legea forului (bineînţeles, cu condiţia să nu existe alte indicii mai convingătoare într-un atare sens, de natură să o înlăture); prin legea forului se înţelege sistemul de drept al ţării unde s-a pronunţat sentinţa arbitrală. *2)* În cazul arbitrajului instituţionalizat, procedura de arbitrare va fi aceea prevăzută de regulamentul instituţiei sub egida căreia funcţionează arbitrajul respectiv. Instituţiile permanente de arbitraj şi-au elaborat regulamente în care procedura de arbitraj este de regulă reglementată în detaliu. Reglementările cuprinse în aceste regulamente nu au însă caracter unitar; ele manifestă însă o anumită supleţe privind unele aspecte legate de derularea procedurii arbitrale. Astfel, cât priveşte sediul arbitrajului, se permite chiar arbitrarea în altă ţară decât cea a sediului instituţiei de arbitraj şi, în orice caz, în altă localitate decât cea a sediului, în cadrul aceloraşi ţări. Părţile pot fi reprezentate în faţa tribunalului arbitral şi prin reprezentanţi străini; unele regulamente permit, de asemenea, ca experţii desemnaţi să fie străini. De altfel, în genere, cetăţenia arbitrilor nu constituie un criteriu esenţial pentru desemnarea lor, într-un atare scop un rol decisiv având calitatea lor profesională şi prestigiul dobândit de ei prin imparţialitatea şi competenţa lor. De regulă, în cadrul insti-

tuţiilor de arbitraj se acordă facilităţi privind limba utilizată în faţa arbitrilor, acordându-se părţilor chiar permisiunea de a utiliza limba lor naţională, sens în care se organizează un serviciu de interpreţi şi traducători. În mod obişnuit, regulamentele instituţiilor de arbitraj nu recurg la vreo lege naţională pentru completarea dispoziţiilor lor procedurale; ca urmare, soluţia cea mai eficientă este de a li se conferi arbitrilor misiunea de a proceda la complinirea lacunelor de natură procedurală ale regulamentelor în cauză. Există totuşi unele regulamente — printre care şi cel al Curţii de Arbitraj Bucureşti — care trimit la legea naţională a ţării unde funcţionează instituţia de arbitraj, în vederea completării lor; de pildă, regulamentul menţionat stabileşte că dispoziţiile sale se completează cu prevederile legale de drept comun ale procedurii civile române în măsura în care acestea sunt susceptibile de a fi extinse la raporturile juridice de comerţ exterior. Conform unor regulamente, încercarea de conciliere este obligatorie înaintea procedurii de arbitrare, iar potrivit altora, aceasta este numai facultativă; există şi regulamente (precum cel al Curţii de arbitraj de pe lângă Camera Internaţională de Comerţ din Paris) ce permit arbitrilor să pronunţe o sentinţă pe baza acordului părţilor *(sentence d'accord parties)*, urmărind de asemenea evitarea aplicării unui drept naţional. Majoritatea regulamentelor prevăd obligativitatea motivării sentinţelor arbitrale (în acest sens dispune şi Regulamentul Curţii de Arbitraj Comercial Bucureşti); există însă unele regulamente care fie că nu dispun nimic în această privinţă, fie că îi dispensează pe arbitri de motivarea sentinţelor pronunţate de ei, favorizând astfel autonomia arbitrilor, dar periclitând totodată drepturile părţilor.

LEGISLAŢIE DE COMERŢ INTERNAŢIONAL, grupare de acte normative în cadrul sistemului legislaţiei unei ţări care conţine ansamblul de norme juridice având ca obiect de reglementare raporturile social-economice specifice activităţilor de conducere, organizare şi înfăptuire a comerţului exterior a acelei ţări. L.c.i. stabileşte cadrul legal pentru definirea strategiei operaţiunilor de import, de export şi de cooperare economică internaţională, pentru determinarea structurilor organizatorice de coordonare şi de

realizare a acestor operaţiuni, pentru formarea şi desfăşurarea raporturilor contractuale externe, pentru conturarea sistemului de preţuri de producţie şi de livrare precum şi a sistemului informaţional şi de marketing. L.c.i. conţine: norme de drept material uniform, norme de drept conflictual uniform, norme de drept constituţional, administrativ, fiscal, valutar, civil şi comercial. De regulă, astfel de norme sunt instituite prin legi speciale, dar unele dintre ele sunt cuprinse în dreptul comun.

LETTRE DE CHANGE, expresie prin care în terminologia dreptului comercial francez se desemnează conceptul de cambie.

LEVERAGE, v. **efect de levier.**

LEX CAUSAE, expresie latină prin care se desemnează în mod generic dreptul material aplicabil contractului de comerţ internaţional. L.c. subsumează întregul sistem de drept al ţării respective; ea nu se identifică cu o anumită lege substanţială sau de drept material, cum ar fi bunăoară o lege naţională privitoare la vânzare (dacă în speţă este vorba de o vânzare internaţională) sau cu o lege naţională referitoare la transferul de tehnologie (când în speţă părţile au convenit asupra unui atare transfer) etc. Determinarea dreptului aplicabil contractului se poate face în două moduri: subiectiv, prin voinţa părţilor contractante, şi obiectiv, prin criterii obiective de localizare a contractului în spaţiul unui anumit sistem de drept. De pildă, în cazul contractului de societate — care prin specificul său reprezintă o uniune de interese, iar nu o contrarietate de interese (cum se întâmplă la contractele sinalagmatice) — legea aplicabilă (l.c.) în tăcerea părţilor este *lex loci executionis;* aceeaşi soluţie, pentru aceleaşi raţiuni, se impune şi în cazul contractului de mandat (nici aici neexistând contrarietate de interese între părţi). Este inadmisibil, în toate cazurile, ca părţile să desemneze ca l.c. o lege naţională abrogată, un proiect de lege, o doctrină sau opinia unui autor, cutumele ori uzanţele dintr-o anumită ţară, localitate sau teritoriu, şi nici un contract-tip; rolul l.c. poate fi îndeplinit numai de un sistem de drept, iar acesta se va aplica raportului juridic dintre părţi întocmai cum el se aplică în ţara căreia îi aparţine. Interpretarea legii indicată de părţi ca l.c. urmează acelaşi regim juridic ca dispoziţiile oricărei alte

legi: l.c. trebuie aplicată şi interpretată întocmai ca în ţara sa de origine. În materie bancară, toate contractele au ca l.c. legea ţării unde banca îşi are sediul.

LEX CONTRACTUS, expresie latină prin care se desemnează în mod generic *legea contractului,* adică acea lege ce guvernează condiţiile de fond şi efectele contractului de comerţ internaţional. Incidenţa l.c. nu se rezumă însă numai la aceste aspecte (condiţii de fond şi efecte), ci ea are un domeniu mai larg. Astfel, este supusă legii contractului (indiferent care va fi această lege şi cum va fi ea determinată) şi interpretarea contractului, deoarece de interpretare depinde conţinutul acestuia şi deci toate efectele lui, inclusiv modificarea ulterioară a lor, datorită iniţiativei părţilor contractante. În lipsa unei stipulaţii contractuale prin care să se stabilească altfel, problema riscurilor contractuale este cârmuită de l.c. ca orice alt efect al contractului. L.c. poate fi aleasă de către părţi în temeiul legii autonomiei, sau poate fi determinată de o normă conflictuală; şi într-un caz şi în celălalt, cârmuieşte, în principiu, întreaga viaţă a contractului, de la forma lui până la executarea în totalitate a obligaţiilor pe care le conţine, sub incidenţa sa intrând toate aspectele raportului contractual, cu excepţia acelora în privinţa cărora alte legi prezintă titluri mai puternice spre a le guverna, deoarece prin natura lor primesc incidenţa altor norme conflictuale. L.c. se aplică şi convenţiei de arbitraj.

LEX DOMICILII, expresie latină prin care, în conformitate cu concepţia adoptată de unele sisteme de drept, se desemnează legea ţării unde îşi are domiciliul sau reşedinţa persoana fizică participantă la un raport juridic cu aderenţe internaţionale. Potrivit acestei concepţii, sistemele de drept respective atribuie l.d. semnificaţia de *lex personalis,* recunoscându-i vocaţia de a cârmui capacitatea acelei persoane de a contracta, capacitatea de a se obliga prin titluri de credit etc.

LEX FORI, expresie latină prin care se desemnează în mod generic legea organului de jurisdicţie (instanţă de judecată sau arbitraj de comerţ internaţional) chemat să soluţioneze un litigiu ivit în legătură cu un raport juridic având aderenţe internaţionale. De regulă, arbitrii recurg la l.f. ori de câte ori nu

pot determina legea aplicabilă — *lex causae* — (deoarece le este imposibil să stabilească o legătură cu legea unui stat, sau legea cu care s-ar stabili legătura este formal neaplicabilă); ea este susceptibilă de aplicare şi în acest caz de necesitate, dar cu titlu provizoriu, fiindcă există urgenţă. Calificarea sediului (adică a domiciliului) unei societăţi comerciale în caz de conflict de calificări fiind o problemă de care depinde competenţa legislativă, urmează a se face după **l.f.**, cu excepţia cazului în care există un tratat internaţional cu privire la societatea comercială respectivă (când calificarea se face în raport de voinţa părţilor din acel tratat). Lichidarea societăţii comerciale, ca şi împărţirea între asociaţi a ceea ce a mai rămas după plata pasivului, este cârmuită în principiu de *lex societatis,* dar datorită naturii juridice a operaţiunilor pe care le implică, ele aduc în prezenţă şi alte legi, precum *lex rei sitae* şi **l.f.** În practica de comerţ internaţional, făcându-se aplicarea teoriei pluralităţii şi teritorialităţii falimentelor, s-a admis că falimentul este cârmuit de **l.f.** cel puţin cât priveşte societatea care are aici un sediu secundar sau o sucursală (care ar echivala cu reşedinţa persoanelor fizice). **L.f.** este legea potrivit căreia se realizează calificarea contului bancar. Conform principiilor dreptului internaţional privat, instanţa competentă să recunoască şi să admită efectele sentinţei arbitrale străine este indicată de **l.f.**, adică de legea statului pe teritoriul căruia se solicită recunoaşterea şi executarea sentinţei arbitrale străine. Dacă părţile litigante nu au procedat, în temeiul legii autonomiei, la alegerea legii procedurale aplicabile litigiului lor, va primi aplicare legea sediului forului arbitral (**l.f.**).

LEX LOCI ACTUS, expresie latină ce desemnează în mod generic legea locului de încheiere a actului juridic. **L.l.a.** are caracter de normă conflictuală, potrivit căreia se determină legea aplicabilă în diverse situaţii, precum: incidenţa acestei norme conflictuale poate fi determinată, în contractele în care societatea comercială este partea obligată, ca o consecinţă a existenţei sediului acestei societăţi (el fiind unul dintre elementele de identificare a societăţii respective); când legea contractului este legea ţării unde se încheie actul juridic respectiv (situaţie posi-

bilă în cazul în care părţile nu au desemnat o altă lege care să cârmuiască raportul lor juridic, în temeiul principiului *lex voluntatis)*, efectele acelui contract vor fi guvernate de **l.l.a.**

LEX LOCI DELICTI COMMISSI, expresie latină semnificând legea locului de săvârşire a delictului. **L.l.d.c.** primeşte în mod normal vocaţie de aplicare cu privire la faptele cauzatoare de prejudicii, aplicabilitatea sa în acest domeniu nefiind contestată de sistemele de drept naţionale. Proiectele de convenţii cuprinzând norme uniforme de drept internaţional privat, elaborate în cadrul dreptului comunitar (aplicabil în ţările Comunităţii Europene), preconizează însă extinderea sferei de aplicare a **l.l.d.c.** (ca normă conflictuală) la obligaţiile extracontractuale în general; aceste proiecte îi aduc anumite temperări de natură să o apropie de concepţia anglo-americană numită legea proprie a delictului *(the proper law of the tort).*

LEX LOCI EXECUTIONIS, expresie latină prin care se desemnează în mod generic legea locului de executare a contractului. Această lege primeşte aplicare în diverse situaţii. Astfel, în lipsa unei stipulaţii contrare, sediul principal al societăţii comerciale este locul unde se execută un contract în care societatea este persoana obligată, iar legea competentă să guverneze modul de executare a obligaţiilor respective este aceea a ţării unde se află acel sediu. Contractul de societate, ca şi contractul de mandat, exprimând o uniune de interese, primeşte incidenţa **l.l.e.** ori de câte ori părţile nu desemnează o altă lege ca *lex causae.* În materia titlurilor de credit, **l.l.e.** (adică legea locului unde urmează să se facă plata) este de asemenea susceptibilă să primească aplicare, deoarece la locul plăţii se realizează scopul final al tuturor operaţiilor pe care le implică titlurile de credit, iar pe de altă parte este singura lege de natură să asigure certitudinea cerută de circulaţia titlurilor de credit.

LEX LOCI LABORIS, expresie latină semnificând legea locului de îndeplinire a unei activităţi (de pildă, executarea de lucrări, prestarea de servicii etc.) ce formează obiectul unei obligaţii contractuale. Ca lege ce guvernează executarea contractului, **l.l.l.** primeşte aplicare şi cu referire la contractul de societate, dar numai în tăcerea părţilor.

LEX MERCATORIA UNIVERSALIS, concept ce subsumează întreg ansamblul de uzanţe practicate de comunitatea comercianţilor. Este incompletă şi fragmentară, pe de o parte, iar pe de altă parte nici nu are valoare de lege în sensul propriu al cuvântului. **L.m.u.** este lipsită de orice sancţiune juridică — cu excepţia boicotului economic care se fundează pe deontologia profesională — şi prin consecinţă ea nu poate constitui o ordine juridică de sine-stătătoare, aptă să asigure eficienţa juridică contractului comercial internaţional. Atunci când părţile contractante inserează in conţinutul contractului o clauză expresă prin care îşi manifestă intenţia de a nu-l supune vreunei legi de stat, ca şi atunci când există imposibilitatea localizării contractului într-un sistem juridic naţional, acesta intră sub incidenţa lui **l.m.u.** Legătura contractului cu **l.m.u.** într-o atare ipoteză are doar semnificaţia că acesta îşi are sprijinul în alte izvoare de drept decât sistemele juridice naţionale. Practica arbitrală internaţională nu a cristalizat o idee clară asupra naturii juridice şi a elementelor constitutive ale lui **l.m.u.** ezitând între formule precum: „principiile generale şi uzanţele acceptate în comerţul internaţional"; „uzanţele conform necesităţilor comerţului internaţional"; „principiile generale ale comerţului internaţional"; „ansamblul regulilor şi principiilor consacrate ca reguli de drept în comerţul internaţional". Această ultimă formulă include **l.m.u.** ca o componentă a conceptului „reguli de drept" fără însă ca **l.m.u.** să se subsumeze conceptului de lege propriu-zisă. De aceea arbitrii nu au puterea să aplice **l.m.u.** decât în condiţiile autorizării lor de către părţi. Tendinţa actuală in practica arbitrală a CCI pare a pune în evidenţă facultatea arbitrilor de a înlătura pe temeiul ordinii publice internaţionale, aplicarea normelor ce aparţin unui anumit sistem de drept naţional pentru a recurge la **l.m.u.** Dacă părţile raportează contractul lor exclusiv la uzanţele comerciale internaţionale sau exclusiv la principiile generale ale dreptului poate fi luată în considerare *in globo* **l.m.u.** Clauza contractuală prin care părţile convin ca în eventualitatea ivirii unui litigiu să recurgă la un arbitraj în echitate nu antrenează *ipso facto* competenţa **l.m.u.**, deoarece arbitrii au facultatea de a aprecia că soluţionarea diferendului potrivit

regulilor de drept strict, este întru totul conformă cerinţelor echităţii. **L.m.u.** este independentă faţă de sistemele juridice naţionale. Ea se află însă într-un continuu proces de formare şi de aceea este şi va rămâne mereu incompletă. Anumite aspecte, ca de pildă, problemele vizând capacitatea şi consimţământul părţilor rămân în continuare lipsite de soluţii pe fondul **l.m.u.** Temeiul competenţei **l.m.u.** rezidă în principal în autonomia de voinţă a părţilor contractante, iar atunci când voinţa partenerilor contractuali nu-l sprijină (explicit sau implicit) el rămâne prin excelenţă jurisprudenţial.

LEX PATRIAE, expresie latină prin care, potrivit concepţiei adoptate de unele sisteme de drept, se desemnează legea ţării al cărui cetăţean este persoana fizică participantă la un raport juridic cu aderenţe internaţionale. În armonie cu această concepţie, sistemele respective de drept atribuie lui **l.p.** semnificaţia de *lex personalis*, recunoscându-i vocaţie de a determina, printre altele: capacitatea persoanei vizate de a se obliga prin titluri de credit, capacitatea acelei persoane de a contracta etc.

LEX PERSONALIS, expresie latină având semnificaţia de lege personală (proprie) a unui subiect de drept participant la un raport juridic cu elemente de extraneitate (internaţionalitate). În cazul persoanelor fizice, ea poate fi *lex patriae*, adică legea ţării al cărui cetăţean este persoana fizică vizată sau *lex domicilii*, adică legea ţării unde acea persoană îşi are domiciliul sau reşedinţa. În privinţa persoanelor juridice, **l.p.** poate fi legea ţării unde aceasta îşi are sediul sau stabilimentul principal (legea naţională sau *lex societatis)*. Conform concepţiei adoptate de unele sisteme de drept, **l.p.** a fiecăruia dintre contractanţi determină capacitatea lui de a contracta.

LEX REI SITAE, expresie latină prin care se desemnează în mod generic legea ţării pe teritoriul căreia se afla situat bunul (sau bunurile) în privinţa căruia (sau cărora) se stabileşte un raport juridic cu aderenţe internaţionale, la data stabilirii acelui raport juridic. **L.r.s.** primeşte vocaţie de aplicare în diverse împrejurări. Astfel, în cazul fuziunii internaţionale a societăţilor comerciale cu privire la transmiterea universală a bunurilor societăţilor respective trebuie

consultată, alături de legea fiecărei societăţi implicate, şi legea ţării unde se află bunurile vizate, ori de câte ori acele bunuri se află în ţări diferite (ale căror legi pot conţine dispoziţii diferite cu referire la transmiterea universală a lor). Drepturile reale create prin contractul de comerţ internaţional, fie că este vorba de relaţiile dintre părţi, fie că este vorba de opozabilitatea faţă de terţi, sunt guvernate de **l.r.s.** În cazul în care excepţia de neexecutare a contractului se prezintă sub forma unui drept de retenţie *(debitum cum re iunctum)*, punându-se deci o problemă de efecte reale, va trebui să se ţină seama nu numai de legea contractului *(lex contractus)*, ci şi de **l.r.s.** Potrivit dreptului internaţional privat român, **l.r.s.** cârmuieşte efectele reale ale contractului de vânzare comercială internaţională, primind aplicare atât în raporturile dintre părţile contractante, cât şi în ce priveşte măsurile de publicitate general obligatorii organizate pe teritoriul unui stat, pentru anumite categorii de bunuri, în vederea garantării dreptului de proprietate.

LEX SOCIETATIS, expresie latină prin care se desemnează în mod generic legea ţării unde are sediul sau stabilimentul principal o persoană juridică (societate comercială sau altă formaţiune colectivă) ce participă la un raport juridic cu aderenţe internaţionale. **L.s.** are semnificaţia de *lex personalis*, pentru persoana juridică respectivă. Convenţia de la Haga din 1956 privind recunoaşterea personalităţii juridice a societăţilor şi fundaţiilor, consacrând principiul recunoaşterii *de plano* a personalităţii juridice a societăţilor comerciale străine cu condiţia întrunirii cumulative a două cerinţe — şi anume cea a formalităţilor de publicitate şi de înregistrare, pe de o parte, şi ca sediul social statutar, pe de altă parte, să se afle pe teritoriul aceluiaşi stat — stabileşte că **l.s.** este legea competentă să determine dacă societatea respectivă are personalitate juridică sau nu. Societăţile comerciale străine pot avea numai folosinţa drepturilor ce le sunt conferite de **l.s.**; ele nu pot, însă, avea mai multe drepturi decât cele recunoscute societăţilor comerciale locale sau naţionale. Sucursala societăţii comerciale, neavând personalitate juridică proprie, este cârmuită de **l.s.** ce guvernează societatea constituentă; alături de dispoziţiile cuprinse în **l.s.**, ea va primi însă şi inci-

denţa reglementărilor din statutul de constituire pe care acel stat le poate impune cu privire la înfiinţarea oricărei sucursale. **L.s.** a filialei societăţii comerciale (persoană juridică înfiinţată cu capital străin) este legea ţării pe teritoriul căreia aceasta îşi are sediul social şi a cărei naţionalitate o primeşte. Fuziunea internaţională a societăţilor comerciale este posibilă numai dacă o permite atât l.s. a societăţii absorbante, cât şi l.s. a societăţii absorbite, sau — când este cazul — şi l.s. a noii societăţi create prin fuziune. **L.s.** are o vocaţie generală, imperativă cu privire la subscrierea acţiunilor emise de societatea comercială şi o vocaţie supletivă în ce priveşte emisiunea de obligaţiuni. **L.s.** a societăţilor mixte constituite în România este legea română.

LEX VOLUNTATIS, 1. Expresie latină ce desemnează în mod generic legea aleasă de părţi, în virtutea principiului autonomiei de voinţă pentru a guverna contractul de comerţ internaţional intervenit între ele. Exprimarea voinţei părţilor cu privire la alegerea dreptului aplicabil urmăreşte evitarea unui conflict de legi prin soluţionarea lui anticipată; de aceea, voinţa părţilor, exprimată prin desemnarea legii aplicabile (**l.v.**), îndeplineşte funcţia de normă conflictuală. **2.** Normă conflictuală de drept internaţional privat, în temeiul căreia părţile contractante pot alege ce lege competentă să cârmuiască raporturile lor contractuale sistemul de drept al unui stat. De regulă, alegerea dreptului aplicabil contractual *(electio iuris)* se face prin chiar contractul încheiat de părţi, şi anume printr-o stipulaţie a acestuia *(pactum de lege utenda)*, care constituie una din clauzele specifice contractelor de comerţ internaţional. Domeniul de aplicare a principiului **l.v.** cuprinde întreaga sferă a raporturilor contractuale. Societatea comercială, fiind înainte de toate şi ea un contract, primeşte incidenţa **l.v.** De asemenea, convenţia de arbitraj este supusă legii desemnate prin acordul de voinţă al părţilor (**l.v.**), întocmai ca orice contract. În acest sens, Convenţia de la New York din 1958 asupra recunoaşterii şi executării sentinţelor arbitrale străine condiţionează recunoaşterea şi executarea sentinţelor arbitrale străine de valabilitatea convenţiei de arbitraj conform legii la care aceasta a fost supusă de către părţi.

LIBER SCHIMBISM, varietate de politică comercială ce promovează libera circulaţie a mărfurilor prin operaţiuni de comerţ internaţional, ceea ce comportă abolirea taxelor vamale şi a obstacolelor netarifare ce stânjenesc desfăşurarea corectă a schimburilor comerciale internaţionale. L.s. avantajează ţările dezvoltate din punct de vedere economic şi totodată favorizează libera concurenţă pe plan internaţional. Pentru ţările mai slab dezvoltate din punct de vedere economic, l.s. constituie un factor de stagnare economică lipsindu-le de o perspectivă reală de industrializare. În prezent, l.s. nu se poate manifesta pe plan practic in plenitudinea specificităţii sale, deoarece desfăşurarea relaţiilor economice internaţionale se realizează cu participarea tuturor statelor făcând parte din comunitatea internaţională.

LIBERALIZARE, (în operaţiile de bursă), denumire generică dată reducerii sau eliminării ori relaxării formelor de control asupra tranzacţiilor bursiere.

LIBERALIZARE A COMERŢULUI INTERNAŢIONAL, denumire generică dată ansamblului de măsuri adoptate la scară planetară, pe plan regional sau în cadrul relaţiilor bilaterale dintre ţări urmărind ca finalitate eliminarea treptată, până la abolirea completă, a obstacolelor tarifare şi netarifare din calea schimburilor comerciale internaţionale. Tendinţa l.c.i. s-a amplificat în cadrul G.A.T.T. în deceniile şase şi şapte ale secolului XX, dar a regresat sensibil la începutul deceniului opt când, ca o consecinţă a recesiunii economice generalizate, s-a produs o accentuare a protecţionismului netarifar. Ulterior însă a fost legalizat în diferite forme principiul tratamentului preferenţial în favoarea ţărilor în curs de dezvoltare, ceea ce a dus la o liberalizare limitată a comerţului pe plan internaţional. Totodată s-au înfiinţat şi extins uniuni vamale şi zone de liber schimb şi s-au realizat înţelegeri între state pentru crearea şi extinderea în plan regional a zonelor de comerţ liber.

LIBOR, termen utilizat în practica bancară internaţională, desemnând rata dobânzii la depozitele reciproce pe care le constituie băncile londoneze din circuitul eurovalutelor *(London Inter-Bank Offer Rate* — rata de ofertă a dobânzii între băncile londoneze). L. nu are o valoare constantă; el se modifică în mod

curent, chiar de mai multe ori pe zi, în funcţie de cererea şi oferta de credite. **L.** se acordă între băncile cu bonitate certă; el reprezintă rata minimă a dobânzii pentru operaţiunile bancare respective. De la ceilalţi clienţi, băncile percep o taxă suplimentară care se adaugă la **l.** Fiind o expresie sintetică a nivelului dobânzilor pe pieţele internaţionale de credit, **l.** se foloseşte ca bază de calcul al dobânzii la creditele şi împrumuturile internaţionale, mai cu seamă la eurocredite; în ultima vreme el se utilizează şi în domeniul emiterii de obligaţiuni.

LICENŢĂ DE BREVET, sintagmă ce exprimă una din formele de comercializare de largă răspândire a brevetelor de invenţie care se concretizează în aceea că titularul unui brevet încuviinţează ca o terţă persoană să folosească invenţia în limitele prestabilite prin contract şi în armonie cu prevederile acestuia.

LICENŢĂ DE EXPORT/IMPORT, v. **autorizaţie de export/import.**

LICHIDARE JUDICIARĂ, formă nouă a procedurii speciale de executare a debitorilor care nu-şi achită datoriile comerciale (reglementată de L. nr. 64/1995) având ca obiectiv lichidarea averii unor astfel de debitori şi plata datoriilor acestora. Prin *avere a debitorului* legiuitorul român înţelege totalitatea bunurilor şi drepturilor patrimoniale ale acestuia — inclusiv cele dobândite în cursul derulării procedurii de reorganizare şi lichidare judiciară — care pot face obiectul unei executări silite, în condiţiile Codului de procedură civilă. **L.j.** debutează cu desesizarea debitorului dacă nu şi-a declarat intenţia de reorganizare. Totodată, în lipsa unui plan de reorganizare confirmat de tribunal şi în urma unei cereri a debitorului însuşi, a unui creditor, a comitetului creditorilor sau a camerei de comerţ şi industrie teritoriale, tribunalul poate ridica debitorului dreptul de a-şi conduce activitatea şi dispune începerea de îndată a **l.j.** a bunurilor din averea debitorului. Cererea trebuie motivată în principal prin invocarea de pierderi continue din averea debitorului sau lipsa probabilităţii de realizare a unui plan raţional de activitate. Se va trece la punerea sub sigilii a bunurilor (mobile şi imobile), a corespondenţei comerciale şi contractelor debitorului în condiţiile prevăzute de lege. Judecătorul-

sindic sau administratorul prin delegare va proceda la inventariere, putând fi ajutat, pentru evaluări, de către un expert. Judecătorului-sindic i se recunoaşte facultatea de a vinde oricând bunurile perisabile sau care sunt supuse deprecierii iminente. El poate scoate la vânzare, cu aprobările cerute de lege şi celelalte bunuri aparţinând debitorului. Sumele realizate prin vânzări vor fi depuse la bancă în contul averii debitorului. Se va trece apoi la procedura de stabilire a masei pasive. Toate creanţele creditorilor debitorului vor fi supuse verificării. În acest scop, creanţele vor fi înregistrate la grefa tribunalului, formalitate ce are ca efect suspendarea oricărui fel de prescripţie, care însă va reîncepe să curgă dacă cererea va fi respinsă. Legea stabileşte prezumţia că toate creanţele înregistrate la grefa tribunalului vor fi socotite valabile şi corecte, atât timp cât judecătorul-sindic, debitorul sau un creditor nu le contestă, caz în care tribunalul va stabili valabilitatea, valoarea, prioritatea şi garanţiile creanţelor. Nici o dobândă ori cheltuială nu va putea fi adăugată creanţelor negarantate sau părţilor negarantate din creanţele garantate, cu începere de la data înregistrării cererii. Până la închiderea procedurii de **l.j.**, judecătorul-sindic sau oricare creditor poate contesta orice creanţă sau rangul de prioritate din tabelul total de obligaţii, pe temeiul unei fraude sau al unei comportări necorespunzătoare a creditorului. Lichidarea activului se efectuează pe două linii paralele, dar în sensuri contrare. Pe de o parte, se urmăreşte întregirea averii debitorului de la datornicii acestuia şi, pe de altă parte, se procedează la transformarea bunurilor şi creanţelor lui în numerar. **L.j.** nu urmăreşte ca scop distrugerea averii debitorului, ci satisfacerea legală, cu minimum de sacrificii, a creditorilor. Judecătorul-sindic are obligaţia legală să lichideze bunurile din averea debitorului cât mai repede şi cât mai avantajos posibil. Judecătorul-sindic are obligaţia să prezinte semestrial tribunalului rapoarte asupra fondurilor obţinute din lichidare şi din încasarea de creanţe, precum şi planuri de distribuire către creditori. Aceste planuri vor fi înregistrate la grefa tribunalului urmând a fi comunicate şi creditorilor. Fondurile rezultate din lichidare vor fi distribuite în trei mari categorii

succesive, corespunzând unei ierarhii de priorităţi a creanţelor supuse plăţii. După ce bunurile din averea debitorului vor fi fost lichidate şi toate contestaţiile cu privire la creanţe vor fi fost soluţionate, judecătorul-sindic va supune tribunalului un raport final, împreună cu un bilanţ general; copii ale acestora vor fi comunicate tuturor creditorilor şi debitorului. Dacă tribunalul aprobă raportul final, judecătorul-sindic are obligaţia să procedeze de îndată la distribuirea finală a tuturor fondurilor din averea debitorului. Legea prevede că **l.j.** se închide atunci când tribunalul a aprobat raportul final, toate fondurile sau bunurile din avere au fost distribuite şi fondurile nereclamate au fost depuse la bancă.

LICHIDAREA CONTRACTULUI (în operaţiile de bursă), denumire generică dată executării contractului prin livrarea titlurilor şi respectiv prin plata preţului acestora. **L.c.** marchează stingerea obligaţiilor asumate de părţi prin contractul de bursă.

LICHIDAREA SOCIETĂŢII COMERCIALE, 1. În sens larg, ansamblul operaţiunilor urmărind ca scop finalizarea afacerilor în curs la momenul dizolvării societăţii, încasarea creanţelor sociale de la debitori, transformarea activului social în numerar, plata datoriilor şi împărţirea între asociaţi a ceea ce eventual ar mai rămâne din activ după efectuarea tuturor plăţilor. **2.** În sens restrâns, totalitatea operaţiilor efectuate în intervalul de timp dintre momentul dizolvării şi acela al împărţirii activului patrimonial între asociaţi (operaţii vizând realizarea creanţelor, transformarea activului în numerar şi plata pasivului). Lichidarea este guvernată de următoarele principii: obligativitatea lichidării; reglementarea lichidării în principal în favoarea asociaţilor, şi numai în subsidiar în favoarea creditorilor; menţinerea personalităţii juridice a societăţii până la efectuarea ultimului act de lichidare. Societăţii aflate în lichidare îi sunt aplicabile toate regulile care, potrivit legii, guvernează societăţile comerciale cu activitate normală; excepţie fac doar acele reguli care, prin specificul lor, sunt incompatibile cu lichidarea. Păstrându-şi personalitatea juridică, societatea continuă să aibă şi în perioada lichidării autonomie patrimonială; totodată, organele societăţii continuă să funcţioneze, dar

funcţiile lor se modifică în mod corespunzător modificării obiectului acesteia: ele nu mai pot iniţia afaceri comerciale noi în vederea obţinerii unor beneficii care să fie împărţite între asociaţi, ci numai afaceri susceptibile să servească scopului lichidării, ceea ce înseamnă că lichidarea limitează capacitatea lor de acţiune; în cazul în care administratorii ar iniţia şi alte afaceri decât cele necesitate de lichidare, ei răspund solidar pentru acestea. În perioada lichidării, adunarea generală continuă să exprime voinţa supremă: ea numeşte lichidatorii şi le determină puterile, fiind îndreptăţită să-i revoce, precum şi să exercite acţiunea în responsabilitate civilă împotriva lor; ea are dreptul să stabilească procedura lichidării şi chiar să oprească desfăşurarea acesteia, anulând efectele dizolvării prin adoptarea unei hotărâri de prorogare a societăţii etc. Puterile decizionale ale adunării generale sunt circumscrise scopului lichidării, şi ca urmare ea nu va putea hotărî nimic incompatibil cu starea de lichidare, căci toate hotărârile de acest gen ar fi considerate contrare legii. Adunarea generală este însă îndreptăţită să decidă reanimarea activităţii normale a societăţii, modificând, după caz, fie obiectul acesteia (când obiectul iniţial a dispărut sau a devenit imposibil de realizat), fie cuantumul capitalului social (prin fixarea lui la valoarea la care a ajuns datorită pierderilor suferite), fie durata existenţei societăţii (prin stabilirea unui nou termen al scadenţei acesteia). Prin efectul unei asemenea hotărâri, societatea aflată în pragul dispariţiei se revitalizează, revine în actualitate, iar revirimentul nu comportă nici necesitatea întocmirii unui nou act constitutiv al ei şi nici obligaţia pentru asociaţi de a aduce noi aporturi sociale. Intrarea societăţii în faza lichidării înrîureşte în mai mică măsură activitatea cenzorilor: aceştia sunt obligaţi să supravegheze desfăşurarea procesului lichidării; ei îşi păstrează nealterat rolul de control şi în această fază finală a existenţei societăţii, dobândind chiar un plus de prerogative. Astfel, lichidatorii nu vor putea publica bilanţul final şi nici să-l depună la tribunalul de comerţ decât însoţit de un raport întocmit de cenzori; de asemenea, tribunalul va putea încuviinţa instituirea de ipoteci

de către lichidatori — atunci când, prin actul de constituire a societăţii sau prin actul de numire a lor, nu li s-a dat o împuternicire specială în acest sens — numai pe baza unui aviz prealabil al cenzorilor. Lichidarea nu modifică raporturile dintre societate şi creditori; societatea având autonomie patrimonială şi în această fază finală a existenţei sale, patrimoniul ei continuă să reprezinte gajul general al creditorilor sociali; aceştia din urmă pot urmări însă societatea numai la împlinirea scadenţei creanţelor lor; ei trebuie să se îndrepte împotriva lichidatorilor care îndeplinesc şi rolul de reprezentanţi ai societăţii. L.s.c. comportă prin ea însăşi un pericol de risipire a patrimoniului social; de aceea, legea consacră în beneficiul creditorilor sociali un drept derogatoriu faţă de regimul de ocrotire a intereselor lor, stabilit pentru ipoteza funcţionării normale a societăţii: li se recunoaşte facultatea de a-i acţiona în justiţie pe acţionari, pentru plata sumelor neachitate din vărsămintele subscrise (la societăţile pe acţiuni) sau pe asociaţii cu răspundere nelimitată (la societăţile de persoane), cărora le incumbă o răspundere solidară pentru datoriile sociale ori de câte ori patrimoniul social se dovedeşte insuficient pentru acoperirea acelor datorii. Şi unii şi alţii (acţionari sau asociaţi cu răspundere nelimitată) pot fi urmăriţi de creditorii sociali numai în subsidiar, adică numai după ce în prealabil aceştia din urmă au încercat să se îndestuleze din patrimoniul social. În principiu, lichidarea nu modifică nici raporturile dintre societate şi asociaţi. Astfel, acţionarii (în cazul societăţilor pe acţiuni) îşi păstrează şi drepturile, dar şi obligaţiile pe care le aveau anterior: ei au facultatea să atace deciziile ilegale adoptate de adunarea generală, dar îşi păstrează şi obligaţia de a vărsa în patrimoniul social diferenţa dintre sumele subscrise la intrarea în societate şi cele achitate până în momentul dizolvării, putând fi urmăriţi în subsidiar de către creditorii sociali, pentru valoarea acestei diferenţe etc.; situaţia este similară şi în cei priveşte pe asociaţii din societăţile de persoane, cu precizarea însă că aici îşi pierde actualitatea interdicţia ca aceştia să facă concurenţă societăţii. De asemenea, comanditarul poate fi numit lichidator,

şi în această calitate să reprezinte societatea fără a-şi pierde beneficiul responsabilităţii limitate. Lichidarea este adusă la îndeplinire de către lichidatori, care sunt mandatari retribuiţi ai societăţii, la fel ca şi administratorii acesteia. O dată cu numirea lichidatorilor încetează de drept mandatul şi deci puterile administratorilor societăţii. Lichidarea parcurge mai multe faze: *a)* Faza iniţială a ei se caracterizează prin operaţiile de transformare a activului în numerar, prin valorificarea bunurilor mobile şi imobile de orice fel, inclusiv a bunurilor incorporale ca, de exemplu, mărcile de fabrică şi de comerţ, brevetele de invenţii etc. Tot în această fază se înfăptuiesc şi operaţiunile de încasare a creanţelor sociale; încasarea creanţelor se face în ordinea ajungerii lor la scadenţă. Data scadenţei poate fi modificată însă prin tranzacţie, debitorul renunţând la beneficiul termenului în schimbul renunţării societăţii la o parte din valoarea creanţei sale. *b)* Cea de-a doua fază a lichidării se realizează prin operaţiile de plată a datoriilor sociale, fiind utilizate în acest scop sumele obţinute prin transformarea activului în numerar. Plata datoriilor sociale trebuie să se facă pe măsura ajungerii lor la scadenţă; fiecare creanţă scadentă se onorează integral, în materia lichidării neprimind aplicabilitate principiul plăţii proporţionale (specific numai falimentului). Lichidatorii care plătesc cu bani datorii sociale au împotriva asociaţilor o acţiune în repetiţie pentru suma pe care societatea o datora creditorilor plătiţi; ei pot exercita împotriva asociaţilor toate drepturile pe care creditorii plătiţi le aveau contra acestora. *c)* Ultima fază a lichidării comportă repartizarea între asociaţi a soldului activ rămas după plata tuturor datoriilor sociale. Toate operaţiile ocazionate de lichidare trebuie consemnate într-un bilanţ final a cărui întocmire revine lichidatorilor. O dată cu încheierea ultimei faze a lichidării, societatea dizolvată îşi încetează existenţa, iar lichidatorii sunt eliberaţi de îndeplinirea obligaţiilor şi însărcinărilor avute în această calitate. Finalizarea lichidării nu implică însă şi eliberarea asociaţilor de orice obligaţie faţă de creditorii fostei societăţi; ei pot fi urmăriţi de aceştia din urmă în

vederea restituirii sumelor pe care le-au încasat ca urmare a omiterii de la plată a unor creanţe. În cazul societăţilor în nume colectiv, ca şi al celor în comandită simplă, creditorii sociali îi pot urmări pe asociaţi (a căror răspundere este nelimitată pentru datoriile sociale) spre a-şi încasa creanţele ce n-au putut fi onorate de către lichidatori datorită insuficienţei valorilor active ale patrimoniului social.

LICHIDATOR, persoană căreia i se încredinţează aducerea la îndeplinire a operaţiilor aferente lichidării societăţii comerciale. Acţionează în calitate de mandatar retribuit al societăţii dizolvate (la fel ca şi administratorii acesteia), fiind numit de către adunarea generală a asociaţilor sau de către tribunal (în eventualitatea ivirii unor neînţelegeri între asociaţi) şi putând fi revocat din funcţiile sale de asemenea de către adunarea generală şi numai de către ea, indiferent dacă a fost numit de către aceasta sau de către tribunal. Revocarea l. se face pentru motive imputabile lui. Atunci când pe parcursul îndeplinirii funcţiilor încredinţate, l. moare, este pus sub interdicţie, cade în faliment, îşi pierde capacitatea sau renunţă voluntar la mandat, adunarea generală va decide înlocuirea lui, conformându-se aceloraşi reguli ca şi la numirea sa. Numirea şi revocarea l. sunt supuse publicităţii. Prerogativele l. sunt stabilite atât prin actul de numire a lor, cât şi prin unele dispoziţii legale; activitatea lor este supusă regulilor mandatului, dar mandatul exercitat de ei are un caracter special, complex: în virtutea acestui mandat, l. pot efectua toate operaţiile necesare transformării activului patrimoniului social în numerar, plăţii creditorilor sociali şi distribuirii excedentului de activ patrimonial între asociaţi. Întreaga lor activitate se desfăşoară sub controlul adunării generale şi al cenzorilor. Alături de atribuţiile de control, adunarea generală exercită şi importante atribuţii de îndrumare a l., precum: stabilirea modalităţilor practice ale lichidării, emiterea de instrucţiuni obligatorii pentru l., având îndreptăţirea să-i revoce pe aceştia din funcţiile încredinţate dacă nu se conformează instrucţiunilor respective etc. L. le revin următoarele îndatoriri importante: *a)* să-şi publice actul de numire spre a aduce la cunoştinţa terţilor calitatea lor de reprezentanţi ai societăţii, în afacerile curente, ca şi în justiţie; de la data publicării

acestui act, acţiunile societăţii, ca şi cele îndreptate împotriva ei, pot fi exercitate numai în numele său, după caz, în contra l.; *b)* să întocmească, în conlucrare cu administratorii, un bilanţ şi un inventar care să evidenţieze cu exactitate situaţia activului şi a pasivului patrimoniului societăţii la momentul dizolvării acesteia; *c)* să preia bunurile, hârtiile şi registrele societăţii, devenind astfel depozitarii acestora, cu îndatoririle şi responsabilităţile ce decurg din raportul juridic de depozit; *d)* să-i informeze pe asociaţi asupra modului de desfăşurare a operaţiilor aferente lichidării; *e)* să evidenţieze operaţiile de lichidare într-un registru special, de tipul registrului-jurnal; *f)* să publice o declaraţie de lichidare (în cazurile în care operează dizolvarea de drept); *g)* să încheie bilanţul anual (atunci când lichidarea se extinde pe o durată mai mare de un an), respectând regulile ce trebuie urmate de administratori la încheierea bilanţului şi să supună bilanţul respectiv spre aprobare adunării generale; *h)* să întocmească un bilanţ final (la terminarea lichidării) în care să se reflecte toate operaţiile ocazionate de lichidare, la care se va anexa planul de repartizare a soldului activ. Principial, puterile l. sunt precizate prin actul de numire a lor; dar indiferent care este conţinutul concret al precizărilor actului respectiv în această problemă, ei sunt consideraţi în drept să facă toate actele impuse de terminarea afacerilor societăţii, ca, de exemplu: vânzarea bunurilor acesteia la licitaţie publică; perfectarea de tranzacţii şi încheierea de compromisuri; încasarea pe bază de chitanţe a creanţelor societăţii; contractarea de obligaţii cambiale şi de împrumuturi neipotecare etc. Puterile l. pot fi însă limitate de către adunarea generală în raport cu nevoile concrete ale îndeplinirii funcţiilor încredinţate. L. nu le este permisă ipotecarea bunurilor societăţii, afară numai dacă prin actul de numire a lor sau printr-o ordonanţă a tribunalului au fost autorizaţi expres în acest sens; de asemenea, le este interzisă vânzarea în bloc a bunurilor societăţii, precum şi orice vânzare a acestor bunuri convenită altfel decât prin licitaţie publică. L. au aceeaşi responsabilitate ca şi administratorii; ei sunt ţinuţi responsabili atât pe plan contractual cât şi pe plan delictual. Contractual, l. răspund pentru neîndeplinirea sau îndeplinirea defectuoasă a obligaţiilor ce le incumbă în virtutea actului de numire (care pe plan juridic are semnificaţia unui contract de

mandat). Răspunderea delictuală a lor decurge din lege şi se manifestă ca o consecinţă a nesocotirii obligaţiilor ce le sunt impuse prin lege. L. sunt eliberaţi de îndeplinirea obligaţiilor şi însărcinărilor avute în această calitate, o dată cu finalizarea lichidării.

LICHIDATOR (în procedura de lichidare judiciară), persoană desemnată de tribunal, la propunerea judecătorului-sindic pentru a participa alături de acesta la efectuarea operaţiunilor de lichidare judiciară. Conform legii române (nr. 64/1995), l. trebuie să îndeplinească două condiţii minimale cumulative: a) să fie contabil autorizat, expert contabil sau licenţiat în *studii economice ori juridice* şi *b*) să aibă cel puţin cinci ani vechime în activitatea practică economică sau juridică (art. 97). L. îi revine competenţa şi, totodată, obligaţia să efectueze actele, operaţiunile şi procedurile dispuse de judecătorul-sindic. Fiind un veritabil asistent al judecătorului-sindic prin întreaga activitate pe care o desfăşoară, l. aidoma acestuia, în caz de închidere a procedurii lichidării va fi socotit descărcat de orice îndatoriri sau responsabilităţi cu privire la procedură, avere, debitor, deţinători sau garanţii, creditori, acţionari şi asociaţi.

LICHIDITATE, denumire generică dată totalităţii activelor financiare pe care le deţine la un moment dat un agent economic, o bancă comercială sau o altă instituţie financiară sub forma de disponibilităţi valutare sau de titluri de credit (cecuri, cambii, obligaţiuni) ce pot fi utilizate nemijlocit ca instrumente de plată sau printr-o transformare facilă în bani lichizi. Activele financiare pot prezenta diverse grade de l. În funcţie de gradul lor de l. se disting: l. *primară*; l. *secundară* şi l. *terţiară*. V. şi fiecare din acestea.

LICHIDITATE A PIEŢEI (bursieră), sintagmă ce exprimă în mod generic capacitatea pieţei de a absorbi un volum important de tranzacţii pentru un anumit titlu fără modificări substanţiale de preţ, datorită excedentului de fonduri băneşti pe de o parte şi a abundenţei de titluri, pe de altă parte.

LICHIDITATE INTERNAŢIONALĂ, lichiditate concretizată în totalitatea activelor financiare pe care le posedă un stat şi le poate utiliza pentru onorarea obligaţiilor de plată decurgând din operaţiunile comerciale şi financiare internaţionale garantate de acel stat sau realizate cu

participarea lui. În accepţiunea sa restrânsă **l.i.** constă din rezerva internaţională oficială a statului respectiv, precum şi din creditele acordate lui de organisme financiare internaţionale (ca de pildă F.M.I., B.E.R.D.) ca şi din facilităţile temporare pe care băncile centrale din diverse state şi le acordă pe bază de reciprocitate. Într-o accepţiune mai largă, **l.i.** dă expresie totalităţii mijloacelor de plată utilizate în relaţiile economice internaţionale indiferent dacă acestea se află la dispoziţia guvernelor sau a altor deţinători. În această accepţiune **l.i.** vizează inclusiv activele financiare pe care le au băncile particulare şi orice alţi deţinători de mijloace străine de plată în măsura în care acestea sunt lichide sau sunt susceptibile de transformare facilă în bani lichizi. În perioada postbelică s-a înregistrat o amplificare fără precedent a posibilităţilor statelor de a apela la şi de a beneficia de o varietate de surse de **l.i.**, între acestea înscriindu-se: rezervele de aur şi devize; creditele acordate de F.M.I; drepturile speciale de tragere (D.S.T.); disponibilităţile rezultate din acordurile de *swap* intervenite între băncile centrale; împrumuturile interguvernamentale, ca şi cele acordate de consorţiile sau sindicatele bancare sau contractate pe cupiete. **L.i.** poate fi *condiţionată* şi *necondiţionată*. În toate cazurile ea prezintă o importanţă deosebită pentru normala desfăşurare a raporturilor de comerţ internaţional. V. şi **lichiditate**; **lichiditate internaţională condiţionată**; **lichiditate internaţională necondiţionată**.

LICHIDITATE INTERNAŢIONALĂ CONDIŢIONATĂ, varietate de lichiditate internaţională care se distinge prin aceea că este formată din mijloacele de plată de care ar putea să dispună autorităţile monetare în anumite situaţii determinate de sursele şi condiţiile externe de creditare, ca şi de încasarea creanţelor externe proprii. V. şi **lichiditate internaţională**.

LICHIDITATE INTERNAŢIONALĂ NECONDIŢIONATĂ, varietate de lichiditate internaţională constând în mijloacele de plată de care autorităţile monetare pot dispune în orice moment. V. şi **lichiditate internaţională**.

LICHIDITATE PRIMARĂ, varietate de lichiditate care se distinge prin aceea că este totală, având semnificaţia de bani lichizi. **V. şi lichiditate.**

LICHIDITATE SECUNDARĂ, varietate de lichiditate constând în active financiare susceptibile de transformare în orice moment şi fără dificultăţi în bani lichizi. Aşa sunt bunăoară depunerile la vedere în cont. V. şi **lichiditate**.

LICHIDITATE TERŢIARĂ, varietate de lichiditate constând în active financiare ce, pentru a fi transformate în bani, necesită un timp mai îndelungat şi comportă anumite cheltuieli sau pierderi. Prezintă acest caracter: depunerile la termen în cont; cambiile; acţiunile; obligaţiunile etc. V. şi **lichiditate**.

LICITATOR, persoană însărcinată cu efectuarea operaţiilor de licitare.

LICITAŢIE, termen prin care se desemnează o vânzare către cel care oferă preţul cel mai mare, sau invers: o cumpărare de la cel care îşi oferă marfa la preţul cel mai mic. L. poate fi întemeiată fie pe preţuri crescătoare, fie pe preţuri descrescătoare. În primul caz, **l.** se concretizează în comunicarea făcută de licitator cu referire la lotul de mărfuri şi preţul nominal de începere a licitării. Respectiva comunicare se face pe baza indicaţiilor primite de la vânzător. Cumpărătorii prezenţi ridică preţul comunicat; preţul oferit de ultimul dintre aceştia este considerat drept preţul cel mai mare. Marfa se adjudecă aceluia dintre cumpărători care a oferit ultimul preţul său, adică preţul cel mai mare. Regulile stabilite pentru desfăşurarea unor licitaţii îi permit vânzătorului să-şi retragă marfa de la **l.**, în ipoteza în care preţul cel mai mare oferit pentru ea nu- i dă satisfacţie; marfa respectivă va fi supusă din nou licitării, după licitarea celorlalte mărfuri. L. întemeiată pe preţuri descrescătoare presupune comunicarea unui preţ maxim care constituie punctul de plecare a licitării, licitatorul anunţând apoi preţuri din ce în ce mai mici, până ce unul dintre cumpărători oferă, primul, unul din preţurile anunţate; acestuia i se va adjudeca marfa. Modul de organizare a **l.** este determinat de legea ţării pe teritoriul căreia se ţine **l.** În comerţul internaţional se practică două feluri de **l.**: deschise (publice) şi închise; distincţia dintre acestea se face în funcţie de împrejurarea dacă la ele poate participa oricine (orice marfă) ori au acces numai anumite firme, invitate în acest scop. Participanţii la licitaţiile

internaţionale procedează, pe scară tot mai largă, la prezentarea ofertelor lor prin intermediul unor firme din ţara în care se organizează licitaţia; în unele ţări, această formă de ofertă (brokerage) este obligatorie prin lege. În acest caz, îndeplinirea formalităţilor tehnice şi comerciale este asigurată de firmele autohtone (denumite firme agent) care sunt mandatare ale firmelor străine participante la l.; în acest scop cele dintâi (adică firmele mandatare) păstrează un contact permanent cu firma organizatoare, informând totodată firmele ofertante despre condiţiile şi termenele de desfăşurare a l., precum şi despre situaţia pieţei, a concurenţei şi a altor elemente economice şi juridice de natură să prezinte interes pentru acele firme. Orice l. este precedată de măsuri organizatorice de pregătire, publicitate şi ofertare, menite să asigure condiţiile necesare pentru încheierea a cât mai multe tranzacţii. Oferta pentru participare la o l. se întocmeşte pe formulare obţinute de ofertant contra cost, de la locul menţionat în comunicatele din presă. În ipoteza licitaţiei închise, ofertantul invitat este anunţat despre acest loc prin invitaţia respectivă. Formularele destinate să servească la întocmirea ofertei sunt netransmisibile, iar contravaloarea lor plătită de ofertant (concretizată în sume foarte mici) nu i se restituie acestuia, în eventualitatea că nu s-a reuşit încheierea vreunei tranzacţii. Oferta trebuie prezentată în termenul stabilit; ofertele neprezentate în acel termen sunt excluse de la l. De regulă, ofertanţii trebuie să depună anumite garanţii pentru crearea unei certitudini privind îndeplinirea obligaţiilor din oferte; aceste garanţii, în mod obişnuit, trebuie să fie în cuantum de până la 10% din valoarea ofertei, putând consta dintr-o sumă de bani în numerar, efecte publice, o scrisoare de garanţie bancară de la o bancă cu reputaţie din ţara ofertantului sau din ţara în care se organizează licitaţia. Garanţiile ce trebuie depuse sunt stabilite în „condiţiile licitaţiei". Legislaţiile naţionale din majoritatea ţărilor care organizează asemenea acţiuni conţin dispoziţii prin care li se creează ofertanţilor posibilitatea de a depune garanţii mai mici decât cele pretinse de la ofertanţii străini. Ofertantul în favoarea căruia s-a făcut adjudecarea pierde garanţia dacă nu trans-

mite comanda în termenul fixat; în cazul utilajelor speciale, complexe, grele, întrucât transmiterea nu poate avea loc imediat, prin „condiţiile licitaţiei" se admite prelungirea termenului în funcţie de posibilităţile efective ale furnizorului. Adeseori se cere completarea garanţiei până la un cuantum de 20%, după atribuirea comenzii ofertantului care a făcut cea mai favorabilă ofertă. Ofertanţilor cărora nu li s-a adjudecat marfa şi care nu au primit deci comenzi, li se restituie garanţia depusă, în termenul prevăzut în „condiţiile licitaţiei"; ofertele pentru livrarea de utilaje rămân valabile până la înapoierea garanţiei, fiind deschisă posibilitatea încheierii unei tranzacţii ulterioare ţinerii l., dacă firma adjudecatară refuză să semneze contractul. L. obişnuită se finalizează prin atribuirea definitivă a comenzii după adjudecare, în ziua în care se ţine licitaţia. În caz de suprasolicitare se acordă o perioadă de timp determinată (de regulă 15 zile), după ziua ţinerii l., pentru aşteptarea unor oferte mai avantajoase decât cele prezentate în această zi; dacă în perioada respectivă nu se face o altă ofertă, comanda se atribuie participantului care a făcut oferta cea mai avantajoasă la data ţinerii l. L. având ca obiect maşini şi utilaje, se desfăşoară după o procedură aparte, dar unică în toate cazurile. Astfel, ofertele firmelor interesate se fac în plicuri închise; deschiderea acestor plicuri are loc în mod public, în ziua şi la ora stabilită fiind prezenţi şi reprezentanţii furnizorilor sau ai firmelor agent care trebuie să prezinte documentele ce atestă abilitarea lor de a acţiona în numele firmelor furnizoare. Luarea unei hotărâri imediate nu este însă cu putinţă, deoarece e necesară o perioadă de timp mai îndelungată pentru examinarea detaliată a comenzilor sub aspectul conformităţii lor cu „condiţiile licitaţiei", iar în cazul utilajelor complexe, pentru verificarea condiţiilor de credit pe care le poate acorda fiecare firmă furnizoare, a situaţiei financiare şi materiale a firmelor ofertante, a posibilităţilor de producţie ale acestora etc.; durata acestei perioade variază în funcţie de natura utilajelor; ea este mai scurtă în cazul utilajelor generale, standardizate, şi mai extinsă, putând ajunge până la 4 luni, în ipoteza utilajelor

speciale, complicate, sau a celor pentru întreprinderi complete. De regulă, organizatorii unor asemenea l. acordă prin „condiţiile licitaţiei" un termen de 3-4 luni pentru luarea hotărârii definitive şi acordarea comenzii unuia din furnizori; în perioada respectivă, reprezentanţii firmelor furnizoare sunt îndreptăţiţi şi au posibilitatea să se informeze asupra conţinutului ofertelor celorlalţi furnizori, punându-li-se la dispoziţie, într-un anumit loc, la ora fixată de organizatori, copii ale ofertelor concurente. Momentul final al oricărei l. este adjudecarea mărfii către cel care a câştigat l. Ca urmare a adjudecării mărfii, organizatorul l. îi transmite furnizorului adjudecatar o comandă fermă, acesta urmând să efectueze livrarea în condiţiile de livrare şi plată prevăzute în „condiţiile licitaţiei". Primind comanda fermă, furnizorul verifică dacă aceasta corespunde condiţiilor de participare la licitaţie, specificaţiei tehnice a produselor licitate, condiţiilor şi modalităţilor de plată etc.; pe baza verificării respective, el îi va remite clientului confirmarea de comandă. În vederea prevenirii unor eventuale neînţelegeri între părţi, acestea pot încheia contracte scrise cu privire la mărfurile licitate. Toate celelalte operaţii (precum: procurarea autorizaţiei de export, remiterea unei copii a contractului la întreprinderea producătoare, transmiterea dispoziţiilor de transport şi vămuire pentru export etc.) aferente derulării contractului urmează acelaşi regim, fiind supuse aceloraşi reguli ca în cazul contractelor obişnuite de export.

LICITAŢIE DESCHISĂ, formă de licitaţie practicată în comerţul internaţional, ce se distinge prin aceea că la ea poate participa orice firmă interesată.

LICITAŢIE ÎNCHISĂ, licitaţia la care pot participa numai anumite firme, invitate în acest scop. Asemenea licitaţii se organizează, de regulă, atunci când se intenţionează cumpărarea unor utilaje speciale sau unicate foarte scumpe, iar prestigiul în materie al unor firme specializate face inutilă prezenţa altor firme, mai puţin recunoscute pentru calitatea şi parametrii utilajelor de acelaşi fel pe care le produc. În legătură cu **l.î.** pot exista şi unele situaţii mai deosebite, când organizatorul licitaţiei invită o singură firmă, care de obicei deţine monopolul producerii

unor utilaje; asemenea situaţii pot apare în cazul în care cumpărătorului îi este interzisă, prin dispoziţii din legislaţia sa naţională, încheierea unui contract obişnuit (adică după procedura obişnuită) pentru achiziţionarea de la o atare firmă a utilajelor ce-l interesează, fiindu-i însă îngăduit să-şi procure acele utilaje prin licitaţie, de la firma respectivă. Această formă de licitaţie poartă denumirea de licitaţie unică. L.î. sunt practicate pe scară largă mai cu seamă în ţările în curs de dezvoltare; contractele încheiate pe această cale depăşesc ca număr dublul celor perfectate la licitaţiile deschise.

LICITAŢIE PENTRU CUMPĂRARE DE MAŞINI-UNELTE, TEHNOLOGII ŞI CONSTRUCŢII DE ANSAMBLURI INDUSTRIALE ŞI CIVILE, licitaţie practicată pe scară largă în comerţul internaţional din perioada postbelică şi care urmăreşte achiziţionarea de utilaje şi agregate industriale, de tehnologii de fabricaţie a diferite produse sau realizarea unor ansambluri industriale şi civile. Extinderea practicării ei este stimulată de faptul că Banca Mondială acordă credite cu precădere în temeiul contractelor încheiate pe această cale. Printre regulile ce guvernează desfăşurarea acestei licitaţii, mai importante sunt: *a)* Condiţiile licitaţiei sunt stabilite de importator (organizator), fiind difuzate o dată cu publicarea licitaţiei (în cazul licitaţiilor deschise) sau cu distribuirea invitaţiilor de participare la licitaţie (în ipoteza licitaţiilor închise). Instrucţiunile de participare la licitaţie *(instructions to persons tendering)* conţin elemente din contextul cărora exportatorul desprinde informaţiile necesare cu privire la caracteristicile generale ale licitaţiei şi care îi servesc totodată la aprecierea promptă a posibilităţilor sale de aliniere la condiţiile anunţate de organizator; aceste instrucţiuni sunt parte integrantă a caietului de sarcini, fiind uneori cuprinse chiar în Condiţiile generale. În mod frecvent, ele cuprind următoarele precizări: descrierea generală a obiectului licitaţiei, indicaţii referitoare la forţa juridică a condiţiilor generale şi speciale (dreptul la rezerve); data închiderii licitaţiei; informaţii privind deschiderea ofertelor, evaluarea şi acceptarea acestora; efectele acceptării; criterii generale de excludere a ofertelor; cerinţe în legătură cu garanţia de participare. *b)* Elaborarea

ofertei de participare la licitaţie trebuie să se facă în temeiul caietului de sarcini, la analiza căruia concură, în raport cu structura sa, atât întreprinderea de comerţ exterior, cât şi producătorul şi proiectantul. Ori de câte ori instrucţiunile de participare prevăd dreptul participantului la rezerve, exportatorul urmează a pregăti oferta, cu rezervele admise, în condiţiile cele mai avantajoase lui. În cazul în care exportatorul nu are dreptul la rezerve — autoritatea condiţiilor fiind absolută —, condiţiile respective trebuie preluate fidel de ofertă. *c)* Exportatorul întocmeşte „nota de fundamentare", care se bazează pe analiza şi pe oferta tehnică, făcute de producător şi institutul de proiectare. Această notă este însoţită de fişa de calcul a preţului limită, de indicatorii de eficienţă etc. *d)* După aprobarea notei de fundamentare, oferta, însoţită de întreaga documentaţie, se transmite organizatorului extern al licitaţiei, observându-se şi obligaţiile de constituire a garanţiei. În mod obişnuit, garanţia — ce reprezintă 5-10% din valoarea totală a ofertei — se constituie în favoarea organizatorului licitaţiei. Garanţia poate consta: într-o sumă de bani, care se depune la casieria organizatorului pe chitanţă oficială ce se remite cu titlu de depozit provizoriu, chitanţa respectivă urmând a fi prezentată în acelaşi timp şi în acelaşi plic cu oferta; într-o scrisoare de garanţie bancară, pentru suma stabilită ca reprezentând garanţia necesară participării la licitaţie; într-un acreditiv irevocabil deschis pentru suma stabilită ca depozit provizoriu, în forma impusă de *Condiţiile generale ale licitaţiei*. *e)* După finalizarea licitaţiei — care are loc de îndată ce s-a făcut adjudecarea — se încheie contractul cu beneficiarul adjudecării. Dacă acest beneficiar refuză, din diferite motive, să încheie contractul, el pierde garanţia depusă cu titlu de depozit provizoriu, iar dacă a depus o garanţie bancară, aceasta va fi executată. În anumite situaţii, semnarea contractului este condiţionată de intrarea exportatorului în posesia „scrisorii oficiale de adjudecare". Vânzarea-cumpărarea prin licitaţie prezintă interes şi pentru unităţile noastre economice în general şi pentru întreprinderile de comerţ exterior, în special: aceste întreprinderi pot manifesta un atare interes atât în calitatea lor de exportatoare de maşini şi utilaje, de tehnologii, exporturi complexe etc., cât şi în

calitatea lor de importatoare ale unor asemenea bunuri. Încheierea contractelor cu furnizorii externi în vederea realizării proiectelor finanțate prin împrumuturi acordate de B.I.R.D. se face, în toate cazurile, pe bază de licitație, dar la asemenea licitații sunt admise numai firme din țări membre ale acestei bănci și din Elveția.

LIMBA CONTRACTULUI, sintagmă ce desemnează limba în care este redactat contractul de comerț internațional. L.c. este aleasă de părțile cărora li se recunoaște o deplină libertate în această privință. Frecvent contractele de comerț internațional se redactează în două sau trei exemplare originale având conținut identic și fiind scrise în limbi diferite. Într-o atare ipoteză, un exemplar din contract se redactează într-una din limbile de largă circulație internațională, acel exemplar constituind elementul de referință pentru ipoteza apariției ulterioare a unor neînțelegeri între partenerii contractuali. De regulă, preferința părților vizează limba ce conține noțiuni, formule și expresii adecvate tehnicii comerciale apte să redea specificul contractului și care sunt în mod obișnuit utilizate în comerțul internațional. Așa este bunăoară limba engleză care este frecvent utilizată ca limbă a contractelor din domeniul transportului maritim. Hotărârea adoptată de părți cu privire la limba contractului prezintă interes atât la momentul întocmirii documentelor inițiale, cât și ulterior acestui moment. De regulă, limba contractului este limba corespondenței comerciale subsecvente, precum și limba în care se va desfășura procedura de soluționare a unui eventual litigiu.

LIMITARE VOLUNTARĂ A EXPORTURILOR, formă de barieră netarifară, de dată relativ recentă, constând în reducerea volumului exportului unui produs sau a unei grupe de produse la un anumit nivel și pe o perioadă de timp determinată consimțită de țara sau de țările exportatoare la cererea ori sub presiunea țării sau țărilor importatoare. În funcție de numărul țărilor ce participă la înțelegere l.v. e. pot fi: bilaterale și multilaterale. În cazul în care țara sau țările importatoare reprezintă o piață importantă pentru țara sau țările exportatoare rezultatele l.v. e. sunt semnificative. Primele asemenea înțelegeri datează de la sfârșitul deceniului șapte al secolului

XX. Ele au intervenit între S.U.A. şi Japonia. Ulterior însă l.v. e. a devenit o practică a ţărilor dezvoltate din punct de vedere economic care, profitând de marele lor potenţial, au impus altor ţări, printre care şi ţărilor în curs de dezvoltare, să-şi limiteze exporturile la produsele considerate sensibile pentru pieţele lor externe. Pe această cale s-a produs o nedorită cartelizare a industriilor de export care a avut un impact negativ asupra schimburilor comerciale internaţionale. În prezent se manifestă tot mai evident tendinţa ca l.v. e. să se convertească într-o măsură cu caracter permanent menită să protejeze nelimitat în timp anumite ramuri *industriale necompetitive* ale ţărilor importatoare. L.v. e. sub aspectul consecinţelor pe care le produce este comparabilă cu restricţiile cantitative la import. Sin. *autolimitare a exporturilor.*

LIMITED PARTNERSHIP, expresie prin care în terminologia dreptului anglo-american se desemnează societatea în comandită simplă.

LINGOU, denumire generică dată formei de tezaurizare şi de tranzacţionare a metalelor preţioase. L. este confecţionat în formă de bară pe care se inscripţionează cantitatea, puritatea şi denumirea metalului preţios pe care îl încorporează. L. se utilizează în locul monezilor din aur ca urmare a pierderii funcţiilor monetare de către acestea şi a abandonării ideii convertibilităţii banconotelor în aur. În operaţiunile comerciale cu metale preţioase l. deţin în prezent ponderea cea mai importantă.

LINIE DE CREDIT, sintagmă prin care se desemnează înţelegerea intervenită între o bancă comercială şi un client în virtutea căreia acesta din urmă poate obţine de la cea dintâi credite succesive într-o perioadă de *timp prestabilită, în limitele* unui plafon convenit. Deschiderea unei l. c. implică pentru client obligaţia de a plăti dobânda convenită pentru creditele efectiv utilizate şi totodată de a plăti un comision de angajament pentru sumele neutilizate. V. şi **linie de credit internaţional**.

LINIE DE CREDIT INTERNAŢIONAL, denumire generică dată plafonului recunoscut unei bănci comerciale sau unui agent economic de către o bancă străină în vederea finanţării unor importuri având ca obiect, de re-

gulă, maşini, utilaje şi obiective industriale complexe. **L.c.i.** presupune contractarea creditului în momentul când furnizorul străin livrează marfa spre ţara importatorului. Condiţiile de finanţare a livrărilor, rata dobânzii, perioada de rambursare, perioada de respiro, comisioanele bancare, precum şi valoarea minimă a contractelor care pot forma obiectul finanţării, condiţiile de plată şi perioada în care respectivele contracte pot fi prezentate spre finanţare sunt stabilite prin convenţiile bancare de deschidere a **l. c.i.**.

LISTĂ DE CURSURI, denumire dată publicaţiei periodice a cursurilor valutare practicate de o anumită bancă sau instituţie specializată de schimb valutar. Banca Naţională a României publică zilnic **l. c.i.** pe baza căreia se operează schimbul valutar în România.

LISTĂ DE TRANZACŢII, înscris ce consemnează totalitatea tranzacţiilor efectuate de fiecare agent de bursă într-o zi. De regulă **l. t.** este întocmită de casa de compensaţie şi este trimisă membrilor pentru ca aceştia să verifice exactitatea datelor referitoare la contractele perfectate în bursă.

LITIGIU DE COMERŢ INTERNAŢIONAL, diferend ivit între doi participanţi la un raport juridic obligaţional de comerţ internaţional şi care în cazul în care nu poate fi soluţionat pe cale amiabilă de către aceştia urmează a fi rezolvat fie de arbitrajul de comerţ internaţional, fie de către o instanţă judecătorească de drept comun, după cum părţile litigante au perfectat anterior declanşării neînţelegerii o convenţie de arbitraj sau nu. În cazul în care **l.c.i.** este supus spre soluţionare unui arbitraj va primi aplicare o procedură deosebită care poate diferi în funcţie de legea aplicabilă arbitrajului, de structura lui organizatorică şi de atribuţiile conferite arbitrilor.

LIVRARE DE UTILAJE PE CREDIT RAMBURSABIL ÎN PRODUSE, formă de cooperare industrială constând în livrarea de către un partener (care este creditorul) celuilalt partener (care este debitorul, beneficiar) a unor utilaje, instalaţii sau echipamente în vederea dotării unui obiectiv economic din ţara beneficiară, urmând ca rambursarea creditului astfel acordat să se facă eşalonat, prin livrarea de produse fabricate în acel obiectiv sau prin livrarea altor pro-

duse realizate în ţara beneficiară şi numai parţial în valută. Această formă de cooperare a fost iniţiată de către România, dar în prezent este practicată şi de alte ţări. Prezintă următoarele caracteristici distinctive: a) se derulează în două faze şi anume: în prima fază se efectuează livrarea furniturilor convenite contractual şi se încasează 15-20% din valoarea tranzacţiei în valută, iar în cea de a doua fază se livrează de către debitor creditorului diferenţa de valoare în produse fabricate în obiectivul dotat cu furniturile respective sau în alte produse fabricate în ţara beneficiară; b) comportă o compensare complexă a unor prestaţii multiple eliminându-se aproape complet plata în valută; c) prezintă pentru ambele părţi contractante un ridicat grad de cointeresare în realizarea operaţiunii; d) obiectivul dotat (sau, după caz, şi construit) rămâne în proprietatea beneficiarului creditului astfel acordat. Domeniul de utilizare **l.u.c.r.p.** cuprinde în special: prospectarea şi exploatarea resurselor energetice; realizarea unor proiecte agricole complexe; promovarea şi dezvoltarea ramurilor industriale de bază şi îndeobşte a industriei prelucrătoare.

LIVRARE LA CHEIE, varietate de livrări complexe făcute în baza unui contract de comerţ internaţional de specificul căreia este faptul că are ca obiect instalaţii, linii de producţie, obiective economice complexe în stare de funcţionare. În baza contractului furnizorului îi revin următoarele obligaţii mai semnificative: prospectarea terenului pe care urmează a fi amplasată construcţia; proiectarea construcţiei, realizarea acesteia, dotarea ei cu mijloace fixe; efectuarea probelor tehnologice; punerea în funcţiune a capacităţii de producţie contractate. La acestea, opţional, părţile mai adăugă uneori: pregătirea de către furnizor a personalului de conducere şi de execuţie; acordarea de asistenţă tehnică şi asigurarea operaţiunilor de întreţinere şi service pentru instalaţiile din dotarea obiectivului pentru o anumită perioadă de timp după darea lui în exploatare etc.

LIVRĂRI COMPLEXE, denumire generică dată operaţiunilor de export având ca obiect produse şi servicii între care se creează relaţii de interdependenţă şi intercondiţionare caracterizate printr-un anumit specific de organizare, structură şi comercializare.

LOC DE LIVRARE, denumire generică dată locului în care, potrivit contractului de comerț internațional, furnizorul exportator urmează să predea marfa contractată importatorului sau reprezentantului autorizat al acestuia. **L.l.** poate fi un port (maritim sau fluvial), un aeroport (în cazul în care transportarea mărfii se face pe calea aerului), o stație de cale ferată, o bază auto, un depozit etc. **L. l.** se stabilește pe baza condiției de livrare prevăzută în contract conform căreia vor fi determinate și momentul și locul când riscurile și cheltuielile referitoare la marfă se transferă de la vânzător la cumpărător. Condițiile de livrare mai frecvent utilizate în practică sunt cele prevăzute în regulile INCOTERMS. Este posibil ca în contract părțile să stipuleze o clauză opțională, caz în care cumpărătorului i se recunoaște facultatea de a alege între mai multe **l.l.**. Atunci când în contract nu se instituie în sarcina vânzătorului obligația de a transporta marfa, acesta trebuie să o livreze la locul unde era situat sediul său în momentul perfectării contractului. V. și **INCOTERMS**.

LOC DE ORIGINE, denumire generică dată elementului de localizare spațială a proveniență mărfurilor care se comercializează pe piețele externe. Ca regulă, proveniența mărfii se menționează pe fiecare produs comercializat sau destinat comercializării. Pe baza **l. o.** poate fi determinată, în linii generale, calitatea mărfii.

LOC DE PLATĂ, localitate geografică (oraș, comună) unde urmează să se facă plata unei datorii. **L.p.** nu subsumează și domiciliul sau sediul debitorului sau cel al creditorului; de asemenea individualizarea lui nu comportă în mod necesar indicarea unei adrese (stradă și număr) în localitatea de plată, fiind suficientă doar menționarea localității respective. În materie cambială, **l.p.** se indică de obicei (în practică) pe fața cambiei, în colțul stâng, sub adresa trasului; dacă nu este arătat **l. p.**, se prezumă *iuris et de iure* că acesta este locul arătat lângă numele trasului, conform regulii de drept comun potrivit căreia plata este cherabilă la domiciliul debitorului. Atunci când în cuprinsul cambiei sunt arătate mai multe **l. p.**, posesorul titlului poate prezenta titlul respectiv, la acceptare sau la plată, în oricare din aceste locuri.

LOC DE PREDARE A MĂRFURILOR, denumire generică dată elementului de localizare spaţială a executării obligaţiei exportatorului (furnizorului) de a pune la dispoziţia importatorului (beneficiarului) marfa obiect al contractului. L.p.m. este convenit de către părţile contractante în funcţie de interesele lor, ca şi de condiţiile de livrare agreate prin contract. Sin. *loc de livrare*.

LOC DE RECEPŢIONARE A MĂRFII, denumire generică dată elementului de localizare spaţială a operaţiunilor de verificare a corespondenţei sub aspect cantitativ, calitativ şi sortimental a mărfii pregătită de furnizor pentru livrare către beneficiar, cu cele stipulate prin clauzele contractuale în acest sens. Ca regulă generală recepţia se face de către cumpărător (importator), dar sunt frecvente situaţiile când această operaţiune este îndeplinită cu participarea atât a reprezentanţilor cumpărătorului cât şi a reprezentanţilor vânzătorului. Este posibil ca recepţia să fie efectuată şi numai de către vânzător, caz în care este denumită autorecepţie. Recepţia se face în toate cazurile la locul prevăzut în contract care poate fi: locul de expediere a mărfii, locul de destinaţie a acesteia sau în orice alt loc convenit de părţi într-un atare sens.

LOCAŢIE, denumire generică dată sumei percepută de calea ferată cu titlu de penalităţi pentru depăşirea termenelor de încărcare-descărcare sau transbordare a mărfurilor precum şi pentru reţinerea sau imobilizarea vagoanelor din vina beneficiarilor. Distribuirea l. se face după cum urmează: l. pentru staţionări în staţia de predare a mărfii se plătesc de către cel care face predarea, iar l. produse pe parcurs sau în staţia de destinaţie se plătesc de către destinatar. Forţa majoră antrenează reducerea sau anularea l. în cadrul procedurii de reclamaţie administrativă.

LOCUS REGIT ACTUM, locuţiune latină exprimând regula potrivit căreia condiţiile de formă ale unui act juridic sunt cele stabilite de legea în vigoare la locul şi momentul perfectării acelui act juridic. Această regulă primeşte aplicare la multiple domenii, precum: cel al titlurilor de credit (de pildă, în cazul cambiei domiciliate este necesară indicarea locului emisiunii, pentru ca în raport de acel loc să se determine legea aplicabilă condiţiilor de formă ale titlului), cel al con-

tractelor (cum sunt, bunăoară, contractele bancare etc.), cel al convenţiei de arbitraj (în privinţa căreia l.r.a. poate primi aplicare în afară de cazul când o anumită formă este cerută imperativ de *lex contractus*), cel al sentinţelor arbitrale (a căror formă extrinsecă este supusă regulii l.r.a. întocmai ca orice alt act juridic).

LOHN, v. **contract internaţional de lohn**.

LOMBARD, operaţie bancară (practicată în ţările cu economie de piaţă) constând în acordarea unui împrumut garantat prin hârtii de valoare, în special obligaţiuni emise de întreprinderi industriale, sau rente de stat şi bonuri de tezaur emise de ministerul finanţelor. Permite celor care şi-au plasat fondurile băneşti în asemenea hârtii să reintre în posesia fondurilor înainte de data prevăzută pentru rambursare. Hârtiile de valoare fiind negociate la bursă, cursul lor bursier putând înregistra în anumite perioade scăderi sub valoarea nominală, banca, din precauţie, acordă împrumut *numai pentru o parte din valoarea* nominală a *hârtiilor lombardate*. Pentru l., banca percepe *taxa de* l., care este în general superioară taxei de scont. Emisiunile de obligaţiuni industriale şi de rentă de stat sporesc ca frecvenţă în ţările cu economie de piaţă; împrejurarea legitimează creşterea ponderii operaţiunilor de l., care constituie una din căile de punere în circulaţie a banilor. Datorită faptului că banii respectivi nu au corespondent în valori materiale pe piaţă, l. comportă uneori creşterea fără cauză reală a masei banilor în circulaţie, contribuind la instabilitatea inflaţionistă.

LONG. 1. Termen ce în limbajul bursier, desemnează poziţia unui operator de bursă care este creditor pe titlurile la care se referă poziţia. 2. Sold creditor al contului de titluri.

LUCRUM CESSANS, expresie latină utilizată pentru a desemna generic acea componentă a prejudiciului suferit de creditor din cauza neexecutării unei obligaţii contractuale, ce se concretizează în câştigul nerealizat de acesta şi reprezintă echivalentul valorii cu care ar fi sporit patrimoniul lui, dacă debitorul şi-ar fi executat obligaţia respectivă. În cazul contractului de vânzare internaţională de mărfuri partea contractantă care a săvârşit încălcarea unei obligaţii contractuale poate fi obligată la dezdăunare faţă de cealaltă parte, în sensul de a-i plăti şi câştigul nerealizat, adică l.c.

M

MAKLER (borssen-makler), denumire generică dată brokerului în terminologia bursieră germană. M. este deci un agent de schimb care primeşte ordine de vânzare-cumpărare de la persoana care doreşte să vândă sau, respectiv de la persoana care doreşte să cumpere titluri de valoare. El acţionează exclusiv în contul clienţilor, dar totodată şi ca intermediar, deoarece transmite ordinele primite spre executare agenţilor de bursă specializaţi. M. acţionează în schimbul unui comision pe care îl percepe de la client şi care, de regulă, se calculează procentual în raport de valoarea operaţiunii intermediate. V. şi **broker; agent de schimb**.

MALA FIDES SUPERVENIENS NON NOCET, locuţiune latină exprimând regula potrivit căreia reaua-credinţă survenită ulterior momentului dobândirii dreptului de proprietate asupra unui bun (corporal sau incorporal) nu este de natură să altereze valabilitatea dobândirii acelui drept. O aplicare a acestei reguli se întâlneşte în materia revendicării cambiei: acţiunea în revendicare a unei cambii furate sau pierdute poate fi promovată cu succes împotriva celui care a dobândit de la hoţ sau de la găsitor titlul respectiv, cu condiţia însă ca reclamantul să dovedească reaua-credinţă (sau culpa gravă) a posesorului acelei cambii în momentul dobândirii de către el a titlului.

MANAGEMENT. 1. Denumire generică dată sistemului de concepte, metode, măsuri şi instrumente care definesc conducerea şi orientarea unei entităţi economice (societate comercială, grupare de societăţi

comerciale, economice, naţionale etc.) în vederea îndeplinirii obiectivelor propuse cu performanţe cât mai ridicate. Cu referire la activităţile din domeniul comerţului internaţional, **m.** are ca finalitate definirea şi delimitarea pieţelor de desfacere şi a segmentelor acestora, precum şi identificarea mobilurilor de cumpărare ale clienţilor, adaptarea produselor la cerinţele pieţii, asigurarea comunicării cu consumatorii, perfectarea tranzacţiilor de comerţ internaţional, determinarea activităţilor post-tranzacţionale şi desfăşurarea lor în condiţii optime. M. îndeplineşte următoarele funcţii mai importante: a) comunicarea, ce se înfăptuieşte prin transmiterea informaţiilor către persoanele interesate pentru obţinerea rezultatului dorit; b) organizarea, care constă în determinarea structurii şi felului cum sunt repartizate funcţiile, folosindu-se ca punct de plecare în acest scop analiza activităţilor necesare, a modului de luare a deciziilor şi a relaţiilor ce urmează a fi instaurate; c) prognozarea, care presupune o apreciere şi evaluare a evoluţiei activităţii în perspectivă, precum şi studierea diverselor variante şi stabilirea etapelor de îndeplinire a obiectivelor propuse; d) adoptarea deciziei, care presupune selecţionarea conştientă a unui mod de a acţiona din mai multe posibilităţi existente, în scopul obţinerii finalităţii urmărite; e) controlul, a cărui exercitare se face în scopul determinării performanţelor curente comparativ cu standardele preconizate; f) recrutarea personalului necesar, ce presupune selectarea, pregătirea, promovarea, încadrarea personalului din subordine; g) conducerea şi motivaţia ce se realizează prin îndrumarea şi coordonarea continuă, motivată, a activităţii personalului în subordine către realizarea unor scopuri comune. **2.** Denumire generică dată convenţional ştiinţei conducerii ca teorie generală a activităţii de conducere.

MANAGEMENT DE PORTOFOLIU, sintagmă ce exprimă gestiunea profesională a titlurilor de valoare aparţinând investitorilor îndeplinită, contra unei taxe, de către o societate financiară care acţionează în vederea sporirii profitabilităţii activelor respective (engl. *portofolio management*).

MANAGER, agent împuternicit să administreze o afacere, investiţiile într-o afacere sau un imobil aparţinând principalului.

MANAGER DE PORTOFOLIU, societate financiară care în schimbul unei taxe, îşi asumă îndeplinirea unei gestiuni de portofoliu urmărind prin activitatea ce desfăşoară creşterea profitabilităţii activelor acelei gestiuni. V. şi **management de portofoliu; gestiune de portofoliu.**

MANDAT, v. **contract internaţional de mandat comercial.**

MANIFEST AL NAVEI, denumire dată documentului întocmit de agentul navei din portul de încărcare, cuprinzând menţiuni referitoare la marfurile încărcate respectându-se conţinutul conosamentelor şi ordinea lor numerică. Serveşte ca instrument de informare al autorităţilor vamale asupra felului şi cantităţii mărfurilor încărcate sau descărcate pe navă respectiv de pe navă. Se eliberează în vederea verificării licenţelor de import sau de export şi a aplicării taxelor vamale. În cazul în care autorităţile vamale constată neconcordanţe între cantitatea şi felul mărfurilor înscrise în **m. n.** şi cele care efectiv au fost încărcate sau descărcate, aceste autorităţi au dreptul să aplice amenzi. Utilizarea **m.n.** de către diferiţii participanţi la transportul maritim se face cu finalităţi diferite. Astfel agentul navei din portul de descărcare primeşte **m.n.** înaintea sosirii navei în acel port şi utilizează documentul menţionat pentru întocmirea formalităţilor vamale de import, pentru obţinerea permisului de descărcare a navei şi de organizare a acestor operaţii, pentru depozitarea şi apoi reexpedierea mărfurilor respective. Armatorul şi navlositorul navei se servesc de **m.n.** pentru a calcula valoarea navlului. Dacă regulile ţării de destinaţie prevăd ca **m.n.** să poarte viza autorităţilor acelei ţări, documentul va fi supus avizării consulului acelei ţări mai înainte ca nava să părăsească portul de încărcare.

MANIPULARE A MĂRFII, sintagmă ce desemnează operaţiunile de încărcare a mărfii pe un mijloc de transport, precum şi operaţiunile de descărcare a acesteia de pe un mijloc de transport. Executarea unor astfel de operaţiuni poate fi făcută pe cheltuiala şi pe riscul expeditorului, sau după caz, al cărăuşului ori al destinatarului expediţiei.

MANOPERĂ, termen care în ştiinţele economice, este utilizat pentru a desemna munca vie încorporată în valoarea produs. În operaţiunile de comerţ internaţional acest termen se utilizează în expresii precum: vânzare de **m.** (cu referire la operaţiunile de prelucrare a materiei prime executate de importatorul acesteia în vederea reexportării ei în formă prelucrată); cheltuială cu **m.**, caz în care **m.** constituie un element al costului de producţie.

MARCARE. 1. Clauză ce în mod frecvent se stipulează în contractul de vânzare comercială internaţională şi care este menită să precizeze conţinutul marcajului care se va aplica pe marfa obiect al exportului sau, după caz al importului. Marcajul va cuprinde: numărul contractului; numărul coletelor; numele exportatorului; locul de expediere; numele şi adresa destinatarului; greutatea; seria; marca de fabrică; ţara de origine; marca de comerţ etc. Pentru mărfurile care necesită o manipulare mai atentă, o protecţie deosebită sau o identificare rapidă, părţile pot conveni un ambalaj special, originar, care să ateste provenienţa mărfii, sau un ambalaj neutru lipsit de semne distinctive. **M.** se realizează pe bază de şabloane, ştampile, matriţe, utilizându-se substanţe care nu se şterg în culori frapante (roşu, negru, portocaliu). Documentele însoţitoare ale mărfii trebuie să conţină indicaţii clare cu privire la **m.** Obligaţiile celui care predă marfa sunt precis reglementate prin Convenţiile internaţionale privind traficul de mărfuri (S.M.C.S. şi C.I.M.). 2. Denumire generică dată operaţiunilor de aplicare a semnelor de identificare a mărfurilor exportate sau importate. **M.** poate fi aplicată direct pe produs sau numai pe ambalaj.

MARCĂ, semn distinctiv prin care se identifică şi se individualizează produsele, serviciile şi lucrările în raport cu cele identice sau similare şi a cărui utilizare contribuie şi la stimularea ameliorării calităţii acestora. **M.** poate fi clasificată pe baza a diferite criterii, după cum urmează: a) din punct de vedere al formei se disting: **m.** *verbală*, **m.** *figurată*, **m.** *combinată* şi **m.** *sonoră*; b) în raport cu specificul obiectivului de activitate al unităţii economice care le înregistrează **m.** pot fi: *de fabrică, de comerţ, de serviciu*. **M.** se bucură de protecţia legii atât în sistemele de drept naţional din diverse ţări, cât şi

pe plan internaţional, fiind adoptată în acest sens o lege uniformă în materie prin Convenţia de la Paris din 1883 care a suferit mai multe modificări ulterioare. În raporturile de comerţ internaţional protejarea **m.** se face şi prin înregistrarea acestora în alte ţări de către titularii lor. România a devenit membră a Uniunii internaţionale pentru protecţia proprietăţii industriale, precum şi a Aranjamentului privind înregistrarea internaţională a **m.** de fabrică sau de comerţ convenite la Madrid în 1891.

MARCĂ COMBINATĂ, sintagmă ce dă expresie rezultatului utilizării mai multor elemente, precum: cuvinte, litere, cifre, reprezentări grafice etc. V. şi **marcă**.

MARCĂ DE COMERŢ, varietate de marcă ce se distinge prin aceea că este înregistrată de unităţile din sfera circulaţiei bunurilor. V. şi **marcă**.

MARCĂ DE FABRICĂ, varietate a mărcii de specificul căreia este faptul că se înregistrează de către unităţile producătoare de bunuri materiale. V. şi **marcă**.

MARCĂ DE SERVICII, varietate a mărcii de specificul căreia este faptul că înregistrarea ei se face de către unităţile prestatoare de servicii. V. şi **marcă**.

MARCĂ FIGURATĂ, denumire generică dată mărcii concretizate în reprezentări grafice sau în relief. V. şi **marcă**.

MARCĂ SONORĂ, sintagmă ce desemnează orice marcă care se prezintă cu ajutorul mijloacelor sonore. V. şi **marcă**.

MARCĂ VERBALĂ, denumire generică dată mărcii formată din cuvinte, sau din combinaţii de cifre şi litere. V. şi **marcă**.

MARFĂ, concept specific teoriei economice şi care desemnează în mod generic produsul muncii omeneşti susceptibil să satisfacă o necesitate socială fiind destinat schimbului prin vânzare-cumpărare. **M.** se distinge prin valoare de întrebuinţare şi prin valoare de schimb. **M.** este destinată spre a fi comercializată pe piaţa internă sau pe piaţa externă. În raporturile de comerţ internaţional **m.** sunt susceptibile de clasificare conform mai multor criterii: a) sectorul economic de proveniență; b) gradul de prelucrare; c) capacitatea de păstrare a calităţilor fizico-chimice; d) modul de prezentare şi de comercializare; e) variaţiile previzibile pe termen scurt ale

cererii şi ofertei pe piaţă; f) regimul de export-import aplicabil; g) forţa concurenţială recunoscută pe piaţa internaţională. Interes practic prezintă însă numai ultimele două componente ale acestei enumerări. Sub aspectul regimului de import-export aplicabil **m.** pot fi: *liberalizate, restricţionate, prohibite* şi *strategice*. Din punct de vedere al forţei concurenţiale ce le este recunoscută pe piaţa internaţională, **m.** se grupează în: **m.** *tari*; **m.** *slabe*; m. *sensibile*.

MARFĂ CASII, sintagmă ce în tranzacţiile bursiere este utilizată pentru a desemna o marfă fizică ce face obiectul vânzării sau cumpărării (engl. *cash commodity*).

MARFĂ LIBERALIZATĂ, sintagmă ce desemnează marfa ce de regulă nu este afectată de obstacole tarifare sau netarifare naţionale în măsura în care sunt îndeplinite formalităţile uzuale şi achitate taxele obişnuite aferente. V. şi **marfă**.

MARFĂ PROHIBITĂ, sintagmă ce desemnează orice marfă care din diverse motive (politice, economice sau care ţin de apărarea ordinii publice şi a moralităţii) este interzisă la import sau la export. V. şi **marfă**.

MARFĂ RESTRICŢIONATĂ, orice marfă care formează obiectul unor bariere specifice instituite din considerente de politică economică şi comercială naţională. Astfel de bariere pot fi: instituirea unor suprataxe şi adoptarea de alte instrumente de natură fiscală; cerinţa întocmirii unor depozite valutare prealabile la import; restricţii cantitative. V. şi **marfă**.

MARFĂ SENSIBILĂ, denumire generică dată mărfii cu poziţii deosebit de fluctuante pe piaţa mondială fiind influenţată de o multitudine de factori de natură economică şi extraeconomică. V. şi **marfă**.

MARFĂ SLABĂ, denumire generică dată mărfii cu referire la care oferta acoperă durabil şi uneori chiar depăşeşte cererea mondială, iar preţurile înregistrează constant niveluri scăzute, uneori neremuneratorii pentru producători. Au acest caracter produsele prelucrate în ramuri industriale în privinţa cărora cererea manifestă o tendinţă constant descrescătoare, inclusiv datorită unui excedent de capacităţi de producţie. V. şi **marfă**.

MARFĂ STRATEGICĂ. 1. Denumire generică dată mărfurilor a

căror export este supus unui regim special de selecţie şi control. 2. Gen de mărfuri cuprinzând materii prime, produse finite sau tehnologii care prin varietatea, utilizările şi calităţile lor prezintă importanţă deosebită pentru interesele economice, militare şi politice ale unui stat. M.s. are un domeniu de cuprindere elastic care se schimbă mereu sub influenţa progresului şi difuzării rapide a cunoştinţelor ştiinţifice şi tehnologice, precum şi a modificării utilităţilor ce prezintă anumite produse. Totodată acest domeniu variază de la ţară la ţară, fiind influenţat şi de evenimentele politice şi militare în care este implicată ţara în cauză, ca şi de dezvoltare şi modernizare industrială în care se implică acea ţară. V. şi **marfă**.

MARFĂ TARE, denumire generică dată mărfii pentru care există o cerere susţinută, şi în privinţa căreia nivelurile de preţ rămân mereu constant favorabile pentru vânzător pe perioade de timp relativ extinse. Fac parte din această categorie: metalele preţioase, pietrele preţioase şi semipreţioase şi într-o anumită măsură, gazele naturale şi ţiţeiul. V. şi **marfă**.

MARJĂ (în operaţiuni de bursă). 1. Depozit (în bani şi/sau titluri) constituit de client la broker în vederea efectuării unor tranzacţii în marjă (adică pe bază de împrumut). 2. Depozit constituit cu titlu de garanţie, de către client la broker în vederea efectuării unei tranzacţii *futures*. 3. Depozit constituit de vânzătorii de opţiuni pentru garantarea obligaţiilor lor. V. şi **tranzacţii în marjă**.

MARJĂ ABSOLUTĂ (în operaţii de bursă), sintagmă ce desemnează diferenţa existentă la un moment dat între valoarea colateralului şi datoria clientului faţă de broker. Termenul *colateral* exprimă garanţia constituită în vederea obţinerii unui împrumut în bani sau în titluri. La cumpărăturile în marjă, această garanţie constă în fonduri băneşti, iar în cazul *vânzărilor scurte* se concretizează în titluri depuse la broker pentru împrumutul acordat de acesta clientului. V. şi **marjă**.

MARJĂ CURENTĂ (în operaţii de bursă), sintagmă ce exprimă raportul existent la un moment dat între mărimea capitalului propriu (adică a fondului băneşc existent în contul de garanţie al unui operator *futures* în timpul

menţinerii poziţiei sale) şi valoarea de piaţă a titlurilor tranzacţionate prin contul în marjă. V. şi **marjă**.

MARJĂ DE DIVERGENŢĂ, sintagmă ce desemnează limitele intermediare de fluctuare a cursului valutar economic faţă de cursul valutar real. Instituirea acestor limite urmăreşte ca finalitate declanşarea semnalului de alarmă pentru demararea operaţiilor de intervenţie pe piaţa valutară înainte de atingerea marjei de fluctuare normale. Intervenţiile se concretizează în utilizarea rezervelor valutare sau a unor împrumuturi bilaterale, ori a unor credite contractate dintr-un fond comun constituit la nivelul sistemului monetar vest-european. Atunci când intervenţiile de acest gen nu pot estompa evoluţia cursului valutar se procedează la îndeplinirea unor operaţiuni complexe de reajustare a cursurilor, precum devalorizări, sau, după caz, revalorizări. V. şi **marjă de fluctuare**.

MARJĂ DE FLUCTUARE, denumire generică dată limitelor admise pentru fluctuarea cursului valutar economic faţă de cursul valutar real. Este specifică sistemului monetar internaţional constituit în 1944 în contextul recunoaşterii fluctuaţiilor cursurilor valutare. **M. f.** se încadrează între o limită inferioară şi una superioară faţă de paritatea stabilită în raport cu dolarul S.U.A. Ulterior s-a renunţat la cursurile fluctuante, iar aceasta a avut ca efect eliminarea **m.f.** din mecanismele monetare. Dar, cu începere din anul 1979 **m. f.** a reapărut în cadrul sistemului monetar vest-european. Acestea au o plajă de ± 2,25% faţă de un curs pivot fiind precedate de marjele de divergenţă situate ± 1,70% faţă de cursul pivot. V. şi **marjă de divergenţă**.

MARJĂ DE MENŢINERE (în operaţii de bursă). **1.** Nivelul minim al capitalului propriu (adică fondul băneşc existent în contul de garanţie al unui operator futures în timpul menţinerii poziţiei sale) ce trebuie să fie menţinut de client, cât timp poziţia sa rămâne deschisă, pe parcursul tranzacţiei efectuată pe bază de cont în marjă. În cazul în care marja curentă scade sub **m.m.** brokerul va solicita clientului să depună o acoperire suplimentară în contul in marjă (solicitarea denumită generic *apel în marjă*).**2.** Expresie ce desemnează limita valorică mi-

nimă a fondurilor cash (capital propriu) pe care operatorul futures este obligat să le menţină ca garanţie câtă vreme poziţia sa rămâne deschisă. V. şi **marjă; marjă curentă**.

MARJĂ DE REGULARIZARE (în operaţii de bursă), denumire generică dată depozitului constituit de brokeri la casa de compensaţie sau la un membru al acesteia, când acel broker nu este o firmă membră a casei respective, în vederea garantării executării contractelor prefectate în bursă. V. şi **marjă**.

MARJĂ INIŢIALĂ (în operaţii de bursă). 1. Sintagmă ce exprimă dimensiunea valorică a marjei necesare în vederea iniţierii unei tranzacţii în marjă sau a unei vânzări scurte. Se exprimă în mărime absolută (în dolari) sau în mărime relativă, sub formă de raport procentual între marjă şi valoarea de piaţă a titlurilor ce formează obiectul tranzacţiilor în marjă. 2. Expresie ce desemnează mărimea fondurilor cash pe care clientul le depune în vederea iniţierii unei tranzacţii futures. V. şi **marjă**.

MARJĂ PREFERENŢIALĂ, sintagmă ce exprimă diferenţa între nivelul taxelor vamale de sub incidenţa clauzei naţiunii celei mai favorizate şi nivelul taxelor vamale preferenţiale. **M.p.** se calculează pentru acelaşi produs în cadrul schemei preferenţiale a unei anumite ţări sau a unei uniuni vamale. Ea creşte concomitent cu reducerea nivelului taxelor vamale preferenţiale cu condiţia ca taxele vamale de sub incidenţa clauzei naţiunii celei mai favorizate să rămână constante la acel produs. Mai mulţi factori precum: contingentarea importurilor făcute în regim preferenţial, aplicarea clauzelor de salvgardare, sau reducerea taxelor vamale de sub incidenţa clauzei naţiunii celei mai favorizate la un produs ce beneficiază de preferinţe vamale etc. influenţează negativ **m.p.**.

MARJĂ RELATIVĂ (în operaţii de bursă), sintagmă ce desemnează raportul existent la un moment dat între capitalul propriu (care aici primeşte semnificaţia de fond bănesc existent în contul de garanţie al unui operator *futures* în timpul menţinerii poziţiei sale) şi valoarea de piaţă a titlurilor cu referire la care sunt poziţii deschise în marjă. V. şi **marjă**.

MARJĂ SUPLIMENTARĂ (în operaţii de bursă), sintagmă

utilizată pentru a desemna suma suplimentară solicitată de casa de cliring brokerului în scopul reîntregirii contului în marjă atunci când evoluția prețurilor este contrară poziției deschise. V. și **marjă**.

MARKET MAKER (în operații de bursă) expresie preluată din terminologia engleză de bursă cu semnificația de creator de piață și care este susceptibilă de două accepțiuni, anume: **1.** Membru al unei burse de valori care face tranzacții în nume propriu și pe cont propriu având obligația să asigure o piață corectă, ordonată și competitivă. **2.** Firmă comercială care face oferte de vânzare și cereri de cumpărare în nume și pe cont propriu pe piața bursieră de negocieri. Această firmă anunță două prețuri, *ask* și *bid* (prețul care se cere și prețul care se oferă) și creează astfel piața aidoma unui angrosist de valori ce se angajează să vândă și respectiv să cumpere un anumit volum de titluri.

MARKETING, ansamblu de metode și tehnici precum și de operațiuni privind orientarea, organizarea și desfășurarea activității economice în vederea cunoașterii și satisfacerii nevoilor pieței studiate în structura, volumul și dinamica lor în prezent și în perspectivă. Domeniul **m.** cuprinde: studierea pieței; determinarea obiectivelor și elaborarea strategiilor de producție și comercializare; definirea și înfăptuirea politicilor privind produsele, prețurile, distribuția, programarea și conducerea întregului ansamblu de operațiuni. M. se analizează ca fiind o componentă a managementului. M. a apărut și s-a dezvoltat în condițiile economiei de piață. V. și **marketing internațional**.

MARKETING INTERNAȚIONAL, varietate de marketing vizând conceptele teoretice, activitățile practice, metodele și tehnicile care se utilizează în schimbul de bunuri și de servicii dintre țări. Practicile de **m.i.** trebuie să se armonizeze cu factorii specifici ai pieței externe și să țină seama de implicațiile acțiunii lor asupra agenților economici ce desfășoară activități de producție și comercializare finalizate în străinătate. Programele de **m.i.** trebuie astfel imaginate și practicate încât să corespundă condițiilor existente pe fiecare piață externă. V. și **management**.

MASĂ CREDALĂ, grupare obligatorie constituită, în cadrul procedurii falimentului, din totalitatea creditorilor falitului, declaraţi şi verificaţi, adică din totalitatea persoanelor care, pretinzându-se creditori ai falitului, şi-au declarat creanţele şi au depus dovezile necesare în termenul stabilit prin hotărâre judecătorească declarativă de faliment. **M.c.** colaborează cu judecătorul sindic la verificarea creanţelor în legătură cu care se emit pretenţii asupra patrimoniului falitului. Ea poate încuviinţa continuarea provizorie a comerţului de către falit, precum şi concordatul; de asemenea, are dreptul să acorde moratoriul şi este competentă să aprobe socotelile prezentate de judecătorul sindic. Sin. *adunarea creditorilor.*

MASĂ MONETARĂ, sintagmă ce desemnează totalitatea banilor care se află la dispoziţia economiei naţionale sau în economia mondială şi care este utilizată atât la efectuarea tranzacţiilor comerciale şi financiare, cât şi la formarea de rezerve, înfăptuirea transferului de fonduri particulare etc. **M.m.** trebuie să se afle într-o strânsă şi continuă corelaţie cu masa de bunuri şi de servicii din economie. În componenţa **m.m.** sunt cuprinse: banii de hârtie, monezile metalice, depozitele la vedere; depozitele bancare la termen; depunerile şi depozitele la termen de la casele de economii, depozite cu fonduri financiare la termen etc. Evoluţia **m.m.** dintr-o anumită ţară este urmărită atent de instituţiile economice şi monetare naţionale, de instituţiile monetare din ţările partenere în relaţiile de plăţi, precum şi de Fondul Monetar Internaţional. Privită prin prisma mecanismului monetar internaţional, **m.m.** se analizează ca fiind un factor important de influenţare a cursurilor valutare şi a stabilităţii relaţiilor monetare şi economice internaţionale.

MASTER-LEASING, formă specială de leasing având ca obiect conteinere care se închiriază fie pe un termen determinat (*term leasing*), fie pentru o călătorie (*trip leasing*). V. şi **leasing; contract de leasing.**

MEDIOCREDITO, organism financiar bancar naţional, înfiinţat în Italia în anul 1952, ca institut specializat de credit de drept public. Finanţează exporturi de echipament industrial pe termen mijlociu sau lung.

MEMBRU AL BURSEI, persoană care, îndeplinind condiţiile prevăzute de lege, dobândeşte dreptul de a efectua, în mod direct, tranzacţii cu titluri la bursă. Potrivit legislaţiei României pot fi **m. b.** numai societăţile de intermediere a circulaţiei valorilor mobiliare.

MEMBRU CLIRING (în operaţii de bursă), denumire generică dată firmei broker care este membră a casei de cliring (sau de compensaţie).

MERCHANDISING, termen ce desemnează totalitatea activităţilor desfăşurate în vederea amplificării volumului vânzării mărfurilor şi a stimulării consumului lor prin metode şi mijloace promoţionale. **M.** este susceptibil de două accepţiuni: *lato sensu*, dă expresie activităţilor vizând studierea aspectelor referitoare la creaţia şi ameliorarea condiţiei calitative a mărfurilor, precum şi la prezentarea, condiţionarea şi etalarea lor, la marca şi preţul acestora, condiţiile de livrare, de plată şi publicitatea lor; *stricto sensu*, **m.** vizează numai activitatea personalului antrenat în operaţiunile de vânzare şi de reclamă a mărfurilor. **M.** comportă o importantă diversitate de activităţi îndeplinite de vânzător şi de cumpărător, preferabil în colaborare. Se face distincţie între **m.** producătorului (care se realizează prin acţiuni vizând conceperea, realizarea şi livrarea mărfii, valorificarea mărcii şi prezentarea mărfii la locul de vânzare) şi **m.** vânzătorului (care vizează numai activităţi specifice comercializării precum: promovarea mărfii la locul vânzării, vânzarea propriu-zisă, preţurile practicate, facilităţi oferite cumpărătorului etc.).

MIJLOACE DE PLATĂ, expresie prin care se desemnează totalitatea posibilităţilor materiale (aurul, valutele, creditul etc.) cu ajutorul cărora se poate onora (plăti) o creanţă internaţională.

MIJLOACE DE PLATĂ STRĂINE, denumire generică dată de legislaţia României valutelor, devizelor şi altor titluri de credit exprimate în valută susceptibile de utilizare ca instrumente de stingere a obligaţiilor de plată decurgând din raporturile de comerţ internaţional. Domeniul **m.p.s.** cuprinde: bancnotele şi monedele de orice fel emise de alte state cu putere circulatorie sau care pot fi convertite în bancnote sau monezi dotate cu putere circulatorie; ordinele de

plată sau dispoziţiile de plată; acreditivele, scrisorile de credit, cambiile, cecurile precum şi orice alte titluri de credit ce conţin drepturi şi obligaţii de plată exprimate în monedă străină dacă emitentul este resortisant al unei ţări străine sau dacă locul plăţii este intr-o ţară străină; disponibilităţi în valută existente în conturi sau care se află sub orice altă formă în străinătate. Sunt asimilate **m.p.s.** şi li se recunoaşte acelaşi regim şi oricăror alte drepturi sau obligaţii patrimoniale susceptibile de realizare şi lichidare în valută în ţară sau în străinătate; titlurile de valoare emise de statul român sau de orice altă persoană juridică română, exprimate în lei, dacă sunt destinate să fie scoase din ţară sau să fie introduse în ţară; orice sume care sunt primite sau care se cuvin a fi primite in ţară persoanelor având domiciliul în străinătate indiferent de moneda în care sunt exprimate acele sume.

MODALITATE DE PLATĂ, sintagmă ce desemnează instrumentul utilizat pentru efectuarea plăţii unei obligaţii decurgând dintr-un raport de comerţ internaţional. În plăţile internaţionale alegerea **m. p.** se face in armonie cu uzanţele comerciale internaţionale şi cu interesul ambilor parteneri de a prezenta un înalt grad de garanţie pentru fiecare dintre ei. Cele mai utilizate **m. p.** în raporturile de comerţ internaţional sunt: acreditivul documentar, incasso documentar şi ordinul de plată. V. şi fiecare dintre acestea.

MODIFICARE A CONTRACTULUI DE COMERŢ INTERNAŢIONAL, expresie utilizată pentru a desemna orice schimbare a elementelor structurale ale contractului. Potrivit principiului simetriei actelor juridice **m.c.c.i.** poate fi realizată numai prin acordul partenerilor contractuali şi prin procedura folosită de aceştia la perfectarea contractului. Contractele de comerţ internaţional care se încheie pe baza unor acorduri comerciale se modifică de drept prin efectul modificării acestora sau prin efectul introducerii unor schimbări de comun acord de către părţi prin protocoalele anuale. Pentru anumite tipuri de contracte, ca de pildă, contractul de transport feroviar, **m.c.c.i.** este supusă unor reguli speciale; astfel, expeditorul poate modifica unilateral contractul până la data când al doilea exemplar al scrisorii de trăsură este remis destinatarului.

MODIFICAREA CONTRACTULUI DE TRANSPORT FEROVIAR INTERNAŢIONAL DE MĂRFURI, operaţie juridică ce se realizează, în anumite cazuri şi condiţii, pe parcursul executării contractului, fie din iniţiativa expeditorului, fie din iniţiativa destinatarului şi care vizează conţinutul contractului. Este posibilă numai în situaţiile şi cu respectarea cerinţelor prevăzute de Convenţia C.I.M. Pentru ca ea să se producă este necesar ca expeditorul sau destinatarul să întocmească o cerere tip, separat, într-un singur exemplar, pentru fiecare expediţie; cererea trebuie să fie însoţită de duplicatul scrisorii de trăsură internaţională, în ipoteza în care cel ce solicită modificarea este predătorul (expeditorul) mărfii. Modificarea contractului poate fi făcută până în momentul în care destinatarul primeşte scrisoarea de trăsură internaţională, fiind admisă însă numai câte o singură dată pentru expeditor, respectiv pentru destinatar. Cel ce o solicită este obligat să plătească şi taxele de transport în beneficiul căii ferate, aceasta din urmă percepând, într-o anumită situaţie, şi o taxă ce se calculează în armonie cu dispoziţiile interne ale căii ferate care efectuează modificarea actului juridic; totodată, solicitantului modificării îi incumbă îndatorirea să plătească şi toate celelalte cheltuieli ocazionate de modificări, cum sunt cele implicate de: transmiterea telexurilor, telegramelor, scrisorilor recomandate, locaţii etc.

MOMENTUL FORMĂRII CONTRACTULUI DE COMERŢ INTERNAŢIONAL, data calendaristică la care se întâlnesc voinţele unor participanţi la comerţul internaţional realizând acordul lor, prin efectul căruia se stabileşte între aceştia un raport juridic obligaţional. El constituie totodată punctul de plecare al executării contractului. Între persoane care sunt de faţă, acordul de voinţe se realizează simultan chiar dacă între momentul emiterii ofertei şi cel al acceptării ei se scurge un interval de timp. Atunci însă când cei ce contractează nu sunt de faţă, manifestările lor de voinţă au loc succesiv, iar stabilirea **m.f.c. c.i.** devine o operaţie pe cât de necesară, pe atât de dificilă. Determinarea exactă a acestui moment prezintă importanţă pe plan juridic sub multiple aspecte, şi anume: *a)* acest moment constituie punctul de plecare a obligaţiilor stabilite între părţi; totodată el înrâu-

reşte, cel puţin sub anumite aspecte, şi conţinutul acelor obligaţii; *b)* în raport de **m.f.e.c.i.** se determină locul încheierii contractului; *c)* acest moment este deosebit de important pentru determinarea datei transferului dreptului de proprietate şi a livrării lucrului vândut, precum şi sub aspectul trecerii riscurilor în legislaţiile care fac dependente asemenea efecte de momentul respectiv. **M.f.e. c.i.** *inter praesentes* (între contractanţi prezenţi), aşa-numitul contract instantaneu, este acela în care părţile semnează înscrisul constatator al acordului lor de voinţă. Această soluţie a fost îmbrăţişată de toate legislaţiile, de doctrină şi de practica organelor de jurisdicţie. Atunci când contractanţii nu sunt prezenţi pentru a perfecta contractul prin semnare simultană, formarea contractului *inter absentes* se produce în alt loc şi în alt moment, legislaţiile diverselor ţări adoptând soluţii diferite în acest sens: *a)* În sistemul *Common Law*, în dreptul S.U.A., ca şi în legislaţiile unor ţări din America Latină (Argentina, Brazilia, Chile, Columbia, Costa Rica, Ecuador, Guatemala, Honduras, Peru) în dreptul japonez, libanez şi sirian — care au consacrat pe plan normativ ceea ce în doctrina juridică se numeşte *teoria emisiunii* sau *expedierii* — contractul este privit ca încheiat în momentul în care destinatarul ofertei (al comenzii) îşi manifestă voinţa de a accepta oferta, respectiv în momentul când a expediat acceptarea acesteia. Conform dreptului englez *(Common Law)*, bunăoară, acceptarea ofertei este considerată definitivă din momentul depunerii la poştă a scrisorii de acceptare, cu condiţia ca aceasta să fi fost valabil francată şi să poarte înscrisă pe plic adresa corectă a destinatarului (autorul ofertei), fiind irelevantă împrejurarea dacă scrisoarea respectivă ajunge sau nu la acesta. Contractul se consideră încheiat la data depunerii scrisorii de acceptare la poştă, chiar atunci când acea scrisoare a fost pierdută sau întârziată de poştă, şi chiar dacă ofertantul ar ignora acest fapt. *b)* Conform dreptului german — care a consfinţit pe plan legislativ ceea ce în doctrina juridică a fost numit *teoria recepţiei* — contractul se formează în momentul când acceptarea destinatarului ofertei a ajuns la ofertant. Ofertantul (care este destinatarul scrisorii de acceptare) este prezumat că a luat cunoştinţă de acceptare chiar în momentul în care a pri-

mit-o. *c)* În fine, sistemele de drept din Spania, R.A. Egipt, Venezuela, Filipine, ca şi cel din România, au adoptat o soluţie întru totul similară, consacrând *teoria informării*, care este în realitate o varietate a teoriei recepţiei: contractul se formează în momentul când ofertantul ia cunoştinţă de acceptarea ofertei sale de către destinatar. Codul comercial prevede clar, în acest sens, că contractul se formează în momentul în care acceptarea ajunge în mâinile ofertantului şi reuşeşte să fie cunoscută efectiv de către ofertant; soluţia a fost extinsă de practica organelor de jurisdicţie pentru toate contractele, fără a distinge între cele reglementate de Codul comercial şi cele reglementate de Codul civil.

MONEDĂ, confecţie metalică (realizată din aur, argint, cupru, nichel, aliaje diverse) de formă circulară, utilizată ca mijloc de plată, de circulaţie şi eventual de tezaurizare, a cărei greutate şi compoziţie (aliaj) sunt stabilite prin legea monetară a statului emitent. Are pe avers (faţă) şi pe revers (verso) imprimate anumite simboluri, steme, efigii, reliefuri, inscripţii menite să-i protejeze integritatea materială. Baterea de **m.** se execută prin banca centrală a statului emitent, constituind un atribut ce ţine de suveranitatea şi independenţa acelui stat. În prezent circulă doar **m.** divizionare care sunt realizate din metale ieftine, având valoare proprie inferioară valorii nominale şi o pondere redusă în masa monetară. **M.** cu valoare deplină au încetat să mai circule, în majoritatea ţărilor, din deceniul trei al secolului XX. Valoarea **m.** naţionale diferă de la o ţară la alta. Ea se stabileşte, în condiţiile actuale, prin raportare la anumite **m.** naţionale (precum dolarul SUA), sau la unităţi de cont monetare internaţionale (D.S.T., E.C.U., A.M.U.) sau în baza altor aranjamente. **M.** devine valută atunci când are putere circulatorie şi dincolo de frontierele statului emitent. V. şi **monedă de cont; monedă electronică; monedă internaţională**.

MONEDĂ DE CALCUL, unitatea cu care se măsoară valoarea prestaţiei datorată de debitorul contractual.

MONEDĂ DE CONT. **1.** Monedă aleasă de părţile unui contract, graţie căreia devine posibilă determinarea cantităţii de unităţi monetare ce urmează a fi primită de către vânzător. **2.** De-

numire generică dată banilor din conturi prin intermediul viramentelor bancare şi cecurilor neavând o existenţă materială. Sin. *monedă scripturală*. V. şi **monedă**.

MONEDĂ DE PLATĂ, moneda care, într-un contract comercial internaţional, permite să se determine cantitatea şi natura semnelor monetare primite de către vânzător.

MONEDĂ ELECTRONICĂ, denumire generică dată cartelelor magnetice eliberate de anumite bănci comerciale clienţilor lor titulari de conturi în loc de numerar sau de cecuri. **M.e.** sunt utilizate ca instrumente de plată. Cu ajutorul lor, clienţii băncii pot face plăţi la unităţile legate la calculatorul băncii respective. V. şi **monedă**.

MONEDĂ INTERNAŢIONALĂ, denumire generică dată monedei oricărei ţări care, graţie unor însuşiri şi împrejurări deosebite, este utilizată în străinătate ca instrument de plată şi totodată de rezervă în tranzacţiile internaţionale fără a-şi pierde identitatea naţională. Numai moneda care îndeplineşte următoarele condiţii poate fi considerată **m.i.**: a) să fie emisă de o ţară cu pondere importantă în economia mondială şi în comerţul internaţional de natură să-i poată garanta valoarea sa externă; b) să nu aibă restricţii la utilizare pe plan extern şi să fie liber convertibilă în alte valute. Dolarul SUA, lira sterlină şi francul francez au fost **m.i.** cu cea mai largă utilizare. În a doua jumătate a secolului XX, dolarul SUA a devenit principala **m.i.** În prezent însă, ca urmare a agravării şi cronicizării deficitelor balanţei de plăţi a SUA, importanţa şi poziţia dolarului american au pierdut din amploare. Împrejurarea a fost de natură să faciliteze ca şi alte monede naţionale (marca germană, francul elveţian, yenul japonez) să dobândească calitatea de **m.i.** Doi factori au exercitat o influenţă decisivă în acest sens, şi anume: stabilitatea monedelor respective şi potenţialul economic al ţărilor emitente. Ţara care emite moneda cu calitate de **m.i.** este beneficiara a numeroase avantaje, precum: penetrarea pe pieţele din alte ţări; procurarea de bunuri şi servicii cu plata în **m.i.**, de pe pieţele străine, fără o contraprestaţie corespunzătoare etc. V. şi **monedă**.

MONEDĂ SCRIPTURALĂ, v. **monedă de cont**.

MONOPOL DE STAT ASUPRA COMERŢULUI EXTERIOR, principiu consacrat de legislaţiile ţărilor cu economie etatistă, dirijată, în armonie cu care statul îşi asumă plenitudinea prerogativelor cu privire la organizarea, coordonarea şi controlul tuturor activităţilor de comerţ exterior. Exercitarea acestui monopol comportă stabilirea de către stat a organelor şi organizaţiilor care participă la realizarea activităţii de comerţ exterior, a drepturilor şi obligaţiilor lor, a modului de organizare şi de planificare a activităţii economice, a normelor după care se conduc întreprinderile de comerţ exterior, a mijloacelor pentru efectuarea controlului. **M.s.c.e.** presupune reglementarea participării agenţilor economici la schimburile comerciale internaţionale. Acest monopol se exercită la nivele diferite, de către organele centrale şi locale ale puterii şi administraţiei de stat, precum şi a întreprinderilor specializate pe activităţi de comerţ exterior. El (adică monopolul) constituie o formă directă şi brutală de intervenţie a statului în economie, fiind ridicat la rangul de instrument juridico-economic principal al dezvoltării economice în ţările comuniste, ca şi în unele ţări în curs de dezvoltare.

MONOPOL VALUTAR, sintagmă ce desemnează dreptul statului de a administra în exclusivitate atât încasările, cât şi plăţile în valută, precum şi operaţiile cu valute, devize şi metale preţioase. De regulă, **m.v.** este practicat de statele care îşi asumă şi monopolul comerţului exterior.

MORATORIU, instituţie juridică în virtutea căreia instituţia judecătorească poate suspenda, la cererea falitului, executarea hotărârii declarative de faliment, pentru a-i da acestuia un răgaz, cu scopul de a încerca să-şi redreseze situaţia patrimonială în măsura necesară satisfacerii intereselor creditorilor săi. **M.** se acordă la cererea debitorului. Pentru ca o atare cerere să fie admisă trebuie îndeplinite următoarele condiţii: falitul să facă dovada că insolvenţa sa este datorată unor împrejurări extraordinare şi imprevizibile, ce nu-i sunt imputabile; să facă dovada solvabilităţii sale; să prezinte instanţei registrele sale regulat ţinute, bilanţul şi o listă cuprinzând numele tuturor creditorilor şi valoarea tuturor creanţelor pe care aceştia le au împotriva lui. Instanţa poate admite cererea de **m.** numai după consultarea adunării creditorilor; admiţând cererea, ea stabi-

leşte şi durata **m.** care însă este limitată la cel mult 6 luni. În acest interval de timp, debitorul are obligaţia să plătească creanţele existente împotriva sa, ori să obţină de la creditori amânarea scadenţelor acestora. Hotărârea judecătorească de administrare a **m.** are ca efect suspendarea procedurii falimentului, falitul redobândind drepturile de administrare şi dispoziţie asupra bunurilor ce-i aparţin şi de a sta în justiţie; pe data **m.** se suspendă şi decăderile personale ale falitului şi nici un act de executare nu poate fi început sau continuat împotriva lui de către creditori. **M.** poate fi şi prefalimentar; în acest caz el are ca efect preîntâmpinarea declarării falimentului.

MOSTRĂ, 1. Exemplar reprezentativ pentru o partidă de mărfuri şi totodată criteriu de determinare a calităţii şi sortimentului mărfii, obiect al contractului de vânzare comercială internaţională acceptat de partenerii contractuali ca atare. Poate fi expusă la târguri şi expoziţii internaţionale sau poate fi trimisă pentru informarea partenerilor străini asupra calităţii mărfii oferite acestora, în scopul informării lor concrete şi obiective cu privire la calitatea, sortimentul şi aspectul exterior al acelei mărfi. În cazul în care **m.** este acceptată de părţi ca şi criteriu pentru determinarea calităţii prestaţiei exportatorului, aceasta se depune spre păstrare la o terţă persoană (care poate fi o cameră de comerţ, un centru de arbitraj etc.) spre a servi la nevoie ca probă pentru efectuarea expertizei. **2.** Formă de ofertare specifică bunurilor de consum care se distinge prin aceea că vânzătorul propune celor interesaţi să achiziţioneze o anumită marfă de sezon cu livrare conform unui calendar, sau, într-un interval de timp determinat, perfectarea contractului pe baza **m.** prezentate. De regulă, legislaţia vamală din diverse state permite introducerea de **m.** pe teritoriul naţional cu scutire de taxe vamale iar pentru unele grupe de mărfuri instituie obligaţia reexportării **m.**

N

NARCODOLARI, denumire generică dată câştigurilor ilicite obţinute de traficanţii de droguri prin reţelele organizate de aceştia în diverse zone geografice. Aceste câştiguri sunt exprimate curent în dolari S.U.A.

NASD (National Association of Securities Dealers), asociaţie nonprofit a societăţilor de bursă (firme de brokeraj) din SUA, care lucrează pe piaţa *la ghişeu* (OTC) şi care urmăreşte protejarea intereselor investitorilor de pe piaţa respectivă.

NASDAQ (National Association of Securities Dealers Automatic Quotations), denumire generică dată reţelei computerizate de comunicaţii prin care membrii asociaţi prezintă continuu preţurile lor de vânzare şi cumpărare pentru titlurile tranzacţionale la ghişeu (OTC).

NAVLOSANT, denumire generică dată cărăuşului maritim al mărfurilor. Este parte în contractul de navlosire. Calitatea de **n.** revine în toate cazurile armatorului. **N.** răspunde pentru lipsuri sau stricăciuni ale mărfii transportate cu o sumă ce de regulă depăşeşte răspunderea obişnuită a unui cărăuş. Răspunderea **n.** este însă condiţionată de înscrierea în conosament a valorii mărfurilor respective şi de plata unui navlu corespunzător. V. şi **contract de navlosire; armator; navlu; navlosire; navlositor**.

NAVLOSIRE, operaţiune juridică de închiriere a unui anumit spaţiu ori a întregului spaţiu ce aparţine unei nave cu scopul executării unui transport de mărfuri sau de pasageri, pe apă, pe baza unui contract scris intervenit între navlosant (armator)

şi navlositor. De regulă perfectarea **n.** este intermediată de un agent. Preţul n. se numeşte *navlu*. Sin. *afretare*. V. şi **contract de navlosire; navlosant; navlositor; navlu**.

NAVLOSITOR, denumire generică dată persoanei care are de transportat, sau face să se transporte anumite mărfuri, scop în care închiriază întregul spaţiu al unei nave maritime sau numai o parte din el, asumându-şi obligaţia de a plăti chiria convenită cu navlosantul. N. este obligat să plătească navlu pentru întreaga cantitate de marfă contractată chiar dacă nu a încărcat marfa respectivă sau chiar dacă a încărcat numai o parte din ea. În acest din urmă caz suntem în prezenţa plăţii unui navlu mort. V. şi **contract de navlosire; navlu; navlosant; navlosire**.

NAVLU, chirie sau preţ perceput de navlosant (armator) de la navlositor, prin efectul contractului de navlosire, în schimbul punerii la dispoziţia acestuia din urmă a navei sale sau a unei anumite capacităţi de încărcare a ei în vederea transportului de mărfuri pe apă. Nivelul **n.** este influenţat de raportul dintre cerere şi ofertă, iar determinarea sa se face pe baza mai multor criterii, precum: specificul expediţiei maritime, clasa şi tonajul navei (la navele mari **n.** este relativ mai mic), distanţa şi anotimpul, numărul de voiaje consecutive, greutatea şi volumul mărfurilor (prescurtat prin: W/M — *Weight and measurement)*, exprimat în tone şi metri cubi, natura şi gradul de periculozitate ale mărfurilor şi ale voiajului. Navlositorul are obligaţia să plătească **n.** pentru cantitatea de marfă contractată chiar dacă nu a încărcat marfa respectivă sau dacă a încărcat numai o parte din ea; într-o atare situaţie, el plăteşte *navlu mort*. La rândul său, armatorul răspunde pentru lipsuri sau stricăciuni, plătind o sumă ce depăşeşte răspunderea obişnuită a cărăuşului numai cu condiţia ca în conosament să fie înscrisă valoarea mărfurilor respective şi să primească un **n.** corespunzător. Cu ocazia stabilirii n. trebuie precizat în sarcina cărui contractant revin cheltuielile de încărcare-descărcare a mărfurilor. În acest scop se inserează anumite clauze specifice, şi anume: a) clauza *gross terms:* în sensul acestei clauze, cheltuielile de încărcare şi cele de

descărcare a mărfii se suportă de către armator; b) clauza *free out:* implică obligaţia armatorului de a suporta numai cheltuielile de încărcare a mărfurilor, acesta fiind liber în ce priveşte cheltuielile de descărcare a lor; c) clauza *free in:* comportă obligaţia pentru armator de a plăti cheltuielile de descărcare a mărfurilor, el fiind liber cu referire la cheltuielile de încărcare a lor; d) clauza *free in and out (F.I.O.);* în temeiul acestei clauze, navlositorului îi revine obligaţia de a suporta atât cheltuielile de încărcare a mărfurilor, cât şi cele de descărcare a acestora; e) clauza *F.I.O.S. (F.I.O.-stivuit):* potrivit acestei clauze, navlositorul suportă cheltuielile de încărcare, cele de descărcare, precum şi pe acelea aferente stivuirii mărfurilor; f) clauza *Sotto palanco* (sub palanc): prevede că marfa trebuie adusă de-a lungul navei sub palanc, astfel încât să poată fi legată de ganciul bigii de către navlositor; asemenea operaţii urmează să fie efectuate pe cheltuiala şi riscul navlositorului; g) clauza *at ship's rail* (la balustrada navei): stabileşte că marfa destinată încărcării trebuie adusă la copastia navei, urmând ca la descărcare armatorul să o predea destinatarului în acelaşi loc, pentru ca acesta să o poată lua în primire; în consecinţă armatorului îi revine obligaţia de a suporta o parte din cheltuielile de încărcare-descărcare.

NEGOCIERE, denumire generică dată ansamblului de demersuri constând în contracte, consultări, tratative desfăşurate între partenerii de afaceri cu scopul formării voinţei lor juridice comune, care să se concretizeze într-un raport juridic obligaţional. **N.** au ca punct de sprijin şi de referinţă oferta fermă pentru cazul când propunerea de contractare aparţine exportatorului şi comanda, în eventualitatea că o asemenea propunere provine de la importator. Aceste instrumente juridice — oferta fermă şi comanda — constituie totodată mijloacele necesare pentru realizarea următoarelor cerinţe esenţiale cumulative pentru formarea consimţământului partenerilor contractuali de a se obliga juridiceşte reciproc: *consensul părţilor* (prin care se exprimă asentimentul lor de a se lega juridiceşte); *concordanţa deplină* (sub aspectul conţinutului) între voinţele acestora şi *coexistenţa actelor voliţionale*.

Premisa esenţială a **n.** o constituie menţinerea caracterului deschis al comunicării, asigurarea unui climat de lucru, de cooperare între părţi. Comunicarea presupune o discuţie deschisă şi detaliată între partenerii de tratative prin care aceştia îşi fac cunoscute unul altuia dorinţele, preferinţele, pretenţiile, opţiunile referitoare la obiectul, conţinutul şi executarea contractului pe care-l negociază. O importanţă deosebită prezintă limbajul utilizat de către partenerii de tratative. Practica de afaceri arată că în comunicarea dintre partenerii de tratative este necesară respectarea unor cerinţe care ţin de tehnica negocierilor, precum: discuţia să înceapă pe baza unui raţionament apt să determine reacţia partenerului; fiecare dintre negociatori să accepte de la început că discuţia poate ocaziona modificări în propriul raţionament; argumentarea utilizată să fie corectă, concretă şi convingătoare şi în deplină concordanţă cu specificul situaţiei la care se referă; punctele convergente, ca şi cele divergente să fie supuse unei permanente evaluări de natură să permită fiecărui partener să-şi definească în mod clar poziţia; să existe preocuparea reciprocă pentru soluţionarea punctelor divergente. Disponibilitatea partenerilor la concesii şi compromisuri menţine caracterul deschis al comunicării în vederea realizării unui acord reciproc acceptabil. Concesia este renunţarea unilaterală de către unul din partenerii de tratative la una sau la unele din condiţiile formulate pentru înlesnirea realizării acordului. Compromisul este soluţia la care partenerii de **n.** ajung prin acordarea de concesii reciproce în scopul deblocării tratativelor şi a facilitării perfectării contractului. N. comportă de regulă concesii şi compromisuri pe care partenerii de tratative le propun şi le acceptă în funcţie de circumstanţele concrete ale situaţiei date, ţinând seama de interesele lor reale. Argumentaţia reprezintă mijlocul utilizat de către fiecare negociator pentru convingerea partenerului de tratative să accepte condiţiile de contractare oferite. Ea presupune o reală cunoaştere a nevoilor şi cerinţelor interlocutorului, înfăţişarea de probe suficiente pentru a-l convinge pe acesta de avantajele ce le-ar obţine prin încheierea contractului negociat. Obiecţiile formulate de partener sunt argumente invocate de acesta pentru a combate, în tot sau în parte, argumentaţia prezentată

de către cel cu care negociază pentru a-l determina să-şi modifice punctul de vedere privind condiţiile de contractare. Obiecţiile pot fi formale sau reale (ori de fond). Cele de formă se fac din considerente tactice vizând dorinţa interlocutorului de a obţine concesii sau de a-şi promova mai eficient (în contrapondere) propriile interese; ele nu au caracter insurmontabil şi de aceea pot fi retrase fără a crea probleme deosebite celui care le-a exprimat. În schimb, obiecţiile reale vizează aspecte esenţiale ale condiţiilor de contractare oferite de către partenerul de negocieri. Ele pot determina eşecul tratativelor. N. se finalizează prin adoptarea unor decizii de către interlocutori în care se reflectă interesul lor comun de a perfecta contractul.

NEGOTIUM ABSTRACT, sintagmă prin care se desemnează una din trăsăturile specifice ale girului ca mijloc de transmitere a tuturor drepturilor inerente cambiei. Această trăsătură se concretizează în următoarele aspecte: prin efectul dobândirii cambiei, giratarul este investit cu proprietatea acesteia *erga omnes* fără a mai fi necesară notificarea către debitorul cambial a transmiterii respective; giratarul dobândeşte un drept propriu autonom de cel arătat în titlu, care se naşte o dată cu semnarea cambiei şi prin efectul acelei semnări. De aceea, girul este considerat a fi un **n.a.**, autonom şi literal.

NEMO PLUS IURIS AD ALIUM TRANSFERRE POTEST QUAM IPSO HABET, adagiu latin exprimând principiul potrivit căruia nimeni nu-i poate transmite altuia mai multe drepturi decât are el însuşi. În temeiul acestui principiu, desfiinţarea cu efect retroactiv a drepturilor unei persoane asupra unui anumit lucru atrage după sine desfiinţarea tuturor drepturilor pe care acea persoană le-ar fi consimţit asupra lucrului respectiv în folosul unei (sau unor) terţe persoane. Un caz de aplicare a acestui principiu în dreptul comerţului internaţional este, de exemplu, cel privind modul de operare a compensaţiei legale în domeniul contractului de factoring: dacă această compensaţie a operat mai înainte de subrogare, ea poate fi opusă factorului, deoarece el nu poate avea mai multe drepturi decât aderentul.

NEUTRALIZARE, complex de operaţiuni având ca finalitate eliminarea oricăror indicaţii (înscrise pe ambalaj sau pe produs) cu privire la originea mărfii, în vederea evitării barierelor şi restricţiilor instituite în calea pătrunderii acelei mărfi. Domeniul **n.** cuprinde cu precădere: operaţiunile de reexport, de switch etc. Realizarea sa are loc, de regulă, în spaţii special amenajate în incinta zonelor de comerţ liber. V. şi **zonă de comerţ liber**.

NE VARIETUR, sintagmă latină exprimând formula „cu condiţia ca nimic să nu fie schimbat" ce se utilizează în dreptul internaţional ca menţiune în textul unui tratat ce încă înainte de a intra în vigoare a primit o redactare definitivă pentru ca statele părţi să poată decide încheierea tratatului respectiv cu textarea astfel definitivată.

NIVEL AL DOBÂNZILOR, expresie utilizată pentru a desemna ratele dobânzii percepute la toate operaţiunile de împrumut de acelaşi tip. V. şi **rata dobânzii**.

NIVEL TARIFAR, sintagmă ce exprimă rata medie a taxelor vamale de import practicate de o anumită ţară atât cu referire la ansamblul importurilor realizate, cât şi cu privire la produsele, sau la grupele de produse importate.

NON LIQUET, expresie latină având sensul „nu e limpede" şi fiind utilizată pentru a sugera că arbitrul sau judecătorul internaţional sunt insuficient informaţi în ce priveşte speţa ce le este dată spre soluţionare, sau că dreptul aplicabil acestui litigiu nu le furnizează elemente îndestulătoare pentru a putea decide în cauză. Judecătorul sau arbitrul nu au dreptul să pronunţe hotărârea *non liquet*, aceasta urmând a fi motivată în temeiul principiilor fundamentale ale dreptului internaţional contemporan.

NORMĂ CONFLICTUALĂ, normă juridică de drept internaţional privat care stabileşte, în cazul unui conflict între două sau mai multe legi naţionale în prezenţă, legea normal competentă să guverneze raportul juridic cu elemente de extraneitate. Are caracter de normă de trimitere sau de fixare, menirea ei fiind limitată la a determina care din legislaţiile naţionale aflate în conflict urmează să primească aplicare la rapor-

tul juridic cu elemente de extraneitate ce se cere rezolvat. **N.c.** se adresează organului de jurisdicţie învestit cu soluţionarea litigiului generat de raportul juridic avut în vedere. **N.c.** nu conţine soluţia imediat aplicabilă în problema considerată, ca determinând doar legea ce urmează să soluţioneze respectiva problemă. De aceea rolul ei încetează de îndată ce a fost soluţionat conflictul de legi. Din acest moment intră în acţiune legea naţională care va cârmui, direct şi nemijlocit, drepturile şi obligaţiile participanţilor la raportul juridic care, prin aderenţele lui internaţionale, a determinat conflictul de legi. Presupunând luarea în considerare şi aplicarea legii străine, **n.c.** poate fi luată în considerare (deci poate exista) numai în legătură cu raporturile juridice cu aderenţe internaţionale (ce prin specificul lor sunt susceptibile să determine conflicte de legi). Dreptul internaţional privat român conţine mai multe **n.c.** ca de pildă: *lex patriae* (care este cea mai importantă **n.c.** în domeniul persoanelor); *lex rei sitae* (în domeniul drepturilor reale); *lex voluntatis, lex venditoris* (în domeniul obligaţiilor contractuale); *lex loci executionis* (în domeniul executării contractului). Indiferent de domeniul la care se referă, ele pot fi create prin dispoziţii ale legislaţiilor naţionale sau prin tratate internaţionale; instituirea lor urmăreşte întărirea şi dezvoltarea relaţiilor economice, tehnico-ştiinţifice, culturale şi de altă natură dintre state.

NORMĂ CONFLICTUALĂ UNIFORMĂ, normă conflictuală instituită printr-o convenţie internaţională multilaterală ce consacră o soluţie unitară (care se detaşează de diferenţierile de concepţie legislativă reflectate de normele dreptului internaţional privat din diferite sisteme de drept naţional) pentru rezolvarea conflictelor de legi cu referire la o anumită categorie de raporturi juridice. **N.c.u.** au fost adoptate, de pildă, prin Convenţia adoptată la Geneva în anul 1930 prin care se reglementează unele conflicte de legi în materie de cambie şi bilet la ordin; prin Convenţia perfectată la Geneva în anul 1931 reglementând unele conflicte de legi în materie de cecuri etc.

NORMĂ CONTRACTUALĂ, regulă de conduită însuşită sau convenită de partenerii contractuali şi consacrată de aceştia printr-o clauză contractuală, în armonie cu dispoziţiile legii care guver-

nează contractul lor. Pot dobândi caracter de **n.c.** şi uzanţele comerciale (standardizate sau nestandardizate) receptate de părţi în conţinutul contractului, precum şi dispoziţiile legale incluse de părţi în contract cu finalitatea de a le concretiza anumite drepturi şi obligaţii generate de acel contract.

NORMĂ DE DREPT MATERIAL UNIFORM, normă juridică instituită şi sancţionată printr-o convenţie internaţională multilaterală ce reglementează, într-o concepţie legislativă unitară, anumite raporturi juridice de comerţ internaţional sau anumite aspecte ale unor astfel de raporturi juridice. **N. d.m.u.** urmăreşte ca finalitate remedierea dificultăţilor decurgând din marea diversitate a reglementărilor naţionale. Astfel de norme au fost adoptate bunăoară prin: Convenţia de la Haga din 1964 referitoare la legea uniformă asupra vânzării internaţionale de bunuri mobile corporale; Convenţia de la Haga din 1964 stabilind legea uniformă asupra formării contractelor de vânzare internaţională de bunuri mobile corporale; Convenţia de la Viena din 1980 a Naţiunilor Unite asupra contractelor de vânzare internaţională de mărfuri etc.

NORMĂ UNIFORMĂ, sintagmă ce desemnează norma juridică de drept comercial internaţional instituită printr-o convenţie internaţională multilaterală prin care se stabileşte o reglementare legală unitară, distinctă de cea cuprinsă în legislaţiile naţionale ale statelor-părţi ale convenţiei respective, a unor raporturi juridice de comerţ internaţional. Instituirea de norme are ca scop facilitarea derulării raporturilor juridice de comerţ internaţional prin înlăturarea obstacolelor decurgând din diferenţele existente între legislaţiile naţionale ale diverselor state. Majoritatea convenţiilor sau tratatelor internaţionale prin care au fost stabilite reglementări uniforme privind comerţul internaţional au fost elaborate sau perfectate din iniţiativa ori sub egida unor organisme internaţionale, precum: Liga Naţiunilor, Organizaţia Naţiunilor Unite, Comisia Naţiunilor Unite pentru Dreptul Comercial Internaţional, Institutul Internaţional pentru Unificarea Dreptului Privat (organizaţie interguvernamentală având sediul la Roma) etc. Printre convenţiile internaţionale ce au ca obiect uniformizarea dreptului substanţial (adică a regulilor de

drept material) se înscriu: Convenţia referitoare la legea uniformă asupra vânzării internaţionale de bunuri mobile corporale (perfectată la Haga la 1 iulie 1964); Convenţia cuprinzând legea uniformă asupra formării contractelor de vânzare internaţională de bunuri mobile corporale (încheiată de asemenea la Haga la 1 iunie 1964); Convenţia internaţională cu privire la transportul de mărfuri pe calea ferată C.I.M. etc.

NOTICE 1. Înştiinţare prin care agentul de navă îl avizează pe expeditor sau, după caz, pe destinatarul transportului de mărfuri pe apă (maritim ori fluvial) despre sosirea navei în portul convenit prin contract, şi că aceasta (adică nava) este pregătită pentru a fi supusă operaţiunilor de încărcare, respectiv de descărcare a mărfurilor ce formează obiectul transportului. Documentul conţinând înştiinţarea se predă persoanelor în cauză (expeditor sau destinatar) sub semnătură, semnarea lui de către primitor făcându-se cu menţiunea „acceptat"; din momentul semnării de primire încep să curgă staliile. Sin. *notice of readiness.* **2.** Înştiinţare pe care armatorul sau comandantul navei trebuie să o facă, potrivit *charter-party*-ului încheiat, încărcătorului sau descărcătorului, indicând data probabilă la care nava urmează să sosească în portul de încărcare sau de descărcare.

NOTIFICARE, 1. Act procedural prin care debitorul este încunoştinţat despre declanşarea executării silite. **N.** se face odată cu predarea somaţiei sau a comandamentului; la somaţie şi comandament se alătură o copie după titlul executoriu. **N.** nu este necesară în următoarele cazuri: dacă debitorul a fugit; dacă debitorul risipeşte bunurile sale mobile şi imobile; dacă alţi creditori execută hotărâri asupra averii debitorului. De asemenea, **n.** nu este necesară nici în acele cazuri în care legea încuviinţează executarea fără somaţie (de ex., în cazul ordonanţei preşedinţiale). Formalitatea **n.** este prevăzută de lege sub sancţiunea anulării actelor de executare silită. **2.** (în transportul maritim). Avize scrise consecutive date navlositorilor, încărcătorilor, primitorilor, agentului navei şi autorităţilor portului respectiv, în armonie cu prevederile înscrise în *Charter Party* prin care se anunţă sosirea navei. În mod obişnuit, **n.** se comunică telegrafic şi urmăreşte ca

finalitate includerea navei în norma de operare simultană a portului respectiv pentru ca persoanele avizate să ia toate măsurile în vederea operării navei în cel mai scurt timp posibil.

NOTIFY, termen ce se înscrie în documentul de transport pentru a indica persoana care trebuie avizată în afara destinatarului.

NOVAŢIE, mijloc de stingere a unei obligaţii constând în înlocuirea ei, prin voinţa părţilor, cu o altă obligaţie, diferită. Realizarea novaţiei necesită îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiţii: a) existenţa unei obligaţii valabile ce urmează să se stingă; b) naşterea unei noi obligaţii valabile; dacă noua obligaţie nu se poate naşte valabil, vechea obligaţie nu se stinge, iar **n.** nu operează; c) existenţa unui element nou care deosebeşte obligaţia nouă de cea veche (*aliquid novi*); acest element nou poate viza persoana creditorului, persoana debitorului, obiectul obligaţiei, cauza acesteia, adăugarea sau suprimarea unei clauze sau condiţii; d) exprimarea intenţiei comune a părţilor de a nova (*animus novandi*); **n.** fiind un veritabil contract, necesită realizarea acordului de voinţă al părţilor, atât cu referire la stingerea obligaţiei vechi, cât şi în ceea ce priveşte naşterea obligaţiei noi care i se substituie; e) existenţa capacităţii de a nova; creditorul (cedentul) trebuie să aibă capacitatea de a dispune (căci vechea lui creanţă se stinge), iar debitorul (cedatul) trebuie să aibă capacitatea de a se obliga (căci în sarcina lui se naşte o nouă obligaţie). **N.** produce următoarele efecte: 1) stingerea obligaţiei vechi, împreună cu toate accesoriile sale (garanţiile reale, garanţiile personale, solidaritatea pasivă, acţiunile în justiţie etc.); 2) naşterea unei noi obligaţii concomitent cu stingerea vechii obligaţii şi condiţionat de aceasta; noua obligaţie are întotdeauna caracter contractual deoarece rezultă din voinţa părţilor.

NULITATE, sancţiune civilă constând în desfiinţarea cu efect retroactiv a unui act juridic încheiat cu încălcarea cerinţelor legale, din chiar momentul încheierii sale. **N.** poate fi invocată pe cale de excepţie (când cealaltă parte cere executarea) sau pe cale de acţiune (care se poate introduce fie înainte, fie chiar după executarea obligaţiei izvorâte din actul nul, în acest din urmă caz, în scopul de a obţine restituirea prestaţiilor efectua-

te). **N.** poate fi invocată nu numai atunci când această sancțiune este anume prevăzută într-un text de lege (**n.** expresă), ci și atunci când, fără ca legea să o prevadă expres, sancțiunea rezultă din caracterul imperativ al dispoziției legale încălcate sau din caracterul esențial al condiției prevăzute de acea dispoziție pentru validitatea actului (**n.** virtuală). În funcție de caracterul dispoziției legale încălcate la încheierea actului juridic, **n.** poate fi de două feluri, și anume: atunci când s-a încălcat o dispoziție *legală imperativă, edictată* în vederea ocrotirii în principal a unor interese generale, sancțiunea este **n.** absolută; dimpotrivă, atunci când s-a încălcat o dispoziție legală edictată în scopul de a ocroti în mod precumpănitor un interes personal, sancțiunea este **n.** relativă. Atât **n.** absolută, cât și **n.** relativă produc aceleași efecte juridice, desființând actul juridic sancționat (sau desființând doar acele efecte ale actului care contravin scopului dispozițiilor legale încălcate).

NULITATEA ABSOLUTĂ, v. **nulitate**.

NULITATE EXPRESĂ, v. ***nulitate***.

NULITATE RELATIVĂ, v. **nulitate**.

NULITATE VIRTUALĂ, v. **nulitate**.

NYSE (New York Stock Exchange), denumire sub care este cunoscută în lumea afacerilor cea mai mare și mai veche bursă de valori din SUA. Sediul său se află pe Wall Street, în zona financiară a metropolei americane. Această bursă mai este numită *Big Board* sau *The Board*. Ca natură juridică **NYSE** este o asociație având ca organ de conducere un Consiliu de direcție condus de un președinte și cuprinzând 27 de persoane ca reprezentanți ai investitorilor și membrilor bursei. În prezent sunt cotate la această bursă peste 1700 de mari firme. Are 1366 de locuri de membru care sunt deținute de persoane fizice, de regulă parteneri sau membri în conducerea unor societăți financiare. V. și **bursă de valori**.

O

OBIECTAL CONTRACTULUI DE COMERŢ INTERNAŢIONAL, sintagmă ce desemnează prestaţia (acţiunea sau inacţiunea) la care părţile sau una dintre ele se obligă prin contract. Când prestaţia se referă la bunuri, acestea se subsumează şi ele conceptului de **o. c. c. i.** Prestaţia poate fi pozitivă (o obligaţie de a da ori una de a face) sau negativă (o obligaţie de a nu face). **O. c. c. i.** este adesori complex fiind format atât din obligaţii de a da cât şi din obligaţii de a face sau a nu face. În cazul contractelor de comerţ internaţional dobândeşte o semnificaţie aparte distincţia între prestaţiile în natură de orice fel, cum sunt cele ce incumbă antreprenorului, vânzătorului, cărăuşului etc., ce se pot concretiza în livrări de mărfuri (*dare*), prestări de servicii sau executare de lucrări (*facere*), ori în abţinerea de la săvârşirea unor anumite fapte (*non facere*), ca de pildă cele prin care se materializează concurenţa neloială şi prestaţiile pecuniare (care în raport cu cele dintâi se analizează ca şi contraprestaţii) concretizate în preţ, prime de asigurare, navlu etc. ce întotdeauna se materializează în plata (în numerar sau prin decontare bancară) a unei sume de bani (*dare*). **O. c. c. i.** trebuie să îndeplinească următoarele condiţii: a) să fie determinat la data încheierii contractului sau determinabil în viitor, pe baza unor elemente de determinare prevăzute în contract; caracteristic pentru raporturile de comerţ internaţional sunt concontractele cu obiect determinabil în viitor; b) să fie posibil atât din punct de vedere material, fizic, cât şi din punct de vedere juridic: nimeni nu se poate obliga la imposibil; imposibi-

litatea obiectului contractului se apreciază *in abstracto*, ca trebuie să fie absolută şi de neînvins pentru oricine; c) să fie licit; caracterul licit al o. c. c. i. se raportează atât la ordinea juridică internaţională cât şi la ordinea juridică naţională existentă în ţările de proveniență a partenerilor contractuali.

OBIECT AL RAPORTULUI JURIDIC DE COMERŢ INTERNAŢIONAL, prestaţia la care se îndatorează subiectul pasiv (debitorul) faţă de subiectul activ (creditorul său). Prestaţia se poate concretiza fie în acţiunea de a da sau de a face, fie în inacţiunea debitorului, adică în a nu face ceva, în folosul creditorului sau al persoanei (ori persoanelor) desemnate de către acesta. Concret, obiectul obligaţiei constă în ceea ce creditorul poate pretinde de la debitor şi acesta trebuie să îndeplinească. O.r.j.c.i. se concretizează numai în prestaţii de natură patrimonială spre deosebire de raporturile obligaţionale din arealul civil care pot avea ca obiect şi prestaţii de natură nepatrimonială. Există o perfectă corespondenţă între dreptul de creanţă izvorât dintr-o operaţiune de comerţ internaţional şi prestaţia corelativă acestuia. Dat fiind că raporturile juridice de comerţ internaţional se stabilesc în sfera circulaţiei mărfurilor, serviciilor şi cunoştinţelor, obiectul unor astfel de raporturi juridice se concretizează prioritar într-o prestaţie de a da sau într-o prestaţie de a face. Obligaţiile generate de raporturile de comerţ internaţional fiind în cvasitotalitatea lor obligaţii de rezultat, în majoritatea covârşitoare a situaţiilor prestaţia asumată de debitor este considerată executată numai când creditorul obţine rezultatul scontat.

OBLIGATOR, posesorul unei obligaţii (ordinare, cu primă sau cu loturi emise de o societate pe acţiuni). Are calitatea de creditor al societăţii emitente a titlului său, creanţa lui reprezentând valoarea pentru care a fost emis acel titlu. În consecinţă, o. este îndreptăţit să pretindă doar restituirea sumei respective, precum şi plata dobânzilor aferente ei. El îşi poate exercita acest drept independent de împrejurarea că societatea emitentă realizează beneficii sau nu. O. nu are calitatea de asociat, deci nici drepturile şi nici obligaţiile ce decurg dintr-o atare calitate. În caz de faliment al societăţii o. va participa la împărţirea activului falimentar ca orice alt creditor social.

OBLIGAŢIE COMERCIALĂ, 1. Liant de drept existent între doi participanţi la operaţiuni comerciale, în virtutea căruia unul dintre aceştia trebuie să facă ceva pentru celălalt. Esenţial pentru definirea acestui liant este verbul *a datora*, în jurul căruia se configurează chintesenţa noţiunii; este un verb a cărui semnificaţie poate fi mult mai uşor simţită decât definită. *A datora* presupune în mod necesar *a putea*, ceea ce înseamnă că existenţa obligaţiilor se derulează prin excelenţă în sfera posibilului: nimeni nu se poate obliga la imposibil. Datoria şi posibilul sunt deci cele două faţete ale oricărei o.c. Orice o.c. se află sub impactul normelor juridice. Acest impact face ca sancţiunile juridice asociate acelor norme să constituie un mijloc de garantare a efectelor obligaţiilor respective. **2.** Raport juridic comercial ce dă expresie liantului de drept stabilit între debitor şi creditor şi în virtutea căruia cel dintâi se îndatorează la o prestaţie pozitivă de a da sau de a face, ori la o prestaţie negativă de a nu face ceva în beneficiul celui de-al doilea, care, la rându-i, dobândeşte astfel facultatea de a pretinde executarea acelei prestaţii şi, totodată, posibilitatea să recurgă la constrângerea de stat, în caz de nevoie, pentru satisfacerea intereselor sale prin executarea ei silită. Deşi, privită prin prisma situaţiei debitorului, obligaţia se înfăţişează ca o datorie, iar privită prin prisma situaţiei creditorului aceasta apare ca un drept de creanţă, totuşi în esenţa sa este şi rămâne o unitate juridică ce poate fi corect înţeleasă numai dacă este considerată ca atare. Nimic nu justifică nici pe plan practic nici pe plan teoretic abordarea sa unilaterală, fie numai ca datorie, fie numai ca drept. Cele două componente ale unităţii juridice menţionate — datoria şi dreptul — au dimensiuni valorice identice, dar cu toate acestea în primul plan al importanţei se situează datoria, deoarece realizarea dreptului este nemijlocit condiţionată de aducerea ei la îndeplinire: executarea prestaţiei de care este ţinut debitorul constituie unicul mijloc pentru realizarea dreptului de creanţă al creditorului. Este motivul pentru care creditorului i se recunoaşte posibilitatea să recurgă la constrângere, ca soluţie extremă, pentru punerea în valoare a dreptului său în cazul în care debitorul nu o face singur prin executarea voluntară a prestaţiei sale. **3.** (în relaţiile financiar-bancare) Titlul de valoare emis de guvern (o. emisă de

stat), sau de o societate pe acţiuni (obligaţiune) ca instrument pentru obţinerea unui împrumut public. V. şi **obligaţiuni emise de stat; obligaţiuni emise de societatea pe acţiuni.**

OBLIGAŢIE CONTRACTUALĂ, denumire generică dată îndatoririlor juridice izvorâte dintr-un contract. În raporturile de comerţ internaţional contractul fiind principala sursă de obligaţii, marea majoritate a obligaţiilor comerciale internaţionale sunt o.c. În îndeplinirea o.c. generată de un contract de comerţ internaţional debitorul trebuie să depună diligenţa unui specialist. Neexecutarea o.c., executarea ei defectuoasă sau cu întârziere îl îndreptăţeşte pe creditor să ceară despăgubiri care constituie, după caz, o executare prin echivalent sau o reparare a prejudiciului încercat. În raporturile de drept comercial, inclusiv în cele de comerţ internaţional, o.c. prezintă anumite note de specificitate care le deosebesc de obligaţiile civile. Astfel, în caz de pluralitate de debitori, o.c. nu este divizibilă de drept, cu excepţia când prin contract se stipulează contrariul, ceea ce conferă creditorului facultatea de a urmări pe oricare dintre debitorii solidari pentru executarea ei integrală. Legea comercială consacră întârzierea de drept a debitorului pentru obligaţiile pecuniare, proclamând că dobânzile curg automat din ziua scadenţei datoriei. Jurisprudenţa a extins aplicarea principiului întârzierii de drept — *dies interpellat pro homine* — şi la obligaţiile comerciale de altă natură. O altă particularitate a o.c. comerciale constă în aceea că dobânda aferentă datoriei băneşti neachitată la termen este cea convenită de părţile contractante, iar în lipsă de convenţie în acest sens, este cea practicată pe piaţa internaţională. Pe de altă parte, în cazul neexecutării obligaţiei la scadenţă, organul de jurisdicţie nu poate acorda termen de graţie. Proba existenţei o.c. se face prin înscrisuri, ceea ce implică necesitatea formei scrise, *ad probationem*, pentru contractele de comerţ internaţional. Data actelor juridice comerciale poate fi opusă terţilor şi fără să fi devenit certă, proba sa fiind posibilă prin orice mijloace de dovadă admise de lege. În fine, registrele comerciale regulat ţinute constituie probă în justiţie în raporturile dintre comercianţi, iar cele neregulat ţinute fac probă numai împotriva comerciantului respectiv.

OBLIGAŢIE CU LOTURI, varietate a obligaţiilor emise de societatea pe acţiuni, de specificul căreia se leagă faptul că îl îndreptăţeşte pe obligator să primească o sumă suplimentară, reprezentând lotul, cu ocazia amortizării prin tragerea la sorţi.

OBLIGAŢIE CU PRIMĂ, varietate a obligaţiilor emise de societatea pe acţiuni în virtutea căreia obligatorul dobândeşte dreptul să pretindă valoarea nominală a titlului său, chiar dacă suma efectiv vărsată de el a fost mai mică. Societatea emitentă îi plăteşte obligatorului diferenţa dintre cele două valori ca primă (de exemplu valoarea nominală este de 2500 dolari, iar suma vărsată este de 2400 dolari; diferenţa de 100 dolari va reprezenta prima acordată de societate).

OBLIGAŢIE DE APORT SOCIAL, element definitoriu al contractului de societate concretizat în îndatorirea asociaţilor înscrisă în acel contract de a contribui la formarea capitalului social care este instrumentul ce serveşte societăţii la atingerea scopului ei. Această îndatorire se poate concretiza fie într-o obligaţie de a da (atunci când contribuţia asociatului constă în bunuri, mijloace de plată etc.), fie într-o obligaţie de a face (ori de câte ori acesta urmează să presteze aumite servicii cu titlu de aport în folosul societăţii).

OBLIGAŢIE ORDINARĂ, varietate a obligaţiilor emise de societatea anonimă pe acţiuni, caracterizată prin aceea că îl îndreptăţeşte pe obligator să pretindă numai restituirea sumei şi plata dobânzilor aferente acesteia.

OBLIGAŢII EMISE DE SOCIETATEA PE ACŢIUNI, titluri de credit a căror punere în circulaţie nu modifică nici structura şi nici capitalul societăţii emitente, ci implică doar transformarea patrimoniului acesteia printr-o creştere a disponibilităţii şi printr-o mărire de debite, ca urmare a contractării de împrumuturi pe termen lung sau scurt, la acoperirea cărora sunt destinate să servească. Emiterea de obligaţii reprezintă un procedeu convenabil societăţii pe acţiuni al cărei capital social se dovedeşte insuficient pe parcursul activităţii sale, având menirea să asigure procurarea sumelor necesare întregirii acestui capital. Pentru acoperirea lipsei de capital societatea ar putea recurge şi la alte procedee,

care însă prezintă anumite inconveniente. Astfel, ea ar putea decide sporirea capitalului social prin atragerea de noi acţionari, dar acest procedeu nu este preferat, datorită a două neajunsuri grave, prin care se caracterizează: pe de o parte, el poate fi folosit numai cu condiţia ca asociaţii să fi eliberat în întregime acţiunile; pe de altă parte, emiterea de noi acţiuni comportă mărirea numărului acţionarilor şi, ca efect, micşorarea cotei de beneficii cuvenite vechilor acţionari. De asemenea, societatea ar mai putea recurge la creditul pieţei, contractând împrumuturi pe termen scurt. Nici acest procedeu nu satisface atunci când nevoile societăţii reclamă o investiţie pe termen lung; apoi în momentele de criză sunt greu de obţinut împrumuturi obişnuite, deoarece împrumutătorii nu sunt dispuşi să-şi asume riscurile decurgând din fluctuaţiile pieţei, ci preferă să-şi păstreze libertatea de acţiune decât să şi-o îngrădească încheind convenţii de împrumut. Emiterea de **o.** în schimbul sumelor de bani necesare pentru satisfacerea nevoilor societăţii înlătură toate aceste inconveniente. **O.** încorporează îndatorirea de rambursare a sumelor împrumutate; fiind titluri de credit, ele sunt uşor transmisibile, ceea ce-i permite purtătorului de **o.** să se separe de titlul său, negociindu-l pentru ca pe această cale să reintre în posesia numerarului, spre a-i da o altă destinaţie. Pe de altă parte, emisiunea de **o.** făcându-se, în mod obişnuit, pe termen lung (5, 10, 20 ani), societatea dobândeşte posibilitatea investirii sumelor astfel obţinute în afaceri de durată. **O.** îi conferă posesorului ei numai calitatea de creditor al sumei reprezentând valoarea pentru care a fost emisă; în consecinţă, acesta are doar dreptul să pretindă restituirea sumei respective, precum şi plata dobânzilor aferente ei. Posesorul **o.** — numit şi *obligator* — îşi poate exercita dreptul la restituire indiferent dacă societatea realizează beneficii sau nu; el nu are calitatea de asociat, nici drepturile şi nici îndatoririle ce decurg din această calitate. În caz de faliment al societăţii, obligatorul va participa la împărţirea activului falimentar ca oricare alt creditor social. După natura dreptului pe care îl conferă, o. se clasifică în: ordinare, cu primă şi cu loturi. La fel ca şi acţiunile, **o.** pot fi, din punctul de vedere al circulaţiei lor, nominative sau la purtător. Indiferent de natura lor juridică, **o.** din aceeaşi

emisiune sunt egale ca valoare, ele reprezentând fracţiuni egale dintr-un împrumut unic, pe care societatea emitentă l-a contractat faţă de posesorii lor. O. din aceeaşi emisiune sunt supuse unui regim unitar, în sensul că au aceleaşi condiţii de plată, aceeaşi dobândă şi valoare nominală, au acelaşi mod de circulaţie, aceleaşi garanţii etc. Orice emisiune de o. pune în cauză atât interesele acţionarilor, cât şi ale acelora care vor dobândi titlurile respective, adică ale viitorilor obligatori. În scopul protejării tuturor acestor interese şi mai ales al asigurării securităţii creditului general, legea aduce anumite limitări libertăţii societăţii de a emite o., stabilind unele condiţii de formă şi de fond de a căror îndeplinire depinde valabilitatea emisiunii. Astfel, în ce priveşte aspectul formal, se cere ca: *a)* emisiunea să fie hotărâtă de adunarea generală extraordinară, pentru a cărei valabilă constituire este necesară participarea a 3/4 din capitalul social şi care poate decide numai cu votul acţionarilor reprezentând cel puţin 1/2 din acelaşi capital; datorită importanţei pe care o prezintă acţiunea în sine, aceste condiţii referitoare la cvorumul de constituire şi de decizie rămân, prin excepţie, obligatorii şi pentru a doua convocare, dacă, bineînţeles, o asemenea convocare va fi necesară; *b)* emisiunea să fie efectuată fie cu sprijinul unor bănci care să preia toate o. şi apoi să le plaseze clientelei, fie prin apel direct la subscripţia publică; *c)* să existe o concordanţă între valoarea capitalului existent şi cel vărsat, potrivit ultimului bilanţ aprobat, deoarece legea interzice ca societatea să emită titluri de o. pentru o sumă care ar depăşi valoarea capitalului vărsat şi existent, constatat prin acel bilanţ; *d)* în cazul în care valoarea o. emise depăşeşte valoarea capitalului social existent, pentru valabilitatea emisiunii respective se cere ca suma excedentară să fie garantată prin titluri emise de către stat. O.e. s.a. se sting prin amortizare prin tragere la sorţi. În acest sens societatea trebuie să publice, împreună cu prospectul de emisiune (document prin care sunt aduse la cunoştinţa celor interesaţi condiţiile emisiunii de o.), planul de amortizare a o.; acest plan trebuie să cuprindă indicaţii cu privire la sumele fixe alocate de societate anual pentru amortizarea obligaţiilor prin tragere la sorţi. De regulă, societatea rambursează valoarea nominală a o. ieşite la tragere, dar

ea poate să-şi asume şi îndatorirea de a plăti o sumă mai mare decât această valoare, plata respectivă făcându-se cu titlu de premiu, o. astfel achitate fiind numite o. *cu primă:* de asemenea, pentru anumite categorii de o., o dată cu rambursarea valorii nominale, societatea poate crea în favoarea titularilor lor unele avantaje deosebite, numite *loturi* (este vorba de aşa-numitele obligaţii cu loturi).

OBLIGAŢII RECIPROCE (la plăţile cu carduri) sintagmă ce desemnează actele formale născute din contracte sau din lege, exprimând drepturi şi obligaţii ale părţilor, reguli comune şi proceduri standardizate cu privire la plăţile cu carduri. Dacă o.r. au ca parte semnatară o persoană juridică română trebuie să fie redactate şi în limba română. V. şi **plăţi cu carduri**.

OBLIGAŢIILE CUMPĂRĂTORULUI (în contractul de vânzare comercială internaţională), îndatoriri asumate de cumpărător faţă de vânzător prin contractul de vânzare comercială internaţională. În virtutea unui asemenea contract, cumpărătorului îi revin două obligaţii principale, şi anume: plata preţului şi luarea în primire a mărfii. *1) Plata preţului:* această obligaţie subsumează mai multe alte îndatoriri, precum: obligaţia de a lua măsurile necesare şi aceea de a îndeplini formalităţile prevăzute în contract şi în lege pentru ca plata preţului să se facă în condiţii corespunzătoare. Preţul se determină contractual, direct sau implicit, ori prin referire sau printr-o dispoziţie care să permită individualizarea lui. Atunci când vânzarea a fost valabil perfectată fără ca prin contract să fi fost fixat (expres sau implicit sau printr-o dispoziţie care să permită determinarea lui) preţul mărfurilor se prezumă, cu excepţia cazurilor în care există o indicaţie contrară, că părţile au subînţeles să ia în considerare preţul obişnuit practicat, la momentul încheierii contractului, în ramura comercială respectivă, pentru aceleaşi mărfuri vândute, în împrejurări comparabile. În cazul în care fixarea preţului se face ţinându-se seama de greutatea mărfii, în eventualitatea unei îndoieli se ia în considerare greutatea netă. Ori de câte ori contractul nu conţine precizări referitoare la locul unde urmează să se facă plata preţului, se prezumă că părţile au subînţeles ca preţul să se plătească la locul stabilimentului vânzătorului, iar atunci

când plata trebuie să se efectueze contra livrării documentelor ori contra livrării mărfurilor, locul plății să fie considerat însuși locul livrărilor respective. În ipoteza că, după încheierea contractului, vânzătorul își schimbă stabilimentul, orice mărire a cheltuielilor accesorii plății cade în sarcina lui. De regulă, data plății se fixează contractual; în absența unei asemenea stipulații, vânzătorul să primească prețul la momentul când, conform contractului (și convenției internaționale), el pune la dispoziția cumpărătorului fie mărfurile, fie documentele lor reprezentative. Atunci când marfa obiect este supusă transportului pentru a fi predată cumpărătorului, vânzătorul poate efectua expediția condiționat de împrejurarea ca atât marfa, cât și documentele ei reprezentative să fie remise cumpărătorului numai contra plății prețului. Acesta din urmă nu poate fi obligat — în absența unei stipulații contractuale contrare — să facă plata prețului mai înainte de a i se fi creat posibilitatea să examineze mărfurile. În toate cazurile, plata devine scadentă la data prevăzută în contract sau în lege pentru efectuarea ei, vânzătorul nefiind ținut să îndeplinească vreo anume formalitate legat de împlinirea scadenței. *2) Luarea în primire a mărfii:* se concretizează în îndeplinirea oricărui act ce poate fi cerut în mod rezonabil cumpărătorului, de natură a permite vânzătorului efectuarea livrării. În cazul neîndeplinirii de către cumpărător a obligațiilor sale, vânzătorul poate recurge împotriva lui la următoarele mijloace de constrângere: *a)* Să ceară executarea contractului, care presupune: plata prețului, luarea în primire a mărfii, precum și îndeplinirea celorlalte obligații ale cumpărătorului. Exercitarea dreptului de a cere executarea contractului este condiționată de împrejurarea ca vânzătorul să nu se fi prevalat de mijloace incompatibile cu obligațiile cumpărătorului. *b)* Să declare contractul rezolvit: el poate face declarația de rezoluțiune în următoarele cazuri: când neexecutarea de către cumpărător a uneia din obligațiile sale îmbracă forma de încălcare esențială a contractului; dacă cumpărătorul nu plătește prețul sau nu ia în primire marfa în termenul suplimentar acordat de vânzător sau declară că nu-și va îndeplini aceste obligații în termenul respectiv. Prin efectul plății prețului, vânzătorul decade din dreptul de a

declara rezolvit contractul, în următoarele ipoteze: în cazul unei executări tardive de către cumpărător, mai înainte de a fi ştiut că a avut loc executarea; în cazul oricărei încălcări a contractului (alta decât executarea tardivă), într-un termen rezonabil calculat din momentul în care vânzătorul a avut cunoştinţă ori ar fi trebuit să aibă cunoştinţă despre încălcarea respectivă; după expirarea oricărui termen suplimentar acordat de vânzător sau după declararea de către cumpărător că nu-şi va executa obligaţiile în termenul suplimentar acordat. Vânzătorului i se recunoaşte şi facultatea de a recurge la măsuri intermediare menite să creeze condiţii favorabile pentru executarea voluntară de către cumpărător a obligaţiilor sale. Asemenea măsuri sunt: acordarea unui termen suplimentar cumpărătorului, de durată rezonabilă, pentru executarea obligaţiilor contractuale ce-i revin; efectuarea specificaţiei privind forma, măsura ori alte caracteristici ale mărfii, de către vânzător, potrivit cu nevoile cumpărătorului, de care el are cunoştinţă atunci când prin contract s-a prevăzut în sarcina cumpărătorului obligaţia de a efectua o atare specificaţie, iar acesta din urmă nu-şi îndeplineşte obligaţia respectivă la data convenită ori într-un termen rezonabil, socotit de la primirea unei cereri a vânzătorului; în cazul efectuării specificaţiei de către vânzător, acesta trebuie să aducă la cunoştinţa cumpărătorului modalităţile pe care le-a utilizat şi totodată să-i acorde un termen rezonabil în vederea unei specificaţii diferite, specificaţia efectuată de vânzător rămânând definitivă numai cu condiţia ca după primirea comunicării cumpărătorul să nu utilizeze, în termenul arătat, posibilitatea acordată.

OBLIGAŢIILE VÂNZĂTORULUI (în contractul de vânzare comercială internaţională), îndatoriri ce revin vânzătorului în temeiul contractului de vânzare comercială internaţională. Asemenea îndatoriri mai importante sunt: *a) Predarea mărfii:* se concretizează în remiterea materială a mărfii, adică punerea acesteia la dispoziţia cumpărătorului la locul unde vânzătorul avea stabilimentul său la momentul încheierii contractului. Atunci când prin contract se stipulează ca marfa să fie transportată la o anumită destinaţie, predarea ei se face către primul transportator spre a o transmite cumpărătorului. Dacă obiectul contrac-

tului este un lucru cert sau un lucru de gen, ce trebuie prelevat dintr-o masă determinată existentă sau care trebuie să fie fabricată (sau produsă), iar la momentul perfectării contractului părţile erau în cunoştinţă de cauză că mărfurile se află ori urmează să fie fabricate (sau produse) într-un anumit loc, predarea se face prin remiterea bunului (sau bunurilor) respective către cumpărător, în acel loc. În cazul în care identificarea mărfurilor nu este suficient de clară (nefiind aplicat un semn distinctiv pe ele, sau documentele de transport neconţinând precizări îndestulătoare într-un atare sens şi nefiind utilizat pentru aceasta vreun alt mijloc de identificare), vânzătorului îi revine îndatorirea de a-i trimite cumpărătorului un aviz de expediere în cuprinsul căruia să specifice mărfurile. O altă ipoteză practic posibilă cu referire la îndeplinirea obligaţiei de predare este aceea în care vânzătorul are îndatorirea să ia măsuri pentru transportul mărfurilor la destinaţia stabilită prin contract; în îndeplinirea acestor îndatoriri el trebuie să încheie contractele necesare în vederea efectuării transportului până la locul stabilit, cu mijloacele de transport adecvate specificului mărfii şi împrejurărilor concrete, respectând condiţiile uzuale pentru un atare transport. Vânzătorul trebuie să-i furnizeze cumpărătorului, la cerere, toate informaţiile pe care le posedă şi care-i sunt necesare acestuia în vederea încheierii unei asigurări de transport; o atare îndatorire subzistă însă numai în cazurile în care vânzătorului nu-i revine obligaţia de a încheia el însuşi o atare asigurare. Data predării se determină de către părţi, prin contract. În cazul în care stabilirea datei se face numai în termeni generali, prin fixarea unei anumite perioade de timp, vânzătorul are libertatea să predea marfa la orice moment pe parcursul acelei perioade, cu excepţia ipotezei în care din împrejurări rezultă că în intervalul respectiv cumpărătorul are dreptul să aleagă el însuşi o anumită dată. Ori de câte ori îndeplinirea obligaţiei de predare este dependentă de o faptă a cumpărătorului (de exemplu, predarea unor documente pentru o fabrică, o maşină, un vapor), termenul pentru executarea predării începe să curgă abia din momentul când cumpărătorul a săvârşit acea faptă. Dacă predarea bunului este subordonată plăţii unui acont (care uneori poate fi necesar chiar pentru

realizarea obiectului contractului), plata acontului respectiv marchează începutul curgerii termenului de predare. Atunci când sunt necesare permise sau licenţe de import sau de export, termenul pentru îndeplinirea obligaţiei de predare începe să curgă doar din momentul obţinerii cuvenitelor autorizări. Vânzătorul are dreptul să modifice din proprie iniţiativă termenul de livrare ori de câte ori executarea prestaţiei ce-i incumbă este dependentă de prestaţii prealabile ce cad în sarcina cumpărătorului şi care n-au fost însă îndeplinite în termenul contractual de către acesta din urmă; exercitarea unui atare drept poate fi făcută însă numai cu condiţia ca neîndeplinirea prestaţiilor respective de către cumpărător să provoace vânzătorului dificultăţi substanţiale în legătură cu producţia, precum şi cu condiţia ca vânzătorul să-l fi înştiinţat pe cumpărător în timp util asupra hotărârii sale privind modificarea corespunzătoare a termenului de livrare. Concomitent cu modificarea termenului de livrare, într-o atare ipoteză vânzătorul este îndreptăţit să pretindă de la cumpărător despăgubiri pentru pagubele încercate ca urmare a declarării termenului de livrare. *b) Predarea documentelor:* în cazul în care prin contract se stipulează în sarcina vânzătorului obligaţia de a remite cumpărătorului documentele referitoare la mărfuri, acesta trebuie să îndeplinească obligaţia respectivă la momentul, la locul şi în forma prevăzută de contract. Dacă remiterea de documente se face anticipat, vînzătorul are dreptul să repare orice deficienţă de conformitate a acestora până la data la care, potrivit contractului, trebuia să se facă remiterea; exercitarea dreptului respectiv este însă condiţionată de împrejurarea ca pe această cale să nu se cauzeze cumpărătorului cheltuieli nerezonabile sau alte inconveniente. De regulă, prin contract se stabileşte felul documentaţiei pe care vânzătorul este obligat s-o predea cumpărătorului; în lipsa unei stipulaţii care să prevadă felul documentaţiei, modalitatea şi termenul de predare a acesteia, vânzătorul trebuie să pună la dispoziţia cumpărătorului documentaţia tehnică în armonie cu practica existentă în sectorul industrial vizat din ţara vânzătorului şi într-un termen de natură să asigure folosirea normală a maşinilor sau utilajelor, punerea în funcţiune, întreţinerea şi reparaţiile curente. *c) Conformitatea*

mărfii: marfa predată de vânzător trebuie să fie în cantitatea, de calitatea şi tipul prevăzute în contract. Convenţia Naţiunilor Unite de la Viena din anul 1980 prevede că în lipsă de dispoziţie contrară mărfurile sunt considerate conforme contractului în următoarele cazuri: sunt proprii folosinţei cărora servesc în mod obişnuit mărfuri de acelaşi tip; sunt proprii oricărei folosinţe care a fost adusă expres sau tacit la cunoştinţa vânzătorului, la momentul încheierii contractului; posedă calităţile unei mărfi pe care vânzătorul a prezentat-o cumpărătorului ca mostră sau model; sunt ambalate în conformitate cu modelul obişnuit, pentru mărfuri de acelaşi tip sau în lipsa unui model obişnuit, într-un mod propriu a le conserva şi a le apăra. Vânzătorul răspunde pentru defectele de conformitate existente la momentul transmiterii riscurilor către cumpărător, chiar pentru defectele ce apar ulterior; el nu este însă ţinut responsabil pentru defectele pe care cumpărătorul le cunoştea sau putea să le cunoască în momentul încheierii contractului. Cumpărătorul are îndatorirea să examineze mărfurile într-un termen cât mai scurt, în raport cu împrejurările; când în contract se stipulează transportarea mărfurilor, examinarea lor poate fi amânată până ce ele vor ajunge la destinaţie. Cumpărătorul trebuie să denunţe vânzătorului defectele de conformitate într-un termen rezonabil, calculat din momentul constatării lor, ori din acela în care ar fi trebuit să le constate, termen ce nu poate fi mai lung de doi ani de la data când mărfurile i-au fost efectiv predate, cu excepţia cazurilor când un asemenea interval de timp ar fi incompatibil cu durata unei garanţii; el este decăzut din dreptul de a se prevala de defectele de neconformitate pe care nu le-a denunţat vânzătorului în condiţiile arătate. *d) Transmiterea dreptului de proprietate şi a riscurilor* operează în condiţiile prevăzute de contract; momentul în care ea are loc diferă în funcţie de împrejurarea că transportarea sa de la vânzător la cumpărător se face pe calea ferată, pe apă sau pe calea aerului.

OBLIGAŢIUNE, titlu de valoare ce încorporează creanţa deţinătorului său împotriva emitentului ei (care poate fi statul, o agenţie publică sau o companie de tipul societăţii comerciale pe acţiuni) provenită dintr-un împrumut pentru care acesta din urmă (adică emitentul) plăteşte creditorului periodic o dobândă,

de regulă fixă, şi se angajează să răscumpere titlul la împlinirea unui anumit termen prestabilit cu ocazia emisiunii lui (adică a titlului). La emisiunea o. trebuie să se precizeze: a) *preţul de emisiune*, adică preţul la care titlul se oferă pe piaţa primară la emisiunea lui; se poate practica o emisiune *a pari* (la paritate sau 100%), caz în care preţul titlului corespunde cu valoarea lui nominală, sau o emisiune *sub pari*, când se percepe un preţ de subscripţie inferior valorii nominale (de ex. 95%) oferindu-se astfel un avantaj investitorilor; b) *valoarea de rambursare*, care este egală cu valoarea nominală a titlului (rambursare *a pari*), dar este posibilă şi o rambursare superioară valorii nominale (*supra pari*) care presupune constituirea unei prime în favoarea deţinătorului; c) *rata dobânzii*, care în principiu se stabileşte ca o cotă fixă aplicată la valoarea nominală, cotă numită cupon; după 1980 se practică curent o rată variabilă a dobânzii; d) *amortizarea împrumutului*, adică răscumpărarea de către emitent a o. emise şi rambursarea pe această cale a creditului obţinut; rambursarea se poate face fie global (la sfârşitul perioadei de împrumut), fie prin tranşe anuale egale, cu începere de la o anumită dată (amortizare prin tragere la sorţi), fie, în fine, prin anuităţi constante (formate din cota anuală din valoarea împrumutului plus dobânda aferentă). Valoarea de piaţă a titlului este dependentă de rata dobânzii. În practica bancară, valoarea nominală a unei o. se prezintă în mărime absolută, iar cursul pieţei se exprimă în procente calculate la această valoare. Se utilizează mai multe tipuri de o., şi anume: o. *ipotecară*; o. *generală*; o. *cu colateral*; o. *cu fond*; o. *de răscumpărare*; o. *serială*; o. *executabilă*; o. *convertibilă*. V. şi fiecare dintre acestea.

OBLIGAŢIUNE CONVERTIBILĂ, tip de obligaţiune ce se caracterizează prin faptul că poate fi preschimbată, la opţiunea deţinătorului, cu acţiuni preferenţiale, la un anumit raport de schimb prestabilit (engl. *convertibile bonds*). V. şi **obligaţiune**.

OBLIGAŢIUNE CU COLATERAL, specie de obligaţiune caracterizată prin faptul că creanţa încorporată în titlu este garantată cu hârtii de valoare provenite de la alte corporaţii şi plasate de către firma emitentă în depozit la un terţ (engl. *colateral trust bond*). V. şi **obligaţiune**.

OBLIGAŢIUNE CU FOND DE RĂSCUMPĂRARE, specie de obligaţiune presupunând angajamentul asumat de societate de a prevala periodic din veniturile realizate anumite sume de bani şi de a le include într-un fond constituit anume pentru a servi la răscumpărarea titlurilor ajunse la scadenţă (engl. sinking fund bond). V. şi **obligaţiune**.

OBLIGAŢIUNE EXECUTABILĂ, tip de obligaţiune de specificul căreia este că poate fi plătită înainte de scadenţă, în orice moment convenabil firmei emitente (engl. callable bonds). V. şi **obligaţiune**.

OBLIGAŢIUNE GENERALĂ, varietate de obligaţiune care concretizează o creanţă a deţinătorului faţă de firma emitentă a ei fără ca recuperarea acelei creanţe să fie garantată cu un activ particular de către respectiva firmă (engl. debenture bond). V. şi **obligaţiune**.

OBLIGAŢIUNE IPOTECARĂ, varietate de obligaţiune de specificul căreia este că datoria firmei emitente a titlului este garantată cu o ipotecă pe activele societăţii comerciale respective (engl. first mortgage bond şi second mortgage bond). V. şi **obligaţiune**.

OBLIGAŢIUNE MURDARĂ (în operaţii de bursă), denumire generică dată obligaţiunii având un cupon ridicat, dar şi un grad înalt de risc. Este frecvent utilizată în preluări de firme.

OBLIGAŢIUNE SERIALĂ, varietate de obligaţiune presupunând răscumpărarea de către societate a titlului când ajunge la maturitate. Anual un număr prestabilit de o. sunt considerate ca fiind ajunse la maturitate (engl. serial bond). V. şi **obligaţiune**.

OBLIGAŢIUNI EMISE DE STAT, titlu de valoare emis de guvern cu scopul de a mobiliza economiile populaţiei pentru reducerea deficitului bugetar. Legislaţia României prevede că astfel de obligaţiuni sunt la purtător sau cu parolă şi au o valoare nominală de 25.000, 50.000 şi respectiv 100.000 lei. Dobânda minimă garantată este de 50% fiind indexată cu variaţia procentuală a dobânzii de refinanţare a societăţilor bancare practicată de Banca Naţională a României, sau cu un alt indice stabilit de guvern în vederea protejării investiţiei contra efectelor negative ale inflaţiei. Plata dobânzii diferă în funcţie de natura o.e.s. Astfel în cazul obliga-

țiunilor la purtător dobânda este plătibilă în patru rate semestriale, rambursarea împrumutului având scadența la doi ani de la data cumpărării obligațiunii. Cât privește obligațiunile cu parolă (maximum trei cuvinte) acestea sunt rambursabile în trei ani de la data cumpărării, iar dobânda aferentă lor se plătește în șase rate semestriale. După împlinirea scadenței, trezoreria statului acordă în continuare o dobândă fixă de 50% timp de șase luni. La împlinirea unui an de la scadență obligațiunile neprezentate la rambursare își pierd valabilitatea. Posesorul titlului poate solicita rambursarea și înainte de scadență, dar nu mai devreme de șase luni de la data cumpărării obligațiunii respective. În acest caz el primește o dobândă completă pentru semestrele întregi și numai o dobândă de 25% pe an pentru fracțiunea de semestru. Venitul perceput de posesor cu titlu de dobândă este scutit de impozite și taxe. **O.e. s.** prezintă utilitate bancară concretizată în posibilitatea obținerii de către posesor a unui credit garantat cu obligațiuni constituite în gaj.

OBSTACOLE NETARIFARE, sintagmă ce desemnează în mod generic ansamblul de reglementări și de măsuri de politici comerciale care împiedică, limitează sau alterează desfășurarea normală a fluxului internațional de bunuri și servicii cu finalitatea de a proteja piața internă de concurența străină și de a se realiza echilibrarea balanței de plăți. **O.n.** pot fi utilizate și în scopul realizării unor discriminări de natură comercială. Organizația G.A.T.T. a clasificat **o.n.** în cinci grupe distincte, și anume: limitarea cantitativă directă a importurilor; limitarea indirectă a importurilor prin mecanismul prețurilor; formalitățile vamale și administrative la import; participarea statului la activitățile comerciale; standardele aplicate produselor importate și celor indigene (obstacole tehnice).

OBSTACOLE TARIFARE, sintagmă ce desemnează în mod generic setul de reglementări legale adoptate de diverse state prin care se stabilește regimul juridic al intrării în țară sau cel al ieșirii din țară a mărfurilor. Asemenea obstacole comportă: controlul mărfurilor respective cu ocazia trecerii de către acestea a frontierei vamale a țării respective; îndeplinirea formalităților vamale; impunerea vamală (adică plata taxelor

vamale, precum şi stabilirea acestora la un nivel stimulativ pentru exporturi şi nestimulativ pentru importuri). Taxa vamală constituie principalul **o.t.** Atunci când nivelul taxei vamale este mai ridicat, această taxă îndeplineşte un rol protecţionist eficient. Taxele vamale ridicate determină o creştere corespunzătoare a preţurilor mărfurilor importate şi le face implicit mai puţin competitive, sub acest aspect, comparativ cu mărfurile indigene.

OBSTACOLE TEHNICE, sintagmă ce desemnează în mod generic complexul de norme şi standarde tehnice privind poluarea, aspectele fitosanitare, cele de securitate a utilizării mărfurilor şi acelea de ambalare şi etichetare a mărfii, norme ce admit la import numai produsele ce corespund specificaţiilor astfel consacrate. Elaborarea **o.t.** se face de către state sau de către asociaţiile de producători ori de consumatori. Deşi în principiu, **o.t.** sunt publicate de organismele emitente şi nu au caracter discriminatoriu, totuşi ele pot constitui serioase bariere în calea importurilor datorită diversităţii şi caracterului neunitar al aplicării lor în diferite ţări. De asemenea, desfăşurarea normală a operaţiunilor de import poate fi serios perturbată prin dificultăţile create de punerea în aplicare a numeroaselor proceedee de omologare instituite pentru mărfurile de import, precum şi de existenţa unei mari diversităţi a standardelor pe plan internaţional, ca şi de cheltuielile suplimentare pe care le reclamă conformarea la normele de ambalare, marcare şi etichetare. Pe plan internaţional nu s-a realizat încă o uniformizare a **o.t.**, iar această împrejurare a determinat pe exportatori să adopte specificaţii anexe la contract în raport cu care să se poată determina conformitatea produselor livrate la export, cu normele acceptate de ţările importatoare.

OFERTĂ, propunere pe care o persoană o face altei persoane, în vederea încheierii unui contract, şi care dă expresie unei manifestări de voinţă ce — prin natura şi finalitatea sa — îşi poate produce efectele specifice numai în măsura aducerii sale la cunoştinţa destinatarului. **O.** trebuie să întrunească următoarele trăsături: *a)* să fie fermă; această caracteristică se exprimă în cerinţa ca ea să ateste voinţa ofertantului de a se obliga; *b)* să fie precisă şi completă: este necesar ca ea să conţină suficiente

precizări referitoare la toate elementele contractului spre a cărui încheiere tinde, astfel încât perfectarea acestuia să devină posibilă prin simpla acceptare a sa; se consideră că o. întrunește această condiție dacă, de exemplu, determină mărfurile, explicit sau implicit, cantitatea și prețul, ori conține alte indicații în temeiul cărora se poate face determinarea lor. Conținutul o. se *interpretează* ținându-se seama și de negocierile preliminare, de obișnuințele statornicite între părți, de uzanțe și de orice regulă specială susceptibilă de aplicare contractului respectiv. O. se poate manifesta și *sub* forma unei propuneri adresate unor persoane nedeterminate (caz în care se numește o. către persoane nedeterminate). Dreptul uniform stabilește însă că o asemenea propunere se consideră doar ca invitație la o., afară numai dacă ofertantul nu a indicat în mod clar contrariul. Legislațiile naționale au adoptat soluții diferite în această privință. Astfel, unele dintre ele statornicesc că o. către persoane nedeterminate, rezultând din trimiterea de liste de prețuri, cataloage, mostre, expunerea de mărfuri cu indicarea prețurilor, anunțuri publicitare etc., sunt simple invitații de a se face oferte, și ca urmare, simpla acceptare a condițiilor pe care le indică nu are semnificația perfectării contractului. Alte legislații recunosc ca valabile numai o. publice sau numai o. publice de recompensă. Sunt și legislații care disting între diferitele forme de exprimare ale o. către persoane nedeterminate, atribuindu-le semnificație juridică diferită: trimiterea la liste de prețuri *curente* și *alte documente similare* nu este considerată ca o. de a contracta, în vreme ce expunerea de mărfuri cu indicarea prețurilor și o. de recompensă sunt privite ca veritabile o. Potrivit soluției consacrate de anumite legislații, stabilirea împrejurării că o. adresate unor persoane nedeterminate (altele decât o. publice de recompensă) sunt adevărate o. sau nu sunt o. constituie o problemă de fapt: în funcție de circumstanțe, ele pot fi considerate ca veritabile o. sau numai ca simple invitații de a se face o. Legislațiile naționale consacră soluții diferite și în ce privește forma o. Astfel, unele sisteme de drept (ca bunăoară dreptul nord-american) pretind forma scrisă, considerând-o necesară pentru sesizarea justiției în eventualitatea unor litigii. Practica din majoritatea țărilor a statuat însă că pentru contrac-

te nu este necesară nici o condiţie de formă, o. ca şi acceptarea putând fi dovedite prin orice mijloace de probă, inclusiv prin martori. Convenţia de la Viena din anul 1980 stabileşte că principiul libertăţii formei de a contracta (o., acceptarea, modificarea lor) devine inaplicabil în cazul în care unul dintre contractanţi are centrul afacerilor sale într-un stat ce la momentul aderării face o rezervă în acest sens. În celelalte cazuri, părţile au facultatea de a stabili prin contract obligaţia de a se respecta o anumită formă pentru încheierea contractului; atunci când contractul scris conţine o clauză în sensul că eventualele modificări sau adăugiri trebuie să aibă (sub pedeapsa nulităţii) forma scrisă, o atare clauză nu poate fi invocată de către contractantul care s-a comportat astfel încât celălalt contractant putea să înţeleagă că respectiva clauză este inoperantă. O. produce efecte numai din momentul ajungerii sale la destinatar, ca poate fi retrasă, chiar atunci când a fost emisă ca irevocabilă, cu condiţia ca retractarea sa să fi ajuns la destinatar mai înainte sau concomitent cu o. De asemenea, o. poate fi revocată, cu condiţia ca revocarea să ajungă la destinatar mai înainte ca acesta să fi expediat acceptarea. O. nu poate fi revocată însă în următoarele cazuri: *a)* dacă din conţinutul ei rezultă că este irevocabilă; caracterul irevocabil se poate deduce, de pildă, din faptul că ofertantul a fixat un termen pentru acceptare, precum şi din orice altă menţiune de natură să permită o atare constatare; *b)* dacă este rezonabil ca destinatarul să considere irevocabilă o. şi dacă el a acţionat în consecinţă. În caz de respingere a o., aceasta ia sfârşit chiar dacă era irevocabilă. În dreptul comparat, majoritatea legislaţiilor consacră revocabilitatea o., admiţând şi posibilitatea de a exista o stipulaţie contrară; există însă şi legislaţii care consacră principiul irevocabilităţii o.

OFERTĂ COMUNĂ DE MĂRFURI, formă de cooperare între doi sau mai mulţi participanţi la raporturile de comerţ internaţional presupunând vânzarea de către aceştia sub o singură marcă de comerţ a produselor realizate în întreprinderi comune sau de către fiecare dintre ei în întreprinderea proprie. O.c.m. poate avea loc în două moduri şi anume: a) comercializarea produselor sub marca unuia dintre parteneri care a reuşit să se im-

punã pe piaţa respectivă şi se bucură de o generală apreciere; b) comercializarea mărfurilor sub o marcă mixtă ce de regulă rezultă din combinarea mărcilor partenerilor de cooperare. În prima ipoteză vânzările vor creşte datorită conjuncturii favorabile pentru partenerul a cărui marcă se utilizează, nefiind supus la eforturi financiare deosebite, căci marfa este livrată de partenerii de cooperare. La rândul lor aceştia din urmă dobândesc pe timpul acţiunii de cooperare posibilitatea de a-şi plasa marfa pe o piaţă nouă, pe care însă o vor pierde la încetarea acţiunii de cooperare. În cea de a doua ipoteză partenerii de cooperare beneficiază în mod egal de recunoaşterea mărcii pe piaţă şi vor putea păstra acea piaţă, fiecare în mod individual, şi după terminarea acţiunii de cooperare. **O.c. m.** are un domeniu de cuprindere relativ extins, în el meluzându-se: acţiuni de cooperare industrială: coproducţie în întreprinderi separate sau societăţi mixte; subproducţie; producţie de comandă şi producţie pe bază de licenţe.

OFERTĂ DE PRELUARE, denumire generică dată operaţiunii prin care o persoană (fizică sau juridică) aduce la cunoştinţa publicului că intenţionează să achiziţioneze acţiuni ale unei firme în scopul preluării acesteia. Poate fi amicală sau ostilă.

OFERTĂ DE PRELUARE AMICALĂ, varietate de ofertă de preluare care se distinge prin aceea că anunţarea intenţiei de achiziţionare a acţiunilor unei firme se face cu acordul companiei vizate. V. şi **ofertă de preluare**.

OFERTĂ DE PRELUARE OSTILĂ, varietate de ofertă de preluare presupunând că firma vizată nu îşi dă acordul pentru lansarea ofertei, sau că acordul acelei firme nici nu a fost solicitat în acest sens. V. şi **ofertă de preluare**.

OFERTĂ PUBLICĂ (în operaţiile de bursă), denumire generică dată operaţiunii de punere în vânzare, cu respectarea condiţiilor prevăzute de lege către un număr determinat de investitori a unor titluri de valoare, de regulă prin intermediul unei societăţi financiare. **O.p.** poate fi: primară şi secundară. Vânzarea de titluri prin **o.p.** constituie un plasament public. V. şi **ofertă publică primară; ofertă publică secundară**.

OFERTĂ PUBLICĂ DE CUMPĂRARE, specie a ofertei de preluare caracterizată prin aceea că persoana interesată să cumpere acţiunile unei firme înştiinţează în mod public pe acţionarii acelei firme asupra intenţiei sale de a cumpăra în totalitate sau în parte acţiunile lor, într-o anumită perioadă şi la un preţ determinat, de regulă majorat cu o primă acordată peste preţul pieţei. V. şi **ofertă de preluare**.

OFERTĂ PUBLICĂ DE VÂNZARE, operaţiune în virtutea căreia unul sau mai mulţi acţionari ai unei societăţi comerciale se angajează public să înstrăineze, la un preţ determinat, o cantitate de titluri (acţiuni).

OFERTĂ PUBLICĂ PRIMARĂ, oferta publică privind punerea în vânzare a unor titluri de valoare nou emise. V. şi **ofertă publică**.

OFERTĂ PUBLICĂ SECUNDARĂ, oferta publică privind vânzarea unor titluri de valoare care au fost emise în prealabil şi cumpărate iniţial printr-un plasament privat. V. şi **ofertă publică**.

OFFSET, termen prin care în limbajul juridic englez se desemnează o varietate a operaţiunii în contrapartidă (compensaţie), practicată pe scară destul de largă în ultima vreme în raporturile juridice comerciale dintre firme din ţările dezvoltate. Se aseamănă cu tranzacţiile în contrapartidă: are însă o mare amploare, cu termene mai lungi de îndeplinire a obligaţiilor de preluare a mărfurilor de contrapartidă. În majoritatea cazurilor, operaţiunile de *offset* se iniţiază şi se practică în legătură cu programele de vânzări de materiale militare către unităţi guvernamentale, cum sunt bunăoară ministerele apărării naţionale din diferite ţări. Asemenea operaţii presupun inserarea în contractul de vânzare al exportatorului a unei stipulaţii prin care acesta se obligă să compenseze cheltuielile în valută făcute de firma importatoare prin achiziţionarea şi/sau comercializarea produselor ţării importatoare, în armonie cu programul convenit. De regulă, tranzacţiile de acest gen sunt de valori ridicate, ele acoperind în mod uzual comerţul cu produsele industriei aviatice; producătorii de material aeronautic livrează produsele fabricate de ei în schimbul obţinerii unor materiale, părţi componente sau unor servicii ca, de exemplu, cele turistice. În baza unei asemenea tranzacţii,

Elveţia a cumpărat avioane de luptă F-5 ale firmei americane Northrop; firma vânzătoare a întocmit un volum de adrese ale firmelor elveţiene care puteau livra circa 150 000 produse. Produsele elveţiene înscrise pe lista respectivă puteau fi comercializate în vederea obţinerii valutei necesare pentru plata avioanelor achiziţionate de la firma Northrop. Circa 150 de agenţi de vânzare ai firmei Northrop aflaţi în aproximativ 80 de state i-au pus în contact pe cumpărătorii posibili din diferite state cu firmele elveţiene exportatoare, ajutând astfel la vânzarea produselor elveţiene de export în valoare de peste 200 milioane dolari.

OFF-SHORE. 1. Termen ce desemnează în mod generic noile centre financiare (precum, Singapore, Bahamas, Hong Kong etc.) spre a le deosebi de centrele financiare tradiţionale (între care, New York, Londra, Paris, Tokyo etc.). În ultima vreme centrele financiare o.s. înregistrează o dezvoltare deosebită. Împrejurarea se explică prin facilităţile fiscale oferite companiilor comerciale în teritoriile sau ţările respective. 2. Instituţiile cu referire la care nu primesc incidenţă anumite legi aplicabile pe teritoriul ţării de reşedinţă. 3. Termen ce în transportul maritim primeşte semnificaţia: „localizat sau operând la distanţă de ţărm, în larg". 4. Denumire generică dată unui segment al industriei petroliere, care cuprinde prospectarea, forarea şi exploatarea zăcămintelor situate în largul mării.

ONUS PROBANDI INCUMBIT ACTORI, expresie latină desemnând regula potrivit căreia sarcina dovedirii pretenţiilor formulate printr-o acţiune civilă cu care a fost sesizat un organ de jurisdicţie revine reclamantului. Această regulă primeşte aplicare şi în procedura soluţionării litigiilor de comerţ internaţional, domeniul ei cuprinzând conţinutul stipulaţiilor contractuale precum şi modul de executare a obligaţiilor asumate de contractanţi; uzurile convenţionale, prin specificul lor contractual, fiind deci menite să îndeplinească aceleaşi funcţii ca şi stipulaţiile contractuale, au, în privinţa probei lor, acelaşi regim juridic ca orice clauză contractuală: ele intră sub incidenţa regulii **o.p.i.a.**, şi drept urmare partea care le invocă trebuie să le probeze conform cerinţelor acestei reguli.

ONUS PROBANDI INCUMBIT EIUS QUI DICIT NO EIUS QUI NEGAT, locuţiune latină exprimând o regulă importantă din materia probei potrivit căreia sarcina dovezii incumbă celui care afirmă ceva, şi nu celui care neagă ceva. În dreptul nostru, această regulă îşi găseşte reflectare în mai multe texte ale Codului civil, care reglementează tot atâtea cazuri de aplicare a ei. Astfel, potrivit art. 1169 C. civ., creditorul trebuie să dovedească orice stipulaţie pe care o invocă în interesul său; conform art. 1024 din acelaşi cod, termenul stipulat intr-un contract se interpretează ca fiind stipulat în favoarea debitorului, dacă prin acel contract nu se prevede altfel; în armonie cu art. 1027 C. civ. în cazul unei obligaţii alternative, alegerea prestaţiei ce trebuie efectuată o are debitorul, dacă în contract nu s-a prevăzut în mod expres contrariul. În dreptul comerţului internaţional această regulă primeşte o aplicare specifică prin regula *in dubio contra stipulantem*.

OPEN MARKET, denumire generică dată intervenţiei băncii centrale a unui stat pe piaţa monetară pentru a vinde sau cumpăra titluri de credit, demers presupunând furnizare de monedă pe piaţă, respectiv prelevare de monedă de pe piaţă. **O.m.** constituie un instrument de politică monetară utilizat mai ales de ţările dezvoltate din punct de vedere economic. Intervenţia băncii se face la o rată variabilă a dobânzii corespunzător politicii monetare pe care o promovează, precum şi situaţiei economice a ţării respective. Promovând politica de **o.m.**, ţările dezvoltate urmăresc ca finalitate fie atenuarea fluctuaţiilor pieţei monetare, fie modificarea lichidităţilor, ceea ce va produce efecte asupra activităţii economice interne sau asupra balanţei de plăţi.

OPERAŢII ÎN LOIIN, operaţii speciale în afacerile internaţionale având ca obiect principal transferul de manoperă încorporată în produse finite de la exportator la importator în schimbul unui preţ pe care acesta din urmă se obligă să-l plătească celui dintâi. Apariţia şi practicarea unor asemenea operaţiuni în comerţul exterior sunt de dată relativ recentă: ţara cu capacităţi de producţie disponibile şi cu forţă de muncă calificată a devenit exportatoare de manoperă, către o altă ţară (piaţă), deficitară sub aspectul capacităţilor de producţie şi pentru care

prelucrarea propriilor materii prime ar fi mult mai costisitoare. O. l. sunt, prin natura lor, operaţii de prelucrare; ele implică transferul de manoperă încorporată în produse finite contra unui preţ. Transferul de manoperă constituie elementul definitoriu cel mai semnificativ al acestor operaţii. O. l. sunt susceptibile de clasificare pe baza a două criterii deosebite: *a)* din punct de vedere economic aceste operaţiuni pot fi: operaţiuni de prelucrare activă, care se realizează atunci când se importă mărfuri din străinătate sub formă de materii prime şi se exportă, în ţara de origine sau în alte ţări, mărfurile prelucrate; operaţii de prelucrare pasivă, ce există atunci când se trimit în străinătate mărfuri sub formă de materii prime care, după prelucrare, se importă în ţară; *b)* din punct de vedere juridic se disting operaţii de prelucrare pe cont propriu, în cazul cărora o întreprindere importatoare cumpără pe contul ei o marfă, iar după prelucrare o vinde în străinătate (atare operaţiuni comportă transmiterea dreptului de proprietate asupra mărfii supusă prelucrării); operaţii de prelucrare neimplicînd transmiterea dreptului de proprietate asupra mărfii vizate, caz în care întreprinderea ce prelucrează marfa primeşte acea marfă nu cu titlu de proprietate, ci numai în vederea prelucrării.

OPERAŢIUNI COMERCIALE PENTRU APORT VALUTAR, specie de operaţiuni comerciale a căror finalitate principală este realizarea de încasări în valută în afara celor provenite din exportul de mărfuri efectuat din producţia naţională. Mai mulţi factori, precum: caracterul limitativ al unor acorduri (ca de pildă cele de clearing), insuficienţa lichidităţilor în devize convertibile resimţită în numeroase ţări ale lumii, accentuarea restricţiilor instituite în comerţul mondial, instabilitatea pieţei mondiale etc., influenţează din ce în ce mai mult înfăptuirea schimburilor economice internaţionale. Au caracter de **o.c.a.v.** următoarele activităţi economice: import cu scop de reexport fără ca mărfurile importate să fie supuse vreunei prelucrări în ţara importatoare; import în vederea recxportului după o prealabilă prelucrare, depozitare, reambalare, neutralizare în ţara importatorului; export de mărfuri de acelaşi gen spre a fi utilizate în ţară; intermedieri realizate între vânzători şi cumpărători străini pe bază de

comision în valută; importuri de completare la instalaţii complexe destinate exportului, cu diferenţa valutară suplimentară; operaţiuni cu mărfuri de bursă; prestări de servicii cu plata în valută (ca de pildă, navlosire de nave, operaţiuni de brokeraj şi de consignaţie, operaţiuni de switch, transporturi de mărfuri străine etc.).

OPERAŢIUNI DE BARTER, varietate a contrapartidei presupunând schimb de marfă contra marfă, fără intervenţia banilor. Au la bază un contract unic şi, de regulă, se efectuează o singură dată. La asemenea operaţiuni nu sunt implicate terţe părţi. Schimbul de mărfuri se realizează simultan sau într-o perioadă scurtă de timp. V. şi **contrapartidă; acord de barter**.

OPERAŢIUNI DE COMPENSAŢIE, formă de contrapartidă care în mod frecvent se practică în activităţile de cooperare economică şi tehnico-ştiinţifică şi care, de regulă, implică valori mari precum şi o strânsă legătură între produsele livrate şi cele preluate de exportator. Presupune existenţa unui decalaj în timp în ce priveşte executarea obligaţiilor contractualmente asumate de părţi. Uneori, volumul produselor preluate în compensaţie poate fi valoric superior livrărilor iniţiale. V. şi **contrapartidă**.

OPERAŢIUNI DE CONTRAPARTIDĂ PROPRIU-ZISE, formă specifică de concretizare a contrapartidei care se distinge prin aceea că are la bază o pluralitate de contracte cu perioadă de executare prelungită în timp (pe mai mulţi ani), precum şi prin faptul că obligaţiile părţilor nu sunt sincronizate sub aspectul executării. În acest caz exporturile în c. nu au în mod necesar rolul de a finanţa importurile, ci facilitează echilibrarea cheltuielilor pentru import la o dată viitoare. De asemenea, obligaţiile asumate de părţile implicate în operaţiune sunt susceptibile de a fi transmise unor terţe persoane, mai cu seamă unor case de comerţ specializate. V. şi **contrapartidă**.

OPERAŢIUNI LEGATE, sin. *operaţiuni de compensaţie*. V. **export cu plata în produse; operaţiuni de compensaţie**.

OPERAŢIUNI TRIUNGHIULARE, v. **compensaţie**.

OPERAŢIUNI VALUTARE, sintagmă ce desemnează în mod generic tranzacţiile de vânzare-cumpărare de valute efective de

cont, efectuate de bănci sau de alte instituţii financiare specializate, pe pieţele valutare, atât pentru contul clienţilor, cât şi pentru contul propriu al băncilor. În practică se utilizează frecvent o.v. *de acoperire normală* precum şi o.v. speculative şi de arbitraj. Totodată, o.v. pot fi *la vedere* şi *la termen*.

OPERAŢIUNI VALUTARE CURENTE (sau de cont curent), expresie ce potrivit legii române desemnează: încasările în valută din exporturi de mărfuri, execuţări de lucrări şi prestări de servicii internaţionale; încasările în valută din vânzări de mărfuri, prestări servicii, execuţări de lucrări, taxe, contribuţii sau orice alte activităţi realizate pe teritoriul României în baza autorizării prevăzute de lege; plăţile în valută pentru importuri, execuţări de lucrări şi prestaţii de servicii internaţionale; plăţile în valută de taxe, contribuţii şi cotizaţii la organizaţii şi organisme internaţionale; plăţile în valută pentru întreţinerea misiunilor diplomatice şi consulare ale României în străinătate şi încasările în valută realizate în străinătate de către acestea; plăţile pentru deplasări externe în interes de serviciu; plăţile şi încasările de dobânzi şi comisioane în valută aferente creditelor comerciale şi creditelor bancare în valută; plăţile şi încasările de dividende şi profituri în valută ale societăţilor comerciale cu capital integral străin sau în asociere cu persoanele fizice ori persoane juridice române; cheltuieli în străinătate ale persoanelor fizice rezidente în România pentru operaţiuni curente cum sunt: călătorii turistice în grup organizat sau individual, pe cont propriu, vizite la rude sau prieteni, tratamente medicale sau procurarea de medicamente, participarea la congrese, conferinţe, simpozioane sau alte categorii de manifestări ştiinţifice culturale, sportive etc., studii în străinătate, procurări de bunuri de uz personal şi plăţi de servicii etc. (aceste destinaţii sunt exemplificate şi nu limitative); operaţiunile de cumpărări şi vânzări de valută contra lei efectuate de casele de schimb valutar şi celelalte unităţi autorizate de Banca Naţională a României pentru rezidenţi şi nerezidenţi, persoane fizice; orice alte încasări şi plăţi în valută care nu se încadrează în operaţiunile de transferuri de capital cu mijloace de plată străine prevăzute de lege.

OPERAŢIUNI VALUTARE DE ACOPERIRE NORMALĂ, varietate de operaţiuni valutare ce rezultă din activitatea comercială sau bancară curentă şi care se efectuează în vederea respectării unor scadenţe de plată într-o anumită valută. V. şi **operaţiuni valutare**.

OPERAŢIUNI VALUTARE DE ARBITRAJ, varietate de operaţiuni valutare efectuate în scop de obţinere a unui câştig din diferenţele de curs ori de dobândă ale uneia sau mai multor valute pe o piaţă sau pe mai multe pieţe, simultan ori succesiv, după scurgerea unei anumite perioade de timp. V. şi **operaţiuni valutare**.

OPERAŢIUNI VALUTARE LA TERMEN, varietate de operaţiuni valutare care se distinge prin aceea că virarea sumelor în valută are loc la o dată ulterioară aceleia la care au fost perfectate tranzacţiile de vânzare-cumpărare a respectivei valute. În cazul unor astfel de operaţiuni cursurile de schimb (care sunt *la termen* sau *forward*) sunt stabilite la data încheierii tranzacţiilor de vânzare-cumpărare a valutei. V. şi **operaţiuni valutare**.

OPERAŢIUNI VALUTARE LA VEDERE, varietate de operaţiuni valutare de specificul cărora este că virarea dintr-un cont în alt cont a sumelor în valută tranzacţionate se execută în cel mult două zile lucrătoare de la perfectarea tranzacţiilor de vânzare-cumpărare a valutei. Cursurile valutare la care se efectuează asemenea operaţiuni se numesc *cursuri spot* sau *cursuri la vedere*. V. şi **operaţiuni valutare**.

OPERAŢIUNI VALUTARE SPECULATIVE, denumire generică dată operaţiunilor valutare care sunt efectuate exclusiv în scop de câştig. V. şi **operaţiuni valutare**.

OPŢIUNE (în operaţii de bursă), contract în virtutea căruia una din părţi (anume cumpărătorul opţiunii) dobândeşte, plătind o primă, dreptul, dar nu şi obligaţia, de a cumpăra sau de a vinde un activ determinat format din marfă sau din titluri, la un preţ de exercitare şi până la o scadenţă prestabilită. O. poate avea caracter negociabil, şi aceasta este regula, sau caracter nenegociabil, aceasta fiind excepţia.

OPŢIUNE AMERICANĂ (în operaţii de bursă), opţiune care se distinge prin aceea că poate fi exercitată oricând de-a lungul duratei existenţei sale. V. şi **opţiune.**

OPŢIUNE CALL (în operaţii de bursă), opţiune în virtutea căreia cumpărătorul acesteia (adică a opţiunii) dobândeşte dreptul să cumpere, la o anumită scadenţă, un anumit activ, format din marfă, valută sau titluri de valoare, la un preţ de exercitare determinat. Sin. *opţiune de cumpărare*. V. şi **opţiune.**

OPŢIUNE DE CUMPĂRARE, v. **opţiune call.**

OPŢIUNE DE VÂNZARE, v. **opţiune put.**

OPŢIUNE EUROPEANĂ (în operaţii de bursă), denumire generică dată opţiunii a cărei exercitare poate avea loc numai la expirare. V. şi **opţiune.**

OPŢIUNE GEOGRAFICĂ, sintagmă prin care se desemnează clauza contractuală dintr-un Charter Party, în virtutea căreia navlositorul dobândeşte dreptul de a da ordin navei ce efectuează transportul de marfă să se îndrepte, la opţiunea sa, spre un alt port decât portul-bază.

OPŢIUNE PUT (în operaţii de bursă), opţiune în virtutea căreia cumpărătorul acesteia (adică al opţiunii) dobândeşte dreptul de a vinde la o anumită scadenţă, vânzătorului opţiunii, un anumit activ format din marfă, titluri de valoare sau valută, la un preţ de exercitare determinat. Sin. *opţiune de vânzare*. V. şi **opţiune.**

ORDIN DE BURSĂ, denumire generică utilizată pentru a desemna instrucţiunea dată de un client unei societăţi de bursă de a cumpăra sau vinde titluri de valoare.

ORDIN DE IMBARCO, denumire generică dată documentului pe care, de regulă, îl întocmeşte încărcătorul în vederea asigurării controlului cu privire la fiecare partidă de marfă predată spre încărcare pe o anumită navă. În cuprinsul **o. i.** se menţionează: denumirea navei, datele cu privire la marfă (ca de pildă: denumirea şi felul mărfii, cantitatea acesteia, volumul ei, felul ambalajului etc.) portul de încărcare şi cel de descărcare, expeditorul mărfii, precum şi destinatarul acesteia, data şi locul întocmirii documentului, semnătura primului ofiţer. **O. i.** îndeplineşte ca funcţie principală de a proba preluarea mărfii

în custodia navei. În anumite cazuri, acest document face dovada în favoarea încărcătorului că mărfurile au fost predate armatorului spre a fi păstrate în magazia acestuia în vederea încărcării lor pe navă. Pe baza **o.i.** se eliberează încărcătorului conosamentul.

ORDIN DE ÎNCHIDERE (în operații de bursă), denumire generică dată ordinului dat pe piața futures sau cu opțiuni, care în raport cu situația deținută de client este simetric. Poate fi ordin de vânzare și ordin de cumpărare. Este ordin de vânzare în cazul unei poziții *long*, iar în cazul unei poziții *short* este ordin de cumpărare.

ORDIN DE PLATĂ, instrument de plată concretizat în dispoziția dată de titularul unui cont bancar băncii la care este deschis acel cont ca aceasta să achite din disponibilul contului respectiv o anumită sumă unui beneficiar. În raporturile de comerț internațional, **o.p.** este, de regulă, utilizat pentru plăți rezultate din operațiuni de mică amploare (ca de pildă: importuri de valoare redusă, avansuri, bonificații, transferuri de comisioane etc.). **O.p.** internațional presupune participarea la operațiunea respectivă a patru subiecți de drept, și anume: debitorul-ordonator, banca la care acesta are deschis contul, beneficiarul extern și banca la care acesta își are deschis contul. Plata se face din inițiativa debitorului-ordonator care poate revoca **o. p.** dat băncii sale, până la momentul când creditorul-beneficiar încasează suma cu referire la care s-a ordonat plata. Din punct de vedere al formei și conținutului, **o.p.** se înfățișează ca un document scris ce cuprinde mențiuni referitoare la: numele ordonatorului, suma de plată, modul de acoperire a acelei sume. **O. p.** poate fi: a) simplu (necondiționat); b) documentar (condiționat); c) letric, telegrafic, prin telex și telefonic. Sub aspectul modului de acoperire, **o.p.** poate fi acoperit prin virament direct, dacă cele două bănci implicate în operațiune au conturi de corespondență, sau prin virament de la o terță bancă, pe calea acordării de credite etc.

ORDIN DE PLATĂ CONDIȚIONAT, v. **ordin de plată documentar**.

ORDIN DE PLATĂ DOCUMENTAR, varietate de ordin de plată a cărui aducere la îndeplinire comportă următoarele condiții:

chitanţa de plată şi prezentarea documentelor referitoare la expedierea mărfurilor. De această dată, banca plătitoare are numai obligaţia de a face controlul cantitativ al sumei de plată şi de a verifica identitatea beneficiarului; ea nu este însă obligată să facă şi verificarea de fond a componentelor documentaţiei prezentate ca şi în cazul acreditivului. Sin. **ordin de plată condiţionat**. V. şi **ordin de plată**.

ORDIN DE PLATĂ LETRIC, ordinul de plată transmis printr-un înscris. V. şi **ordin de plată**.

ORDIN DE PLATĂ NECONDIŢIONAT, v. **ordin de plată simplu**.

ORDIN DE PLATĂ PRIN TELEX, ordin de plată transmis prin telex. V. şi **ordin de plată**.

ORDIN DE PLATĂ SIMPLU, varietate de ordin de plată care se distinge prin aceea că în cuprinsul documentului nu se dau explicaţii cu privire la scopul plăţii, ordinul fiind plătibil contra unei chitanţe simple. Sin. *ordin de plată necondiţionat*. V. şi **ordin de plată**.

ORDIN DE PLATĂ TELEFONIC, ordin de plată transmis prin telefon. V. şi **ordin de plată**.

ORDIN DE PLATĂ TELEGRAFIC, ordin de plată transmis printr-o telegramă. V. şi **ordin de plată**.

ORDIN LIMITĂ (în operaţii de bursă), ordin de bursă privind vânzarea sau cumpărarea unui titlu de valoare la un preţ determinat sau la un preţ mai bun. V. şi **ordin de bursă**.

ORDIN STOP (în operaţii de bursă), ordin de bursă prin care clientul dispune vânzarea sau cumpărarea unui titlu de valoare „la piaţă" (în sensul că acel ordin trebuie executat imediat, la cel mai bun curs obtenabil în momentul intrării în tranzacţii) de îndată ce cursul curent al bursei atinge nivelul indicat în ordin. V. şi **ordin de bursă**.

ORDINE ECONOMICĂ INTERNAŢIONALĂ, rânduială ce exprimă modul de organizare în timp şi spaţiu a structurilor economiei mondiale, a relaţiilor reciproce între acestea şi a mecanismelor de funcţionare a respectivelor structuri. Factorii care determină **o.e.i.** sunt: nivelurile de dezvoltare a economiilor naţionale; aspecte specifice actuale ale evoluţiei economiei mondiale; caracterul relaţiilor economice internaţionale

(piaţa, creditul, dobânda); caracterul juridic şi instituţional (normele juridice, mecanismele de funcţionare a instituţiilor internaţionale). Actuala o.e.i. nu reflectă importantele schimbări intervenite în structura socio-politică a lumii, nici mutaţiile produse în aparatul tehnic de producţie şi nici schimbările petrecute în structura mondială a producţiei, ştiinţei şi tehnologiei, fiind în contradicţie cu exigenţele afirmării în plan economic şi în plan social-politic de sine stătător a fiecărui stat. Actuala o.e.i. contribuie la adâncirea decalajelor economice, la menţinerea subdezvoltării, la accentuarea fenomenelor de criză şi instabilitate economică şi politică în lume. Ea a devenit astfel incompatibilă cu cerinţele progresului general al umanităţii.

ORDINE JURIDICĂ INTERNAŢIONALĂ, rânduiala stabilită pentru desfăşurarea raporturilor politice, juridice, economice şi de altă natură la care participă subiecţi de drept internaţional şi, în anumite împrejurări, unii subiecţi de drept naţional şi care sunt consacrate printr-un ansamblu de norme juridice format din norme de drept internaţional public, norme de drept al comerţului internaţional, norme de drept internaţional privat şi, într-o anumită măsură, norme de drept naţional cu vocaţie de aplicare la raporturile cu elemente de internaţionalitate.

ORDINE JURIDICĂ NAŢIONALĂ, rânduiala stabilită pentru desfăşurarea raporturilor sociale şi economice consacrate prin normele juridice care în totalitatea lor alcătuiesc sistemul juridic naţional într-un anumit stat, la un moment dat.

ORDINE PUBLICĂ, sintagmă ce desemnează totalitatea dispoziţiilor legale imperative de drept public şi de drept privat ce urmăresc ca finalitate apărarea instituţiilor şi valorilor fundamentale ale societăţii, ocrotirea socială a tuturor persoanelor, a drepturilor şi libertăţilor omului, precum şi promovarea şi dezvoltarea economiei de piaţă. Domeniul de aplicare al o.p. nu rămâne mereu acelaşi, ci este variabil, schimbându-se mereu în armonie cu concepţiile politice, sociale şi economice ale legiuitorului. O.p. adeseori diferă de la ţară la ţară în funcţie de dominanta politică a concepţiei clasei politice conducătoare din acea ţară.

ORGANIZAŢIA MONDIALĂ A COMERŢULUI (OMC), instituţie specializată a Organizaţiei Naţiunilor Unite înfiinţată prin Actul Final al Rundei Uruguay convenit la Marrakech în aprilie 1994, având sediul la Geneva şi urmărind ca finalitate asigurarea pentru statele membre, pe bază de reciprocitate, a condiţiilor previzibile de desfăşurare a comerţului şi de negociere pentru liberalizarea în continuare a schimburilor. A fost concepută pentru a înlocui Acordul General pentru Tarife şi Comerţ (GATT), în ideea că va deveni în scurt timp după înfiinţare o organizaţie cu caracter de universalitate atât ca principii, cât şi ca număr de state participante. A preluat obiectivele GATT vizând respectarea în relaţiile comerciale a unor reguli şi principii convenite în cadru multilateral (şi anume: reducerea, eliminarea şi precizarea taxelor vamale; înlăturarea obstacolelor cantitative, pentru ca pe această cale să contribuie la creşterea veniturilor, utilizarea forţei de muncă, creşterea producţiei în ţările membre etc.). În perspectivă, **OMC** îşi va extinde aria de activitate prin includerea domeniului serviciilor şi acela al protecţiei proprietăţii intelectuale în sfera sa de negociere şi reglementare. Totodată se urmăreşte ameliorarea utilizării optime a resurselor mondiale şi asigurarea cu prioritate a unei dezvoltări durabile inclusiv pentru ţările în curs de dezvoltare, care să beneficieze de creşterea comerţului mondial. Se preconizează ca restricţiile ecologice să figureze cu prevederi specifice, pentru diferitele niveluri de dezvoltare, în aprecierea politicilor comerciale. Fiind o instituţie din sistemul ONU, **OMC** colaborează cu celelalte instituţii specializate din acelaşi sistem, precum: BIRD, BERD, FMI, PNUD etc. Structura decizională şi de coordonare a **OMC** este formată din: a) *Conferinţa Ministerială*, care constituie organul suprem al **OMC**. Este formată din reprezentanţii la rang de ministru ai tuturor statelor membre. Se convocă cel puţin odată la doi ani, având ca principală sarcină apărarea intereselor organizaţiei. De asemenea, adoptă măsuri care se impun pentru realizarea obiectivelor organizaţiei. b) *Consiliul General* are în subordinea sa consiliile speciale ce funcţionează în cadrul celor trei mari domenii în care sunt grupate acordurile multilaterale şi anume: Consiliul GATT (Acordul General pentru Tarife şi Comerţ); Con-

siliul GATS (Acordul General pentru Comerţ cu Servicii); şi Consiliul TRIPS (Acordul privind Protecţia Proprietăţii Intelectuale). Totodată, pe lângă Consiliul General mai funcţionează comitete pentru: administrarea Memorandumului de reglementare a diferendelor, supravegherea Mecanismului de examinare a politicilor comerciale etc.; c) Directorul General; d) Secretariatul OMC a intrat în funcţiune la data de 1 ianuarie 1995, şi începând cu această dată s-a declanşat un proces de reducere treptată a taxelor vamale, fiind prevăzute în acest sens cinci tranşe de reduceri, în prima din acestea realizându-se o reducere de 35%-38%.

ORGANIZAŢIA NAŢIUNILOR UNITE PENTRU ALIMENTAŢIE ŞI AGRICULTURĂ (F.A.O.), instituţie guvernamentală a O.N.U. creată în anul 1945, având caracter preponderent tehnic şi urmărind ca obiectiv principal îmbunătăţirea condiţiilor de trai ale popoarelor statelor membre, creşterea eficienţei producţiei şi repartiţiei tuturor produselor alimentare şi agricole, ameliorarea calităţii vieţii populaţiilor rurale, expansiunea economiei mondiale şi soluţionarea problemelor subnutriţiei la scară planetară. Şi-a stabilit sediul la Roma, având birouri regionale pentru Africa, Asia şi Orientul Îndepărtat, Orientul Apropiat, America Latină şi birouri de legătură pentru America de Nord şi Naţiunile Unite. Activităţile organizaţiei privesc: strângerea, analizarea şi difuzarea de informaţii; acordarea de consultaţii referitoare la toate aspectele legate de producţia, distribuţia şi consumul de produse alimentare şi agricole; acordarea de asistenţă tehică în vederea realizării unor programe naţionale, revenindu-i o treime din proiectele lansate în cadrul P.N.U.D.; realizarea de programe pe zone, ţări şi obiective; promovarea (sau, după caz, recomandarea, acolo unde este indicat) de acţiuni pe plan naţional şi internaţional (cum ar fi, bunăoară, unele acţiuni vizând cercetări ştiinţifice, tehnologice, sociale şi economice în legătură cu hrana, alimentaţia şi agricultura); facilitarea conservării resurselor naturale şi adoptarea unor metode perfecţionate de producţie agricolă; asigurarea adoptării unor sisteme adecvate de credit agricol pe plan naţional şi internaţional ş.a. Totodată, F.A.O. coordonează campania mondială

lansată în anul 1960 împotriva foametei; de asemenea, încheie acorduri cu instituţiile de dezvoltare guvernamentale cu referire la crearea unor fonduri având destinaţie specială. În îndeplinirea obiectivelor sale, F.A.O. are strânse legături şi programe comune cu celelalte instituţii specializate ale O.N.U.: B.I.R.D., O.I.M., O.M.S., P.N.U.D., U.N.C.-T.A.D., U.N.E.S.C.O. etc. Sub egida F.A.O. se organizează congresele mondiale pe probleme alimentare. Această organizaţie posedă cea mai cuprinzătoare din lume bibliotecă de specialitate agrară, ceea ce îi facilitează îndeplinirea unei vaste activităţi de documentare şi informare. În structura organizatorică a F.A.O. funcţionează următoarele organe mai importante: *a) Conferinţa:* aceasta este compusă din toate statele membre ale organizaţiei şi se reuneşte din doi în doi ani; *b) Consiliul,* care este format din 34 de state membre; el este organul executiv de conducere a activităţii între două conferinţe; *c) Directorul general,* care este numit de Conferinţă; *d) comitete specializate* (în număr de şapte) organizate pe domenii specifice; acestea activează pe lângă Consiliu. F.A.O. mai are şi o serie de organe subsidiare: comisii, comitete, grupuri de lucru, grupuri de experţi; asemenea organe sunt constituite independent sau în colaborare cu alte organizaţii internaţionale. Ţara noastră este membră a F.A.O. din anul 1962; ea participă la activitatea organizaţiei, beneficiind de serviciile de asistenţă tehnică ale F.A.O. şi, totodată, sprijinind realizarea de proiecte în alte ţări, în acele domenii în care posedă experienţa necesară şi posibilităţi corespunzătoare.

ORGANIZAŢIA NAŢIUNILOR UNITE PENTRU DEZVOLTARE INDUSTRIALĂ (O.N.U.-D.I.), organizaţie interguvernamentală cu statut de instituţie specializată, înfiinţată de Adunarea Generală a O.N.U. în anul 1967, având sediul la Viena şi comitete naţionale în peste 40 de ţări şi urmărind ca scop promovarea dezvoltării industriale accelerată a industrializării lor. La activităţile sale participă toate statele membre ale O.N.U. O.N.U.D.I. coordonează toate activităţile din sfera dezvoltării industriale desfăşurate de organele O.N.U.; având calitatea de organizaţie participantă şi, totodată, de agent de execuţie a Programului Naţiunilor Unite pentru Dezvoltare (P.N.U.D.),

acordă asistenţă statelor în curs de dezvoltare care doresc să-şi elaboreze politici industriale, să-şi creeze noi industrii sau să-şi dezvolte şi să-şi modernizeze industriile existente. Activitatea sa se derulează pe două planuri: cel al activităţilor operaţionale şi cel al organizării de studii şi cercetări. Pe plan operaţional, un loc important ocupă Programul serviciilor industriale speciale (S.I.S.) ce are ca scop completarea altor forme de asistenţă tinzând la rezolvarea problemelor industriale urgente. **O.N.U.D.I.** a primit un mare număr de cereri de asistenţă (peste 1.000), prin care i-au fost solicitate cele mai diverse servicii vizând o gamă largă de probleme, cum ar fi întreţinerea instalaţiilor de rafinare a trestiei de zahăr; ameliorarea muncii în industria cuprului din ţările Americii Latine; fabricarea de maşini agricole în Iordania; fabricarea săpunului şi a glicerinei în Iran; industria de materii plastice în Filipine şi Malayesia etc. De asemenea, **O.N.U.D.I.** a acordat sprijinul său pentru repararea uzinelor din România şi din Iugoslavia după cutremurele de pământ şi inundaţiile care au avut loc în aceste ţări. Pe planul întocmirii de studii şi al efectuării de cercetări, **O.N.U.D.I.** îndeplineşte un program orientat spre practică, constând în: organizarea de colocvii, seminarii şi programe de formare în domeniul anumitor industrii şi tehnici industriale. La reuniunile cu caracter tehnic ţinute sub egida **O.N.U.D.I.** au participat alături de reprezentanţii ţărilor în curs de dezvoltare şi reprezentanţi ai statelor dispuse să promoveze anumite proiecte industriale, dezbătându-se întreaga diversitate de probleme industriale cu referire la industriile mecanice speciale, ca şi tehnicile industriale în general; unele dintre aceste reuniuni au constat în seminarii axate pe problematica administrării şi programării industriei, dezvoltării industriei destinate exportului, finanţării şi investiţiilor. **O.N.U.D.I.** are ca organ suprem Conferinţa internaţională, care examinează programul organizaţiei, făcând recomandări privind finanţarea şi activităţile viitoare. Conferinţa internaţională care a avut loc la Lima (Peru) în anul 1975 a adoptat Declaraţia şi „Planul de acţiune", stabilind ca obiectiv atingerea în anul 2000, de către ţările în curs de dezvoltare, a unei producţii industriale care să reprezinte 25% din producţia mondială, faţă de numai 7%, cât reprezenta la acea dată; totodată, acea conferinţă a propus ca

O.N.U.D.I. să i se acorde statut de instituţie specializată şi să se creeze un fond de dezvoltare industrială. În structura organizatorică a **O.N.U.D.I.** funcţionează şi un Consiliu de dezvoltare industrială format din 45 de membri, aleşi de Adunarea Generală a O.N.U. pe criteriul reprezentării geografice echitabile; acesta are sarcina să elaboreze politica **O.N.U.D.I.** De asemenea, organizaţia mai are şi un Secretariat, condus de un director executiv, căruia îi revine responsabilitatea ansamblului de activităţi, precum şi a administraţiei acesteia. Ţara noastră este membră a **O.N.U.D.I.** încă de la înfiinţarea acestei organizaţii sprijinind activităţile ei şi contribuind efectiv la realizarea obiectivelor sale. În anul 1972 — pe baza unui acord convenit între guvernul român şi **O.N.U.D.I.** — a fost înfiinţat la Bucureşti Centrul comun România — **O.N.U.D.I.** pentru cooperare internaţională în domeniul industriei chimice şi petrochimice pentru ţările în curs de dezvoltare.

ORGANIZAŢIA PENTRU COOPERARE ŞI DEZVOLTARE ECONOMICĂ (O.C.D.E.), organizaţie interguvernamentală având caracter economic, înfiinţată la 14 decembrie 1960. Are ca membri ţările Europei occidentale, precum şi state dezvoltate situate pe alte continente. Convenţia de constituire i-a stabilit un scop multiplu: promovarea bunăstării economice şi sociale în ţările membre prin asistarea lor în formarea unor politici adecvate acestor ţeluri şi prin coordonarea acelor politici; asistenţa pentru o dezvoltare sănătoasă a economiei în statele membre şi în ţări nemembre; contribuţia la dezvoltarea comerţului mondial pe baze multilaterale şi nediscriminatorii, în conformitate cu obligaţiile internaţionale. Realizarea acestui multiplu scop presupune angajarea statelor membre ca, individual şi colectiv, să utilizeze eficient şi să-şi dezvolte resursele economice, să elaboreze politici menite să asigure creşterea economică şi stabilitatea financiară, să reducă sau să înlăture obstacolele din calea comerţului, spre a contribui la dezvoltarea economică atât a lor cât şi a statelor nemembre. **O.C.D.E.** poate adopta, prin organul său suprem, următoarele categorii de acte: hotărâri care (dacă nu se stabileşte altfel) atunci când sunt adoptate în unanimitate au putere obligatorie pentru toate statele membre; recomandări privind statele

membre; acorduri pe care le încheie atât cu statele membre, cât şi cu organizaţii internaţionale. Hotărârile şi recomandările se adoptă (dacă nu se decide altfel) prin acordul reciproc al tuturor statelor membre, exprimat prin vot (fiecare stat membru având un singur vot); hotărârile dobândesc putere obligatorie numai după îndeplinirea (de către state) a formalităţilor constituţionale. Ca structură, O.C.D.E. cuprinde: *a) Consiliul*, care este organul suprem al organizaţiei şi în care fiecare stat membru este reprezentat de câte un reprezentant permanent. Acest organ se întruneşte cu regularitate la nivel de reprezentanţi permanenţi, iar o dată pe an la nivel ministerial; el poartă responsabilitatea pentru toate problemele de politică generală, putând stabili organisme subsidiare în scopul aducerii la îndeplinire a obiectivelor organizaţiei; anual desemnează 14 dintre membrii săi spre a forma Comitetul Executiv, menit să pregătească lucrările *Consiliului*. Totodată, determină condiţiile în prezenţa cărora organizaţia poate face comunicări ori stabili şi întreţine relaţii cu statele membre sau cu organizaţii internaţionale, ori poate invita asemenea organizaţii şi state să participe la activitatea ei. *b) Comitetul Executiv*, organ subordonat Consiliului, fiind desemnat de acesta din urmă prin alegerea membrilor săi (în număr de 14) dintre reprezentanţii permanenţi ai statelor participante. *c) Un secretar general* şi unul sau mai mulţi *secretari adjuncţi* numiţi de Consiliu. *Secretarul general* îndeplineşte funcţia de preşedinte al sesiunilor Consiliului la nivelul reprezentanţilor permanenţi; totodată el ajută Consiliul în realizarea obiectivelor organizaţiei. *d) comitete* sau *grupuri de lucru*, care sunt organisme specializate formate de către Consiliu având menirea să asigure îndeplinirea concretă a diverselor sarcini ce revin organizaţiei. Unele dintre acestea (ca de ex. Comitetul de politică economică, cel de analiză economică şi dezvoltare, cel de comerţ şi Grupul privind problemele economice) sunt constituite din reprezentanţii tuturor statelor membre, iar altele (cum ar fi Comitetul de Asigurare pentru Dezvoltare, Comitetul pentru educaţie etc.) sunt formate din reprezentanţii anumitor state desemnate de Consiliu. *e) Organisme autonome sau semiautonome:* Agenţia pentru Energia Nucleară (N.E.A.),

creată în anul 1957 — Centrul de Dezvoltare (1962), Centrul pentru Cercetări Educaţionale şi Inovaţii (C.E.R.I.) — constituit în anul 1968 —, Agenţia Internaţională în domeniul Energiei (I.E.A.), înfiinţată în 1974. O.C.D.E. desfăşoară o activitate complexă vizând principalele domenii ale vieţii economice, sociale şi culturale cu referire la statele membre; un rol important în această privinţă revine organismelor sale specializate. Astfel, Comitetul de Politică Economică analizează periodic situaţia economică şi financiară, precum şi politicile în domeniile respective ale statelor membre; Comitetul de Analiză Economică şi Dezvoltare examinează anual situaţia economică a fiecărui stat membru întocmind rapoarte în cuprinsul cărora formulează recomandări şi sugestii, rapoarte cărora Secretarul general îşi întocmeşte raportul anual asupra activităţii organizaţiei; Agenţia Internaţională în domeniul Energiei (I.E.A.) coordonează politicile în materie ale statelor membre, elaborând prospecte şi programe pe diferite termene pentru consum, conservare şi dezvoltare a unor noi surse de energie, precum şi pentru perfecţionarea raporturilor dintre statele exportatoare şi importatoare de petrol şi alte surse de energie. În materie comercială, O.C.D.E. manifestă preocupări pentru perfecţionarea legislaţiei antidumping, pentru acordarea de preferinţe ţărilor în curs de dezvoltare, pentru clasificarea şi evaluarea mărfurilor în vederea stabilirii tarifelor vamale etc.; totodată urmăreşte (prin întreaga activitate a Comitetului pentru Comerţ), păstrarea unui anumit grad de liberalizare a comerţului pe baze multilaterale şi nediscriminatorii, încercând să prevină adoptarea de către un stat membru de măsuri comerciale ce pot avea efecte nedorite asupra intereselor comerciale ale altor state şi să remedieze, dacă este cazul, situaţia creată prin adoptarea unor astfel de măsuri. O.C.D.E. a elaborat un cod de conduită (guidelines) privind investiţiile internaţionale multinaţionale care este recomandat de către toate statele membre societăţilor multinaţionale pentru aplicarea lui în scopul îmbunătăţirii cooperării cu alte societăţi în domeniul investiţiilor. Preocupările O.C.D.E. în domeniul social privesc problemele şomajului, educaţiei, ale condiţiilor de viaţă, de muncă şi de

sănătate; în urma măsurilor pe care le-a întreprins pe linia protecţiei mediului ambiant a fost adoptat principiul *polluter pays*. Din componenţa **O.C.D.E.** fac parte 24 de state; această organizaţie are sediul la Paris. Ea are relaţii cu numeroase organizaţii internaţionale guvernamentale, ca de ex. O.I.M., F.A.O., F.M.I., B.I.R.D., G.A.T.T., U.N.C.-T.A.D., U.N.E.S.C.O., precum şi cu anumite organizaţii neguvernamentale de profil; relaţiile sale cu organizaţiile Pieţei Comune au caracter special.

ORGANIZAŢIA ŢĂRILOR EXPORTATOARE DE PETROL (O.P.E.C.), organizaţie interguvernamentală, creată în anul 1960 de către unele ţări în curs de dezvoltare, exportatoare de petrol, ce urmăreşte unificarea politicilor petroliere ale ţărilor membre, stabilind totodată şi căile de apărare a intereselor individuale sau colective ale acestora. Hotărârile luate de **O.P.E.C.** vizează: a) creşterea veniturilor obţinute prin exploatarea şi comercializarea ţiţeiului, prin majorări ale preţului afişat al acestuia, ale redevenţelor şi ale impozitelor cuvenite statelor exportatoare de petrol etc.; b) preluarea de către statele membre a controlului asupra propriilor resurse şi valorificarea lor în interesul naţional, prin naţionalizări, prin acţiuni de înlăturare treptată a sistemului de concesiuni acordate companiilor petroliere, prin introducerea preţului unic etc. Ţările fondatoare ale **O.P.E.C.** sunt: Arabia Saudită, Kuwait, Irak, Iran şi Venezuela. La acestea s-au alăturat ulterior: Indonezia, Libia, Algeria, Qatar, Emiratele Arabe Unite, Nigeria, Ecuador, Gabon. Ţările membre ale **O.P.E.C.** deţin împreună 74% din rezervele de petrol ale lumii. Structura organizatorică a **O.P.E.C.** cuprinde: *1) Conferinţa* **O.P.E.C.**: aceasta se întruneşte de două ori pe an cu participarea reprezentanţilor tuturor ţărilor membre; principiul ce guvernează procesul ei decizional este acela al adoptării hotărârilor cu unanimitate de voturi; *2) Comitetul de direcţie:* este condus de un preşedinte numit de Conferinţa **O.P.E.C.**; acest organ se reuneşte de asemenea de două ori pe an; *3) Secretariatul:* acesta este organul permanent al **O.P.E.C.**; conducerea sa revine unui secretar general numit de Conferinţă dintre reprezentanţii ţărilor membre (respectându-se o anumită ordine prestabilită). **O.P.E.C.** are sediul la Viena.

ORGANIZAŢIE DE ENGINEERING, întreprindere având ca obiect de activitate îndeplinirea prestaţiilor de *engineering.* În ţările cu economie de piaţă **o. e.** îmbracă forma societăţilor comerciale de engineering cu personal specializat de înaltă calificare. În funcţie de obiectul lor specific **o. e.** sunt susceptibile de următoarea clasificare: *a)* organizaţii de proiectare şi construcţii: acestea funcţionează pe ramuri distincte de producţie (chimie, energetică, petrol, construcţii civile etc.) şi efectuează studii, întocmesc proiecte de execuţie, supraveghează lucrările de construcţii-montaj şi orice alte operaţii necesare pentru realizarea unei lucrări „la cheie"; *b)* organizaţii specializate în conducerea activităţii întreprinderilor: ele execută prestaţii referitoare la probleme generale ale conducerii (schema funcţională, organizarea procesului tehnologic etc.), ale producţiei (elaborarea programelor de producţie, alegerea tehnologiei şi a utilajelor, normarea şi perfecţionarea procesului de producţie), ale desfacerii produselor etc.; *c)* organizaţii de cercetare: preocupările acestora sunt concentrate în direcţia elaborării de noi procedee tehnologice sau produse şi materiale, precum şi pe linia introducerii lor în producţie sau în circuitul comercial.

ORGANIZAŢIE ECONOMICĂ INTERNAŢIONALĂ, structură organizatorică cu caracter stabil, constituită pe baza unei convenţii internaţionale multilaterale care statuează asupra scopului, principiilor, felului de activităţi, mecanismului de funcţionare a acesteia, în armonie cu principiile fundamentale ale dreptului internaţional. **O.e.i.** are personalitate juridică distinctă şi autonomie funcţională, dar nu posedă prerogative specifice statelor, fiind rezultatul voinţei suverane a statelor părţi la convenţia de constituire a ei. Deciziile adoptate de **o.e.i.** cu privire la problemele de fond au numai caracter de recomandare. Numai hotărârile în probleme de procedură au caracter obligatoriu. În prezent, există peste 300 de organizaţii internaţionale de tip guvernamental şi cca. 3000 de organizaţii neguvernamentale. Activitatea **o.e.i.** vizează următoarele aspecte: adoptarea de norme referitoare la statele membre sau dintre acestea şi ţări terţe (sau organizaţii internaţionale de state) şi traducerea lor în viaţă; desfăşurarea anumitor activităţi cu caracter operaţional (de asistenţă); mobilizarea de resurse (tehnice, financiare, materiale) pentru realizarea de diverse

proiecte şi acţiuni concrete de cooperare şi dezvoltare; elaborarea de studii şi analize cu referire la evoluţia şi tendinţele anumitor procese şi fenomene economice (la nivel naţional, regional sau mondial). După sfera de preocupări organizaţiile internaţionale pot fi: cu caracter general (ca de pildă, O.N.U., O.S.A., O.U.A.) sau cu caracter special sau specializate (cum sunt instituţiile specializate din sistemul O.N.U.). În raport cu aria geografică de extindere se disting: organizaţii universale, regionale, subregionale. După posibilitatea de acces există: organizaţii deschise şi organizaţii închise.

ORIGINE A MĂRFII, sintagmă ce, în raporturile de comerţ internaţional, desemnează ţara unde este produsă marfa în întregime sau în care este obţinută marfa respectivă prin prelucrarea unor produse importate. În anumite acorduri şi aranjamente comerciale internaţionale se înscriu prevederi exprese cu privire la obligaţia ce revine importatorului ca produsele pe care le importă să fie originare din ţara parteneră, în limitele valorice sau în cantităţile convenite. Sancţiunea nerespectării acestei obligaţii este lipsirea de eficienţă juridică a angajamentelor de import asumate. Atunci când, în baza unor angajamente unilaterale sau în virtutea unor angajamente reciproce, unele ţări acordă anumite preferinţe, atestarea **o.m.** în ţara beneficiară de preferinţe este strict obligatorie. De regulă, ţările care practică reduceri preferenţiale ale taxelor vamale de import sau acordă chiar scutiri de asemenea taxe au stabilit criterii (concretizate în: fixarea unor limite minime procentuale de conţinut material şi/sau de prelucrare naţională) pe care trebuie să le îndeplinească mărfurile pentru a li se aplica reglementările preferenţiale la import. Atestarea **o.m.** se face prin certificate de origine care sunt eliberate de instituţii naţionale abilitate.

OVER NIGHT, denumire generică dată operaţiunilor de împrumut de pe o zi pe alta (peste noapte), respectiv depozitelor plasate de pe o zi pe alta pe piaţa interbancară.

ÖSTERREICHISCHE KONTROLL BANK, organism financiar bancar naţional înfiinţat în anul 1946 în Austria. Este o bancă comercială specializată în creditarea comerţului internaţional, mai exact în finanţarea exporturilor de echipament industrial pe termen mijlociu sau lung. Totodată, această bancă este şi organism de asigurare.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. V. Anghelescu, Al. Deteşan, E. Hutira, *Contracte economice internaţionale*, Editura Academiei, Bucureşti, 1990.
2. V. Babiuc, *Riscurile contractuale în vânzarea comercială internaţională*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1982.
3. C. Birsan şi colab., *Societăţile comerciale*, Casa de editură şi presă Şansa S.R.L., Bucureşti, 1995.
4. H.C. Black şi colab., *Black's law dictionary*, St. Paul, Minn. West Publishing Co., 1991.
5. G. Brulliard, D. Laroche, *Précis de droit commercial*, ed. 7 Paris, 1979.
6. G. Buşe şi colab., *Dicţionarul complet al economiei de piaţă*, Societatea Informaţia S.R.L., Bucureşti, 1994.
7. F.A. Capriel, *Procedura reorganizării şi lichidării judiciare*, Editura Lumina Lex, Bucureşti, 1995.
8. O. Căpăţînă, *Litigiul arbitral de comerţ exterior*, Editura Academiei, Bucureşti, 1978.
9. O. Căpăţînă, *Societăţile comerciale*, Ediţia a II-a actualizată şi întregită, Editura Lumina Lex, Bucureşti, 1996.
10. O. Căpăţînă, V. Tănăsescu (sub redacţia), *Instituţii de drept comercial internaţional*, Editura Academiei, Bucureşti, 1982.

11. O. Căpăţînă, B. Ştefănescu, *Tratat de drept al comerţului internaţional*, vol. I (partea generală), Editura Academiei, Bucureşti, 1985.

12. I. Cloşcă (sub redacţia), *Dicţionar de drept internaţional public*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1982.

13. M.N. Costin, *Drept comercial internaţional - ghid alfabetic*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1987.

14. M.N. Costin, *Dreptul comerţului internaţional* (fascicola I. Societăţi comerciale), Universitatea din Cluj-Napoca, Facultatea de drept, 1983.

15. M.N. Costin, S. Deleanu, *Dreptul comerţului internaţional*, vol. I, Editura Lumina Lex, Bucureşti, 1994.

16. M.N. Costin, S. Deleanu, *Dreptul comerţului internaţional*, vol. II, Editura Lumina Lex, Bucureşti, 1995.

17. M.N. Costin (sub redacţia), *Dicţionar de drept procesual civil*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1983.

18. M.N. Costin, M. Mureşan, V. Ursa, *Dicţionar de drept civil*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti 1980.

19. Fr. Deak, St. Cărpenaru, *Contracte civile şi comerciale*, Editura Lumina Lex, Bucureşti, 1993.

20. Al. Deteşean, I. Rucăreanu, B. Ştefănescu, *Dreptul comerţului internaţional*, editat de „Revista Economică", Bucureşti, 1976.

21. Al. Deteşean, D. Pojoran, *Plăţile, riscurile, eficienţa în contractele internaţionale*, editat de „Revista Economică", Bucureşti, 1980.

22. I. Dogaru, T.R. Popescu, C. Mocanu, M. Rusu, *Principii şi instituţii în dreptul comercial internaţional*, Editura „Scrisul Românesc", Craiova, 1980.

23. Y. Eminescu, O. Căpăţînă (sub redacţia), *Societăţile mixte constituite în R.S.R.*, Editura Academiei, Bucureşti, 1976.

24. Y. Eminescu, *Tratat de proprietate industrială*, vol. 1, 2 şi 3, Editura Academiei, Bucureşti, 1982, 1983 şi respectiv 1984.

25. I. Filipescu, *Drept internaţional privat*, vol. 1 şi 2, Universitatea din Bucureşti, Facultatea de drept, 1982 şi 1984.

26. Gr. Florescu, *Societăţile mixte în România, noua formă de cooperare economică internaţională*, Editura Litera, Bucureşti, 1977.

27. A. Jauffret, *Manuel de droit commercial*, ed. 14, Paris, 1973.

28. C.C. Chiriţescu, *Moneda, Mica enciclopedie*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1982.

29. C.C. Chiriţescu, *Relaţiile valutar-financiare internaţionale*, Editura Ştiinţifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1978.

30. R. Ieflar, *American Conflicts of Law*, ed. 3, New York, 1977.

31. Y. Loussouarn, J.D. Bredin, *Droit du commerce international*, Sirey, Paris, 1969.

32. I. Macovei, *Contractele de comerţ exterior în dreptul român*, Editura Junimea, Iaşi, 1977.

33. I. Macovei, *Dreptul comerţului internaţional*, Editura Junimea, Iaşi, 1980.

34. C. Moisiuc, *Participarea României la colaborarea economică internaţională*, Editura Politică, Bucureşti, 1978.

35. G. Marin şi colab., *Dicţionar de relaţii economice internaţionale*, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 1993.

36. I. Munteanu şi colab., *Ghidul economic*, editat de Camera de Comerţ şi Industrie Cluj-Napoca, 1993.

37. R. Munteanu, *Contracte de intermediere în comerţul exterior al României*, Editura Academiei, Bucureşti, 1984.

38. Jacques Masson, *Creditele bancare pentru întreprinderi*, editat de RAO International Publishing Company s.a., Bucureşti, 1994.

39. I. Nestor, *Probleme privind arbitrajul pentru comerţul exterior în ţările europene*, Editura Academiei, Bucureşti, 1962.

40. P.V. Pătrăşcanu, C. Sachelarie, *Titluri de credit în contractul internaţional (cambia şi biletul la ordin)*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1975.

41. I. Popa, *Bursa*, vol. I şi II, Editura Adevărul S.A., Bucureşti, 1993.

42. I. Popa (sub redacţia), *Tranzacţii internaţionale*, Editura Recif, Bucureşti, 1992.

43. D. Popescu (sub redacţia), *Principii şi forme juridice ale cooperării economice internaţionale*, Editura Academiei, Bucureşti, 1979.

44. T.R. Popescu, *Dreptul comerţului internaţional*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1983.

45. T.R. Popescu, C. Bîrsan, *Dreptul comerţului internaţional*, Universitatea din Bucureşti, Facultatea de drept, 1983.

46. V. Popescu, *Bursa şi Tranzacţii cu titluri financiare*, Bucureşti, 1994.

47. Al. Puiu (sub redacţia), *Relaţii economice internaţionale*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1983.

48. Ripert, R. Riport, R. Roblot, *Traité élémentaire de droit commercial*, ed. 7, Paris, 1973.

49. I. Rucăreanu, *Curs de drept. Elemente de drept civil şi comercial sau comparat*, Academia de Studii Economice, Bucureşti, 1983.

50. B. Ştefănescu, I. Rucăreanu, *Dreptul comerţului internaţional*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1983.

51. B. Ştefănescu, O. Căpăţînă (sub redacţia), *Dicţionar juridic de comerţ exterior*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1986.

52. I. Turcu, *Operaţiuni şi contracte bancare*, Editura Lumina Lex. Bucureşti, 1994.

53. Louis et Joseph Vogel, *Le droit européen des affaires*, editions Dalloz, Paris, 1992.

54. D. Voiculescu, M. Coraş, *Leasing*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1985.

55. *Contracte economice şi contracte comerciale internaţionale* (breviar alfabetic), editat de „Revista Economică", Bucureşti, 1984.

56. *Dicţionar de marketing*, Editura Junimea, Iaşi, 1979.

57. *Ghidul lucrătorului de comerţ exterior*, editat de „Revista Economică", Bucureşti, 1983.

58. *Promovarea şi derularea exporturilor* (lexicon), supliment la „Revista Economică", Bucureşti, 1986.

ANEXA Nr. 1

Convenţia Comunităţii Economice Europene referitoare la legea aplicabilă obligaţiilor contractuale

ROMA 1980

Titlul I
Scopul Convenţiei

1. Regulile înscrise in convenţie se vor aplica obligaţiilor contractuale în orice situaţii ce implică exprimarea opţiunii pentru legea unuia dintre state.

2. Ele nu se vor aplica la:

(a) problemele referitoare la regimul juridic aplicabil persoanelor fizice şi la capacitatea acestora (fără însă a afecta art. 11 al prezentei convenţii)

(b) obligaţiile contractuale referitoare la:
— testamente şi succesiuni
— drepturi de proprietate rezultate din relaţiile de căsătorie
— drepturi şi obligaţii ce derivă din relaţii de familie, filiaţie, căsătorie şi afinitate, incluzând obligaţiile de întreţinere a copiilor nelegitimi

(c) obligaţii care iau naştere din cambii, cecuri şi bilete la ordin şi alte instrumente negociabile până la întinderea care decurge din caracterul negociabil al instrumentului

(d) convenţiile de arbitraj şi de alegere a instanţei

(e) problemele reglementate de legile referitoare la societăţi comerciale şi alte entităţi legale cum ar fi crearea prin înmatriculare sau in alt mod, capacitatea juridică, organizarea internă, dizolvarea, răspunderea asociaţilor pentru datoriile societăţii

(f) problema dacă un mandatar poate asuma obligaţii valide pe seama mandantelui, sau un organ poate să asume obligaţii pentru societate şi în favoarea unor terţi

(g) constituirea unor depozite numite „trust"[1] şi relaţiile între cei ce constituie depozitul, cei care-l administrează şi beneficiarii

(h) proba şi procedura (fără a afecta art. 14).

3. Regulile incluse în această convenţie nu sunt aplicabile contractelor de asigurare care acoperă riscuri situate pe teritoriile statelor membre ale Comunităţii Economice Europene. Pentru a determina dacă un risc este sau nu situat pe aceste teritorii, instanţa va aplica legea naţională a statului respectiv.

4. Paragraful precedent nu este valabil contractelor de re-asigurare.

Articolul 2
Aplicarea legii naţionale a statelor necontractante

Orice lege specificată în prezenta convenţie se va aplica fie ea sau nu o lege a statelor contractante.

Titlul II
Regulile uniforme

Articolul 3
Libertatea de alegere

1. Un contract va fi guvernat de legea aleasă de către părţi. Alegerea trebuie să fie exprimată în mod expres sau să fie determinabilă pe baza

1 Instituţia trust specifică sistemului de common-law rezidă în constituirea unor fonduri ce sunt administrate în folosul unor terţi ce nu au dreptul să dobândească decât dobânzile rezultate. Este mai des folosită pentru a asigura administrarea fondurilor până la majoratul moştenitorilor.

prevederilor contractului sau pe baza împrejurărilor concrete ale cazului. Părţile vor putea opta în ceea ce priveşte legea aplicabilă pentru întregul contract sau numai pentru o parte a sa.

2. Părţile vor putea conveni în orice moment să supună contractul unei alte legi decât cea care l-a guvernat iniţial fie ca rezultat al opţiunii lor exprimată în spiritul prevederilor prezentului articol, fie ca rezultat al aplicării altor prevederi ale prezentei convenţii. Orice schimbare a opţiunii părţilor referitoare la legea aplicabilă făcută după încheierea contractului nu va afecta validitatea acestuia potrivit art. 9 şi nici nu va afecta drepturile terţilor.

3. Faptul că părţile au ales o lege străină — indiferent că au optat sau nu şi pentru o instanţă străină — în condiţiile în care toate celelalte elemente relevante ale cazului erau — în momentul exprimării opţiunii — conectate cu unul dintre state, nu va prejudicia aplicarea legii acelui stat de la care contractul nu va putea deroga şi care poartă numele de „reguli obligatorii".

4. Existenţa şi validitatea consimţământului părţilor exprimat cu privire la legea aplicabilă va fi determinată prin aplicarea prevederilor articolului 8, 9, 11.

Articolul 4

Legea aplicabilă în absenţa opţiunii

1. În măsura în care legea aplicabilă contractului nu a fost determinată de către părţi conform articolului 3, contractul va fi guvernat de legea statului cu care are cea mai mare legătură. Cu toate acestea, dacă o anumită parte a contractului are o legătură mai mare cu un alt stat, va fi aplicabilă prin excepţie legea acelui stat (pentru acea parte).

2. Cu respectarea prevederilor paragrafului 5 al acestui articol, va fi aplicabilă prezumţia potrivit căreia contractul este mai legat de statul unde partea care va executa prestaţia specifică acestuia îşi avea reşedinţa în

momentul încheierii contractului, sau dacă este vorba de o societate comercială sau în general de o persoană juridică, de statul unde i se află centrul de administrare. În situaţia în care contractul este încheiat în cursul desfăşurării de către parte a activităţii sale profesionale sau comerciale, legea aplicabilă va fi cea a statului în care este localizat sediul afacerilor respective sau cea a statului în care pe baza prevederilor contractului se va realiza executarea prin intermediul unui alt sediu decât cel principal.

3. Independent de prevederile precedentului paragraf, în situaţia în care obiectul contractului il constituie o proprietate imobiliară, se va prezuma că, contractul este legat de statul unde este situată proprietatea.

4. Unui contract de transport de bunuri nu-i va putea fi aplicabilă prezumţia din paragraful 2. Într-un asemenea contract, în situaţia în care statul unde — la momentul încheierii contractului — se află principalul sediu al transportatorului, este şi statul în care are loc încărcarea şi descărcarea mărfii sau sediul principal al consignantului este situat acolo, se va prezuma că acel contract este conectat cu statul respectiv. În spiritul acestui articol vor fi tratate şi contractele charter-party (cele de transport al bunurilor pe ruta tur) şi orice alt contract care are ca obiect principal transportul de bunuri.

5. Paragraful 2 nu va putea fi aplicat dacă prestaţia specifică a contractului nu poate fi determinată, iar prezumţiile din paragrafele 2, 3, 4 nu vor fi aplicate dacă din interpretarea de ansamblu a contractului reiese că acel contract este legat mai îndeaproape de un alt stat.

Articolul 5
Câteva contracte ale clientelei

1. Acest articol se aplică la contractele al căror obiect este de a furniza mărfuri şi servicii către o anumită persoană (clientul sau consumatorul) pentru satisfacerea unor nevoi ale acestuia ce sunt situate în afara profesiunii sau a comerţului exercitat sau este vorba de un contract de creditare a clientului pentru scopurile sus-menţionate.

2. Independent de prevederile articolului 3, alegerea unei legi făcută de către părţi nu îl va putea lipsi pe consumator de protecţia asigurată de regulile obligatorii stabilite de legea statului în care el îşi are reşedinţa obişnuită:

— dacă în statul respectiv încheierea contractului a fost precedată de o ofertă specifică făcută consumatorului sau de o publicitate generală, iar consumatorul a îndeplinit în ţara sa toate condiţiile cerute pentru încheierea contractului

sau

— cealaltă parte sau agentul acestuia a primit în statul respectiv comandă din partea consumatorului

sau

— dacă contractul este de vânzare de bunuri, iar consumatorul a călătorit de la o ţară la alta şi apoi a emis comanda, în situaţia în care călătoria a fost aranjată de vânzător în scopul de a-l convinge pe cumpărător să cumpere.

3. Independent de prevederile articolului 4, un contract la care i se aplică articolul de faţă va fi guvernat — în absenţa unei opţiuni exprimată conform articolului 3 — de legea statului în care clientul îşi are reşedinţa obişnuită dacă se înscrie în situaţia descrisă în paragraful 2.

4. Acest articol nu se va aplica la:

a. contracte de transport
b. contract pentru prestări servicii, în situaţia în care serviciile vor fi asigurate consumatorului într-un alt stat decât cel în care acesta îşi are reşedinţa.

5. Independent de prevederile paragrafului 4, acest articol se va aplica în contractele în care în preţ este inclusă o combinaţie de transport şi cazare.

Articolul 6

Contracte individuale de muncă

1. Independent de prevederile articolului 3, într-un contract de muncă, aplicarea legii aleasă de părţi nu va determina lipsirea angajatului de

drepturile conferite de regulile obligatorii care ar fi aplicabile pe baza paragrafului 2 în absenţa opţiunii.

2. Independent de prevederile articolului 4, un contract de muncă va fi guvernat în absenţa opţiunii făcute în conformitate cu articolul 3 de:

a. legea ţării unde angajatul îşi desfăşoară în mod obişnuit activităţile prevăzute în contract, chiar dacă el este angajat temporar în alt stat

sau

b. dacă angajatul nu desfăşoară în mod obişnuit activităţi în nici unul dintre state, de legea statului unde se află sediul principal al întreprinderii care l-a angajat

cu excepţia situaţiilor în care reiese din contract că acesta este mai legat de un alt stat a cărui lege va guverna deci contractul.

Articolul 7
Regulile obligatorii

1. Când pe baza prezentei convenţii se aplică unui contract legea unui stat, aplicabile pot fi şi regulile obligatorii ce emană din legea unui alt stat cu care contractul se află in strânsă legătură dacă şi in măsura în care potrivit legii acestui din urmă stat aceste reguli pot fi aplicate indiferent de legea care guvernează contractul. În aplicarea acestor reguli se va ţine seama de natura şi scopul lor, de consecinţele aplicării sau neaplicării lor.

2. Nimic în această convenţie nu va afecta sau restrânge aplicarea legii forului în cazul în care aceasta este obligatorie indiferent de legea aplicabilă în rest contractului.

Articolul 8
Condiţii de fond pentru validitate

1. Existenţa şi validitatea contractului, sau a oricărei clauze contractuale va fi apreciată în acord cu legea care ar fi guvernat contractul potrivit acestei convenţii.

2. Cu toate acestea, o parte se poate baza pe prevederile legii statului în care îşi are reşedinţa obişnuită ca să demonstreze că nu a consimţit, dacă reiese din circumstanţe că nu ar fi rezonabil şi echitabil să i se interpreteze manifestarea de voinţă în acord cu prevederile legii specificate în paragraful anterior.

Articolul 9
Condiţii de formă

1. Un contract încheiat între persoane care se află în acecaşi ţară este valabil dacă îndeplineşte condiţiile de formă cerute de legea care îl guvernează potrivit convenţiei de faţă sau ale legii ţării unde este încheiat.

2. Un contract încheiat între persoane care se află în ţări diferite este valabil în condiţiile în care îndeplineşte cerinţele de formă ale legii care îl guvernează potrivit prevederilor prezentei convenţii sau cerinţelor de formă ale legii unuia dintre cele două state.

3. În cazul în care un contract este încheiat de un agent, statul unde acesta acţionează este statul ale cărui cerinţe trebuiesc îndeplinite în spiritul paragrafului 1 şi 2.

4. Un act care se vrea a produce efecte legale cu privire la un contract ce se află în existenţă sau la un contract preconizat, este valabil din punct de vedere al condiţiilor de formă dacă îndeplineşte cerinţele legii statului care guvernează contractul potrivit convenţiei de faţă sau ale legii statului unde actul a fost încheiat.

5. Prevederile paragrafelor anterioare nu se aplică la contractele la care prevederile articolului 5 se aplică şi care au fost încheiate în condiţiile descrise în paragraful 2 al articolului 5. Valabilitatea formală a unui asemenea contract este guvernată de cerinţele legii statului unde clientul îşi are reşedinţa obişnuită.

6. Independent de paragraful 1-4 al acestui articol, un contract care are ca obiect o proprietate imobiliară va fi guvernat de regulile obligatorii ale

legii statului unde proprietatea este situată, dacă acele legi sunt aplicabile indiferent de legea ţării unde s-a încheiat contractul şi indiferent de legea care guvernează contractul.

Articolul 10
Scopul legii aplicabile

1. Legea aplicabilă contractului pe baza art. 3-6 şi 12 al acestei Convenţii va guverna:

a. interpretarea
b. executarea
c. în limita puterii conferite instanţei de normele procedurale, consecinţele neexecutării prestaţiei, inclusiv evaluarea daunelor potrivit normelor în vigoare
d. diversele moduri de stingere a obligaţiilor, prescripţia şi alte limitări ale acţiunilor
e. consecinţele nulităţii contractelor.

2. În legătură cu maniera îndeplinirii prestaţiei şi cu acţiunile luate în caz de executare defectuoasă, se va ţine seama de legea ţării unde executarea are loc.

Articolul 11
Incapacitatea

În contractele încheiate între persoane care se află în aceeaşi ţară, o persoană fizică ce are capacitate de exerciţiu conform legii ţării respective, va putea invoca incapacitatea sa potrivit unei alte legi, dacă partea adversă avea cunoştinţă despre asta la momentul încheierii contractului sau nu luase la cunoştinţă ca rezultat al neglijenţei sale.

Articolul 12
Cesiunea de creanţă

1. Obligaţiile reciproce ale cedentului şi cesionarului vor fi guvernate de legea care potrivit convenţiei de faţă reglementează relaţiile dintre ei.

2. Legea ce guvernează dreptul la care se referă cesiunea va determina cesibilitatea acestuia, relaţia dintre cesionar şi cedat condiţiile în care se va putea invoca cesiunea şi modul în care debitorul se descarcă de obligaţii.

Articolul 13
Subrogaţia

1. În situaţia în care creditorul are un drept izvorât dintr-un contract împotriva debitorului, iar o terţă persoană are obligaţia să-l satisfacă pe creditor, sau în fapt l-a satisfăcut pe creditor, legea ce guvernează obligaţia terţului faţă de creditor va determina dacă terţul va fi îndreptăţit să exercite drepturile creditorului împotriva debitorului precum şi limitele — dacă există — ale unui asemenea exerciţiu.

2. Aceeaşi regulă se aplică în cazul în care există mai mulţi debitori, iar unul dintre ei l-a satisfăcut pe creditor.

Articolul 14
Sarcina probei etc.

1. Legea care guvernează contractul în acord cu prevederile prezentei convenţii se aplică în măsura în care conţine în dispoziţiile sale referitoare la contracte reguli ce dau naştere la prezumţii legale sau care stabilesc sarcina probei.

2. Un contract sau un act ce se vrea să producă efecte juridice poate fi dovedit prin orice mijloc de probă admis de legea forului sau de orice lege menţionată în art. 9 potrivit cărora actul este valid din punct de vedere al formei cu condiţia ca un asemenea mijloc să poată fi administrat potrivit legii forului.

Articolul 15

Aplicarea legii oricărei ţări specificate în prezenta convenţie înseamnă aplicarea legii aflate în vigoare în ţara respectivă cu excepţia regulilor de drept internaţional privat respective.

Articolul 16
Ordinea publică

Aplicarea legii oricărei ţări specificate in convenţie poate fi respinsă numai dacă ca este in făţişă contradicţie cu ordinea publică a forului.

Articolul 17
Lipsa efectului retroactiv

Convenţia se va aplica în statele semnatare cu privire la contractele încheiate după data intrării sale în vigoare în statul respectiv.

Articolul 18
Interpretarea uniformă

În interpretarea şi aplicarea convenţiei se va acorda atenţie caracterului internaţional al prevederilor sale precum şi dezideratului atingerii uniformităţii în aplicarea şi interpretarea ei.

Articolul 19
Statele care au mai multe sisteme de drept

1. În situaţia în care statul cuprinde mai multe unităţi teritoriale, cu legi diferite referitoare la contracte, fiecare unitate teritorială va fi considerată ca un stat aparte în scopul determinării legii aplicabile potrivit convenţiei.

2. Un stat care are mai multe unităţi teritoriale cu legi diferite referitoare la contracte nu va fi obligat să aplice prevederile convenţiei în conflicte rezultate din aplicarea prevederilor acestor legi interne diferite.

Articolul 20
Aplicarea cu prioritate a dreptului comunitar

Convenţia nu va afecta aplicarea dispoziţiilor care au referire particulară la anumite aspecte şi care oferă posibilităţi de opţiune referitoare la

obligaţii contractuale care sunt sau vor fi incluse în acte emise de instituţiile comunitare sau în legi emise în scopul armonizării legilor statelor membre ale comunităţii.

Articolul 21

Relaţia cu alte convenţii

Convenţia nu va afecta aplicarea altor convenţii internaţionale în care statele semnatare sunt sau devin părţi.

Articolele 22-26 omise.

Articolul 27

Convenţia se va aplica teritoriilor europene ale statelor semnatare, şi pe întreg teritoriul Republicii Franceze.

2. Nu se va aplica:
   a. insulelor Feroe, cu excepţia cazului în care Danemarca face declaraţie contrară
   b. teritoriilor europene situate în afara Marii Britanii, dar pentru a căror politică externă Marea Britanie este responsabilă, cu excepţia cazului în care Marea Britanie face declaraţie contrară
   c. se aplică Antilelor olandeze dacă Olanda declară

3. Asemenea declaraţii se pot face în orice moment prin notificare adresată Secretarului general al Consiliului Comunităţii Europene.

Protocolul de la Bruxelles

Articol 1

Curtea Europeană de Justiţie va avea competenţa de a interpreta:

a. Convenţia de la Roma referitoare la legea aplicabilă obligaţiilor contractuale deschisă spre semnătură la Roma la 19 iulie 1980
b. Convenţia de aderare la Convenţia de la Roma a statelor devenite membre ale Comunităţii de la data deschiderii spre semnare
c. prezentul protocol.

ANEXA Nr. 2

CONVENŢIA REFERITOARE LA LEGEA APLICABILĂ CONTRACTELOR DE VÂNZARE INTERNAŢIONALĂ DE BUNURI

HAGA 1985

CAPITOLUL I
Scopul convenţiei

Articolul 1

Această convenţie determină legea aplicabilă contractelor de vânzare de bunuri:

(a) între părţi cu sediul în ţări diferite;
(b) în orice altă situaţie care implică o opţiune între legile din state diferite, cu excepţia situaţiei în care nevoia de a opta apare numai din dorinţa părţilor, chiar dacă părţile îşi aleg şi instanţa sau organul arbitral.

Articolul 2

Convenţia nu se aplică la:

(a) vânzări efectuate în cadrul procedurilor de executare silită;
(b) vânzări de acţiuni, pachete de acţiuni, titluri de credite sau monedă; dar se aplică la vânzările de bunuri bazate pe transmiteri de titluri;
(c) vânzările de bunuri ce sunt cumpărate pentru a fi folosite în scop personal sau familial; se aplică însă dacă la momentul vânzării,

vânzătorul nu a ştiut şi nu este considerat că ar fi putut să ştie scopul cumpărării bunurilor.

Articolul 3

Pentru scopul prezentei convenţii termenul „bunuri" include:

(a) vapoare, vase, bărci, avioane, vehicule pe pernă de aer;
(b) electricitate.

Articolul 4

1. Contractele pentru livrări de materii prime ce urmează să fie prelucrate sunt considerate contracte de vânzare cu excepţia cazului în care cel care comandă bunurile îşi asumă sarcina să asigure el însuşi cea mai mare parte a materiilor prime necesare fabricaţiei produselor.

2. Contractele în care majoritatea obligaţiilor părţii care furnizează bunurile constă în asigurarea forţei de muncă sau a altor servicii nu sunt considerate contracte de vânzare.

Articolul 5

Convenţia nu va determina legea aplicabilă:

(a) capacităţii părţilor sau consecinţelor nulităţii contractelor determinată de incapacitatea părţilor;
(b) chestiunii dacă şi în ce condiţii actul unui mandatar îi obligă pe mandanţi, sau actul unui organ de conducere obligă persoana juridică;
(c) transferului de proprietate; cu toate acestea însă, chestiunile specificate în articolul 12 sunt guvernate de legea aplicabilă conform convenţiei de faţă;
(d) efectelor vânzării faţă de terţi;
(e) înţelegerilor cu privire la instanţe sau organe arbitrale chiar şi atunci când această înţelegere ar fi incorporată într-un contract de vânzare.

Articolul 6

Legea determinată pe baza convenţiei se va aplica chiar dacă nu este legea vreunui stat semnatar.

CAPITOLUL II
Legea aplicabilă

Secţiunea 1
Determinarea legii aplicabile

Articolul 7

1. Un contract de vânzare este guvernat de legea aleasă de către părţi. Părţile trebuie să-şi exprime opţiunea în mod clar pentru clauzele contractului precum şi prin atitudinea lor privită în ansamblu. Opţiunea poate să se refere doar la o parte a contractului.

2. Părţile pot decide în orice moment să supună contractul în întregul său sau parţial unei alte legi decât cea care l-a guvernat anterior, chiar dacă legea anterioară nu era expresia opţiunii părţilor. Orice schimbare a legii ce guvernează contractul intervenită după momentul încheierii acestuia nu va afecta drepturile terţilor şi nici valabilitatea contractului.

Articolul 8

1. În măsura în care legea aplicabilă contractului nu a fost aleasă de către părţi conform articolului 7, se va aplica legea statului unde vânzătorul îşi are sediul la momentul încheierii contractului.

2. Cu toate acestea, contractul va fi guvernat de legea statului în care cumpărătorul îşi are sediul la momentul încheierii contractului dacă:

(a) negocierile au fost desfăşurate, şi contractul a fost încheiat de şi în prezenţa părţilor în statul respectiv;

sau

(b) contractul prevede expres că vânzătorul trebuie să-şi îndeplinească obligaţia de a livra bunurile în statul respectiv;

sau

(c) contractul a fost încheiat pe baza unor clauze determinate în principal de cumpărător şi la oferta cumpărătorului îndreptată spre potenţiali vânzători.

3. Prin excepţie, unde în spiritul general al desfăşurării relaţiilor de afaceri între părţi, contractul este mai apropiat de o altă lege decât cea care în spiritul prevederilor paragrafelor 1 şi 2 ale acestui articol ar fi guvernat contractul, prima lege va fi cea aplicabilă.

4. Paragraful 3 nu se va aplica dacă la momentul încheierii contractului cumpărătorul şi vânzătorul îşi au sediul în state care au semnat convenţia sub rezerva exprimată în articolul 21 paragraf 1 subparagraf b.

5. Paragraful 3 nu se aplică în domenii reglementate de Convenţia Naţiunilor Unite privind vânzările internaţionale de bunuri, Viena 1980, în situaţia în care la momentul încheierii contractului vânzătorul şi cumpărătorul îşi au sediul în state diferite dar ambele semnatare ale convenţiei de la Viena.

Articolul 9

O vânzare la licitaţie sau la bursă este guvernată de legea aleasă de către părţi potrivit articolului 7 din convenţie dacă şi în măsura în care legea statului unde are loc licitaţia nu interzice o asemenea opţiune.

În absenţa opţiunii părţilor se va aplica *ius loci*.

Articolul 10

1. Aspectele referitoare la existenţa sau validitatea consimţământului exprimat cu privire la legea ce va guverna contractul în situaţia în care sunt întrunite condiţiile articolului 7, vor fi guvernate de legea aleasă de părţi. Dacă potrivit acestei legi consimţământul este viciat sau nu există, atunci legea ce va guverna contractul este determinată potrivit articolului 8.

2. Existenţa şi validitatea contractului de vânzare precum şi a fiecărcia dintre clauzele sale sunt determinate potrivit legii ce guvernează contractul în situaţia în care este valid (lege aleasă potrivit convenţiei).

3. Cu toate acestea, pentru a se dovedi lipsa consimţământului în ceea ce priveşte alegerea legii, sau o clauză sau unele clauze contractuale, partea poate să facă apel la legea statului în care îşi are sediul principal dacă în situaţia dată nu este posibil să se facă apel la legea menţionată în precedentul paragraf.

Articolul 11

1. Un contract de vânzare încheiat între subiecţi aflaţi în acelaşi stat va fi valid dacă respectă fie cerinţele legii determinate potrivit convenţiei de faţă, fie cele ale legii statului unde este încheiat.

2. Un contract de vânzare încheiat între părţi aflate în state diferite va fi valid dacă întruneşte cerinţele legii determinate a-l guverna potrivit convenţiei de faţă sau ale legii unuia dintre statele în chestiune.

3. În situaţia în care contractul este încheiat prin mandatar, relevantă pentru paragraful precedent este legea statului în care acesta acţionează.

4. Un act încheiat în scopul de a produce efecte juridice faţă de un contract prezent sau viitor de vânzare este valid dacă satisface fie cerinţele legii ce guvernează contractul potrivit convenţiei de faţă, fie cele ale legii statului în care actul s-a încheiat.

5. Convenţia nu se aplică cu privire la valabilitatea contractelor în care una dintre părţi are la momentul încheierii contractului sediul într-un stat ce a făcut o rezervă potrivit art. 1, paragraful 1, lit. c.

Secţiunea II
Scopul legii aplicabile

Articolul 12

Legea aplicabilă unui contract de vânzare potrivit art. 7, 8, 9 guvernează în special:

(a) interpretarea contractelor;
(b) drepturile şi obligaţiile părţilor şi executarea contractului;
(c) momentul in care cumpărătorul dobândeşte dreptul asupra bunurilor, fructelor sau a venitului rezultând din bunuri;
(d) momentul în care se transmite riscul pieirii bunurilor în seama cumpărătorului;
(e) valabilitatea şi efectul între părţi al clauzelor de reţinere a titlului asupra mărfurilor;
(f) consecinţele neexecutării contractului, inclusiv stabilirea penalităţilor, dar fără afectarea regulilor procedurale prevăzute de lex fori;
(g) modurile de stingere a obligaţiilor, inclusiv prescripţia şi alte limitări ale dreptului la acţiune;
(h) consecinţele nulităţii şi nevalidităţii contractului.

Articolul 13

În absenţa unei stipulări exprese contrarii, legea statului unde inspectarea bunurilor are loc se aplică în ceea ce priveşte procedura inspectării.

CAPITOLUL II
Prevederi generale

Articolul 14

1. Dacă partea are mai mult de un sediu, sediul principal va fi considerat acela care are cea mai strânsă legătură cu contractul şi executarea sa, luând în considerare circumstanţele cunoscute şi apreciate de părţi la momentul încheierii contractului sau înainte de încheierea sa.

2. Dacă partea nu are sediu se va lua în considerare ţara sa de domiciliu.

Articolul 15

În convenţie cuvântul lege este folosit în sensul de lege a statului care potrivit prevederilor convenţiei guvernează contractul.

Articolul 16

În aplicarea convenţiei se va lua în considerare caracterul său internaţional şi dorinţa de a asigura uniformitatea în aplicarea ei.

Articolul 17

Aplicarea convenţiei nu afectează aplicarea altor legi ale forului care se aplică indiferent de legea care guvernează contractul.

Articolul 18

Aplicarea convenţiei nu se va face dacă se contravine astfel în mod flagrant ordinii publice.

Art. 19-20 omise.

Articolul 21

1. Orice stat poate în momentul semnării, ratificării sau acceptării convenţiei să facă următoarele rezerve:

(a) că nu va aplica convenţia în situaţii reglementate de paragraful b art. 1;

(b) că nu va aplica paragraful 3 al art. 8 cu excepţia situaţiilor în care nici una dintre părţile contractante nu are sediul într-un stat care şi-a exprimat rezerva potrivit acestui subpunct;

(c) că, în situaţiile în care legea locală cere formă scrisă pentru încheierea contractelor sau pentru proba lor, nu va aplica convenţia în ceea ce priveşte valabilitatea contractului dacă vreuna dintre părţile contractante îşi are sediul pe teritoriul său.

Tiparul executat la

S.C. **LUMINA TIPO** S.R.L.

str. Luigi Galvani nr. 20 bis
sector 2, Bucureşti
Tel: 210.51.90 210.58.33